

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

NAVRHOVÁNÍ LAYOUTU A SAZBA TISKOVIN POMOCÍ PROFESIONÁLNÍHO GRAFICKÉHO PROGRAMU

URČENO PRO VZDĚLÁVÁNÍ V AKREDITOVANÝCH
STUDIJNÍCH PROGRAMECH

PAVEL NOGA

ČÍSLO OPERAČNÍHO PROGRAMU: CZ.1.07
NÁZEV OPERAČNÍHO PROGRAMU:
VZDĚLÁVÁNÍ PRO KONKURENCESCHOPNOST
OPATŘENÍ: 7.2
ČÍSLO OBLASTI PODPORY: 7.2.2

**INOVACE VÝUKY INFORMATICKÝCH PŘEDMĚTŮ
VE STUDIJNÍCH PROGRAMECH OSTRAVSKÉ UNIVERZITY**

REGISTRAČNÍ ČÍSLO PROJEKTU: CZ.1.07/2.2.00/28.0245

OSTRAVA 2014

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Recenzent: Petr Tesař (grafik, specialista DTP)

Název: Navrhování layoutu a sazba tiskovin pomocí profesionálního grafického programu

Autor: Doc. Mgr.A. Pavel Noga, ArtD., 2014

Vydání: první, 2014

Počet stran: 134

Jazyková korektura nebyla provedena, za jazykovou stránku odpovídá autor.

© Doc. Mgr.A. Pavel Noga, ArtD., 2014

© Ostravská univerzita v Ostravě 2014

OBSAH

1. PROGRAMY PRO SAZBU, IMPORT TEXTU
2. TYPOGRAFICKÁ TERMINOLOGIE
3. KONSTRUKCE PÍSMĀ, DRUHY A TYPY PÍSMĀ
4. KLASIFIKACE TISKOVÝCH PÍSEM
5. OBTĚKÁNÍ TEXTU
6. VYPLŇOVÁNÍ ŘÁDKŮ
7. Odstavcová sazba
8. SAZBA POMOCÍ MŘÍŽKY
9. PRÁCE SE STYLY
10. MEZIPROGRAMOVÉ MOŽNOSTI
11. KONTROLA PŘED TISKEM, EXPORT DAT
12. ZÁVEREČNÝ SAMOSTATNÝ ÚKOL
13. SEZNAM LITERATURY

1. PROGRAMY PRO SAZBU, IMPORT TEXTU

Tato kapitola vám představí:

- profesionální programy pro sazbu dokumentů
- naučíte se načítat text se zachováním stylů a formátování textu

Vedle běžných textových editorů, které jsou už dneska samozřejmou součástí všech počítačových operačních systémů se neustále vyvíjely a vyvíjejí také profesionální programy pro sazbu dokumentů. Některé z nich nedávno zanikly (PageMaker), jiné mezi sebou bojují o celkovou nadvládu nad typografickým světem (QuarkXpress a Adobe InDesign). Existují i sázecí programy, které se dají pořídit zadarmo (Scribus).

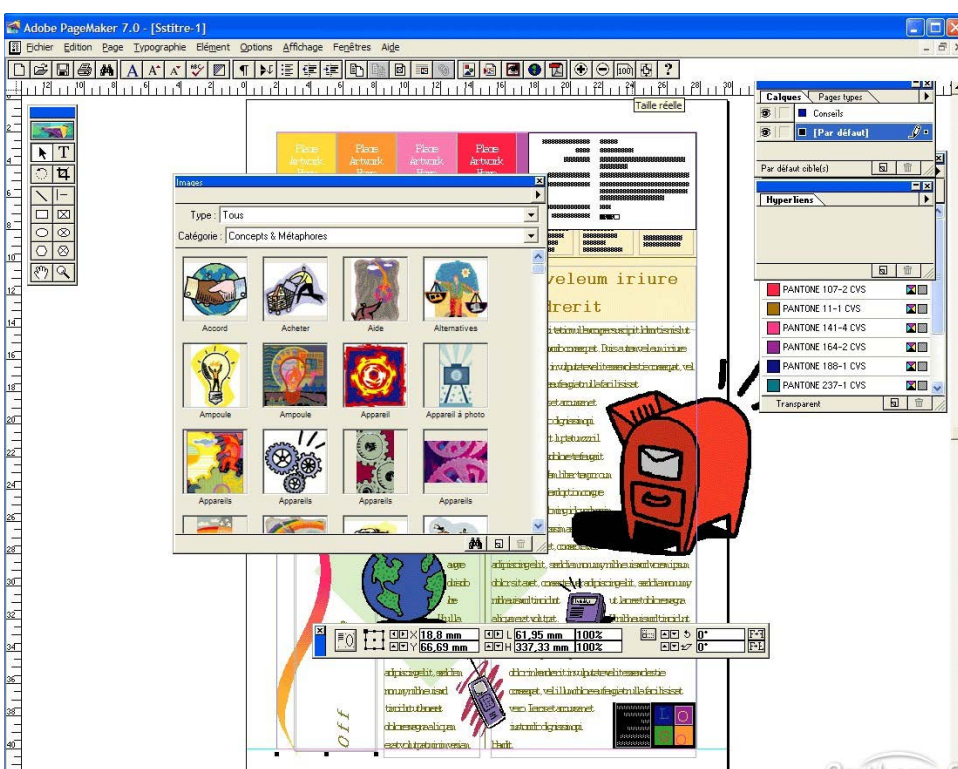
Klíčová slova - pojmy k zapamatování

- PageMaker
- QuarkXpress a Adobe InDesign
- Scribus
- načítání textu se zachováním stylů a formátování textu

V roce 1985 vyvinula firma Aldus program PageMaker. V 90. letech 20. století to byl jeden z nejrozšířenějších programů pro sazbu publikací. Později však Pagemaker koupila firma Adobe a brzy poté vyvinula svůj vlastní program InDesign. V okamžiku, kdy se InDesign zbavil „dětských nemocí“ ukončila další vývoj PageMakeru (2004).

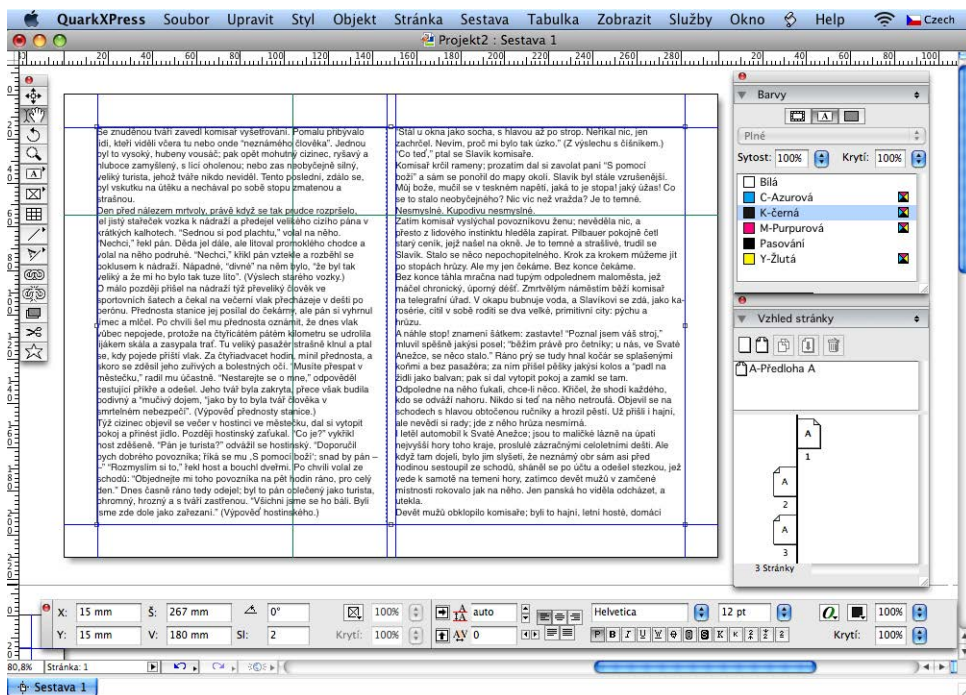
PageMaker

Kanadská firma Quark vytvořila v roce 1987 pro operační systém Macintosh program pro sazbu publikací pod názvem QuarkXpress. S verzí pro Windows přišla až po pěti letech. To mělo např. (a nejen) v českých zemích za následek situaci, kdy většina majitelů PC sázela v programu PageMaker a majitelé

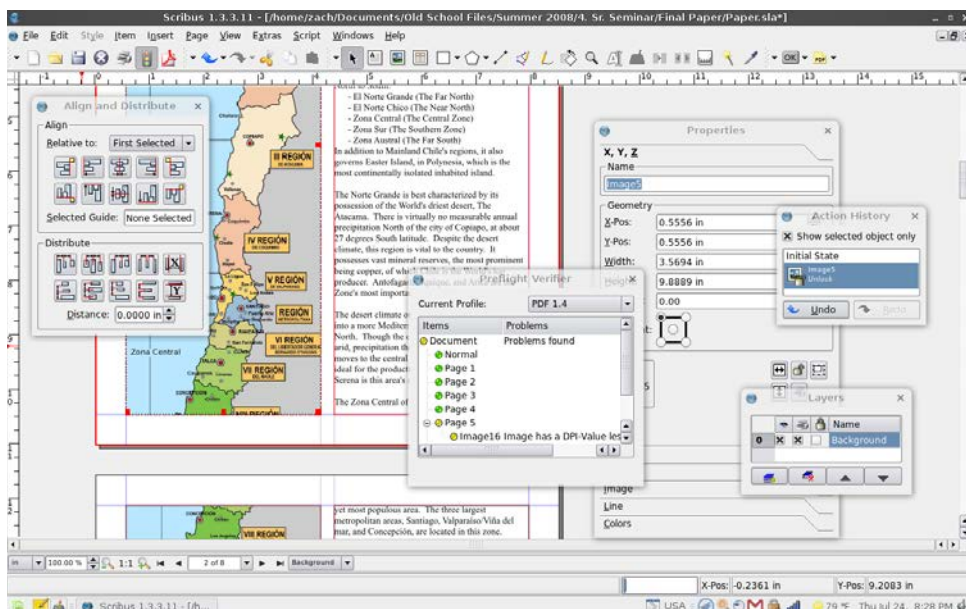
QuarkXpress

„Maců“ v QuarkXpressu. Později se to srovnalo. Zatímco PageMaker se dnes již nevyvíjí, QuarkXpress nadále znamená prakticky jediného konkurenta – tentokrát pro Adobe InDesign. Oba programy dnes nabízejí velmi podobné funkce i uživatelský komfort, InDesign má však jednu podstatnou výhodu – že patří do velké rodiny Adobe programů s nimiž velice dobře vzájemně komunikuje. Kdo se dnes naučí pracovat nejprve ve Photoshopu a Illustratoru, je pro něho mnohem přirozenější pohybovat se ve vizuálně i ergonomicky velmi podobném InDesignu.

Scribus

Uživatelskou nevýhodou obou stávajících „špiček v oboru“ (QuarkXpress, InDesign) byla vždy jejich poměrně vysoká cena. V druhé polovině 90. let se jedna licence QuarkXpressu prodávala až za 80 000 Kč(!!!). Vedle toho existuje program pro sazbu dokumentů, který je šířen zdarma pod licencí GNU GPL. Údajně snese srovnání s výše uvedenými programy. Každopádně je dobře, že existuje pro všechny platformy (Windows, Mac OS X, OS/2 i Linux) alternativní varianta, která je dobře přístupná např. pro studenty. Nicméně, nelze spoléhat pouze na to, že, když se někdo naučí dělat v programu Scribus, že mu to v případné profesionální kariéře vystačí. Většina grafických studií sází publikace v InDesignu nebo v Quarku.

Původní projekt nového grafického programu pro sazbu publikací, z něhož se v roce 1999 vyklubal InDesign 1.0, koupili Adobe spolu s PageMakerem od firmy Aldus. První i druhá verze InDesignu však zdaleka nemohla konkurovat QuarkXpressu a trpěla celou řadou neduhů. Teprve ve verzi InDesign CS (2003) se Quarku objevil důstojný konkurent. Obchodní úspěch zaznamenal způsob prodeje, kdy byl nabízen v balíku tzv. Creative Suite spolu s Illustratorem, Photoshopem a Acrobatem. Zrodil se tak kreativní standard, na který nutně musela zareagovat také výuka počítačové grafiky na většině uměleckých škol.

InDesign

NAVRHOVÁNÍ LAYOUTU A SAZBA TISKOVIN POMOCÍ PROFESIONÁLNÍHO GRAFICKÉHO PROGRAMU

Náš výukový kurz má za cíl jeho účastníky naučit:

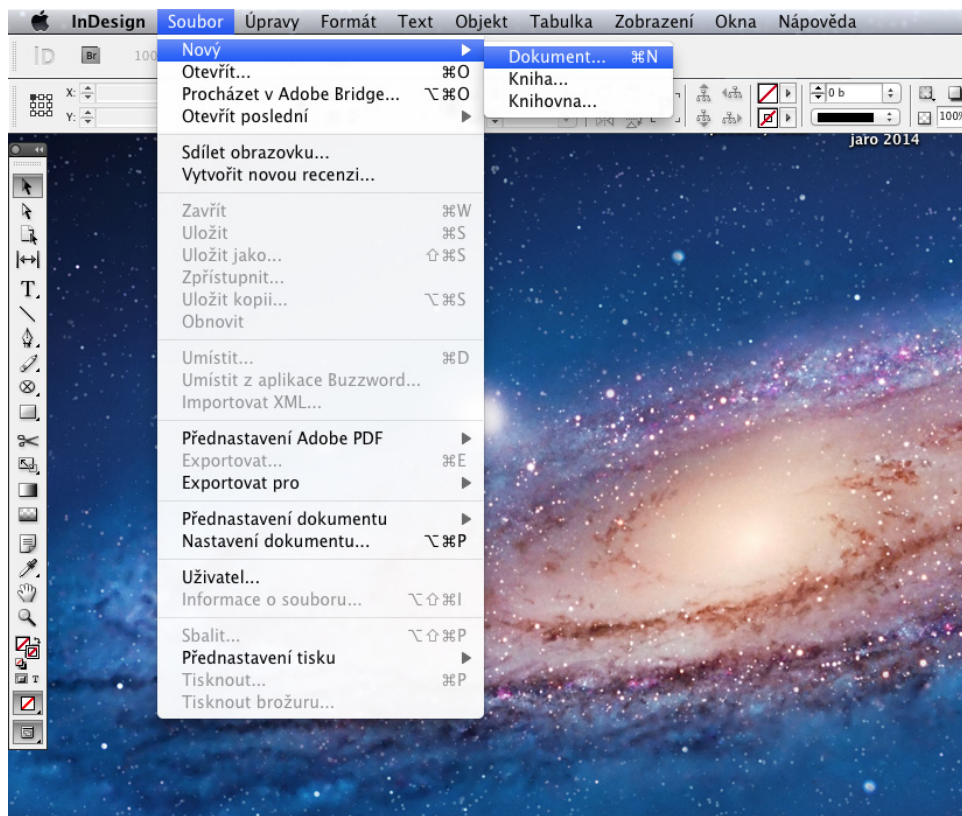
- 1) základům práce v programu Adobe InDesign
- 2) rozumět a používat odbornou typografickou terminologii a pravidla sazby

*Základní cíle
našeho kurzu*

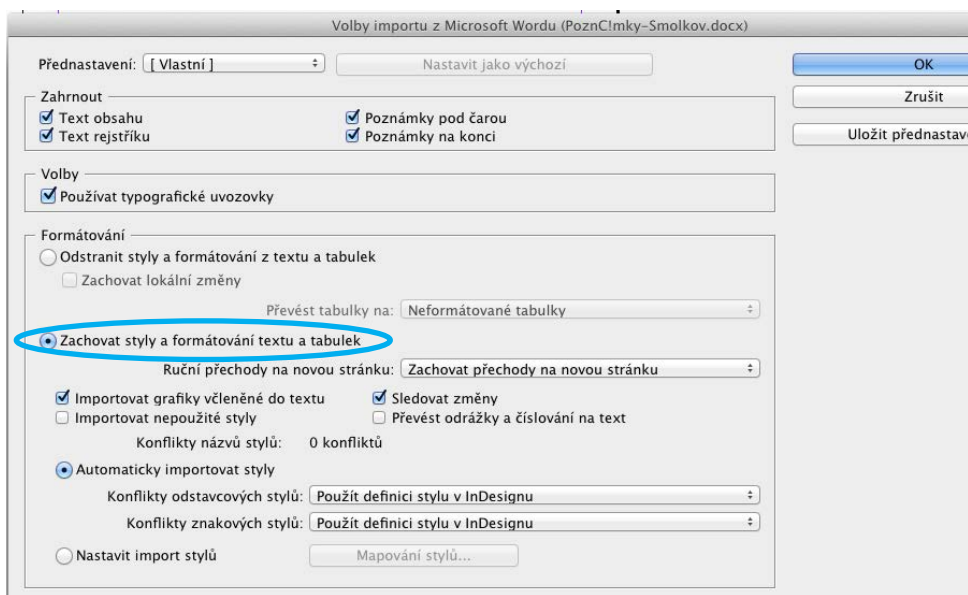
Obě výše zmíněné znalosti a dovednosti budou procvičovány v celé řadě praktických úkolů.

Na začátku práce typografa je vždycky nějaký text vytvořený v textovém editoru, v našich podmínkách obvykle v Microsoft Wordu. Většina jeho pisatelů má jasnou představu, která část textu bude psána obyčejným písmem, která kurzívou a co bude sloužit jako poznámky nebo popisky. Také v případě vědeckých textů se to musí respektovat. Naučíme se tedy, jak načíst do nového dokumentu text se zachováním stylů a formátování, které si s sebou nese z textového editoru, ve kterém vznikl.

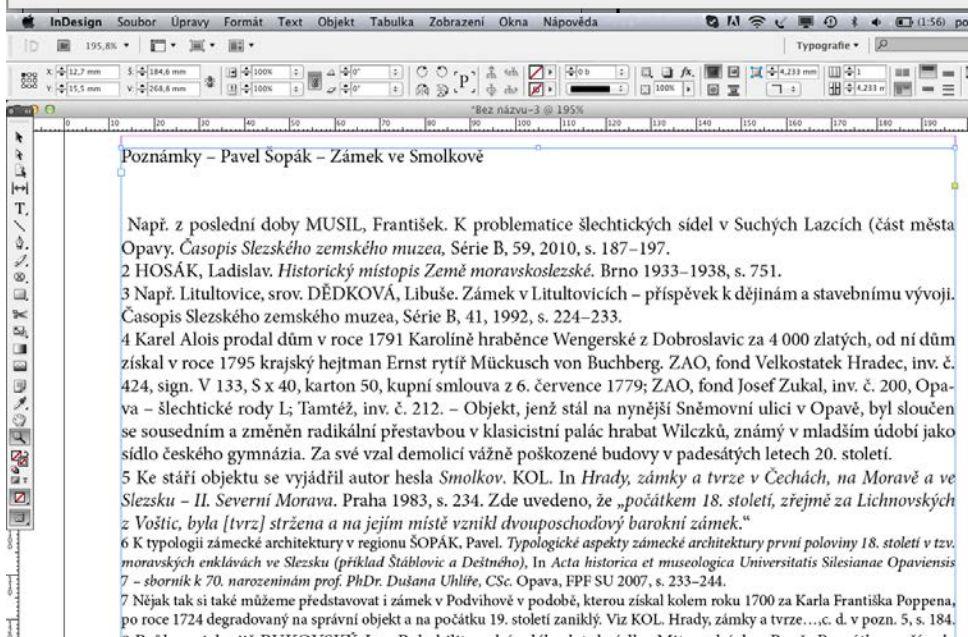
*Načítání textu z textových
editorů*

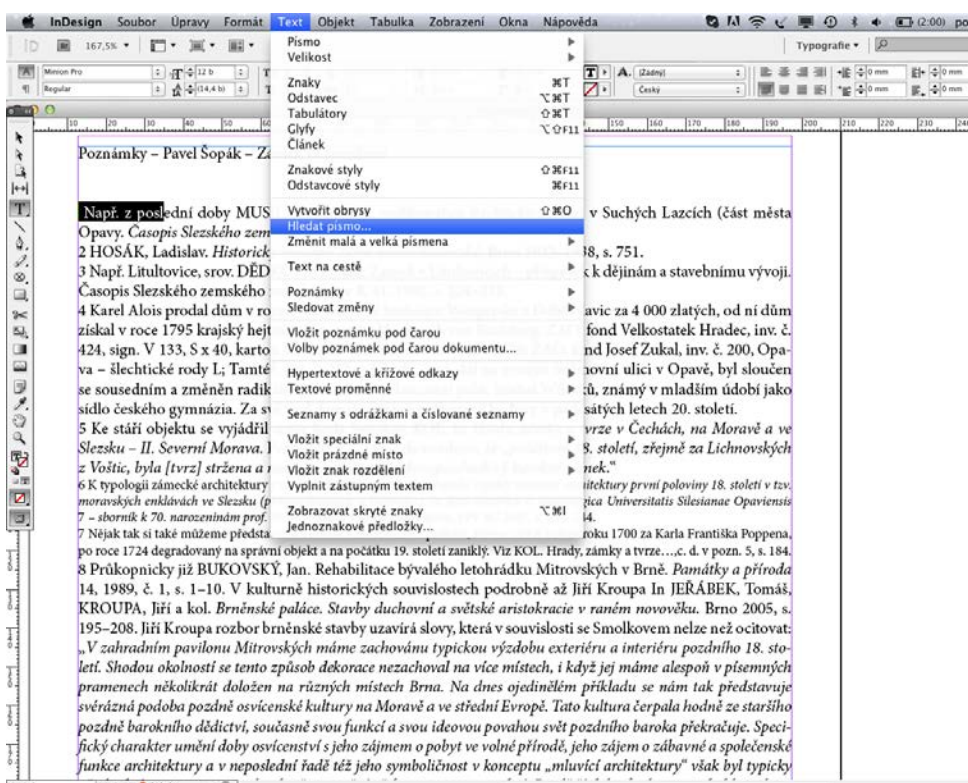
*Nejprve si v InDesignu otevřeme
nový dokument.*

Vybereme si možnost „Zachovat styly a formátování odstavců“ ...

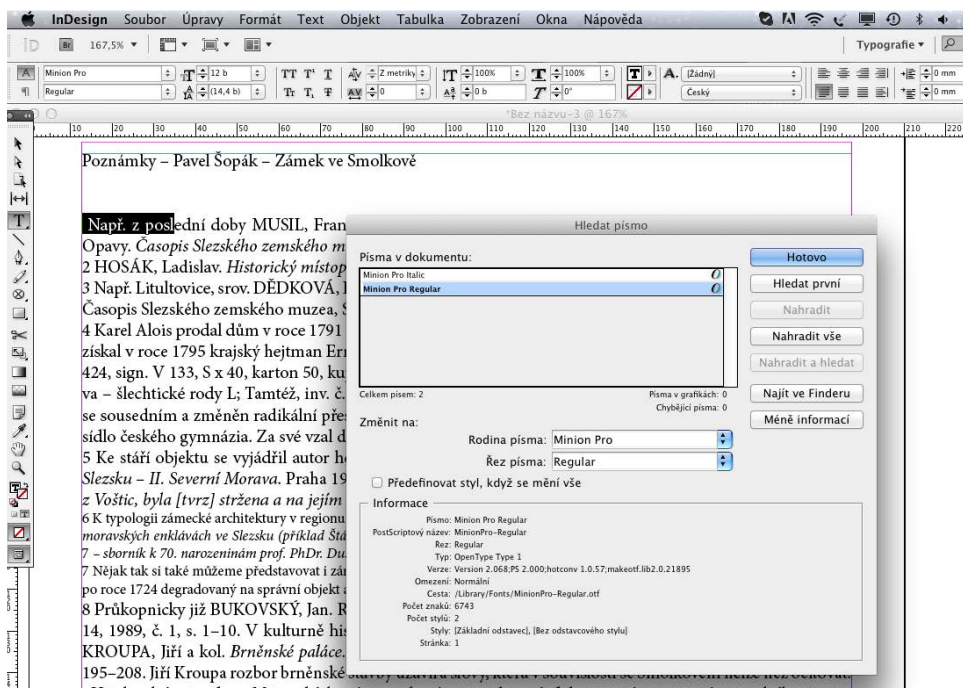

... díky tomu se nám text načte včetně všech stylů a různých velikostí písem – tak, jak to původně napsal autor textu ve „wordovském“ dokumentu.

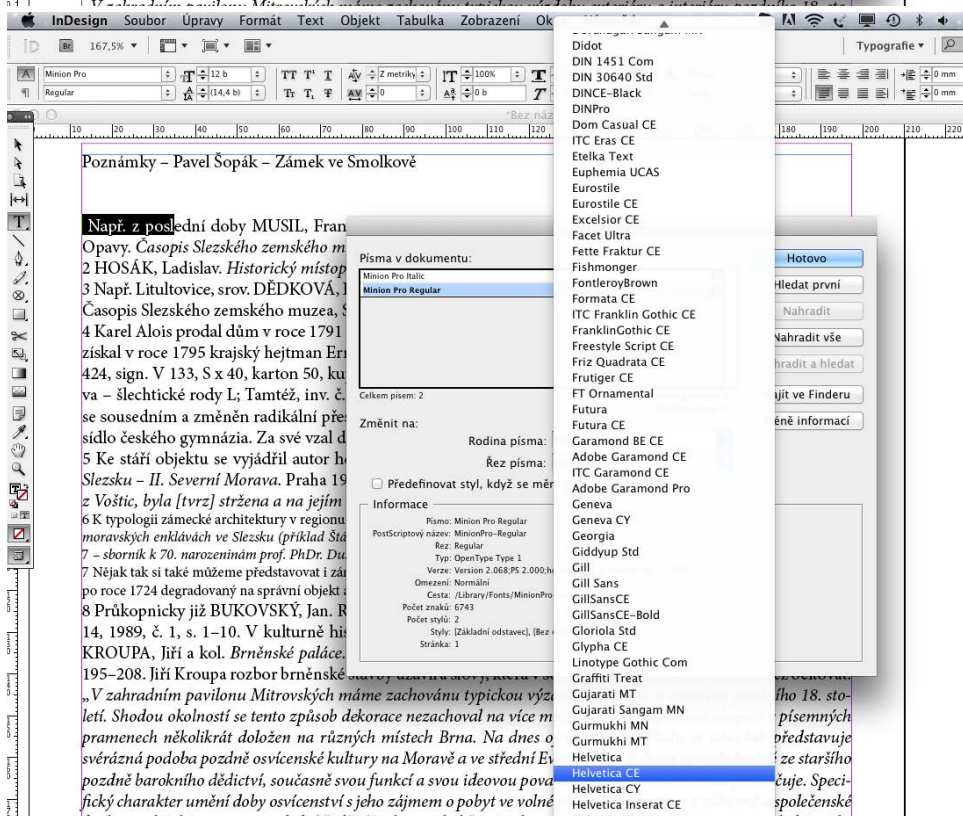

Pokud chceme tyto styly zachovat, a přitom změnit typ písma podle naší potřeby nového grafického návrhu – vybereme si v menu Text nabídku Hledat písmo.

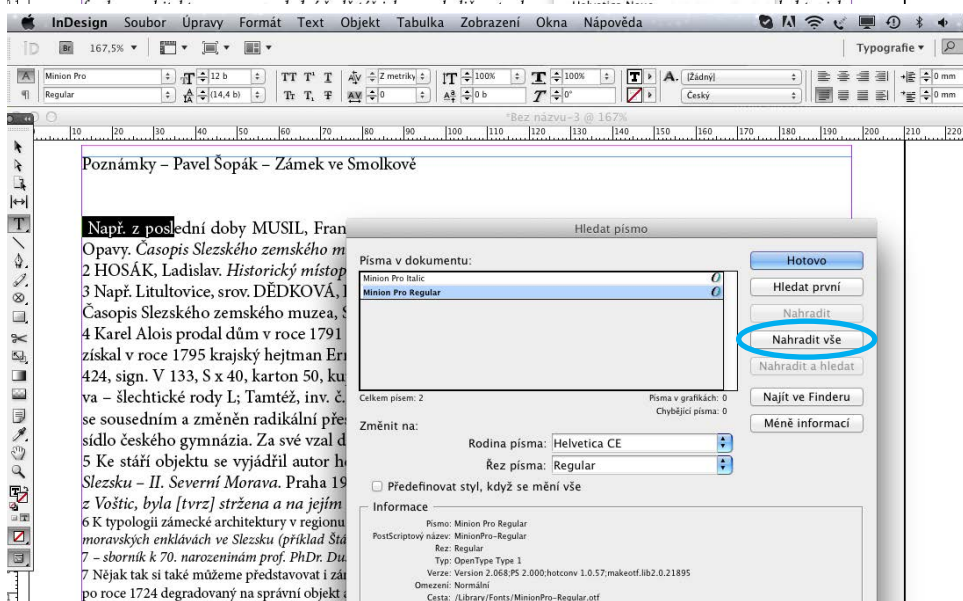
Ukáže se nám tabulka se seznamem písem použitých v dokumentu a my můžeme tato písma změnit na jiná.

Děláme to postupně a respektujeme přitom původní řez – pokud jde o obyčejné písmo, vybereme i v novém typu písma řez obyčejný, pokud jde o kurzívu, volíme kurzívu ... Děláme to postupně.

V naší ukázce měním písmo Minion Pro řezu Regular za písmo Helvetica Ce taktéž řezu Regular. Zakliknu tlačítko Nahradit vše.

Např. z poslední doby MUSIL, František. K problematice šlechtických sídel v Suchých Lazcích (část města Opavy). *Časopis Slezského zemského muzea*, Série B, 59, 2010, s. 187–197.

2 HOSÁK, Ladislav. *Historický místopis Země moravskoslezské*. Brno 1933–1938, s. 751.

3 Např. Litultovice, srov. DĚDKOVÁ, Libuše. Zámek v Litultovicích – příspěvek k dějinám a stavebnímu vývoji. *Časopis Slezského zemského muzea*, Série B, 41, 1992, s. 224–233.

4 Karel Alois prodal dům v roce 1791 Karolíně hraběnce Wengerské z Dobroslavic za 4 000 zlatých, od ní dům získal v roce 1795 krajský hejtmán Ernst rytíř Mückusch von Buchberg. ZAO, fond Velkostatek Hradec, inv. č. 424, sign. V 133, S x 40, karton 50, kupní smlouva z 6. července 1779; ZAO, fond Josef Zukal, inv. č. 200, Opava – šlechtické rody L; Tamtéž, inv. č. 212. – Objekt, jenž stál na nynější Sněmovní ulici v Opavě, byl sloučen se sousedním a změněn radikální přestavbou v klasicistní palác hrabat Wilczků, známý v mladším údobí jako sídlo českého gymnázia. Za své vzal demolicí vážně poškozené budovy v padesátých letech 20. století.

5 Ke stáří objektu se vyjádřil autor hesla *Smolkov*. KOL. In *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku – II. Severní Morava*. Praha 1983, s. 234. Zde uvedeno, že „počátkem 18. století, zřejmě za Lichnovských z Voštic, byla [tvrz] stržena a na jejím místě vznikl dvouposchodový barokní zámek.“

6 K typologii zámecké architektury v regionu ŠOPÁK, Pavel. *Typologické aspekty zámecké architektury první poloviny 18. století v tzv. moravských enklávách ve Slezsku (příklad Štáblovic a Deštného)*, In *Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis 7 – sborník k 70. narozeninám prof. PhDr. Dušana Uhlíře, CSc.* Opava, PPF SU 2007, s. 233–244.

7 Nějak tak si také můžeme představovat i zámek v Podvihově v podobě, kterou získal kolem roku 1700 za Karla Františka Poppena, po roce 1724 degradovaný na správní objekt a na počátku 19. století zaniklý. Viz KOL. *Hrady, zámky a tvrze...*, c. d. v pozn. 5, s. 184.

8 Průkopnický již BUKOVSKÝ, Jan. Rehabilitace bývalého letohrádku Mitrovských v Brně. *Památky a příroda* 14, 1989, č. 1, s. 1–10. V kulturně historických souvislostech podrobně až Jiří Kroupa In JERÁBEK, Tomáš, KROUPA, Jiří a kol. *Brněnské paláce. Stavby duchovní a světské aristokracie v raném novověku*. Brno 2005, s. 195–209. Jiří Kroupa rozbor brněnské stavby uzavírá slovy, která v souvislosti

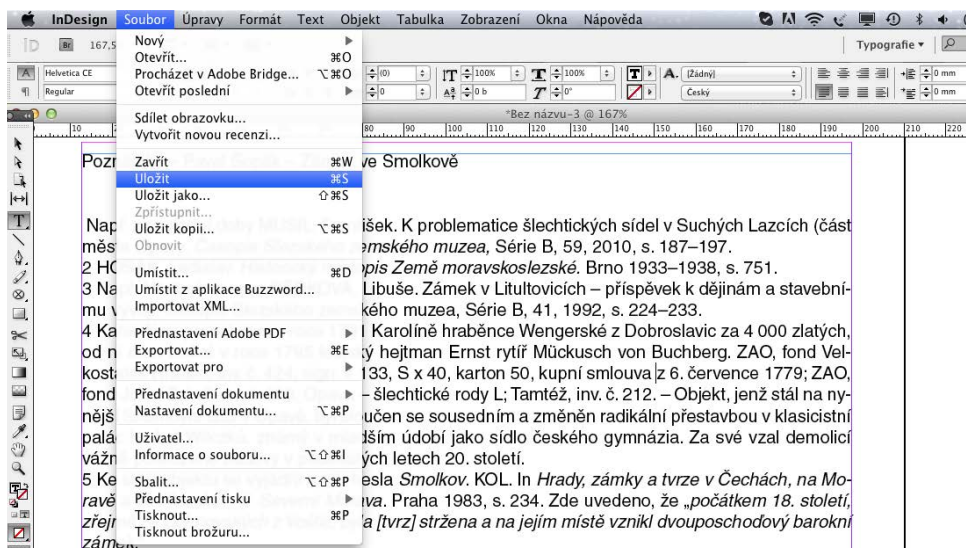
Veškeré písmo Minion Pro řezu Regular se nám vyměnilo za písmo Helvetica Ce řezu Regular.

V naší sazbě nám však pořád ještě zůstalo písmo Minion Pro v řezu kurzíva ...

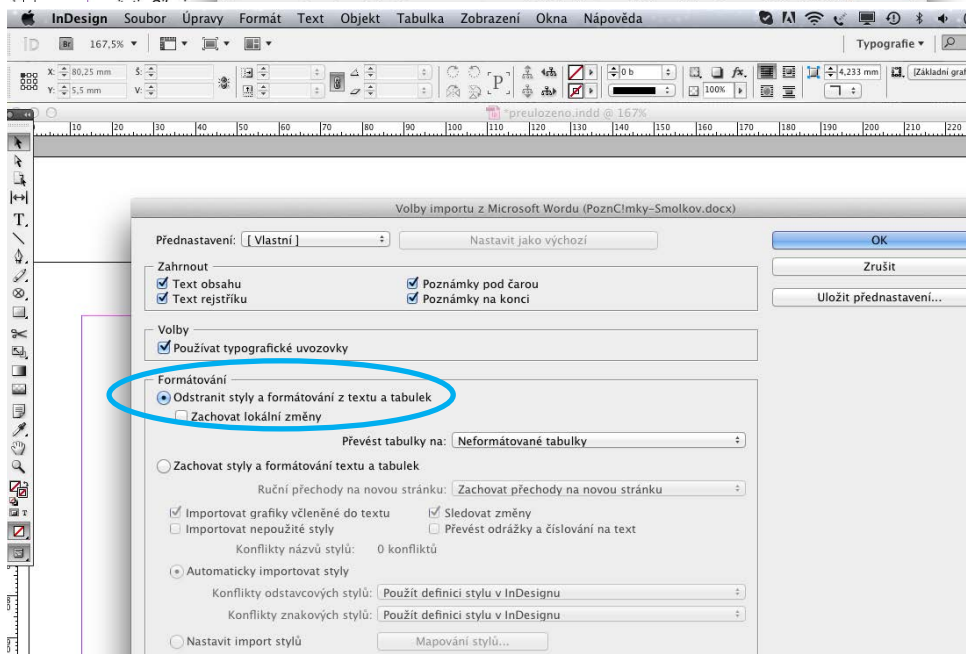
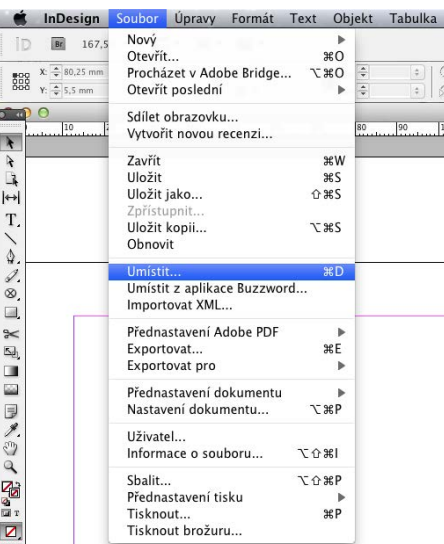
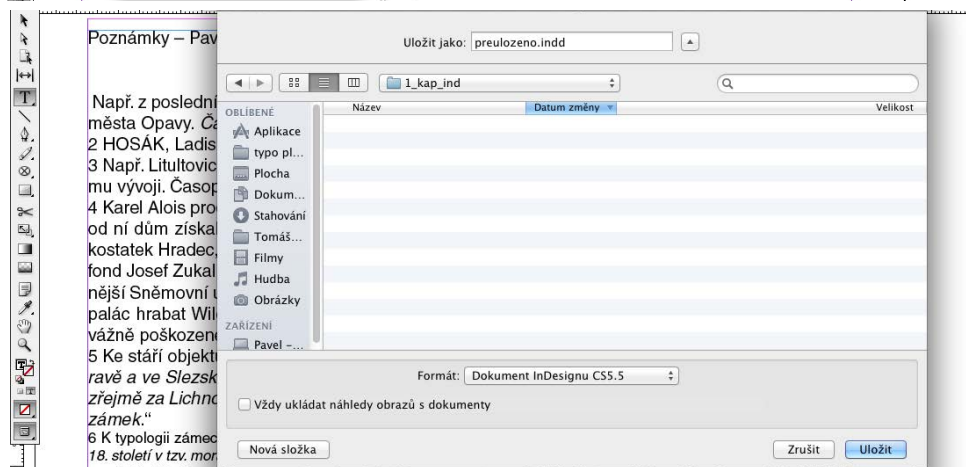
... provedeme výměnu za písmo Helvetica řezu Oblique (kurzíva).

Nyní máme původní písmo nahrazeno, avšak rozdíl v řezech i velikostech nám zůstaly.

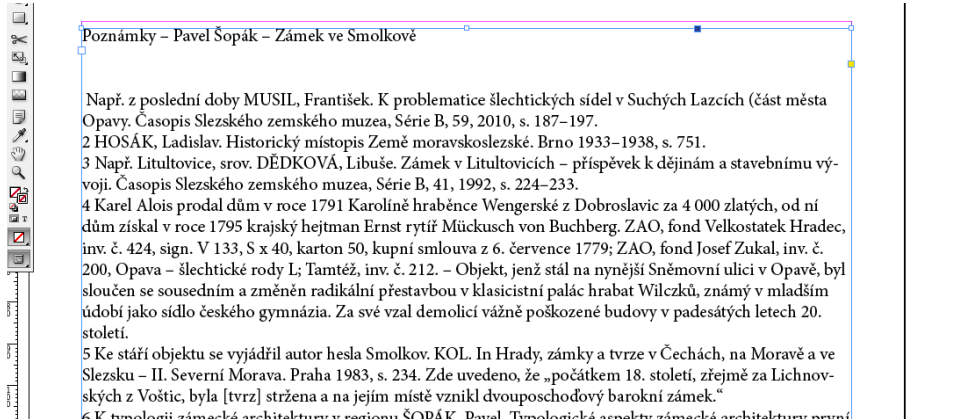
Náš dokument s načteným textem nyní můžeme uložit do formátu InDesign.

Pokud si nepřejeme zachovat styly a formátování textu tak, jak to navrhl pisatel v textovém editoru, můžeme v tabulce Volby importu zaklíknout možnost Odstranit styly a formátování z textu. Potom se nám text načte v jednom řezu i velikosti písma (viz níže).

Vyzkoušejte si oba způsoby importu textu do dokumentu Adobe InDesignu.

2. TYPOGRAFICKÁ TERMINOLOGIE

V této kapitole:

- si vysvětlíme několik základních pojmů z typografického názvosloví
- ukážeme si, jak v InDesignu vytvářet rámečky pro text a pro obraz
- naučíme se sázet azbuku a speciální znaky pomocí tabulky glyfů

Klíčová slova:

- znak, akcentovaný znak
- verzálky, minusky, kapitálky
- písmová osnova, účaří, přetah
- rámeček pro obraz, rámeček pro text, tabulka glyfů

Prohlédněte si klávesnici svého počítače, vše, co na ní najdete vyobrazeno, jsou znaky: písmena, interpunkční a diakritická znaménka, symboly... Anglicky se znak řekne „type“ – odtud pochází i v hovorové češtině často používaný výraz „typovat“ – nebo-li vytukávat na klávesnici. Ze znaků vyobrazených na klávesnici nás zajímá především abeceda – jednotlivá písmena pak ve spojení s diakritickým znaménkem vytváří akcentovaný znak (v češtině např. ž, š, č, é, ě, ů...). Počet kombinací písmen s diakritickými znaménky je větší než rozsah klávesnice. Postup, jakou kombinací kláves lze dosáhnout toho kterého akcentovaného znaku bývá u různých klávesnic a programů různé.

Znaky

Slovní spojení „velká písmena“ nebo „hůlkové písmo“ jistě znáte z každodenního života. Tyto výrazy jsou v typografii vyjádřeny výrazem „verzálky“ a malá písmena se nazývají „minusky“. Pro snadnou orientaci uvádíme příklad: TOTO JE NAPSÁNO VERZÁLKAMI a tento text zase minuskami.

Verzálky a minusky

Pro lepší orientaci si ukážeme „písmovou osnovu“. Je to pomyslná soustava vodorovných „dotažnic“, které jsou velmi důležité při konstrukci písma. Podle písmové osy určujeme výškové proporce písma a také umísťujeme akcenty. Pro abecedy nakreslené českými písmaři je obvykle charakteristické, že verzálky jsou nižší než horní dotahy minusek, aby diakritická znaménka nepřesahovala přes kuželku písma (tuto vlastnost původních českých písem oceníte zejména v situaci, kdy se rozhodnete použít užší proklady mezi řádky). Na obr. č. 1 vidíte vlevo počestěnou Helveticu s dodatečně nakreslenou diakritikou a vpravo originální české písmo Pentagramme (od písmaře Františka Štorma) s nižšími verzálkami.

Písmová osnova

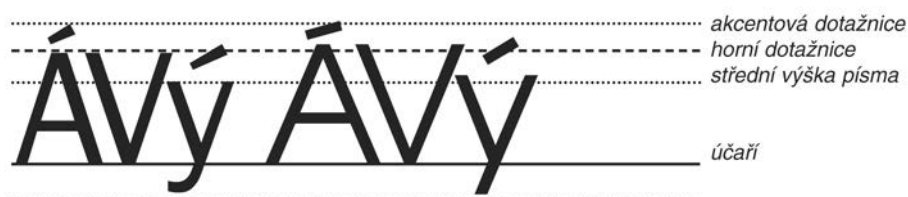

Obr. č. 1

Proporcionální rozvržení písmové osnovy je u každého typu písma jiné a vtiskuje mu osobitý charakter. Obrázek č. 2 nám ukazuje písmovou osnovu narýsovanou podle písma na obr. č. 1 (Helvetica). Do této osnovy jsme

vkreslili ukázky z jiných písem (Franklin Gothic a Avant Garde). Vidíte, že ani jedno z těchto písem nemůže používat písmovou osnovu od Helveticy.

Obr. č. 2

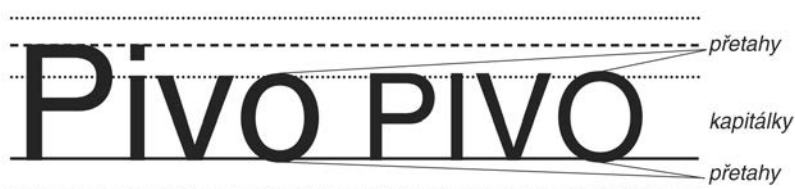
Účaří a přetah

Rozdílné proporce zobrazených písem mají samozřejmě vliv na čitelnost těchto písem. Nejlépe se to pozná při výraznějším zmenšení. Každé písmo se tudíž hodí pro jiné užití. Jiné písmo použijeme při tvorbě výstražných cedulí a jiné při sazbě knihy.

Obrázky č. 1 a 2 názorně dokumentují význam jednotlivých dotažnic. Základní dotažnicí je „účaří“ – na něm sedí jednotlivá písmena a tvoří řádek, výška minusek je vymezena střední dotažnicí (střední výškou písma), výška verzálek většinou horní dotažnicí, umístění verzálkových akcentů akcentovou dotažnicí a dolní dotahy např. „p nebo y“ končí na dolní dotažnici. Oblá písmena dotažnice přesahují (viz obrázek na předchozí straně). Tomuto přesahu se říká „přetah“. Tímto přetahem písmaři korigují optický klam, který by nastal, pokud by oblá písmena nepřesahovala dotažnice – oblá písmena by pak vypadala opticky menší.

Kapitálky

Zvláště při studiu technické literatury se často setkáte s verzálkami kreslenými na výšku střední dotažnice. Takovým zmenšeným verzálkám se říká „kapitálky“.

Názorně si ověřte různou střední výšku písma i rozdílný poměr střední výšky a horních dotahů u dvou typů písma – Helvetica a Futura.

Upozornění! Obě písma mají stejnou velikost i když to tak na první pohled nevypadá!

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
 abcděfghijklmnopqrštvwxýz1234567
 890 Helvetica

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZab
 cděfghijklmnopqrštvwxýz1234567890
 Futura

Neočekávám, že po přečtení prvních dvou kapitol se z vás stanou typografové nebo písmomalíři, ale myslím si, že základní terminologie se vám postupně začíná vyjasňovat. Ukázali jsme si, že písmová osnova bývá u různých písem různá. Proto nelze zkonstruovat žádnou univerzální písmovou osnovu a zároveň to potvrzuje mnohost tvarů a proporcí různých písem a pro vás – pro uživatele je to první upozornění, že pokud se písma liší v proporcích, znamená to, že se také liší ve vhodnosti použití pro různé účely. O tom si budeme podrobněji povídat později.

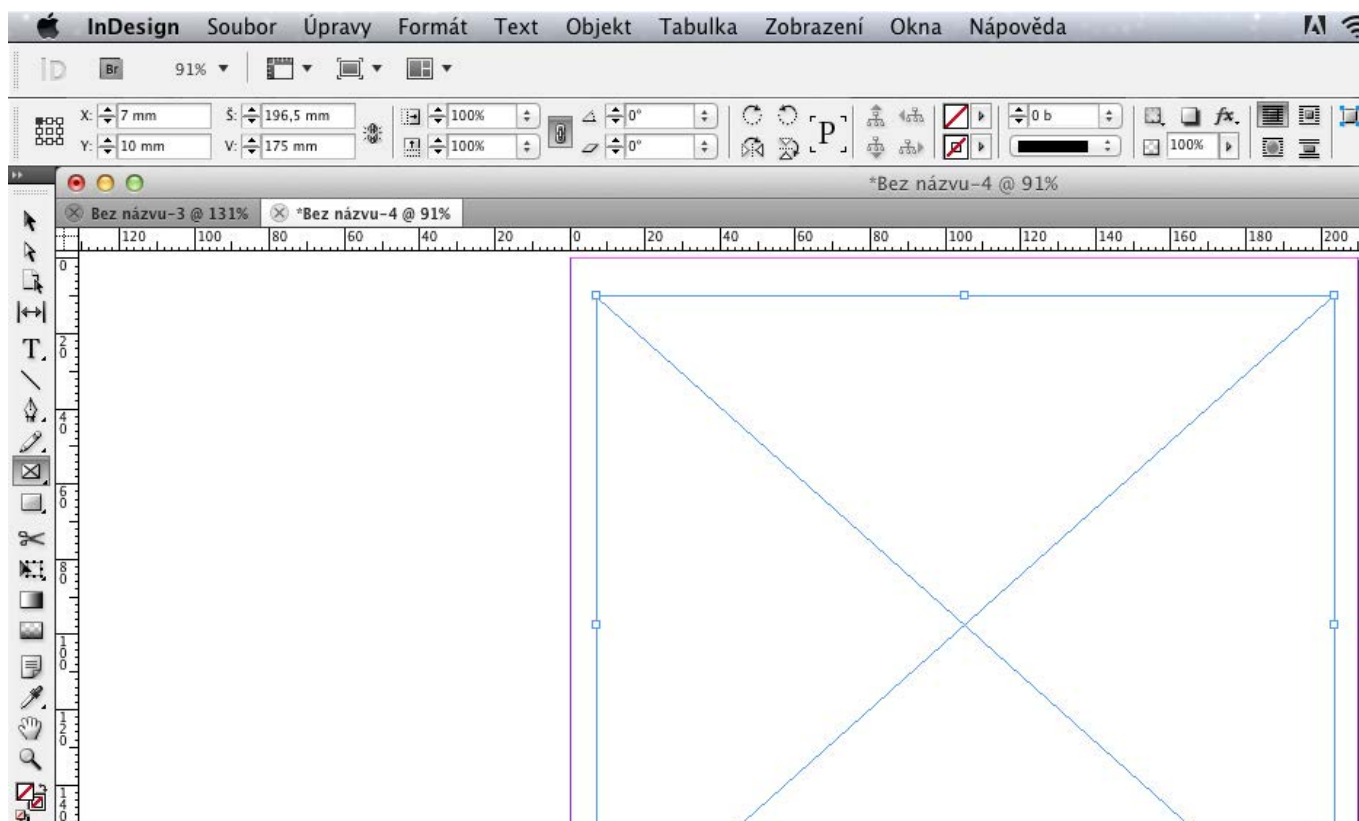
Možná, že vám z vašeho slovníku pomalu vymizí termíny „velká a malá písmena“, také „kapitálky“ vám nebudou připomínat bankovníctví a třeba si i někteří z vás začnou všimnout jemných typografických detailů – jako jsou například přetahy...

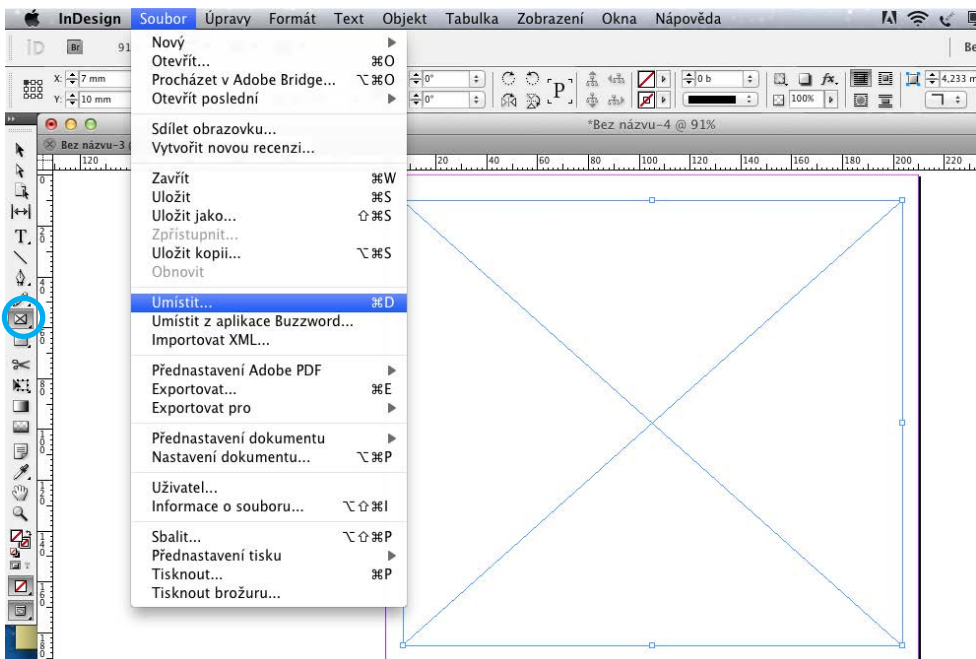
- Co znamená výraz akcentovaný znak?
- Co je to účaří?
- Jaký optický klam by nastal, kdyby oblá písmena nepřesahovala dotažnici?
- Které z následujících slov je napsáno kapitálkami?

MASO. moře. RYBA.

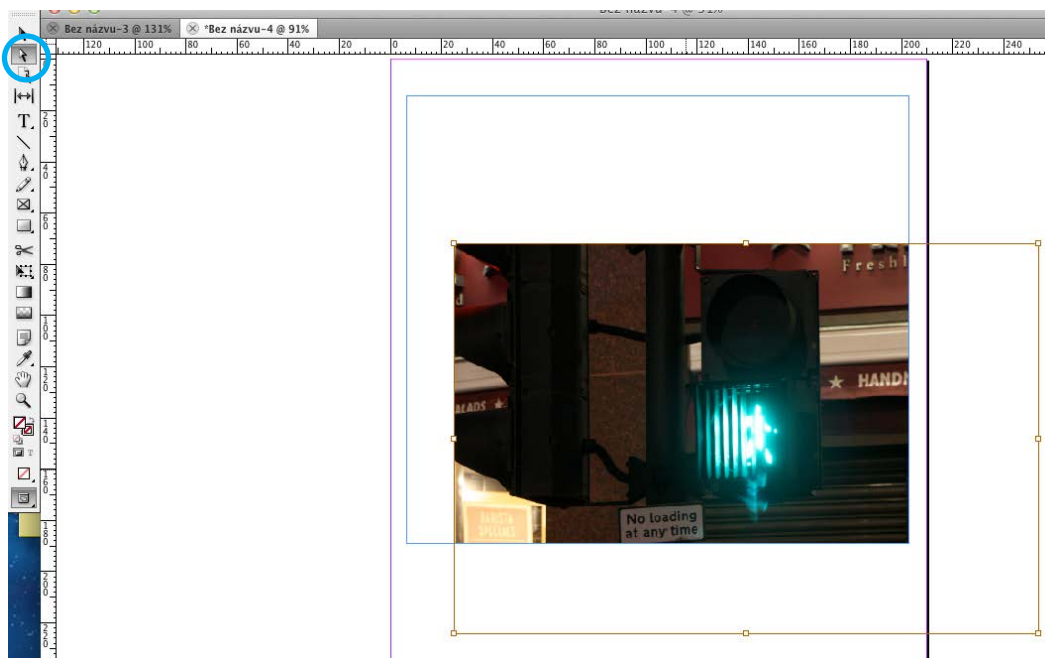
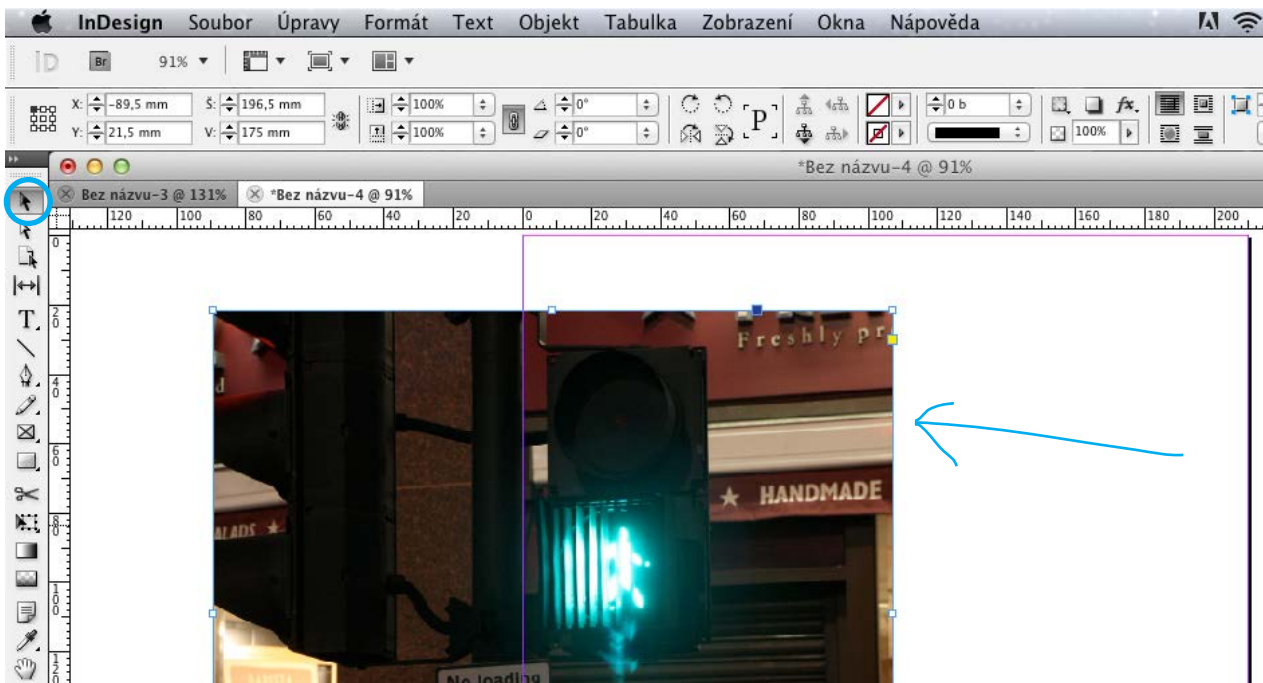
Otevřete si program InDesign, vytvořte si nový dokument určený pro tisk (ne pro web). Ze sloupce nástrojů si vyberte „přeškrtnutý obdélník – to je rámeček pro načítání obrázků. Pomocí tohoto nástroje si udělejte na pracovní ploše rámeček pro načtení obrázku.

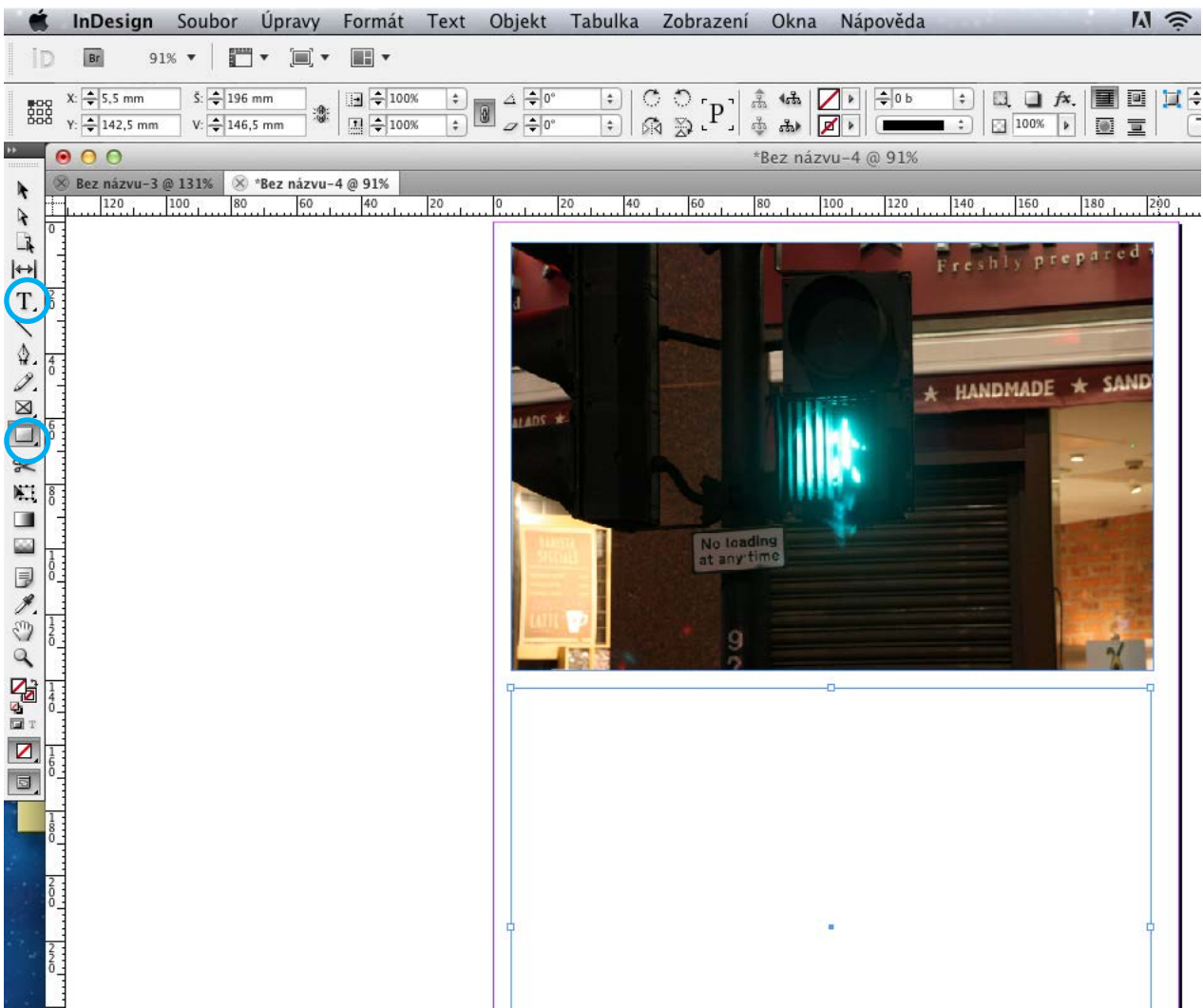

Pod nabídkou „soubor“ vyberete příkaz „umístit“ a načtete obrázek

Načtený obrázek můžeme celý včetně rámečku, do kterého jsme obrázek načetli, přesunovat po ploše pomocí černé šipky

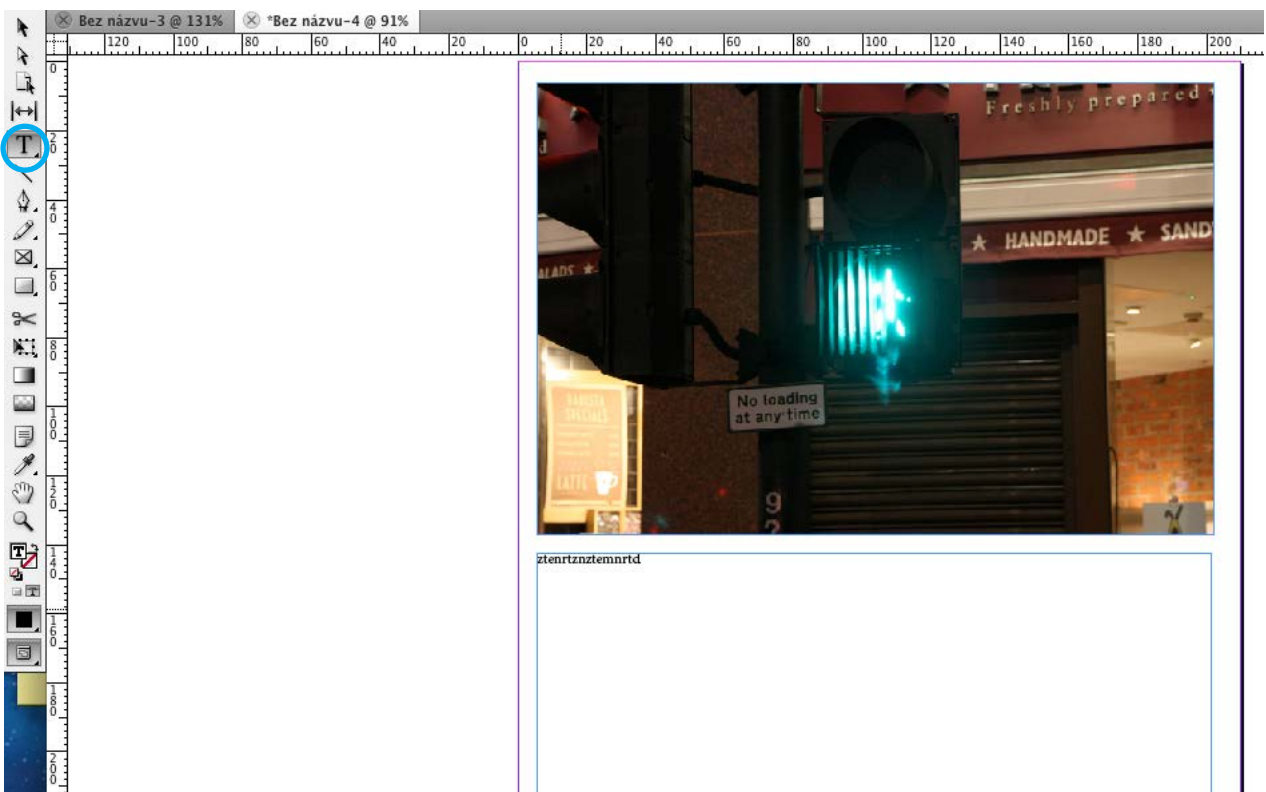

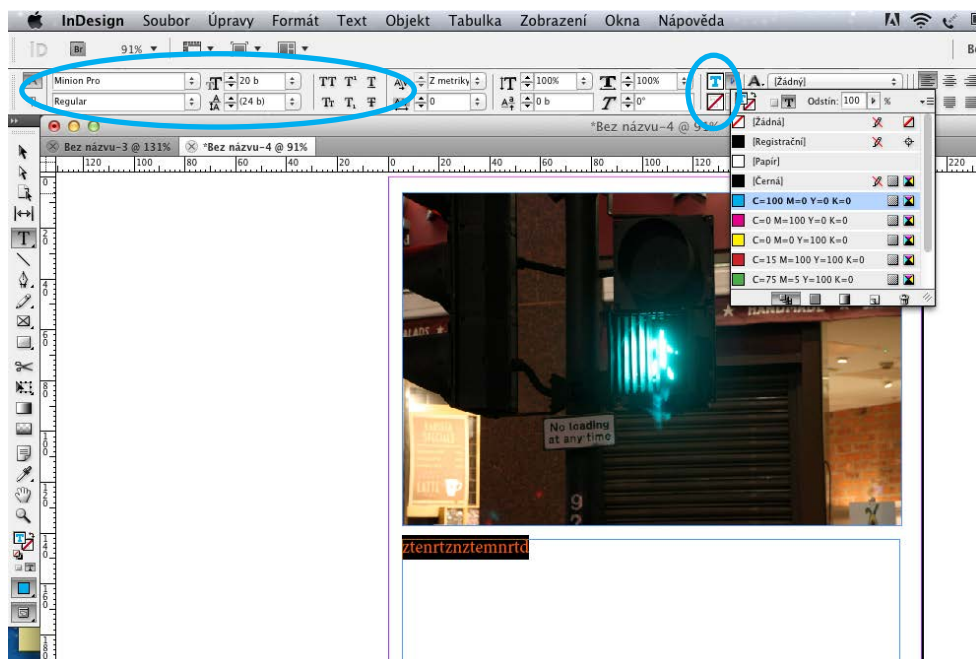
Naproti tomu, pomocí bílé šipky přesunujeme pouze obrázkem uvnitř rámečku – hnědou barvou se nám zobrazuje obrys samotné fotografie, která je schovaná v rámečku, do kterého jsme ji předtím načetli

Nahore: k sazbě textu používejte textový rámeček (není označen proškrtnutím). Textový rámeček můžete rovněž vytvořit pomocí textového nástroje.

Dole: vyberte si textový nástroj a klikněte kurzorem do textového rámečku a začnete psát

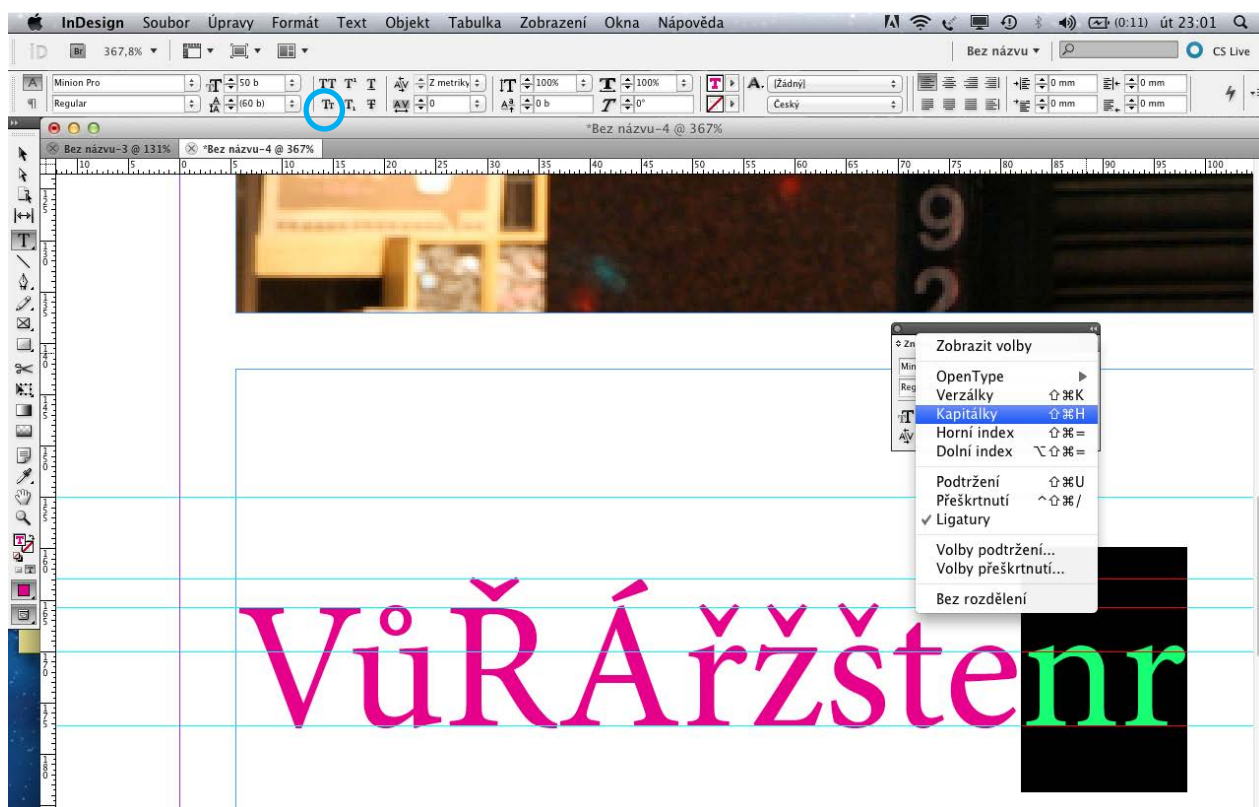

Písmo můžeme nastavovat (velikost, proklad, zarovnání odstavce, barvu atd.) pomocí ovladačů na horní liště.

Písmo se dá ovládat rovněž pod menu „Text“ nebo pod menu „Okna“ a nabídkou „Text a tabulky“.

Pod menu „Okna“ je rovněž alternativní možnost nastavení barevnosti včetně přednastavování ve vzorníku.

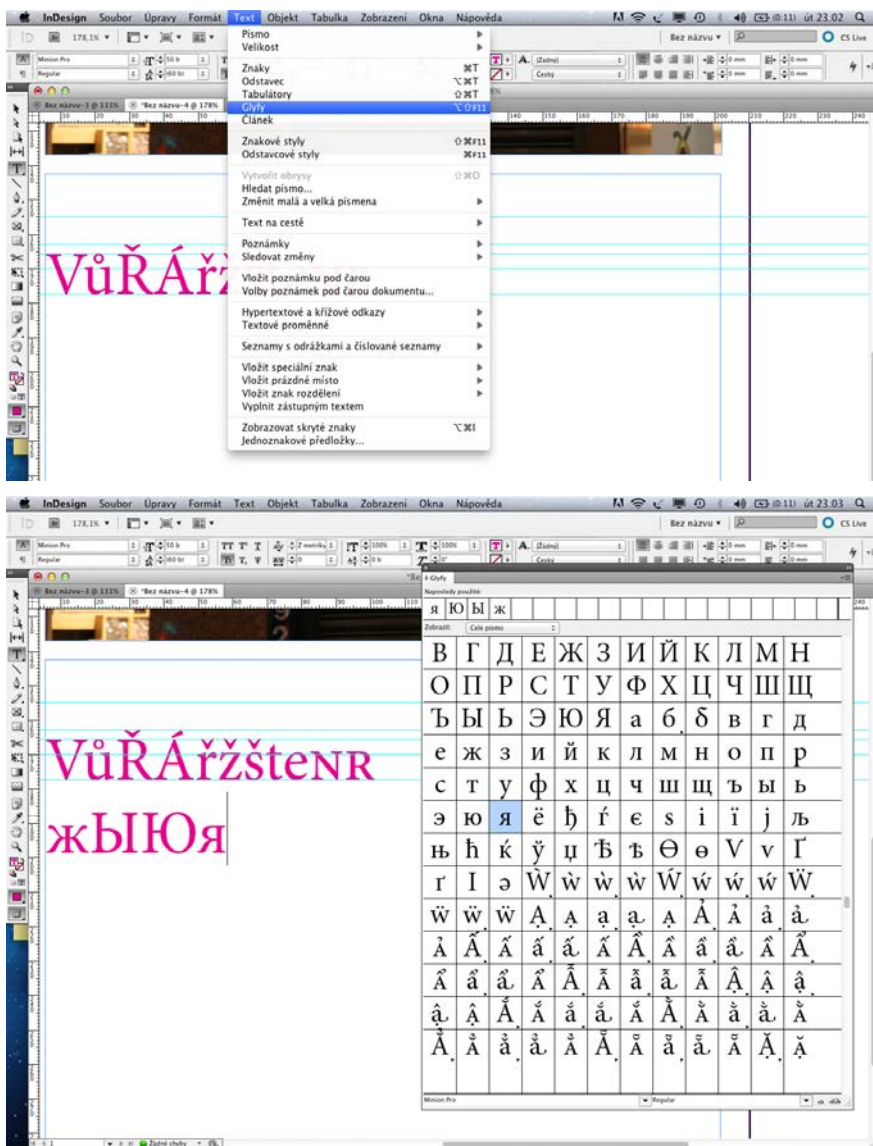
Pomocné linky můžete tahat podobně jako v Illustratoru z lišt s pravítky. Odstraňovat pomocné linky můžete pod nabídkou „zobrazení“ a „Mřížky a vodítka“.

Jak už bylo řečeno, text se dá ovládat na třech místech – horní liště, pod menu „Text“ i pod menu „Okna“ a nabídkou „text a tabulky“.

Zkuste si změnit část textu na „kapitálky“ – záleží na vás, který způsob zvolíte.

Pomocnými linkami si vyznačte písmovou osnovu vámi zvoleného písma (linka pro akcentové a horní dotažnice, účarí i pro dolní dotažnice). Potom zkuste označit veškeré písmo pomocí kurzoru a změňte písmo na nějaké jiné – vyzkoušejte si, že skoro každé písmo má úplně jiné proporce a tudíž i jinou výšku písma a z toho vyplývající i jinou písmovou osnovu (markantní je to třeba u písem Arial x Times).

Pokud potřebujeme sázet nějaké speciální znaky - např. matematické nebo text v jiném než latinském písmu, využíváme k tomu pomocnou tabulku tzv. „glyfů“. Píšeme tak, že ťukneme kurzorem do místa, kam chceme znak umístit a potom v tabulce klepneme na vybraný znak a on se nám zobrazí v sazbě.

POZOR! NE VŠECHNA PÍSMATA MAJÍ DOSTATEČNĚ ROZSÁHLOU NABÍDKU GLYFŮ! Azbuka ani řecká Abfabela nejsou samozřejmostí!

Vyzkoušejte si různá písma ve vysázeném textu a mějte přitom otevřenou tabulku glyfů a sledujte, jak se mění nabídka glyfů u různých písem.

Vytvořte si v InDesignu nový dokument, vyberte si textový rámeček a do něho vysázejte následující text v azbuce (viz níže). Dodržte i barevnost a různou velikost sazby. Hotovou sazbu uložte do pdf - ukládá se podobně jako v Illustratoru. Pod menu „Soubor“ pomocí nabídky „Export“.

Билялетдинов: «Хочется, чтобы команда больше попадала в створ ворот»

Главный тренер сборной России по хоккею — о победе над норвежцами и предстоящем четвертьфинале против финнов

Сборная России добилась уверенной победы над командой Норвегии со счетом 4:0 и пробилась в четвертьфинал олимпийского турнира в Сочи. После игры главный тренер российской команды Зинэтула Билялетдинов рассказал о проблемах с реализацией моментов, сильных сторонах будущего соперника, похвалил Александра Радулова и признался, что пока не решил, кто будет основным голкипером в предстоящем матче.

3. KONSTRUKCE PÍSMO, DRUHY A TYPY PÍSMO

Kapitálky

V této kapitole:

- dozvíme se něco o struktuře písmene – to nám umožní pochopit některé jeho konstrukční zákonitosti
- se dozvíte, co to je „písmo základní“, co písmo vyznačovací a jaký je jejich vzájemný vztah. Pochopení těchto vztahů vám umožní vhodněji využívat jednotlivé řezy písma.

Klíčová slova:

- dřík, serif, stínování, tah písma
- druh písma, typ písma
- rodina písma, řez písma, vyznačovací řez
- duktus, kurzíva, písmo zúžené
- Písma TruType, PostScript a OpenType

Písmeno jako základní kámen typografie má své přesně pojmenované části, ze kterých se skládá. Celé písmové abecedy zase můžeme zařadit podle různých kritérií do skupin a podskupin. Pro měření výšky písma používáme speciální typometrické míry. Možná si řeknete, k čemu nám to všechno je, když v běžném textovém programu vystačíme se dvěma typy písma, s jednou velikostí a k čemu nám je znalost stavebních prvků písma, když se jeho tvorbou třejmě nikdy nebudeme zabývat? Pokud jste studijní oporu dočetli až sem, předpokládám, že máte o typografii skutečný zájem a těch několik nutných pojmů dokážete „vstřebat do krve“.

Za časů Guttenberga se při tvorbě nových písem vycházelo z odkazů ručně psaných abeced, v dnešní době, kdy už je ruční sazba skoro muzeální záležitostí a zabývá se jí pouze hrstka typografických zasvěcenců zase nelze opomíjet staletími prověřené zkušenosti a vyzkoušené postupy ruční sazby při tvorbě písma digitálního – ve velké míře dochází právě k digitalizaci klasických „kovových“ písem.

Dřík

Celkový obraz písmových znaků pochází z původních ručně psaných vzorů, hovoříme proto také o kresbě písma. Ta je vyjádřena hlavními a vedlejšími tahy. Hlavní přímý tah (ne však oblý) s nazývá „dřík“ písmene. Dříky mohou být svislé nebo šikmé.

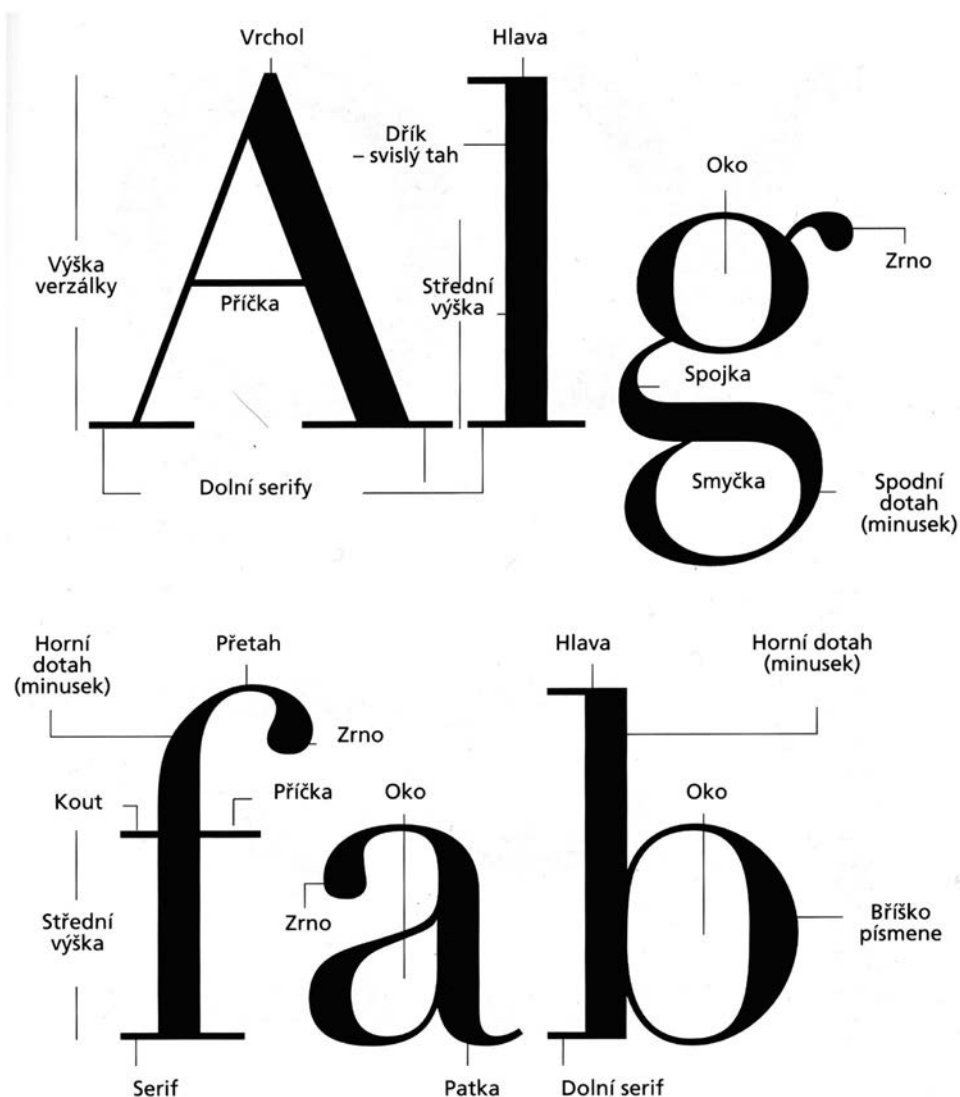
• šedě jsou vyznačeny dříky, vpravo vidíte ukázkou dolního serifu

Serify

Některé tahy písmen bývají zakončeny „serify“. Serify jsou v rámci druhu písma jednotné a způsobem, kterým se na tahy písma napojují, utvářejí jeho originální charakter. Různé tvary serifů výrazně ovlivňují čitelnost písma. Serify se často nesprávně nazývají „patkami“. Skutečnou patkou písmene je dolní zakončení dříku minusek „a, b, d a u“ (viz obr. na násled. straně). Samozřejmě existují také písma bezserifová, např. Helvetica (viz klasifikace tiskových písem v následující kapitole).

Pro zajímavost uvádíme slovníček struktury písmene. Později v textu se budeme odvolávat na jednotlivé detaily ve stavbě písmene, proto je vysvětlující obrázek tak podrobný. (Všimněte si výšky verzálky „A“ – je stejně vysoká jako minuska „l“. Z toho již můžete odvodit, že nejde o původní české písmo.

Struktura písmene

Zesilování částí nebo celých tahů písmene, zvláště u dříků a oblouků, nazýváme stínování. Způsob stínování oblouků je charakteristický znak pro klasičtější písma.

Stínování písmene

• dvě abecedy různých typů písma (Garamond a Bodoni) s odlišným stínováním písmových tahů

abcděfghijklmnopqrřstůvwxyz
abcděfghijklmnopqrřstůvwxyz

Výraz „typ písma“ můžeme pochopit dvěma způsoby. âasto se nesprávně používá pro pojmenování písmových skupin – např. serifové nebo bezserifové písmo. Vtomto případě bychom ale správně měli říci „druh písma“. „Typ písma“, je naproti tomu označení pro zcela konkrétní písmo charakteristické kresby a pojmenované vlastním názvem. Jednotlivé typy písma se označují jmény autorů nebo originálními názvy, jimiž je autoři pojmenovali.

Typ písma nebo druh písma?

• tento obrázek zobrazuje druhy písma

bezserifové písmo

serifové písmo

psané písmo

písmo psacího stroje

• stejná písma s konkrétními názvy písem, tzn. jednotlivé **typy písma**

Helvetica

Garamond

Kuenstler script

Courier

*Jaké je „rodné“ jméno
vašeho písma?*

Mezi nejpoužívanější typy písma patří Times a Helvetica (bude jim dále věnována samostatná kapitola). Dá se říci, že většina dodavatelů latinkových písem je má zahrnutý ve své základní sadě. Kvůli licenčním právům se však často jmenují různě. Helvetica po světě putuje např. pod názvy Claro, Swiss, Switzerland, Aristocrat nebo Vega. Kromě jména se často liší tvary jednotlivých znaků i šířkových proporcí. Mnohdy korekturní zásah do proporcí písma sice odvrátí hrozící soud kvůli autorským právům, ale uživateli nabízí pouze zmrzačený „odlesk“ originálního písma. Námitku, že to bylo za výhodnou cenu nechávám na posouzení vám.

Helvetica nebo Arial?

Uživatelé nejrozšířenějších textových editorů mohou nabídnout, že písmo Helvetica není obsaženo v jejich programu nebo se skrývá pod jiným jménem. A někdo by mohl rovnou říci, že používá písmo Arial a s Helveticou se nikdy při práci na počítači nesetkal. K tomu chci podotknout, že písmo Helvetica v této učební opoře používám záměrně jako určitý obecný vzor, na němž lze dobře vysvětlit typografickou terminologii. Písmo Arial se od Helveticy liší jen v drobných detailech – pro běžného uživatele naprosto nepostřehnutelných. Písmo Helvetica je zároveň pro typografa takovým pojmem, jakým jsou pro milovníky aut např. značky Mercedes nebo Jaguár...

Jak se jmenuje Helvetica ve vašem počítači? Neskrývá se pod jiným jménem?

**ABCDEFGHIJKLMNO
PQRSTUVWXYZ
abcdefghijkl
mnopqrštvxyz1234567
890 Helvetica???**

- Jaký typ písma máte právě nastavený ve vašem textovém programu?
- Kde najdete u písmene serif a co je to patka? Existují i písma bezserifová?

Jistě to znáte z vlastní zkušenosti: píšete dopis v běžném textovém editoru a máte potřebu některé věty či nadpisy zvýraznit, odlišit od ostatní sazby. Nabízí se vám několik možností, jak danou situaci vyřešit. Můžete třeba na zvýraznění nadpisů použít jiný typ písma a na „vypíchnutí“ důležitých slov použít ještě další – úplně odlišný. Když budeme takto pokračovat dál, hrozí nám nebezpečí, že náš dopis zneřehlední velkým množstvím rozdílných typů písma a místo zvýraznění dosáhneme pravého opaku. Pokud však chceme dosáhnout jednotného vzhledu sazby, je lepší použít některou z tzv. vyznačovací verzí – „řezů“ daného písma – např. kurzívy.

Kresebná varianta základní verze určitého typu písma. Nadpisy na okraji našeho textu jsou vysázeny z vyznačovacího řezu písma Times – (v tomto případě kurzívy) Times Italic.

Řez písma

Písmo stojaté, obyčejné (angl. roman, regular), jehož znaky jsou vzpřímené. Tento text je napsán základním písmem typu Times.

Základní písma

Skupina řezů jednoho typu odvozených ze základního písma tvoří písmovou rodinu. V písmové rodině se nachází základní písmo a jeho vyznačovací verze, řezy písma stojatého a kurzíva. Mnohé rodiny písma existují ve velkém množství (např. Helvetica), jiné typy rodiny netvoří, protože jsou nakreslena pouze v jednom řezu (např. Zapf Chancery). Obvyklou rodinu písma tvoří čtyři řezy (obyčejné (základní) písmo, kurzíva, tučné, a tučná kurzíva.

Rodina písma

Times Roman

základní písmo - obyčejné

Times Italic

vyznačovací řez - kurzíva

Times Bold

vyznačovací řez - tučné

Times Bold Italic

vyznačovací řez - tučná kurzíva

Vyznačovací řez je kresebná varianta základního písma (kurzíva, polotučné, tučné, velmi tučné, tučná kurzíva a kapitálky). Používá se ke zvýraznění důležitých slov nebo celých částí textu.

Vyznačovací řez

Pozor! Nadužívání vyznačovacích řezů písma v textu mnohdy nevede k většímu zdůraznění daných částí sazby. Jako typický příklad nevhodně použitých vyznačovacích řezů bych uvedl sazbu sportovní rubriky některých novin. Mám na to osobní vzpomínku z doby, kdy jsem se podílel na gračké úpravě jednoho deníku. Sváděl jsem věčný boj se sportovními redaktory, kteří ve snaze co nejvíce zvýraznit sportovní výsledky najednou nebyli schopni se rozhodnout, zda ztučnit názvy sportovních klubů nebo dosažené body nebo raději počet vstřelených branek. V přehršli tučně vyznačených slov se úplně ztratila původně vyznačovací funkce tučného řezu písma a čtenáři se

takto vysázená strana slila do jednoho tučného moře. Podobně neprakticky si počínají někteří tvůrci inzerátů – tím, že vše ztuční, potištěná plocha se slije a čtenářovo oko na ničem výrazněji neulpí... S vyznačovacími řezy písma je třeba pracovat citlivě, aby neztratily svou původní funkci!

Kurzíva Vyznačovací řez s mírným sklonem se nazývá kurzíva. Nehodí se pro sazbu delších textů, protože je o něco hůře čitelné než základní písmo. Pomocí počítače můžete v textových programech často naklánět i písmo, které originální kurzívu neobsahuje. Tato nepřírozeně nakloněná kurzíva často deformuje tvar písma a navíc zhoršuje jeho čitelnost. Omezte proto takové umělé naklonění písma na minimum!

Times Italic

originální kurzíva

Times nepravá kurzíva

*kurzíva vytvořená
nakloněním v počítači*

Tloušťku písmových tahů nazýváme „duktus“. Je to důležitý znak písmové kresby, vyjádřený poměrem tloušťky tahů k výšce písmen. Duktus ovlivňuje výraznost a čitelnost písma.

Písma zesíleného duktu (polotučné, tučné, velmi tučné) mají všechny tahy oproti základnímu řezu zesíleny a vysazený text pak působí opticky tmavší. Existuje také opačná varianta, kdy je duktus oproti základnímu řezu písma zeslabený (tenké, slabé). Vysazený text je pak pochopitelně opticky světlejší. Podívejme se nyní na písmovou rodinu Frutiger, kde se jednotlivé řezy liší právě rozdílným duktem:

Frutiger Light, Frutiger Light Italic

Frutiger Roman

Frutiger Roman Italic

Frutiger Bold, Frutiger Bold Italic

Frutiger Black

Frutiger Black Italic

Frutiger Ultra Black

Kapitálky Mezi vyznačovací písma patří také „kapitálky“ – jsou to vlastně verzálky kreslené na střední výšku písma (viz. také na str. 7). Právě kapitálky si musíte koupit ve zvláštním písmovém souboru a většina běžně dostupných abeced

pravé kapitálky neobsahuje. Textové programy obvykle obsahují funkci, která umožňuje vytvořit nepravé kapitálky – verzálky uměle zmenšené na střední výšku písma. Poznáte je podle zeslabeného duktů oproti minuskám základního písma. Zeslabený duktus může způsobit tzv. propadání sazby.

• *nepravé kapitálky poznáte podle zeslabeného duktů*

Novare NOVARE

Od základního písma je odvozeno i písmo zúžené (condensed) a rozšířené (extended). Některé rodiny písem obsahují také tyto zúžené (popř. rozšířené) řezy. Zejména zúžená písma nacházejí časté uplatnění většinou tam, kde potřebujeme na malém prostoru umístit co nejvíce informací (jízdni řady, telefonní seznamy). Zde je třeba upozornit, abyste si nepletli písmo zúžené, které je originálně vytvořeno jako zúžené od písma, které si ve většině textových programů můžete sami zúžit nebo rozšířit. Pokud zrovna nemáte k dispozici zúžený řez určitého písma a přistoupíte k umělému zúžení, vyhněte se většímu zúžení než je 10 %. Zuzováním písma totiž dochází k deformaci svislých tahů písma, zatímco vodorovné zůstávají beze změny.

Písmo zúžené a rozšířené

Helvetica Condensed Bold

Helvetica Bold uměle zúžená

Eurostyle Regular

Eurostyle Regular

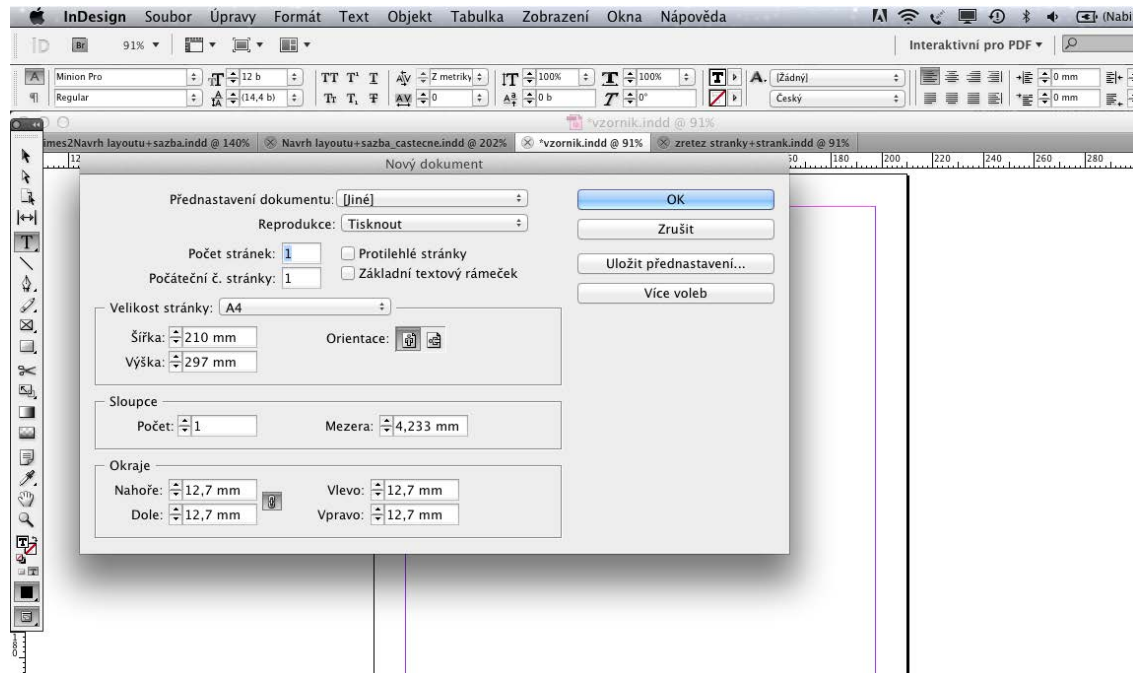
nahoře vidíte písmo Eurostyle v základním řezu, uprostřed počítačově nepřirozeně rozšířené a úplně dole písmo originálně rozšířené přímo jeho tvůrcem

Eurostyle Extended

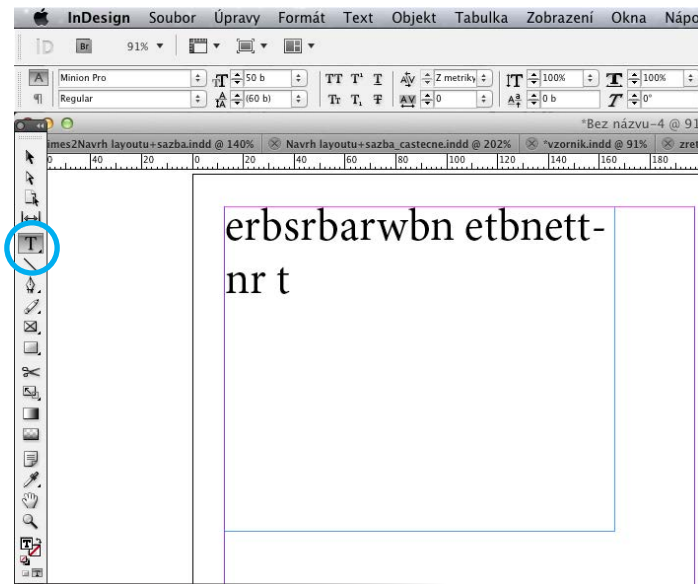
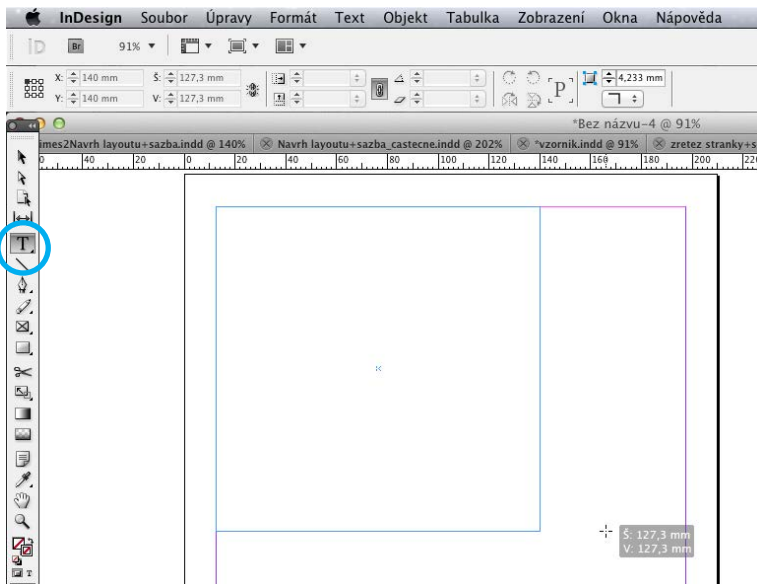
- Podívejte se do sportovní přílohy novin, jak se sazeči určitého deníku vypořádali se sazbou sportovních výsledků.
- Všimněte si inzertních stran – jak jsou voleny řezy písma do inzerátů?
- Zkuste odhadnout, zda-li jsou novinové titulky ve „vašich“ novinách zúžované nebo rozšiřované.
- Používáte ve vašem textovém editoru originální kurzívu nebo uměle počítačově upravenou?

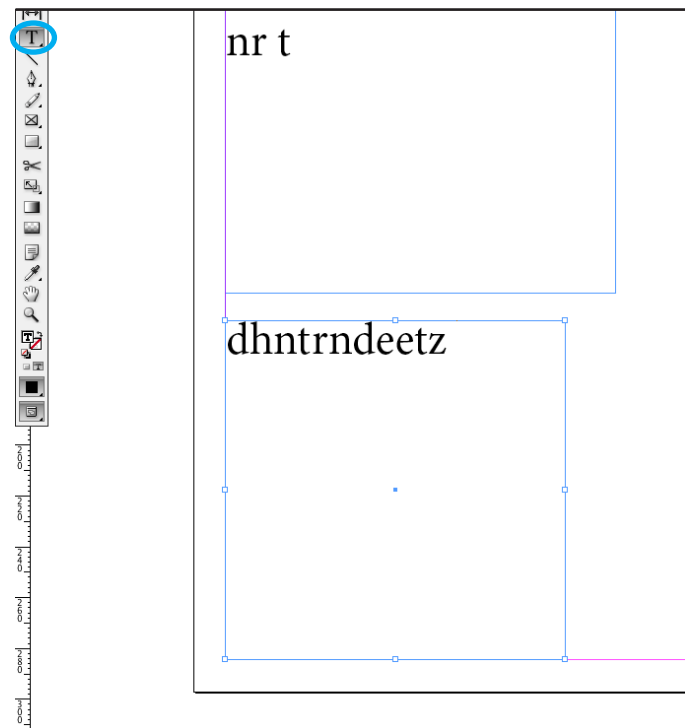
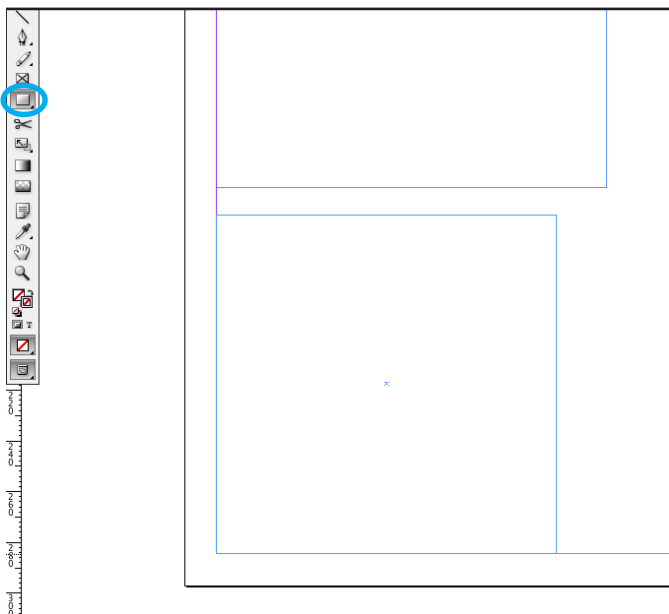
Vytvoříme si nový dokument s následujícími nastaveními: bez protilehlých stran a bez základního textového rámečku, zadáme velikost A4 a nastavíme si také okraje pomocného rámečku.

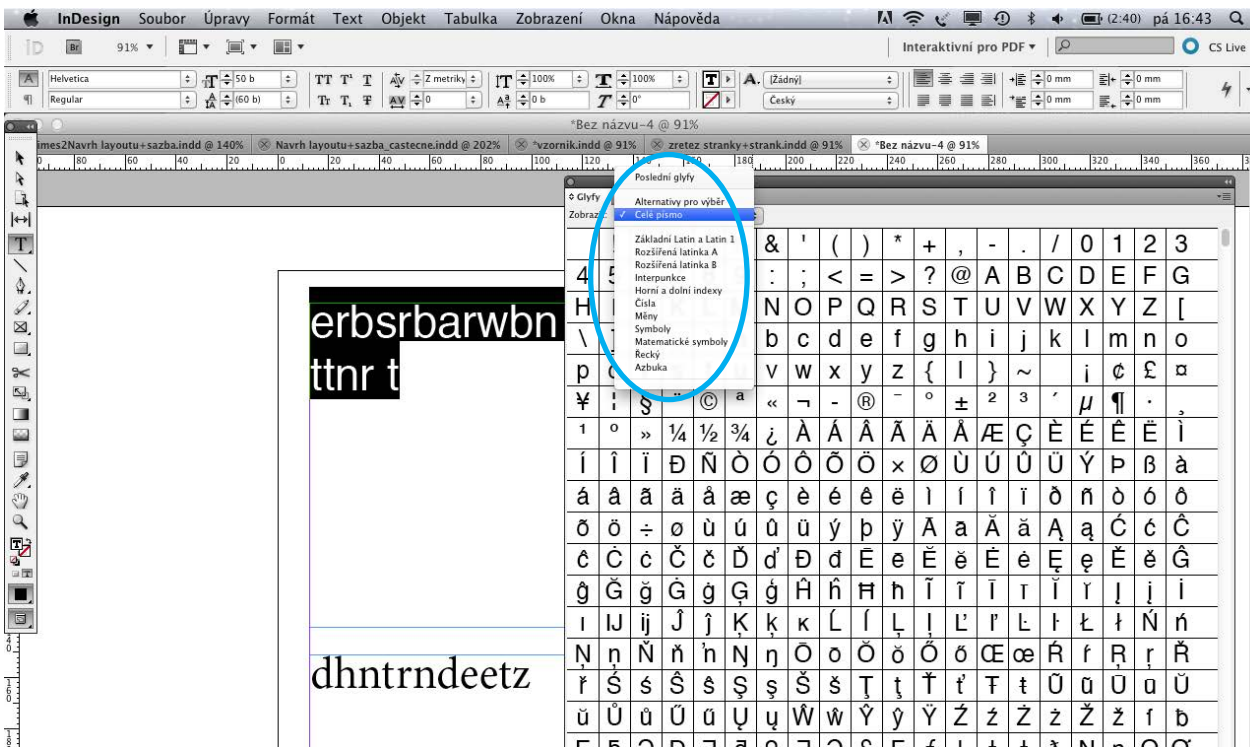

K tomu, abychom mohli sázet text, potřebujeme na nově vzniklé stránce dokumentu vytvořit textový rámeček. Můžeme to udělat dvojím způsobem: 1) vybereme textový nástroj a ťukneme s ním do levého horního rohu budoucího rámečku a tažením vytvoříme potřebně veliký rámeček. Výhodou je, že můžeme okamžitě začít psát – v levém horním rohu se nám automaticky objeví kurzor k editování textu (viz níže).

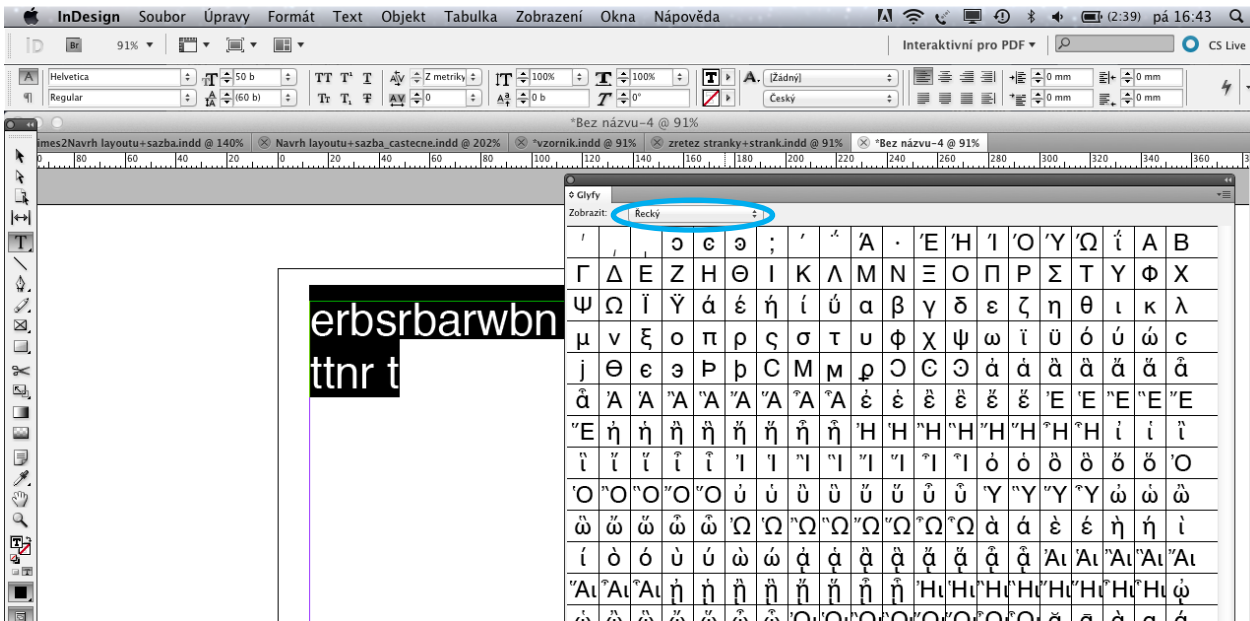
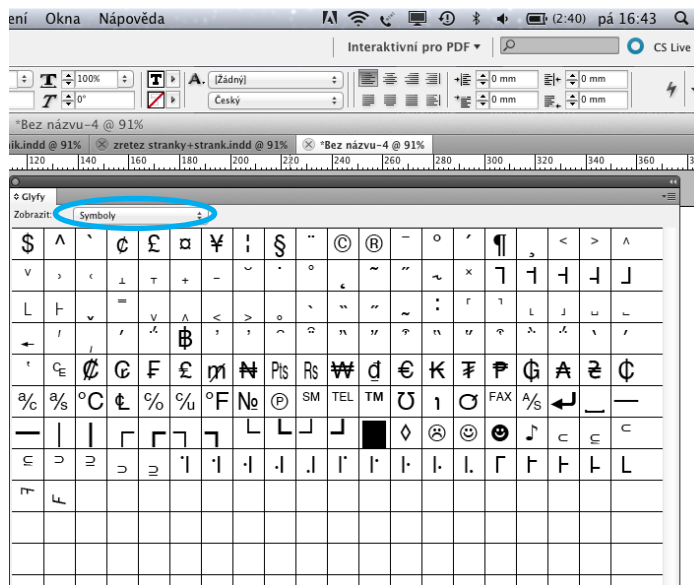
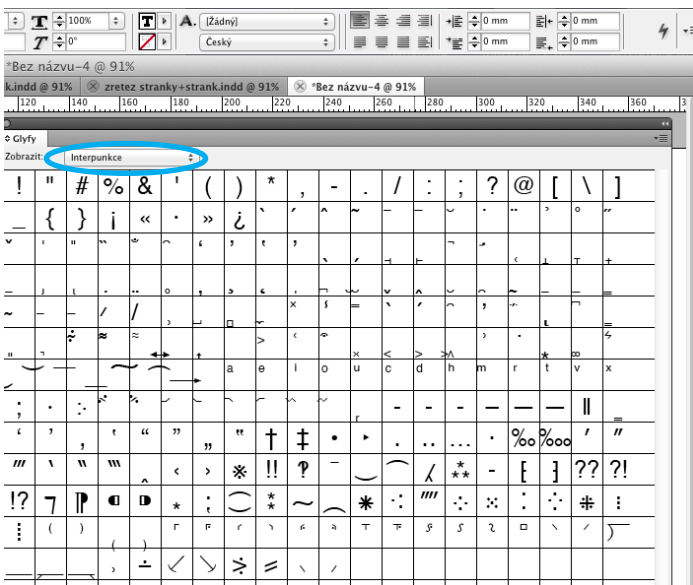

2) vybereme nástroj Rámeček textu a vytvoříme obdélník potřebné velikosti. Abychom mohli do nově vzniklého rámečku začít psát, musíme vybrat Textový nástroj a ťuknout do levého horního rohu rámečku (viz obrázek dole vpravo).

Nabídka písmových znaků je u některých písem natolik bohatá, že je lepší při používání tabulky glyfů používat možnosti výběru zobrazených znaků – např. zobrazit jen Interpunkce, Symboly nebo třeba Recké znaky.

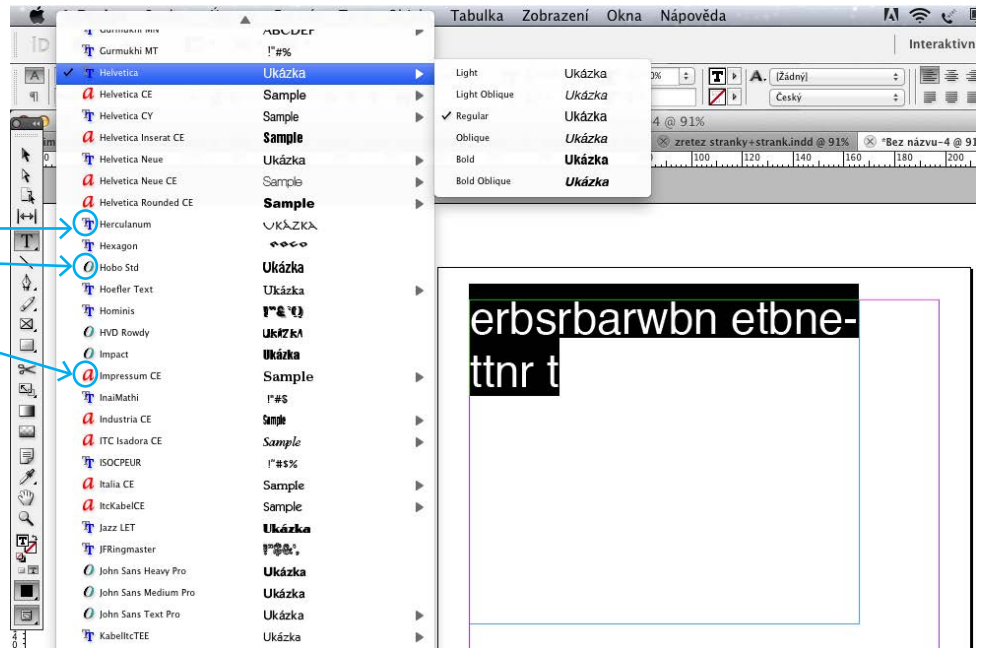

Při práci s textem se můžeme setkat s technologicky rozdílně „vyrobenými písmeny“. V nabídce písem se nám zobrazují s rozdílnými symboly před názvem typu písma

TrueType
OpenType
Adobe PostScript

V počítači se nám někdy sejdou písma ze stejné rodiny, ale v různých formátech (viz vpravo nahoře např. Helvetica)

Při sazbě OpenType obvykle nabízí více možností a užitečných funkcí.

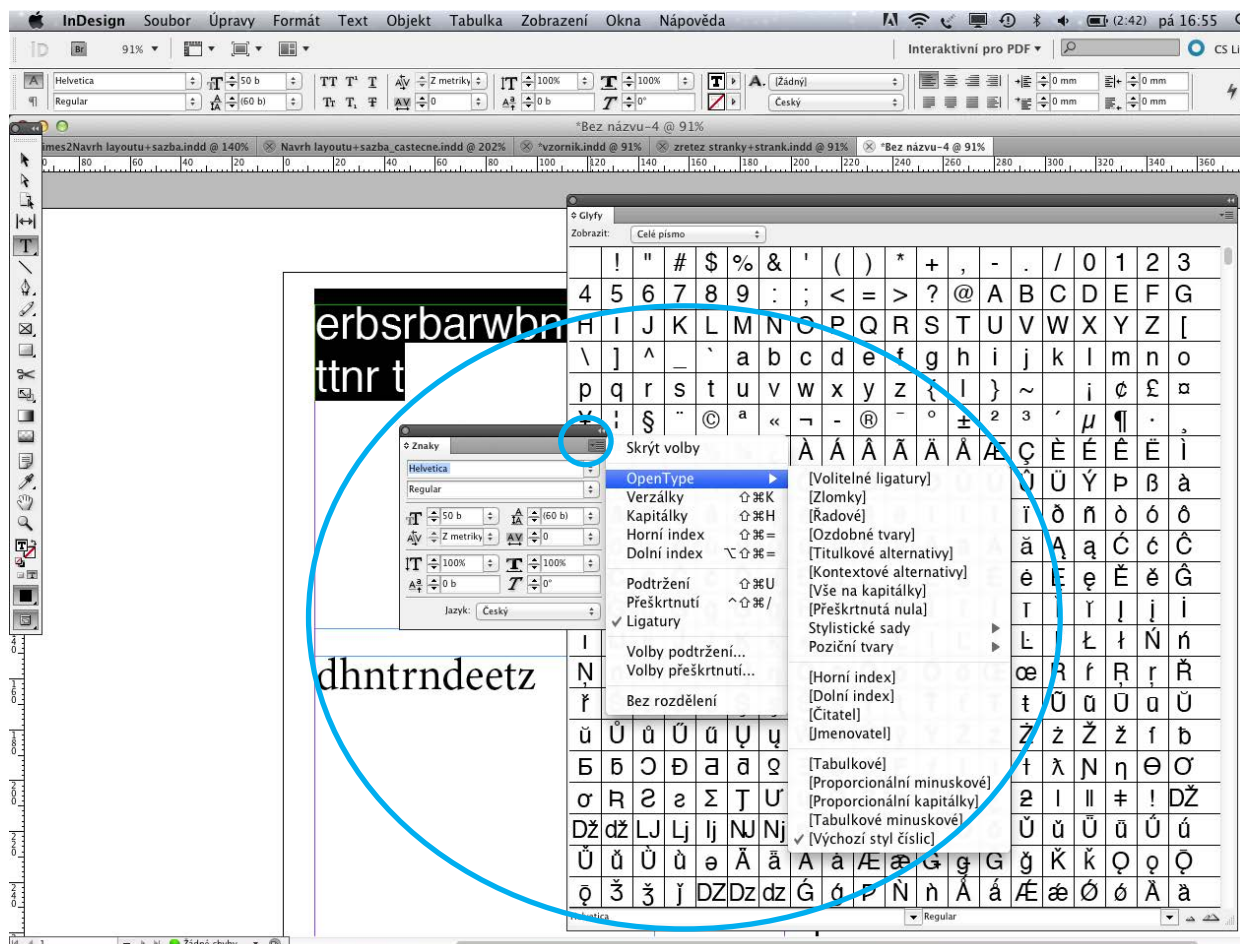
Písma TrueType a PostScript

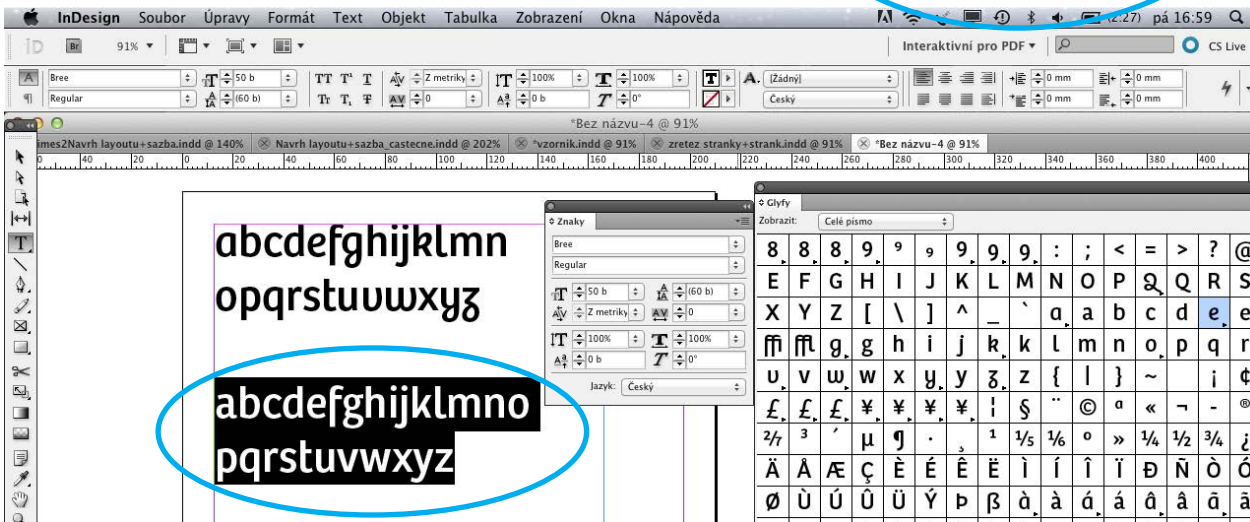
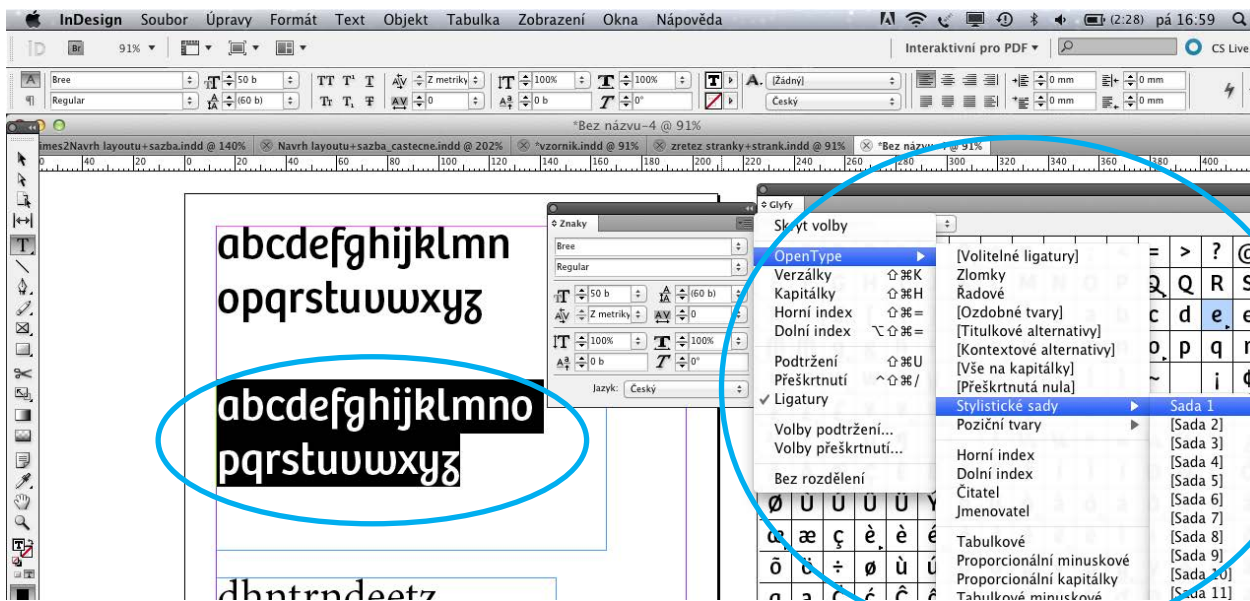
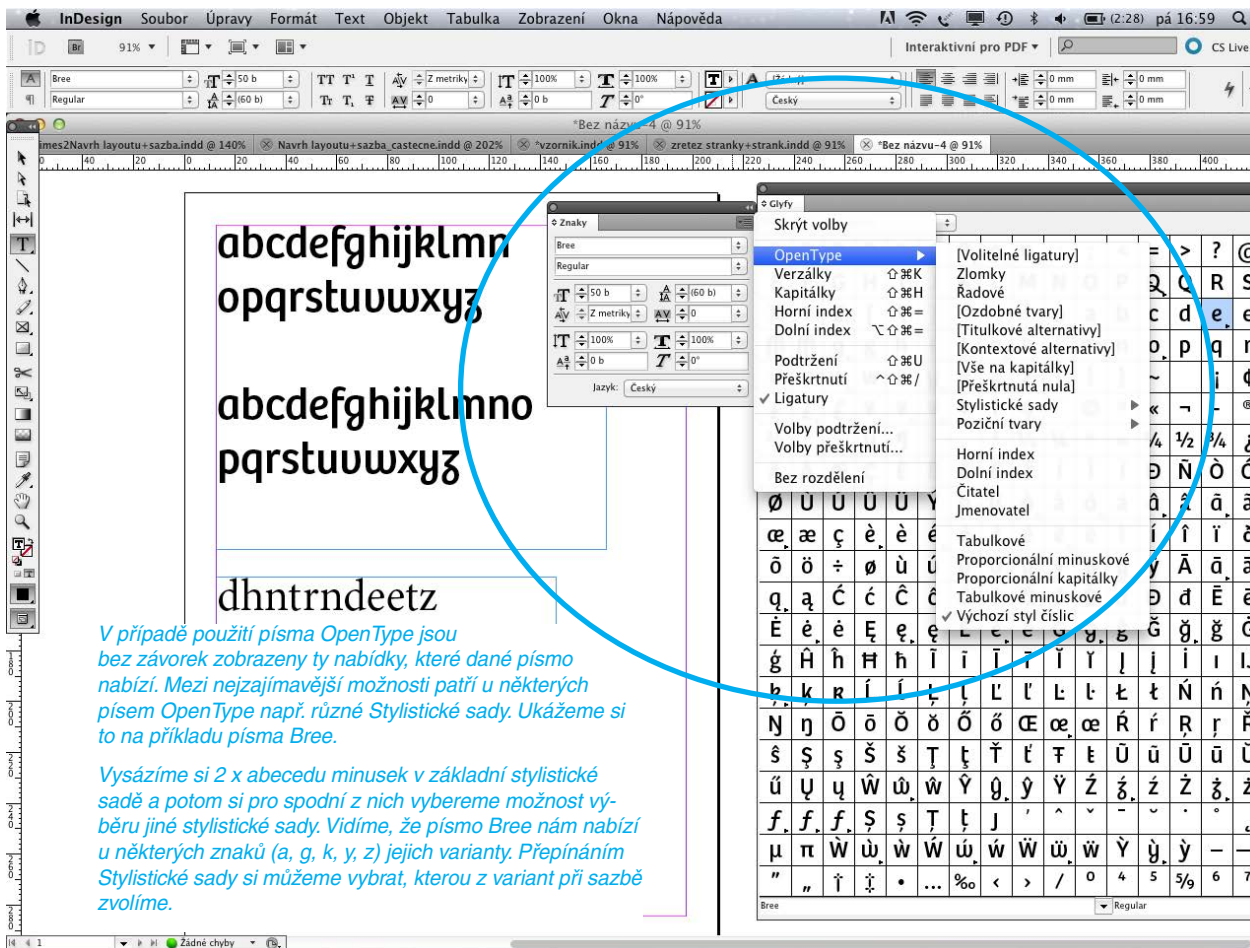
Písma True Type a PostScript mají svoji speciální verzi pro operační systém Windows a úplně jinou pro Mac OS. Nelze tedy „stáhnout“ písmo z Windows a nahrát na „Maca“ a naopak.

Písma OpenType

Naproti tomu písma OpenType používají jeden soubor písma pro počítače s Windows i pro počítače s Mac OS, takže je možné přenášet soubory z jedné platformy na druhou bez obav z nahrazení písem a dalších problémů, které mohou způsobit změny zalomení textu. Mohou obsahovat mnoho prvků, jako jsou ozdobné tvary a volitelné ligatury, které nejsou dostupné v současných PostScriptových a TrueType písmech.

Pod menu Text nebo Okna si lze vybrat nabídku Znak. Otevře se nám paleta, pomocí které ovládáme např. typ písma, jeho velikost, řádkový proklad, prostrkání atd. V pravém horním rohu pod malou šipkou se nacházejí další nabídky. Hned v prvním řádku ovládání OpenTypových písem. Pokud máme vybráno písmo, které není OpenType, všechny nabídky úplně vpravo jsou v závorce a nejsou použít.

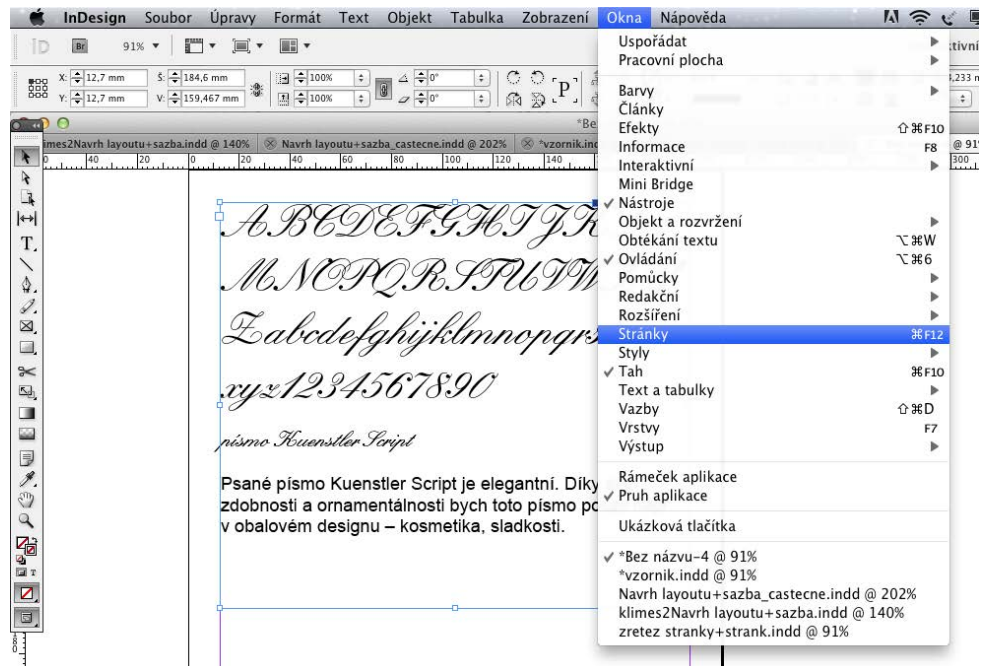
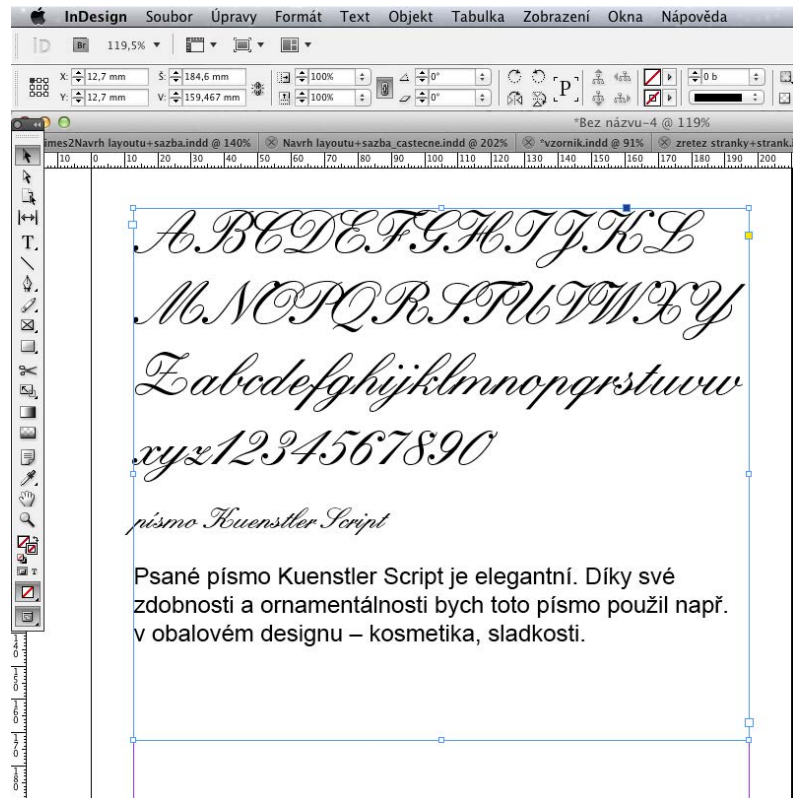

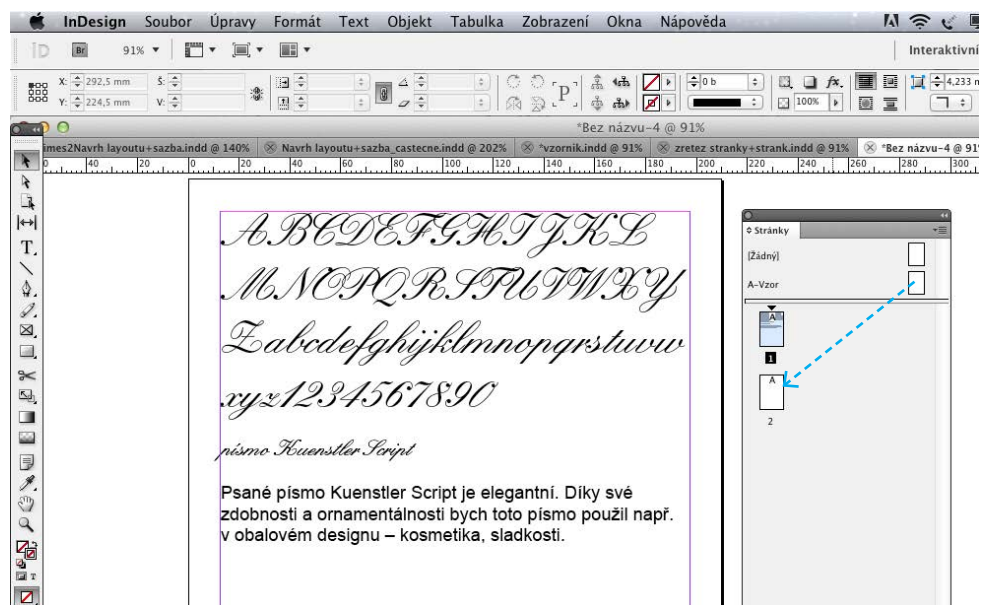
V naší lekci jsme se seznámili s konstrukcí písma, dozvěděli jsme se, co to je druh a typ písma, rodina písma, řezy písma atd.

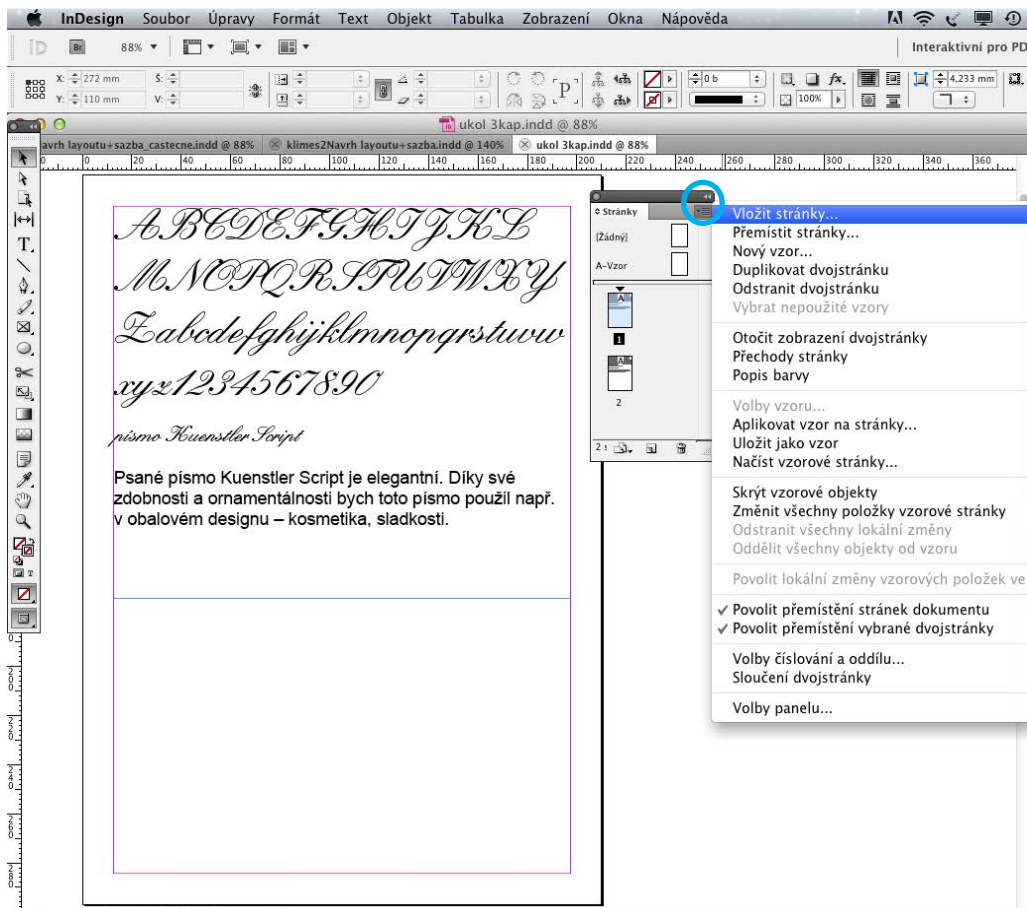
V korespondenčním úkolu si tyto znalosti procvičíme. Uděláme si inventuru písem, která máme nainstalována v počítači. Nejprve si na stránce v novém dokumentu velikosti A4 uděláme textový rámeček, vepíšeme do něho větší velikostí (cca 50 b) celou abecedu vybraného písma – verzálky, minusky včetně číslic. Pod to napíšeme název (typ) písma a úplně dolů jednu nebo dvě věty se zdůvodněním, pro jaký účel se to písmo dá nejlépe využít.

Stačí, když si takto vybereme 10 různých typů písma. Na jednu stránku A4 se nám vejdou maximálně dvě písma, proto si musíme umět přidat další stránky. Hotový vzorníček pak uložíte do PDF.

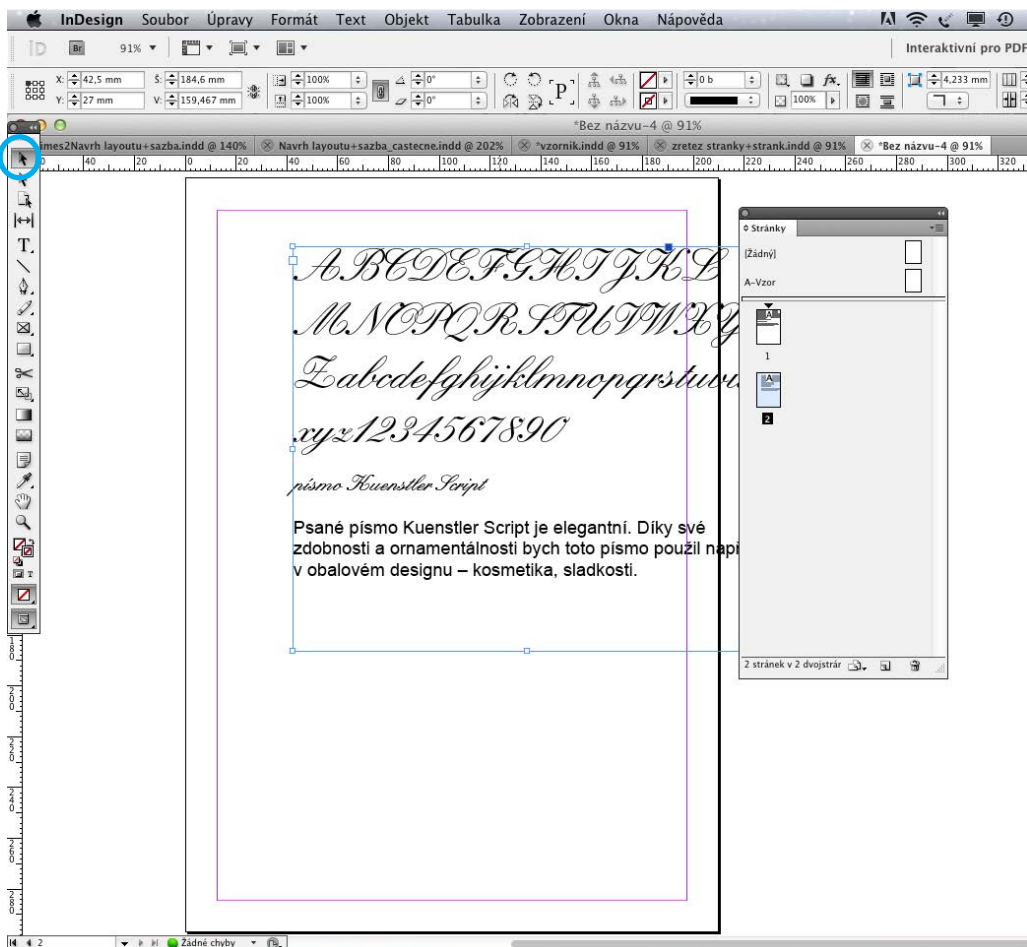

Pod nabídkou Okna si vyberte Stránky. Otevře se vám paletka Stránky. Tažením ze vzoru přetáhnete pod existující stránku stránku novou.

Další možnost přidání stránky je v nabídce pod šipkou v pravém horním rohu paletky Stránky.

Tip: Textový rámeček si označte černou šipkou a zkopírujte vždy na následující stranu a posuňte tam, kam potřebujete. Jednotlivé texty pak můžete přepisovat a písma libovolně měnit.

4. KLASIFIKACE TISKOVÝCH PÍSEM

V této kapitole se naučíte:

- do jakých „škatulek“ a podle jakých typických znaků se dělí tisková písma
- přednastavit vzorové stránky a také natékat delší text do dokumentu

Klíčová slova:

- dynamická písma, statická písma
- antikva
- lineární písma
- nastavení vzorové stránky a natékání delšího textu

Od Guttenbergových časů se nám po celém světě nahromadilo obrovské množství latinkových písem (ještě se pravděpodobně setkáte také s nelatinkovými písmi pravosměrnými – např: azbuka, řecké písmo).

Pravosměrné písmo je takové, které se čte a píše zleva doprava. Samozřejmě existují také nelatinková písma levosměrná (orientální) anebo písma exotická. Představte si, že byste měli napsat dopis třeba v japonštině!

Takovými případy se zabývat nebudeme. Věřím totiž, že v běžném životě se většinou setkáte pouze s písmi latinkovými. V této kapitole se dozvíte, jak se můžete v tom obrovském množství písem zorientovat a kam jednotlivá písma máte zařadit. Tato znalost vám nakonec pomůže i při výběru určitého písma pro vaši konkrétní potřebu. Ne každé písmo se totiž hodí pro úplně každou příležitost!

Některá vysvětlení se snažím co nejvíce zjednodušit. Nejinak tomu je i s klasifikací tiskových písem. Od konce 70. let 20. století se u nás ustálilo rozdělování písem (J. Solpera) podle dvou základních kritérií:

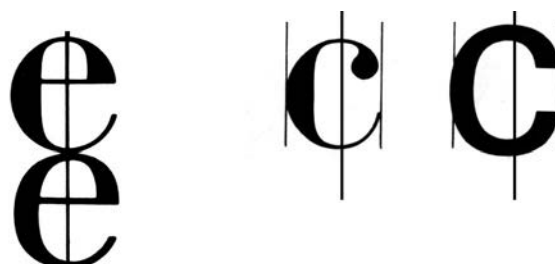
Dynamická písma

Tím prvním je princip dynamický, takto vypadající písma vycházejí z písem ručně psaných plochým písařským nástrojem. Rozdíly mezi slabými a zesílenými tahy (stínování) písma jsou méně výrazné a osa stínování je šikmá.

Statická písma

Statický princip – písma vycházející z konstruovaných návrhů. Přechody mezi jednotlivými tahy jsou velmi výrazné a osa stínování je svislá.

Nyní bude následovat přehled jednotlivých klasifikačních skupin latinkových písem vždy s uvedeným vzorem:

DYNAMICKÁ ANTIKVA

ABCDEFGHIJKLMNOPQRST
 UVWXYZabcděfghijklmnop
 qrštůvxýz1234567890
 Garamond

další příklady dynamické antikvy: Times, Palatino, Caslon

PŘECHODOVÁ ANTIKVA

ABCDEFGHIJKLMNOPQR
 STUVWXYZabcděfghijklm
 nopqrštůvxýz12345 6 7890
 New Baskerville

další příklady přechodové antikvy: Century, Týfova antikva

STATICKÁ ANTIKVA

ABCDEFGHIJKLMNOPQRST
 UVWXYZabcděfghijklmnopqr
 štůvxýz1234567890 Bodoni

další příklady statické antikvy: Walbaum, Fenice

LINEÁRNÍ SERIFOVÉ PÍSMO

ABCDEFGHIJKLMNOPQ
 RSTUVWXYZabcděfghij
 klmnopqrštůvxýz1234
 567890 American Typewriter

další příklady lineárního bezserifového písma: Clarendon, Memphis, Serifa

LINEÁRNÍ BEZSERIFOVÉ STATICKÉ PÍSMO

ABCDEFGHIJKLMNOPQR
 STUVWXYZabcděfghijkl
 mnopqršťůvxýz12345678
 90 Univers

další příklady písma lineárního bezserifového statického: Helvetica, Franklin Gothic, Folio

LINEÁRNÍ BEZSERIFOVÉ KONSTRUOVANÉ PÍSMO

ABCDEFGHIJKLMNOPQR
 STUVWXYZabcděfghijklm
 nopqršťůvxýz1234567890
 Avant Garde Gothic

další příklady písma lineárního bezserifového konstruovaného: Futura, Bauhaus, Eurostile

LINEÁRNÍ BEZSERIFOVÉ DYNAMICKÉ PÍSMO

ABCDEFGHIJKLMNOPQRS
 TUVWXYZabcděfghijklm
 nopqršťůvxýz1234567890
 Frutiger

další příklady písma lineárního bezserifového dynamického: Gill Sans, Antique Olive,

LINEÁRNÍ ANTIKVA

ABCDEFGHIJKLMNOPQRS
 TUVWXYZabcděfghijklm
 nopqršťůvxýz1234567890
 Optima

další příklady lineární antikvy: Copperplate, Friz Quadrata

KALIGRAFICKÁ PÍSMÁ

A B C D E F G H I J K L M N
 O P Q R S T U V W X Y Z a b c d e f g
 h i j k l m n o p q r s t u v x y z 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Kuenstler Script

další příklady kaligrafického písma: Zapf Chancery

VOLNĚ PSANÁ PÍSMÁ

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z
 a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v x y z 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Freestyle Script

další příklady volně psaných písem: Mistral, Tekton

LOMENÁ PÍSMÁ

A B C D E F G H I J K L M N O
 P Q R S T U V W X Y Z a b c d e f g
 h i j k l m n o p q r s t u v x y z 1 2 3 4 5 6
 7 8 9 0 *Fette Fraktur*

další příklady lomených písem: Chaucer, Alte Schwabacher

Ve výčtu písem se několikrát objevil název „antikva“. Jde o základní formu latinkového písma. První tisková antikva vznikla v polovině 15. století. Typickým znakem je rozdíl v tloušťce mezi hlavními a vedlejšími tahy a ukončení konstrukce písma serify.

Antikva

Ve svém přehledu jsem se omezil na pouhou ukázkou jednoho písma v rámci určité kategorie. Ke každé kategorii by se samozřejmě daly podrobně popsat nejdůležitější a nejtypičtější atributy dané kategorie. Rozhodl jsem se nezabíhat do podrobností. Tato kapitola má totiž především seznamovací charakter – na jaká písma můžete narazit a s jakými můžete při práci počítat. Zároveň nebylo mým záměrem vytvářet vám vzorník písma, při obvyklé práci s textovým editorem stejně narazíte jen na několik málo písem, nejspíš na Times, Helveticu, Arial nebo Courier. Proto je důležité, abyste věděli, že existují také i jiná písma...

V každodenním životě se často setkáte s nevhodným užitím písma. Například zkuste někdy projít vaše město se zdviženou hlavou a všimněte si vývěsních štítů nad obchody. Zjistíte, že někdy ani z nejbližší vzdálenosti nejste schopni rozluštit nápis, který by vás měl přitahovat už z dálky. Bylo to pravděpodobně způsobeno použitím nějakého komplikovaně ornamentálního písma, které není dostatečně čitelné, někdy se zase setkáte s písmem, které se nehodí použít na určitou historickou budovu.

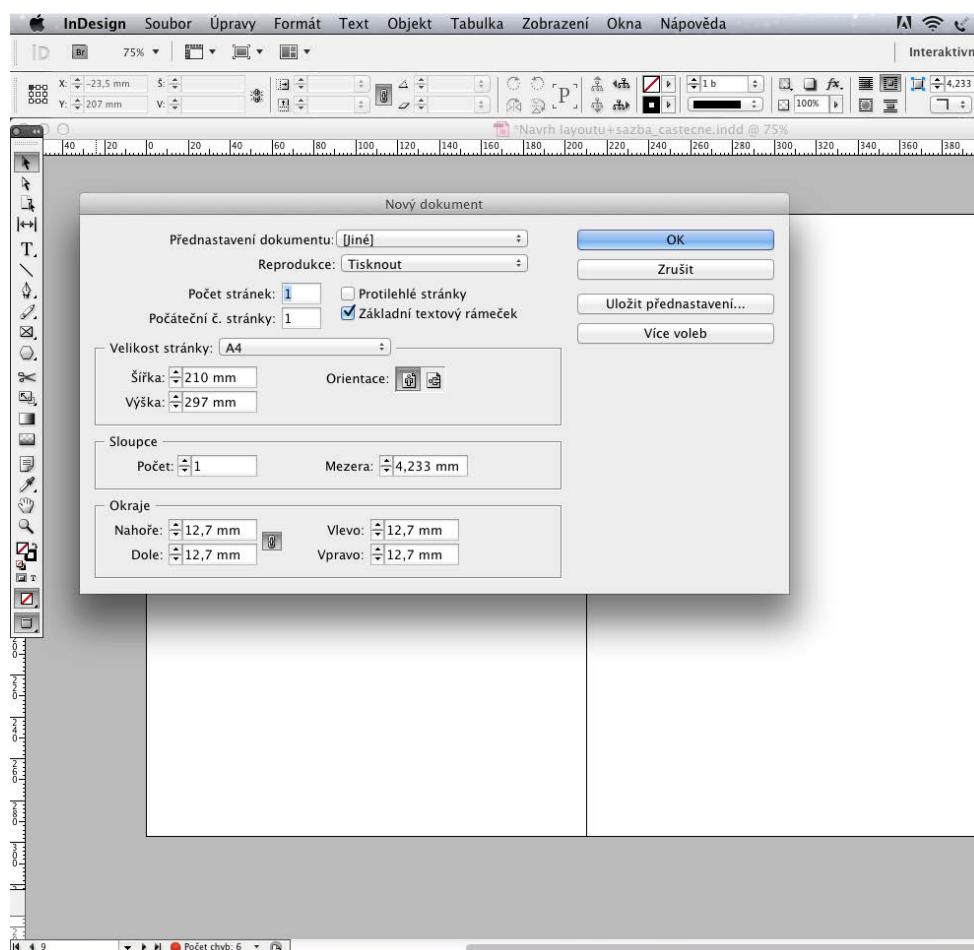
Jiné písmo používejte na psaní osobního dopisu nebo dopisu, který by měl mít oficiálnější charakter (některé písmo antikvové – např. Times, Garamond, Palatino) a jiné písmo používejte např. v drobném textu na vizitce (nejlépe lineární a bezserifové – Helvetica, Univers, Gill). Při výběru byste měli mít na zřeteli také účelnost použití – např. písma antikvová nejsou v příliš drobném textu dobře čitelná, neboť při četbě opticky „vypadávají“ tenké tahy písmen. Písma antikvová není vhodné používat rovněž pro využití v orientačních systémech, naopak jejich slavnostnější ráz a příjemná čitelnost v určité velikosti (8–12 b) je předurčuje pro využití v osobních sděleních nebo při sazbě knih a novin.

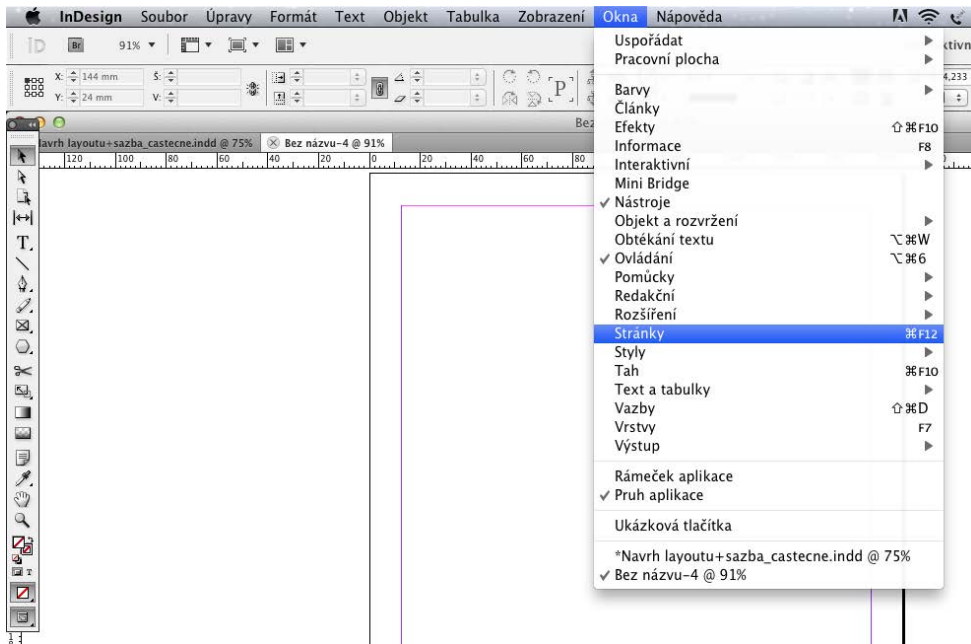

- Vysvětlíte rozdíl mezi dynamickým a statickým principem konstrukce písma.
- Jaké písmo byste použili k označení místností ve vaší řmě?

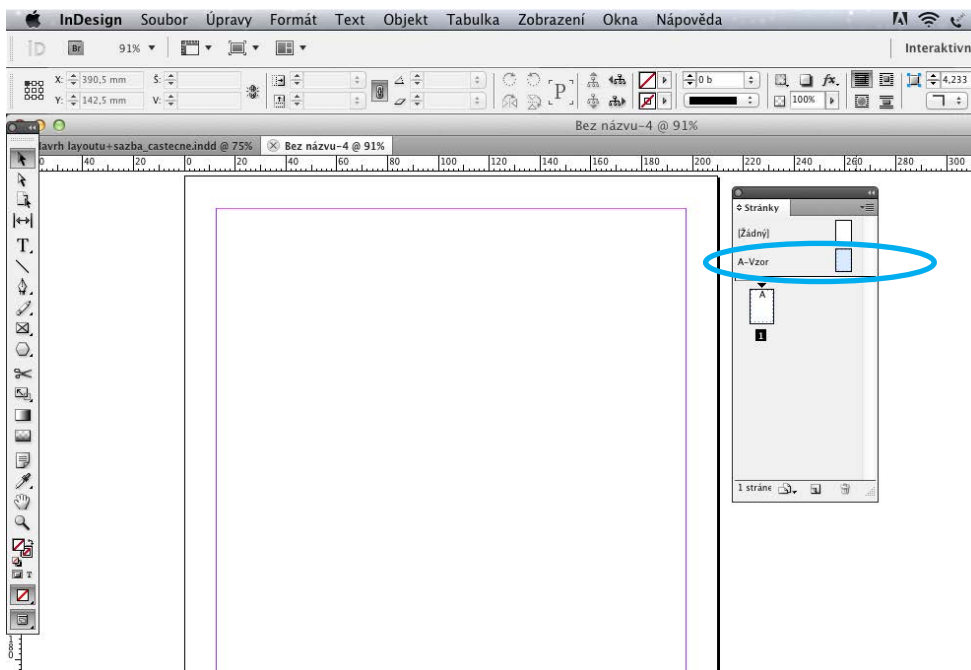
Připravíme si dokument, ve kterém si ukážeme, jak si lze přednastavit stránky ve vzorech.

Nejprve si vytvoříme nový dokument bez protilehlých stran, vybereme si základní textový rámeček, velikost A4 a nastavíme si taky okraje textového rámečku.

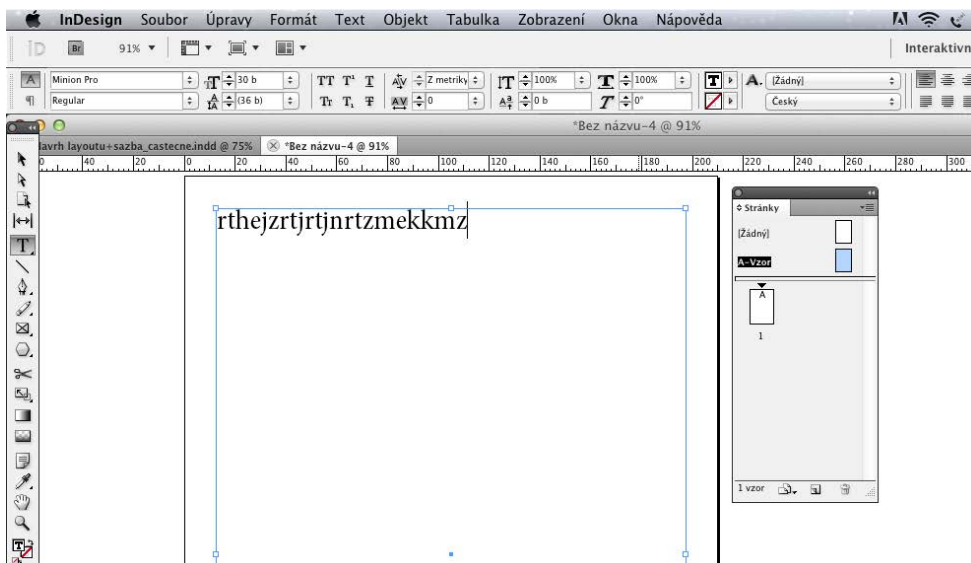

Pod menu Okna si vybereme nabídku Stránky.

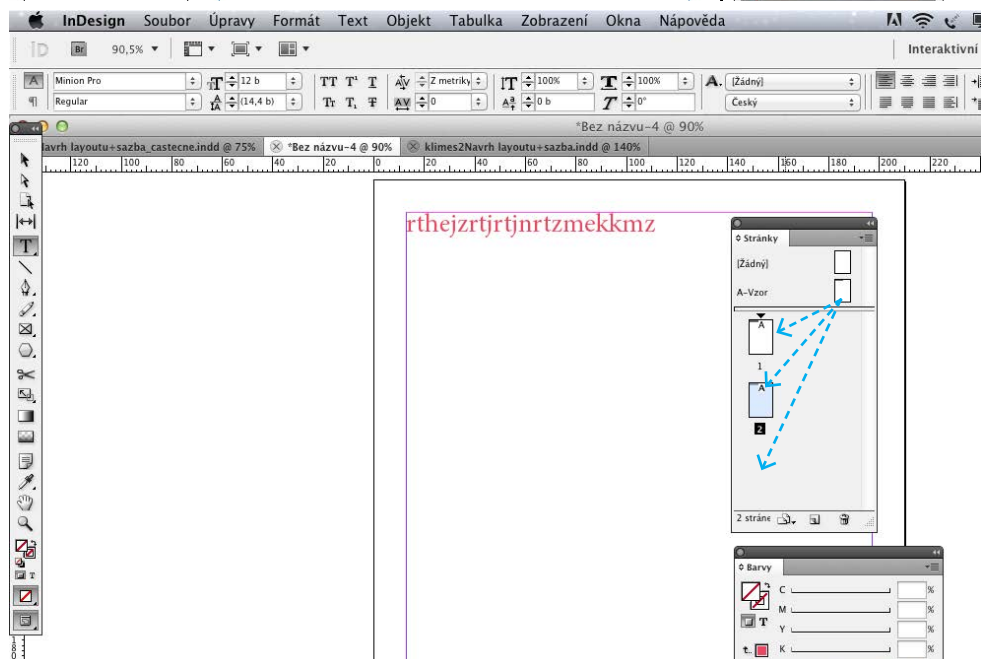
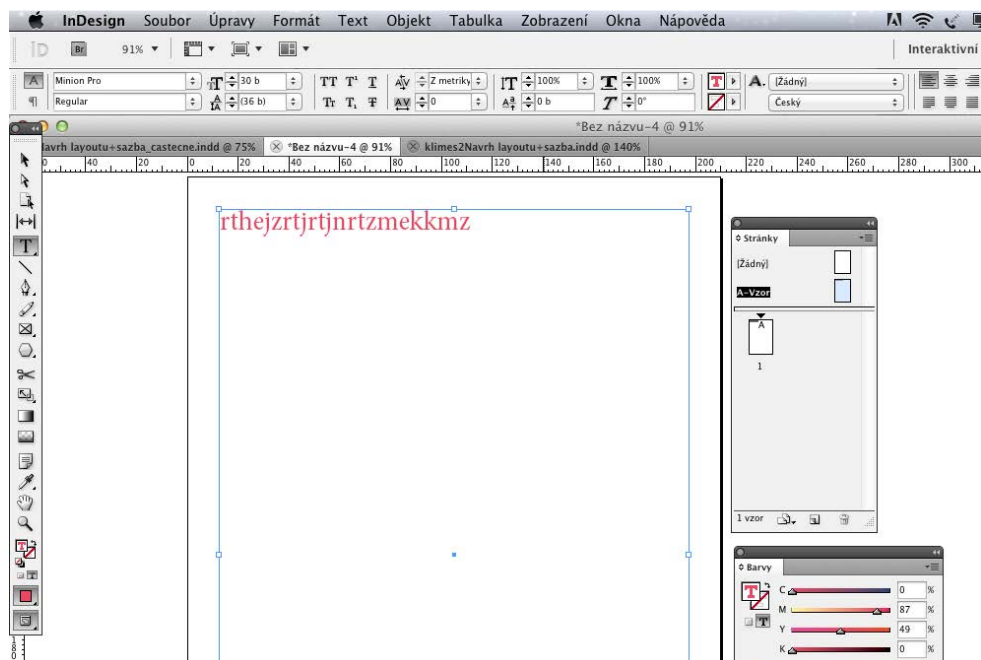
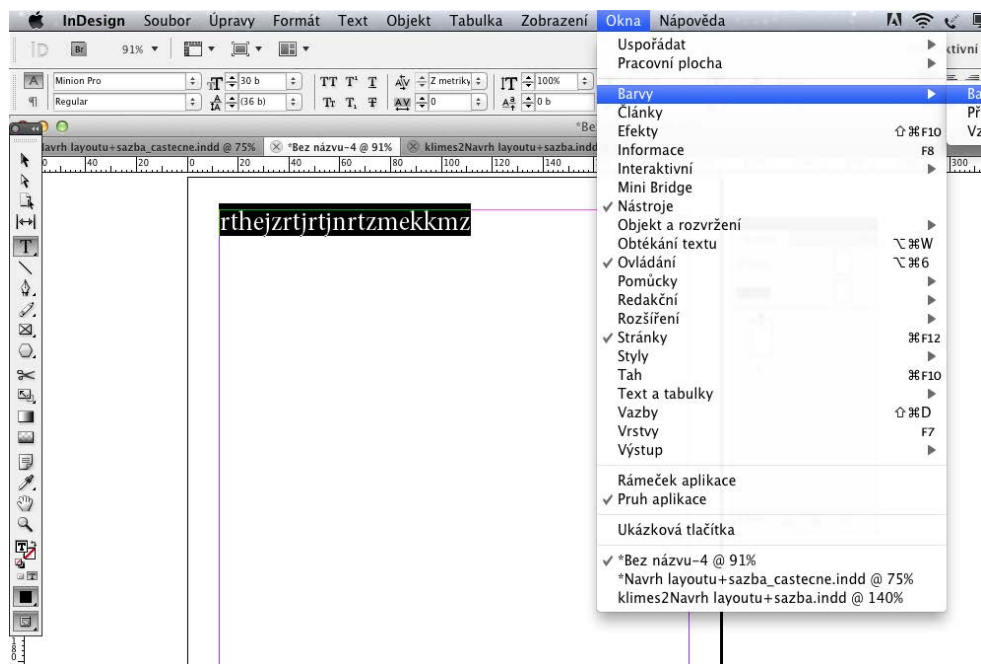

Pod menu Okna si vybereme nabídku Stránky a ťukneme na A-vzor.

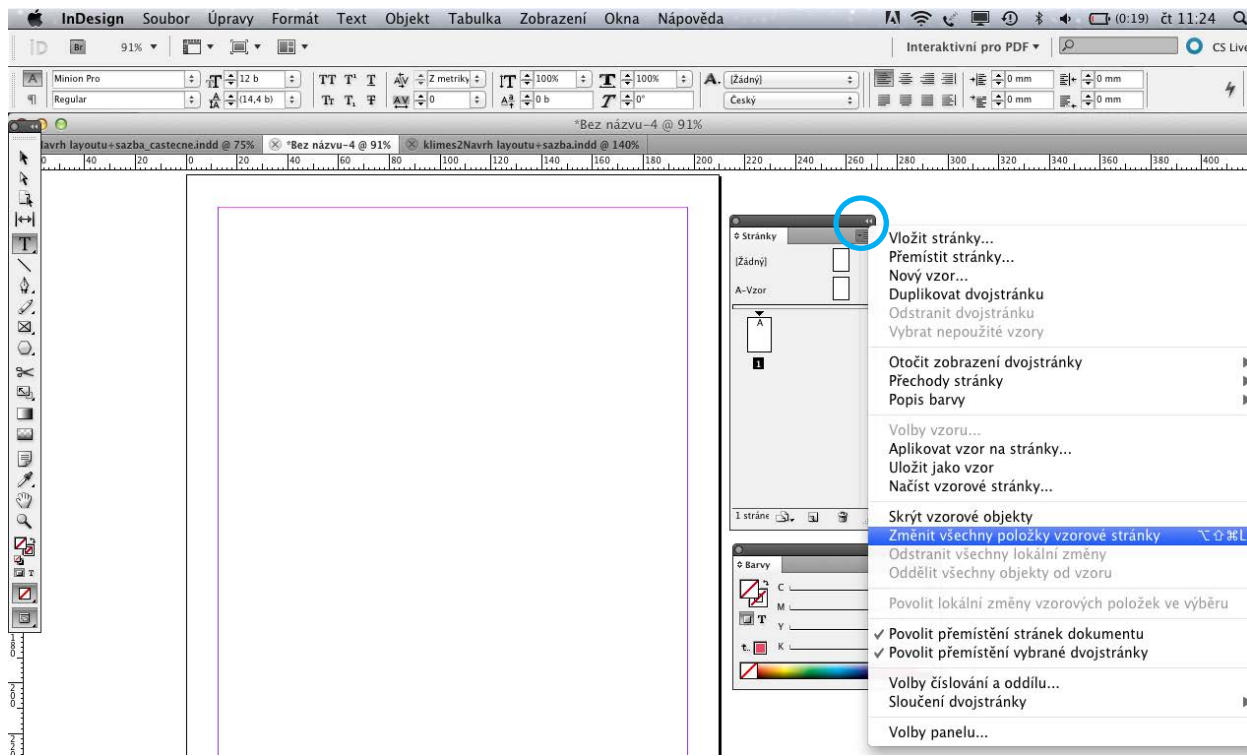
Nyní se pohybujeme v tzv. „vzoru stránky“. To, co si zde přednastavíme, se nám může zobrazovat v celém dokumentu. Například si napíšeme řádek textu ...

... a přidáme mu barevnost

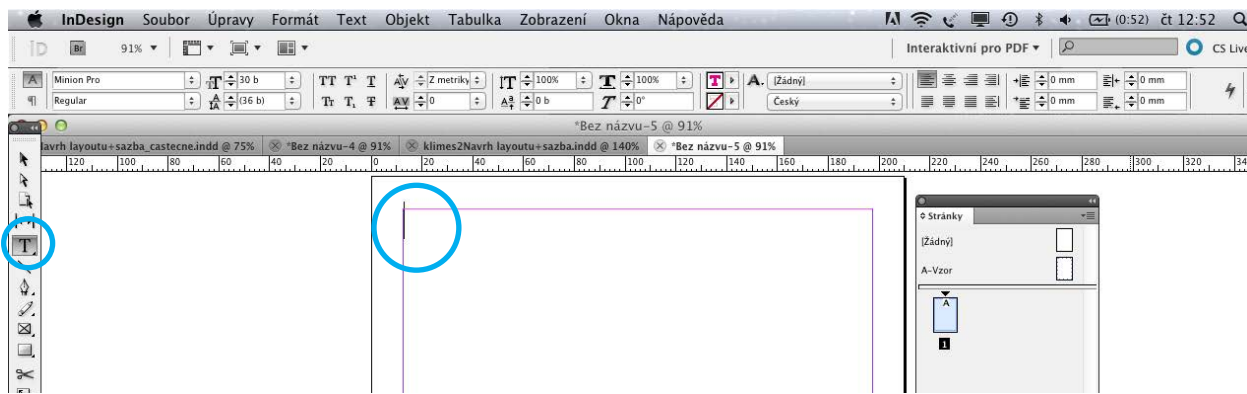
To, co vidíme v A-vzoru, se nám automaticky zobrazuje na všech stránkách, které vznikly použitím A-vzoru. Pokud text vymažeme ve vzoru, nezobrazí se ani na dalších stránkách. Nicméně předvolený textový rámeček s předvoleným písmem včetně jeho velikosti a barevnosti můžeme využívat dál na všech nových stránkách, které jsme si vytvořili podle vzoru.

Další strany můžeme přidávat např. ručně tak, že obdélníček zobrazeného A-vzoru ručně přetáhneme pod stránku, kde se má nová strana přidat.

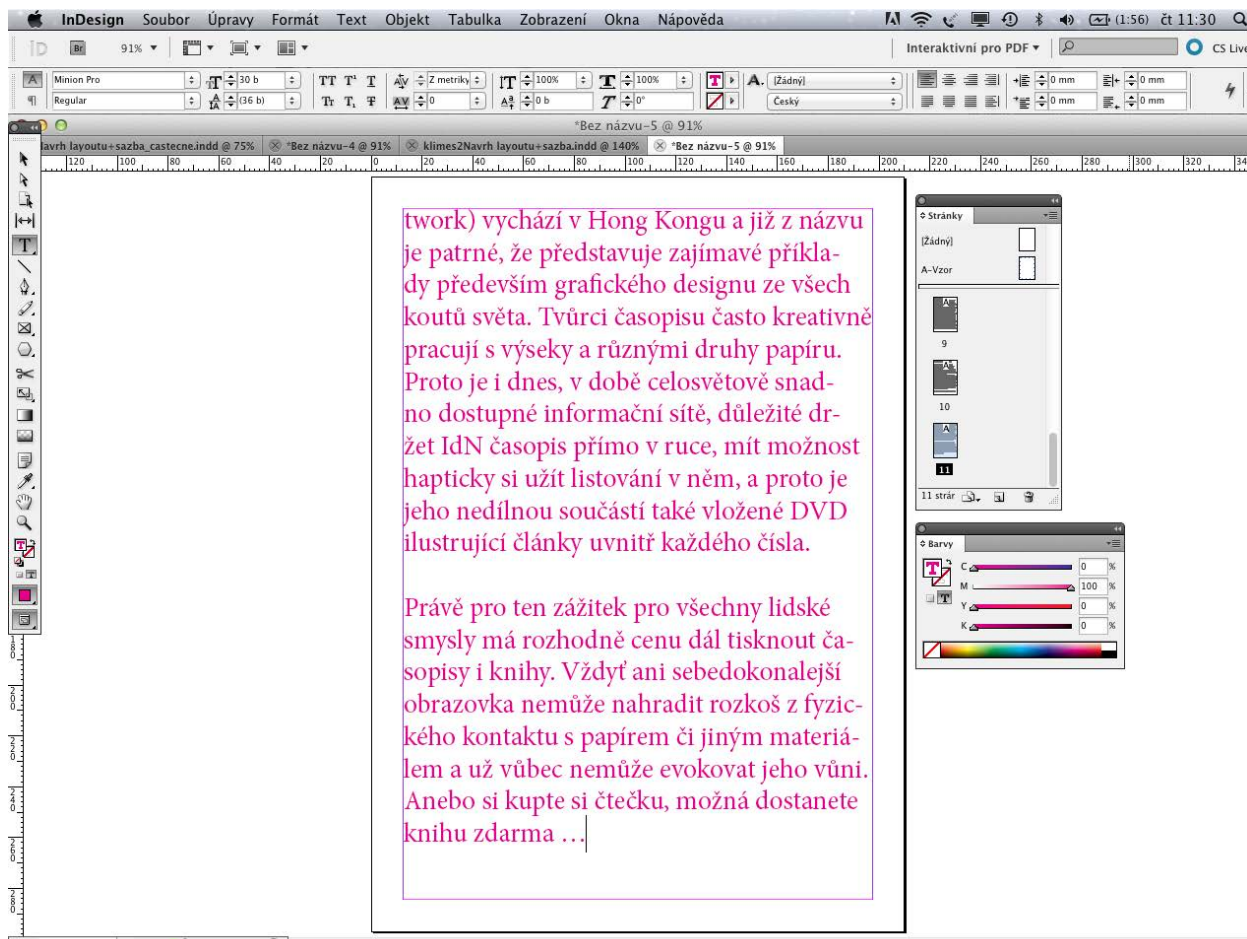

Jak již bylo řečeno na předchozí stránce – pokud text vymažeme ve vzoru, nezobrazí se ani na dalších stránkách. Nicméně předvolený textový rámeček s předvoleným písmem včetně jeho velikosti a barevnosti můžeme využívat dál na všech nových stránkách, které jsme si vytvořili podle vzoru.

Abychom v předvoleném rámečku na nových stránkách mohli editovat text, musíme nejprve rámeček odemknout – v paletě Stránky je v pravém horním rohu malá šipka. Po jejím rozkliknutí si z nabídky vybereme příkaz „Změnit položky vzorové stránky“...

... tím jsme si přednastavený textový rámeček odemkli. Nyní ťukneme textovým nástrojem do levého horního rohu rámečku a můžeme začít buď sázet text nebo si můžeme zkopírovat text odjinud – např. z nějakého textového editoru (Word).

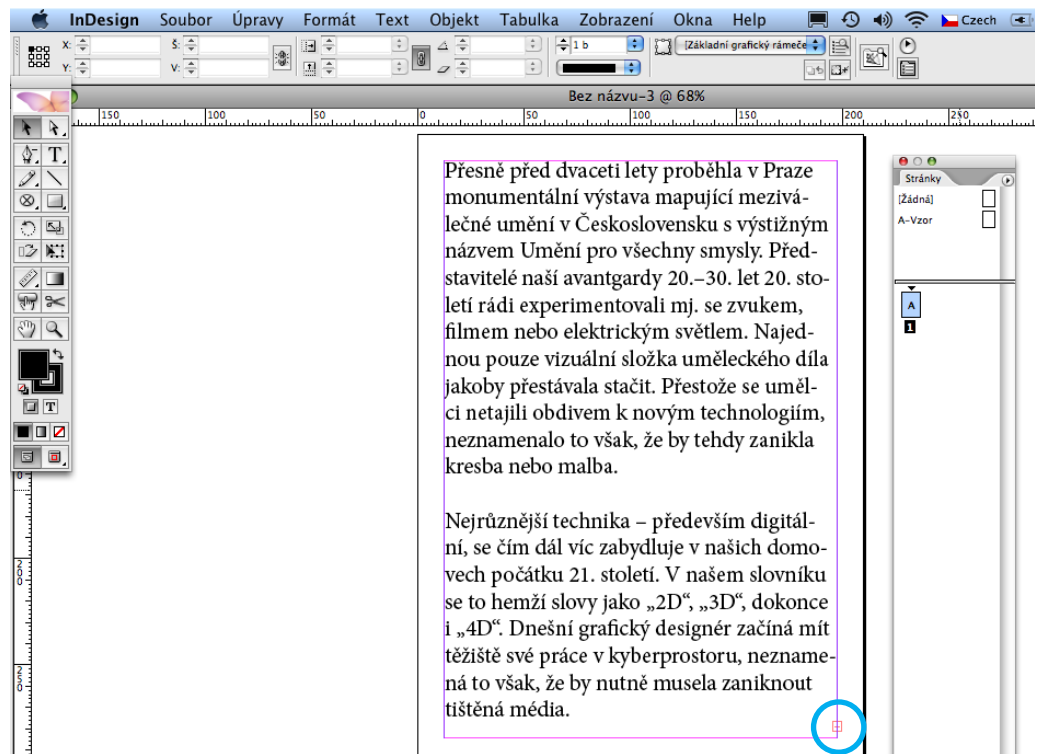

Pokud je zkopírovaný text delší a nevejde se nám do přednastaveného rámečku, automaticky se přelije na další stránky, které si program automaticky vytvoří (ve verzi InDesign CS 4 a vyšší).

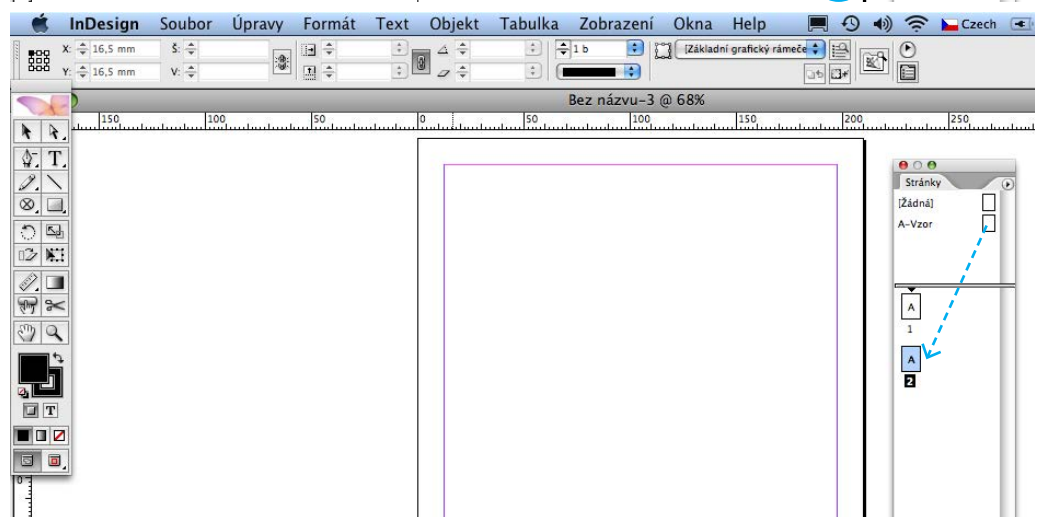

Ve starších verzích InDesignu (CS2+CS3) se po zkopírování dlouhého textu další stránky automaticky nevytvorí – v pravém dolním rohu textového rámečku se objeví červené plus v čtverečku – značka, že je uvnitř schovaný nezobrazený text.

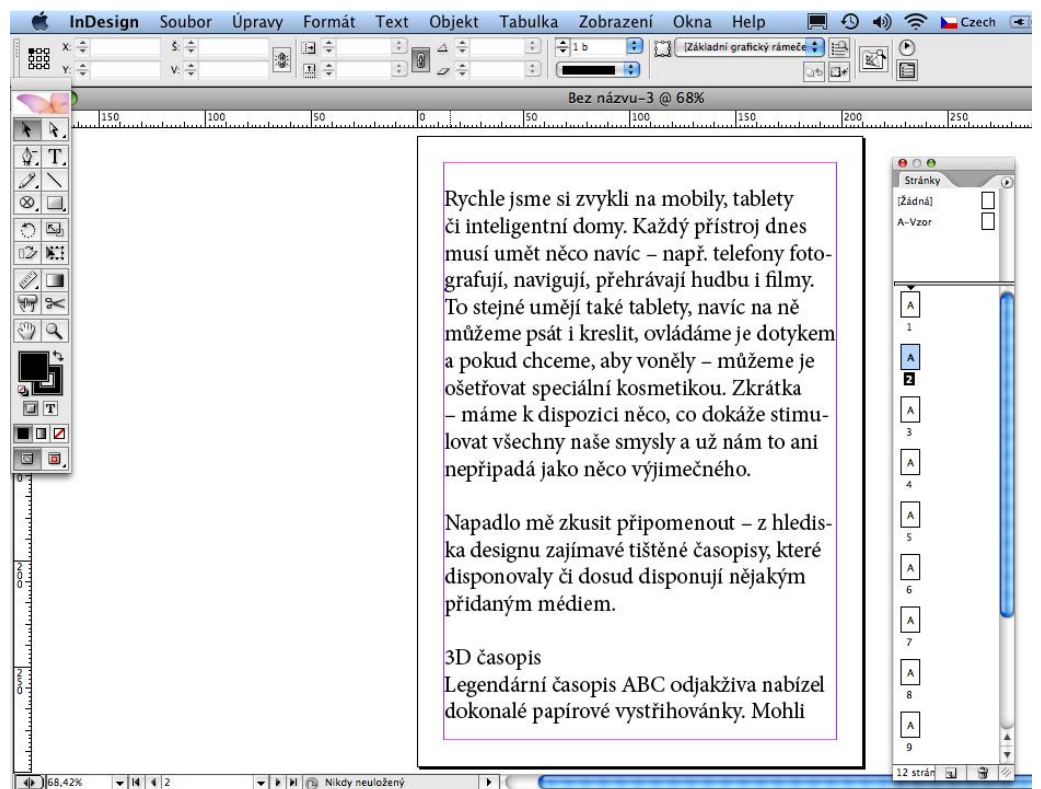
Nyní musíme černou šipkou ťuknout na červený čtvereček. Místo kurzoru se nám zobrazí malý sloupeček textu ...

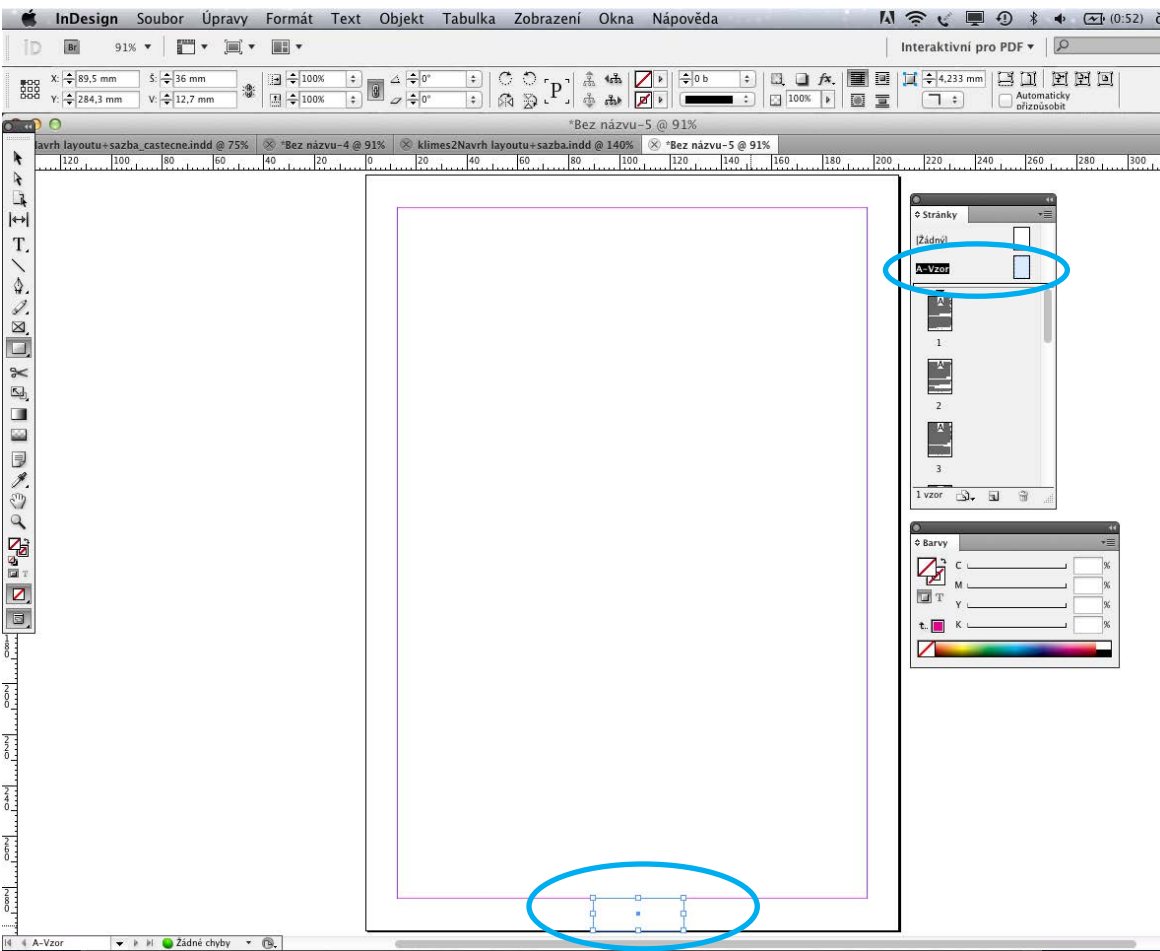

... ještě předtím si vytvoříme podle A-vzoru novou stránku.

Potom černou šipkou s přenášeným textem ťukneme do levého horního rohu nové stránky a přitom na klávesnici držíme tlačítko Shift. Text se nám postupně rozvine a program si automaticky vytvoří potřebné další stránky.

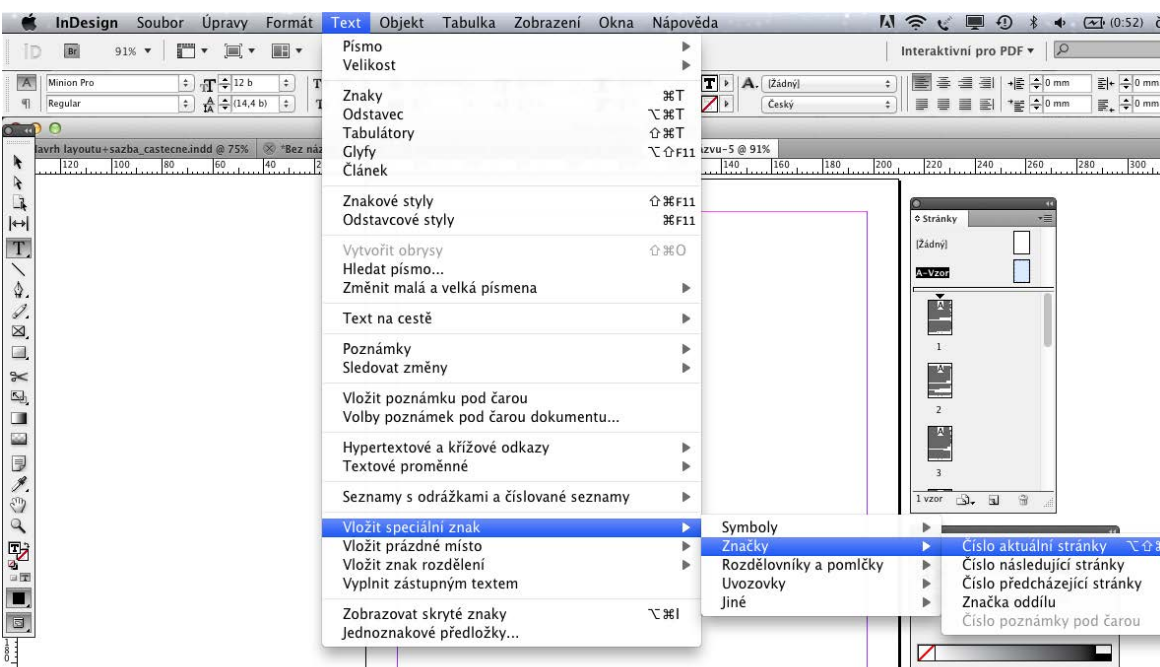

STRÁNKOVÁNÍ

Nejprve si udělejte ve vzorové stránce textový rámeček v místě, kde chcete mít stránkování ...

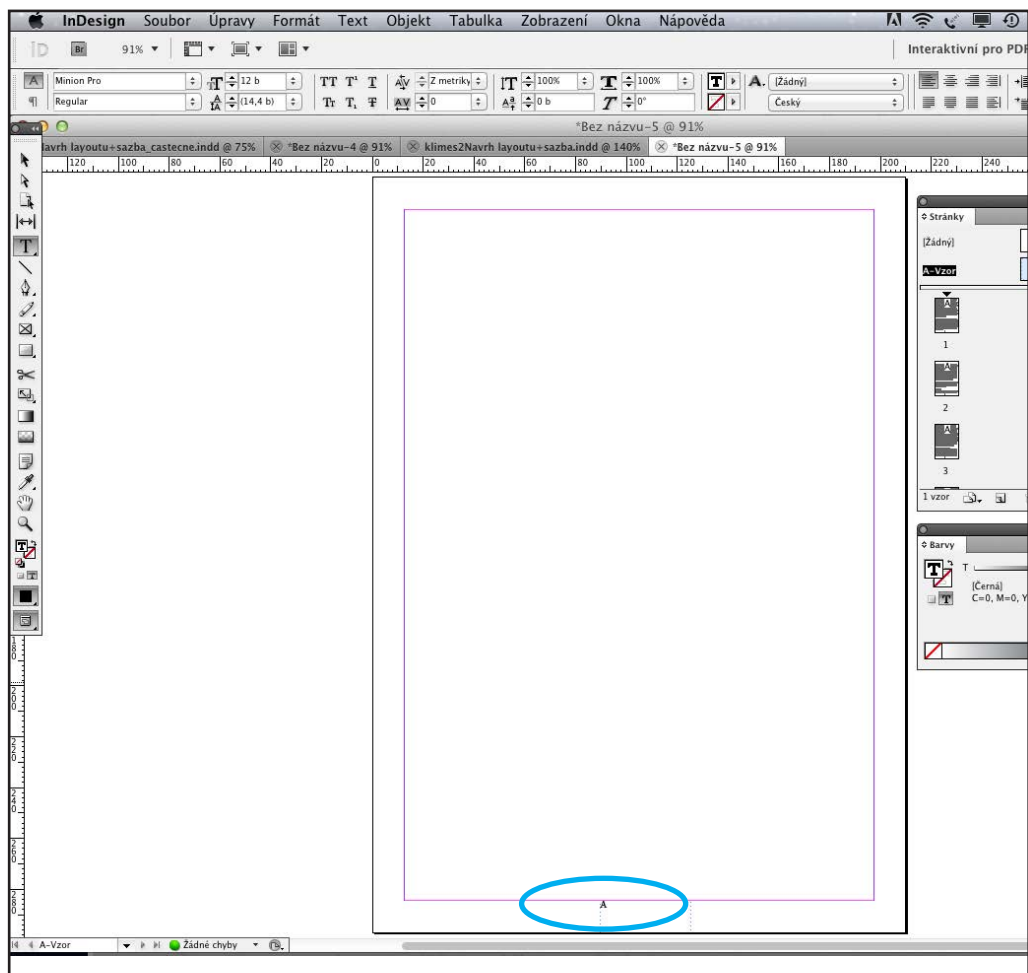

... potom si do rámečku tučnete textovým nástrojem tak, aby začal blikat kurzor.

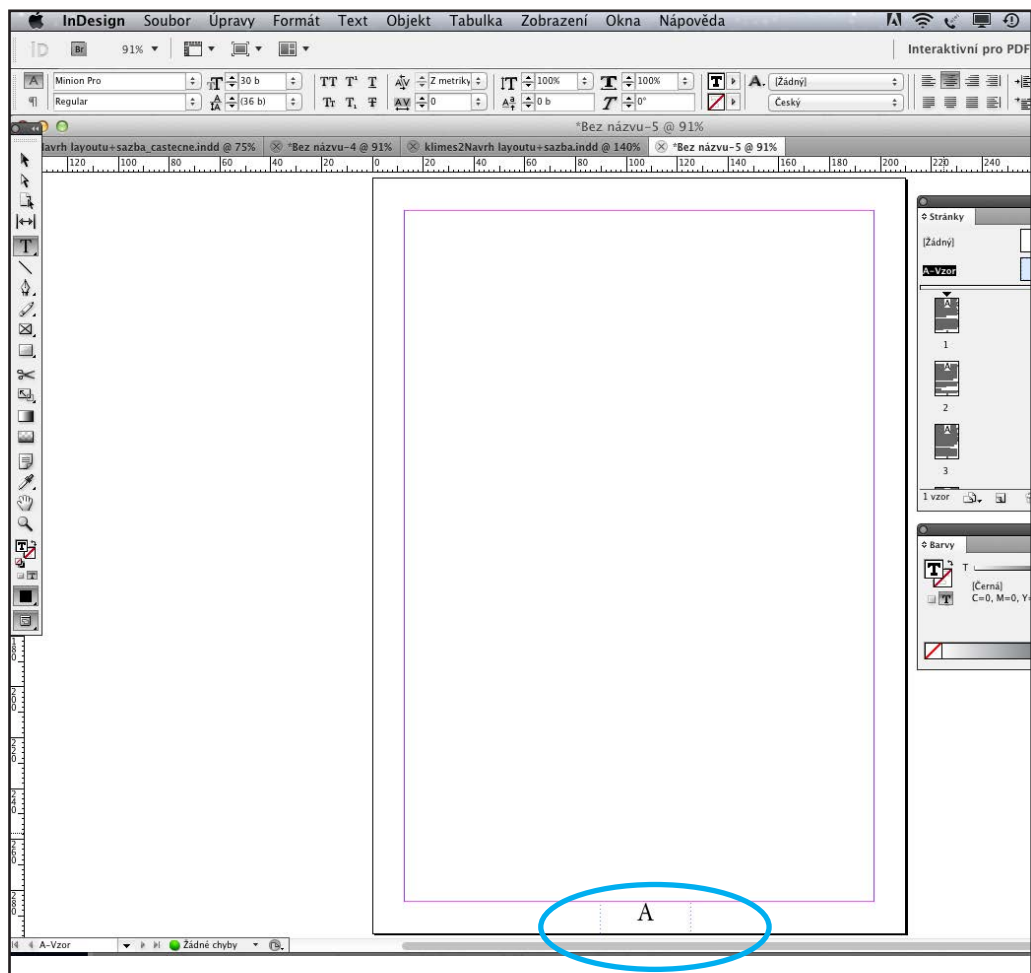

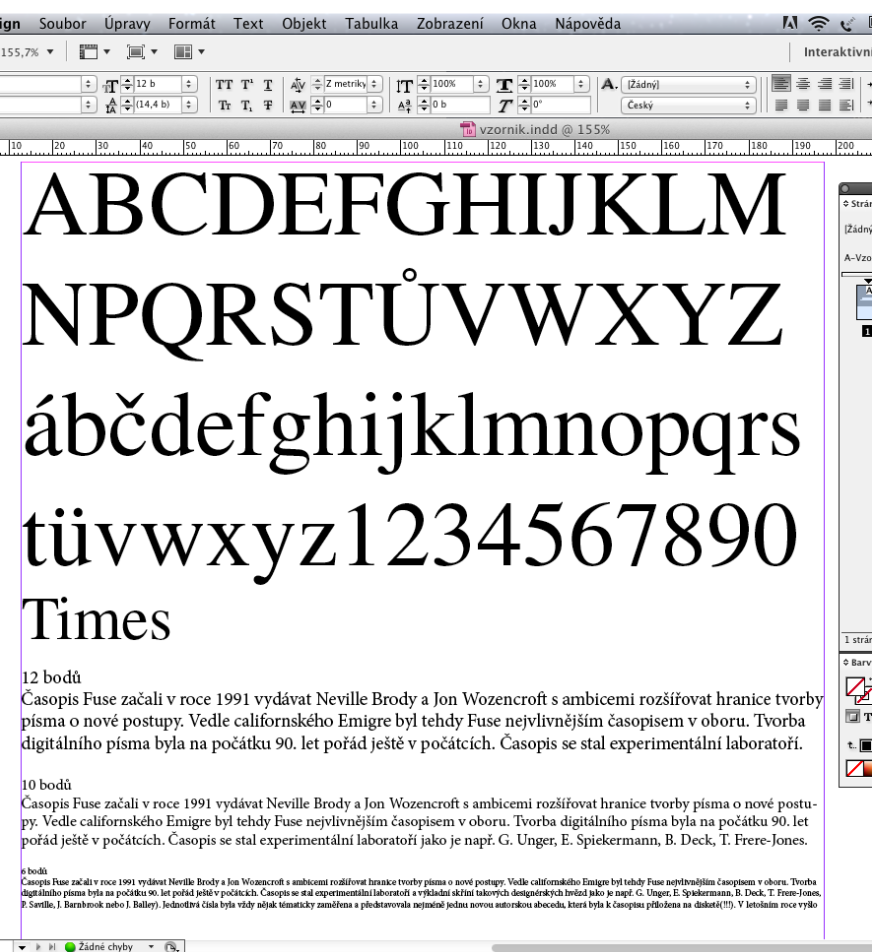
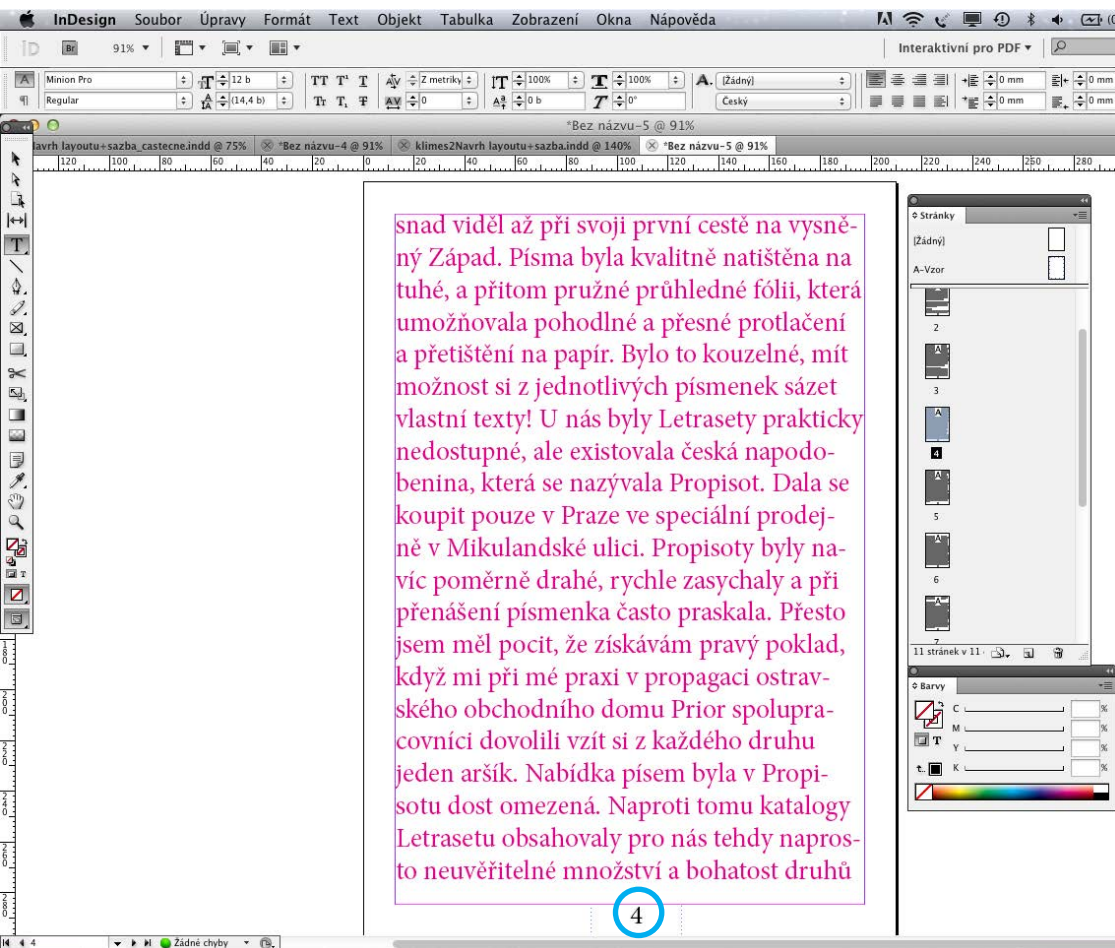
Pod menu Text si postupně vyberte příkaz Vložit speciální znak – Značky – Číslo aktuální stránky – Číslo aktuální stránky.

Na místě kurzoru se objeví písmeno „A“ ...

... můžete ho podle potřeby posunovat nebo měnit velikost či typ písma.

Vytvořte si v IndDesignu vzorník z nejméně 10ti typů písma, která máte ve svém počítači. Můžete se inspirovat klasifikací tiskových písem a podle ní vybírat určité druhy písma. Vzorník bude vypadat podobně jako ukázka vlevo.

Nejprve ve velikosti 60 bodů výčet základních verzálků, potom minusky, číslice včetně akcentů. Následovat bude název písma (40 bodů). A potom vždy tři řádky textů – 12 bodů, 10 bodů a 6 bodů.

Ideální by bylo, kdybyste si mohli hotový vzorník pro vlastní potřebu vytisknout na laserové tiskárně.

Hotový úkol budete odevzdávat v digitální podobě uložený ve formátu PDF.

5. OBTEKÁNÍ TEXTU

V této kapitole:

- zjistíte, že (naštěstí) i sazba má svoje léty ověřená pravidla a vy se máte při práci čeho „chytit“
- konečně zjistíte, jak se správně píše předložky, zkratky, čísla, data, peněžní hodnoty, interpunkční znaménka, apostrofy, pomlčky ...

Klíčová slova:

- hladká sazba, východový řádek, zarážka, čtverčík
- práce s obrázkovým rámečkem, obtékání textu, popisky k obrázkům

Asi jste všichni zažili situaci, kdy jste při psaní nějakého třeba úředního dopisu pocítili nejistotu. Např. „najednou jste si nebyli jistí, jak rozdělit slovo nebo číslo, jak správně ukončit stránku a jak na nové začít...“.

Na začátku vás musím upozornit, že typografická pravidla jsou právně nevytíratelná. Oborové normy totiž přestaly platit 31. 12. 1994 a žádné nové dosud nevznikly a asi ani nevzniknou. Normy ČSN stále platí, ale od roku 1999 nemají právní vynutitelnost. Přesto vám radím, abyste si pravidla vštíplili do paměti, protože jsou to zkušenosti nasbírané za více než 500 let existence sazby jako specializovaného oboru. Nelze předpokládat, že by se vám podařilo vymyslet pravidla nová a lepší – proto se snažte za pomoci pravidel stávajících vytvořit krásně upravený dopis, leták, pozvánku, knižní stránku...

Hladká sazba

Hladká sazba je sazba z jednoho stupně druhu a řezu písma sázená na stanovenou šířku. Skládá se z odstavců, které obvykle začínají zarážkou, ale mohou být sázeny i bez zarážky – rozhodující je celková grafická úprava, a jsou ukončeny východovou řádkou.

Odstavcová zarážka (odsazení)

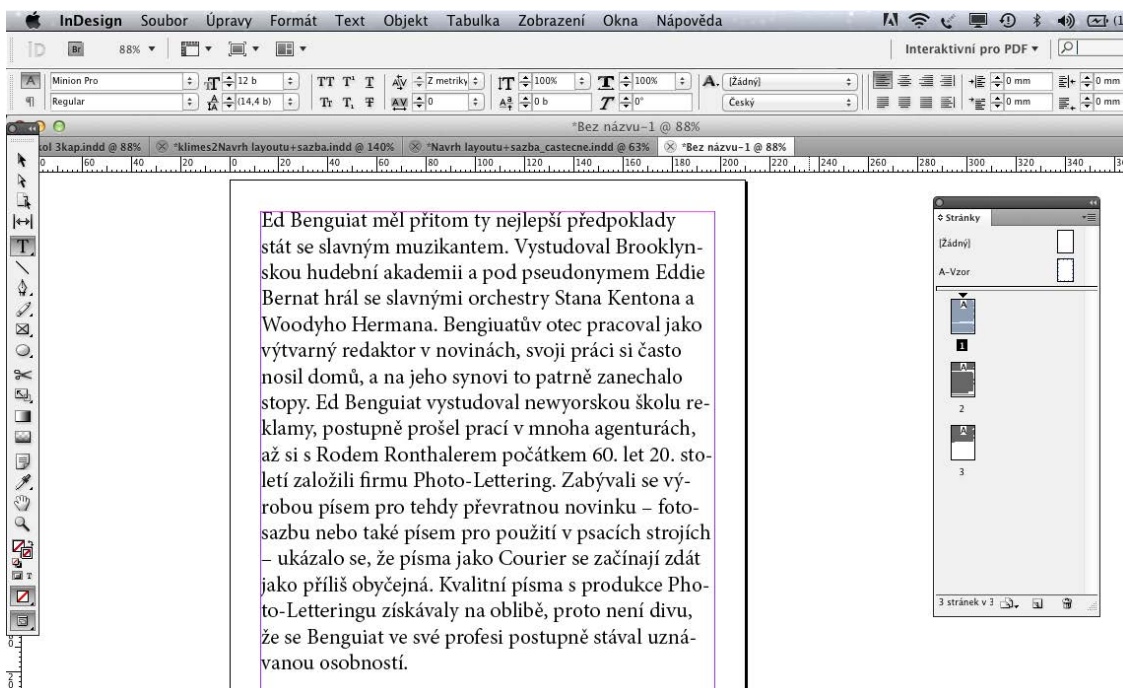
Nejčastěji se používá na začátku prvního řádku. Běžně se používá zarážka jeden až dva čtverčíky. Větší zarážka přináší následné problémy s východovými řádky, které musí být vždy delší než zarážka následujícího odstavce.

Čtverčík (em)

Je důležitý typografický pojem vycházející z kovové sazby. V následujících pravidlech se s ním budete potkávat, proto vám předkládám velmi zjednodušené vysvětlení. Většina písem, se kterými se v počítači můžete psát jsou písma tzv. *proporcionální** – tzn. že jednotlivá písmenka jsou různě široká. Nejširším písmenem je písmeno „M“, které tím, že je vlastně „do čtverce“ má stejnou výšku a šířku. Pokud máme výšku písma 12 bodů, je šířka jednoho čtverčíku také 12 b. Takže pokud se někde setkáte s výrazem – zarovnat něco na šířku dvou čtverčíků – použijte jako míru dvě písmenka „MM“ vedle sebe nebo 2x výšku vašeho písma.. Používají se i půlčtverčíky, čtvrtčtverčíky – vždy jde o dělení písmene „M“ = dělení výšky písma.

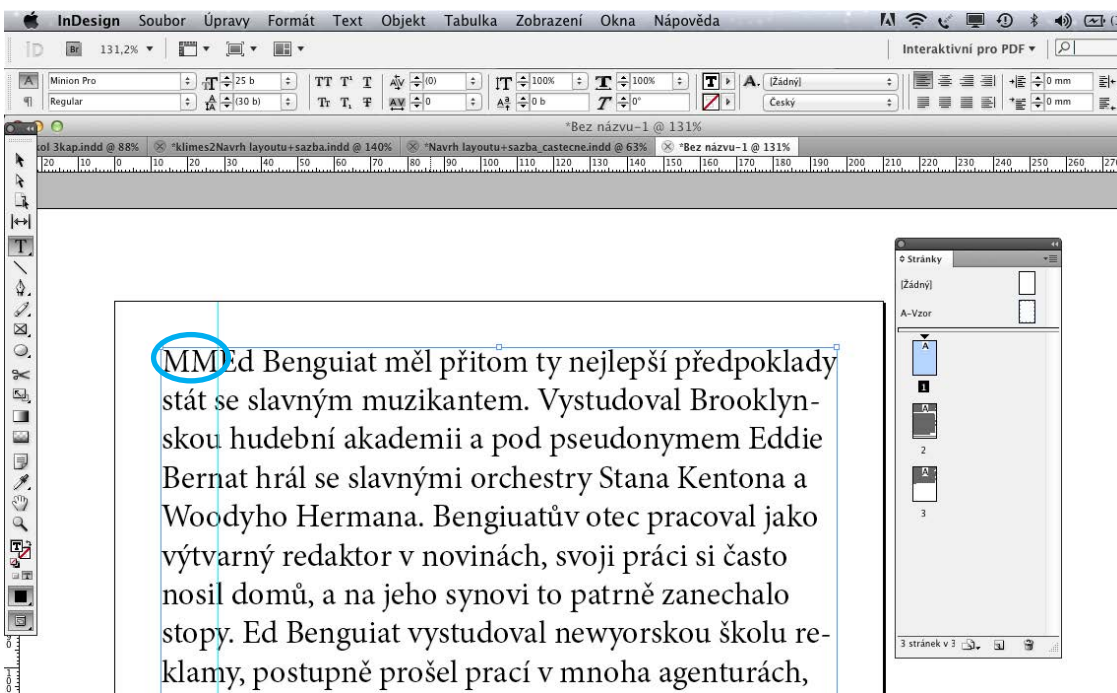
* kromě písma Courier a jemu podobným písmům, která napodobují sazbu na psacím stroji a jsou neproporcionální. Většinou u je nich šířka všech písmen stejná.

proporcionální písmo
neproporcionální písmo

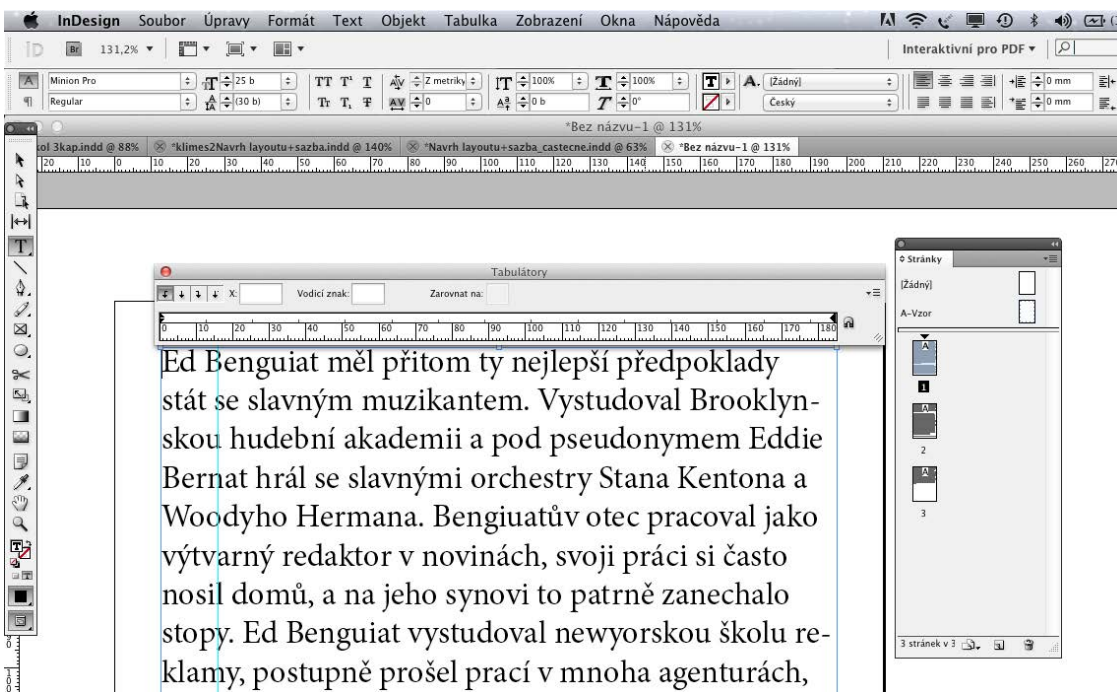
Odstavcová zarážka

Do předem připraveného textového rámečku si nalijte text, aby zaplnil cca 4 strany.

Odstavcová zarážka se dělá obvykle na šířku dvou čtverčků – tzn. šířku dvou „M“.

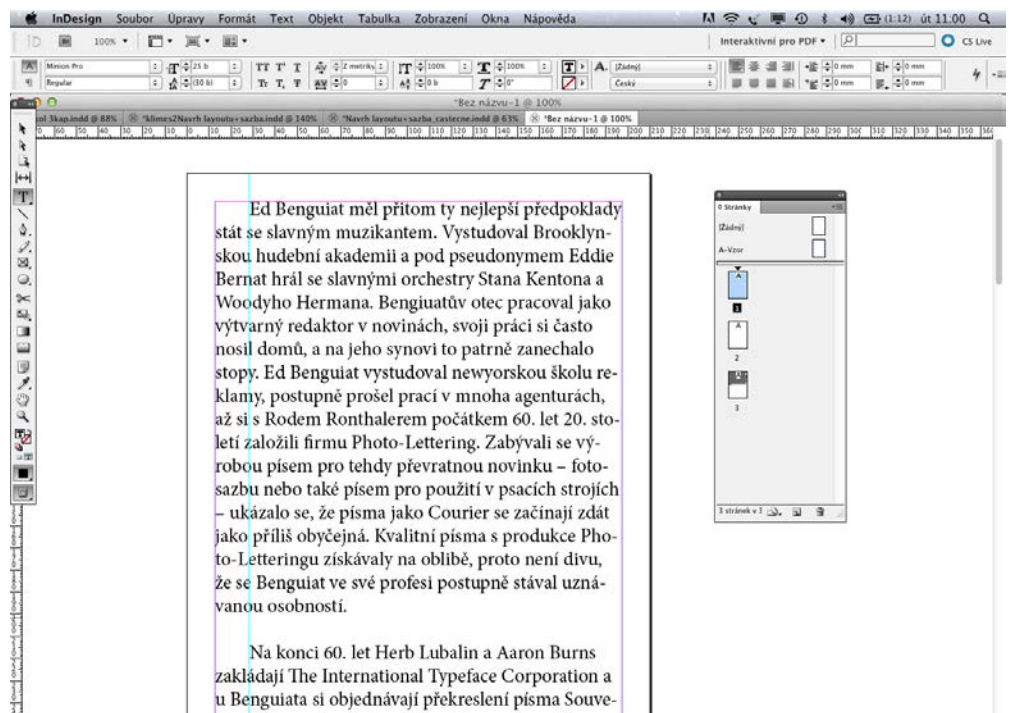
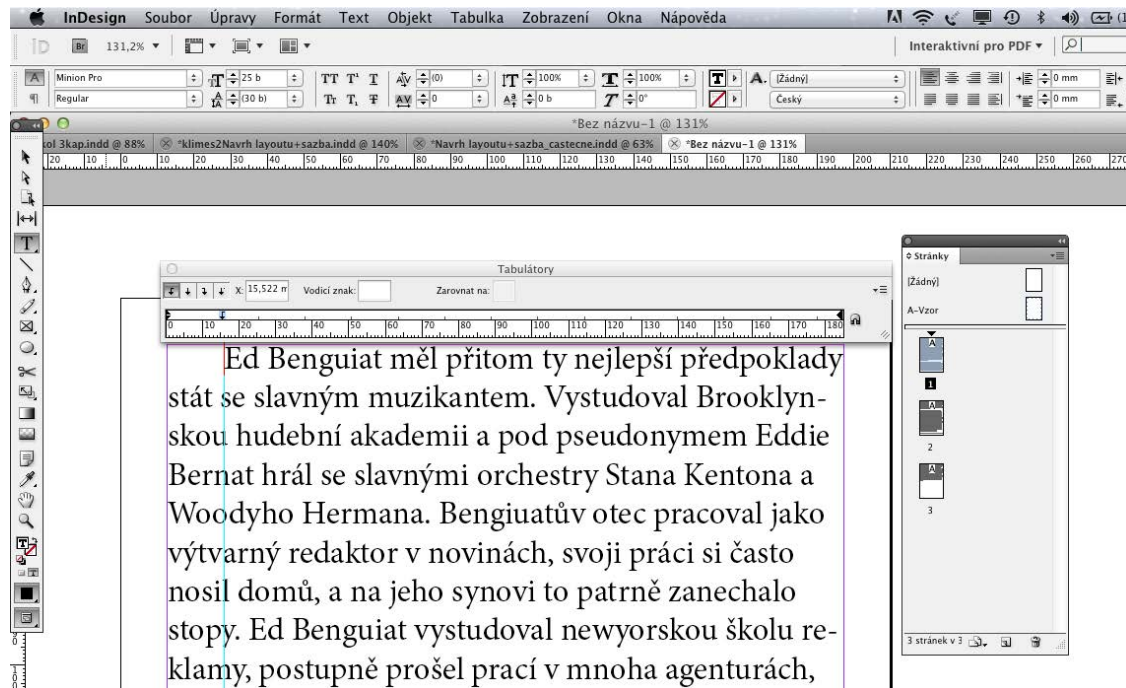
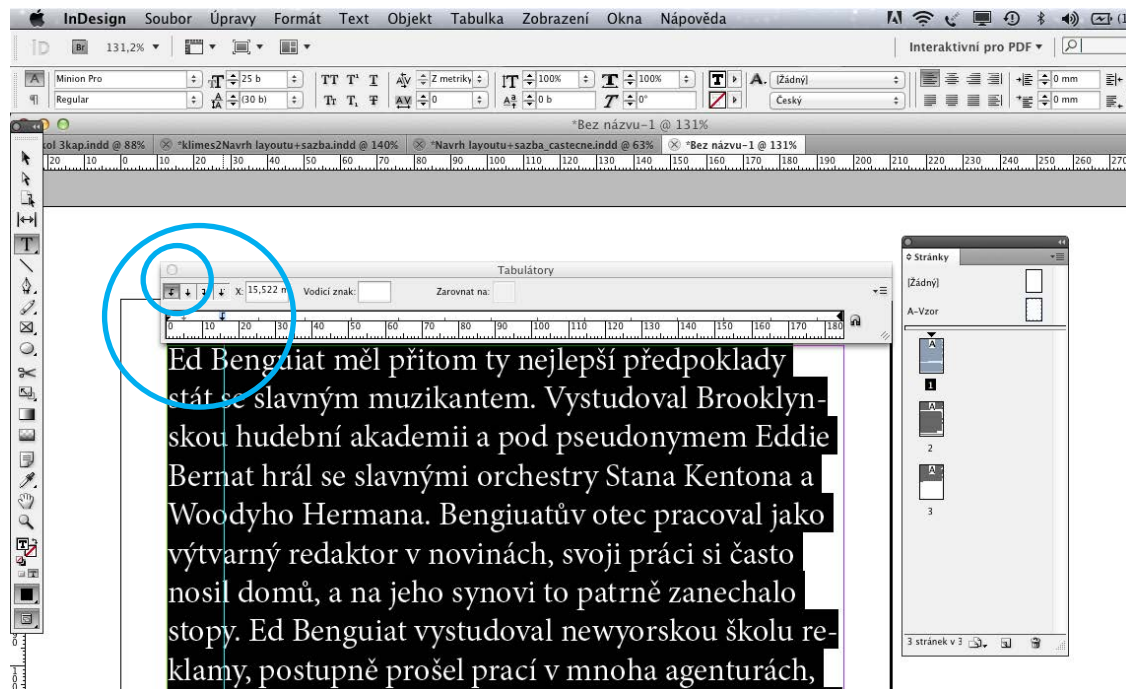
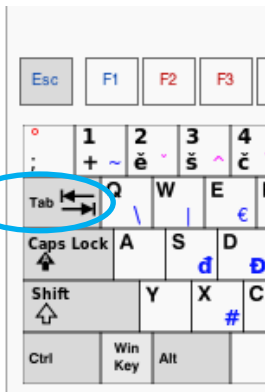
Vysázejte dvě vedle sebe „M“ a konec druhého „M“ si označte pomocným vodičkem. Potom můžete obě „M“ smazat.

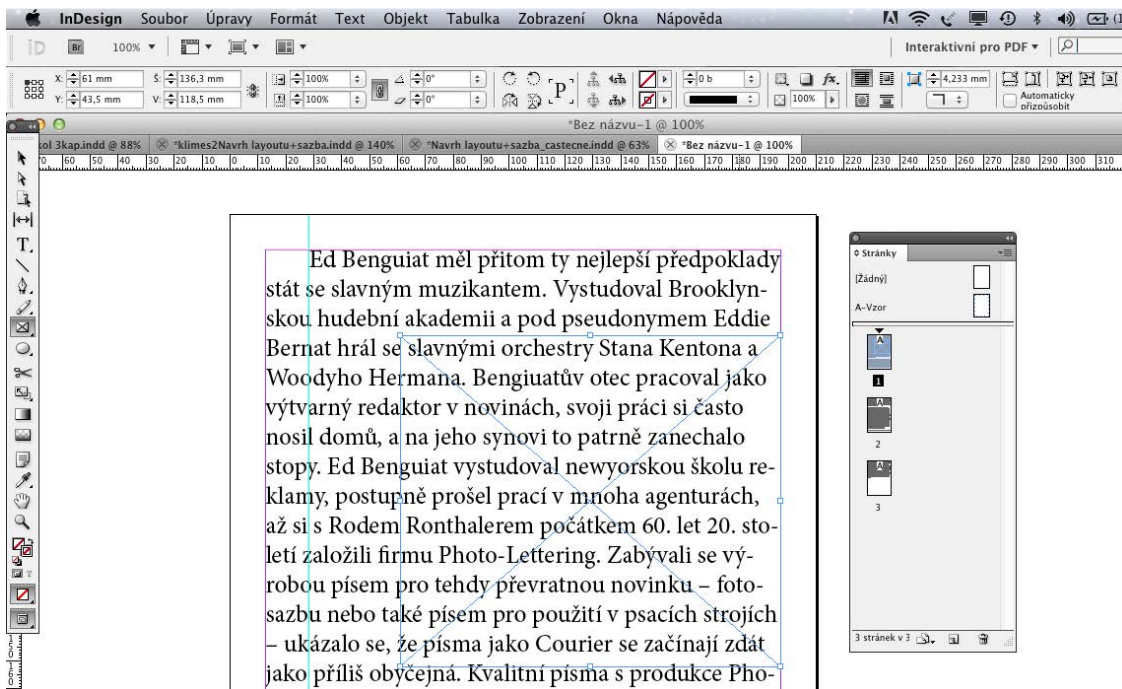

Pod menu „Text“ si vyberte nabídku Tabulátory. Na ploše se vám objeví paleta Tabulátorů.

V levém horním rohu ovládací paletky Tabulátorů si vyberte možnost „zarovnat doleva“. Nad měřítkem tabulátorů se vám objeví značka „zarovnáni doleva“ a vy se jí snažte dostat přesně na úroveň pomocného vodítka. Na tabulátoru jste si právě vytvořili odstavcovou zářezku.

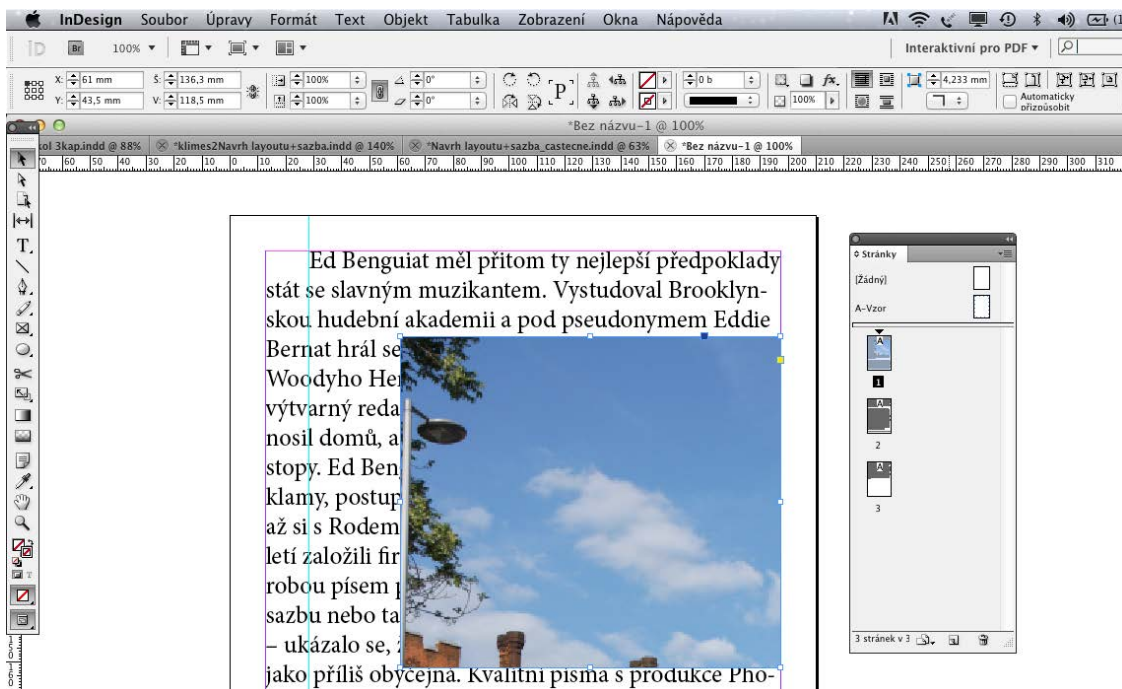
Ted vám stačí umístit kurzor textového nástroje na začátek řádku, kde chcete udělat odstavcovou zářezku a zmáčknout klávesu Tabulátory. Textový řádek se vám zastaví na zářezce, kterou jste si nastavili na tabulátoru.

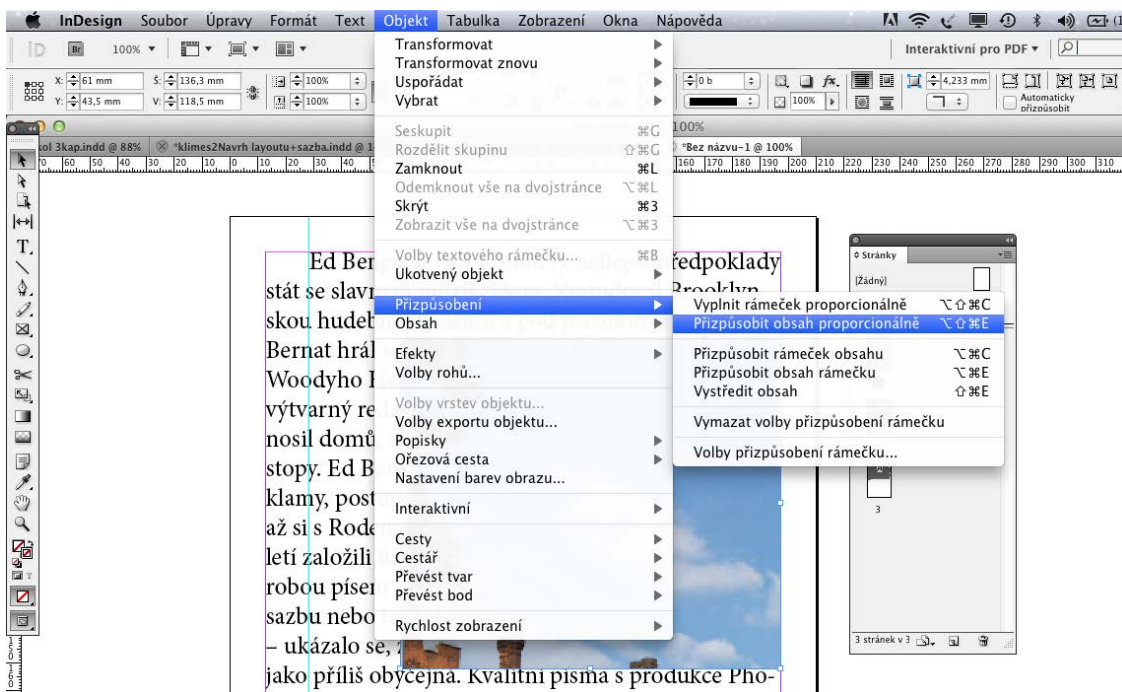

Obtékání obrázků

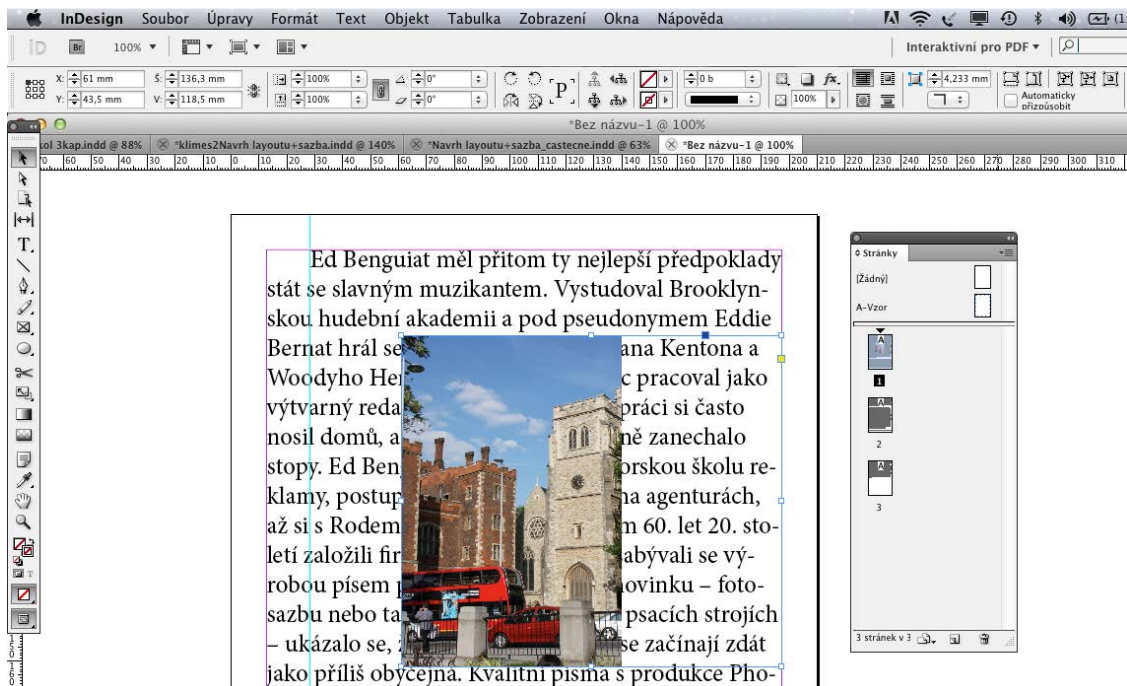
Vytvořte si obrázkový rámeček, umístěte jej na povrch vaší sazby a načtete do něho obrázek (menu Soubor, nabídka umístit).

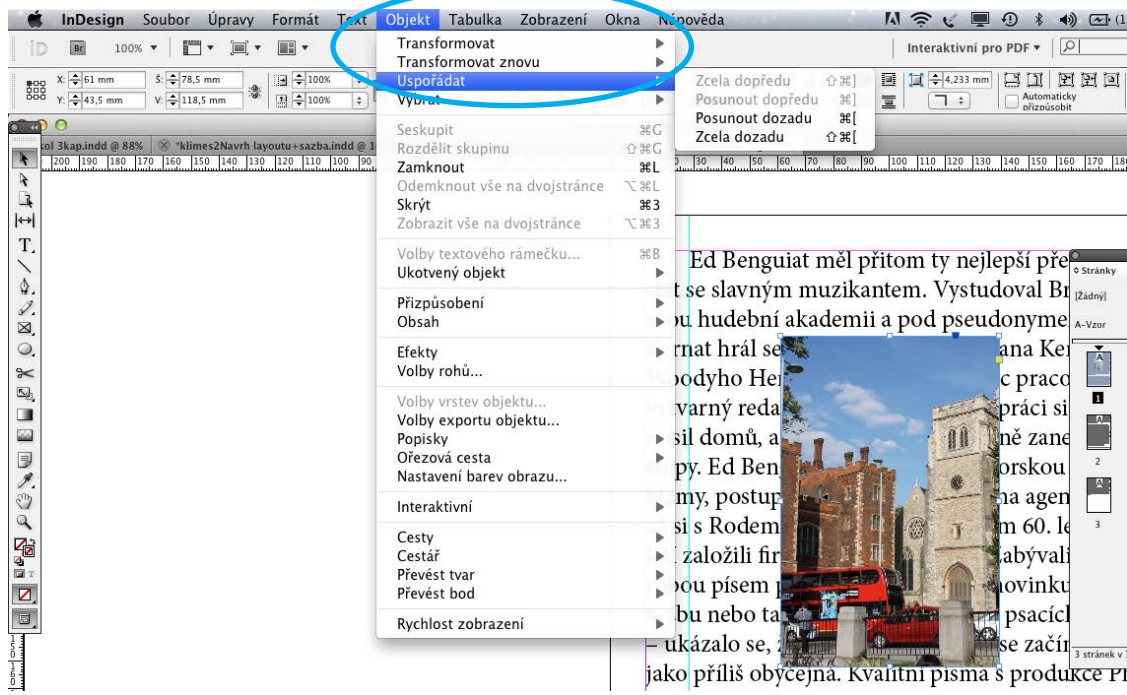
Načtený obrázek se vám pravděpodobně nezobrazí celý. K jeho správnému rozproštění bude třeba použít funkci Přizpůsobení, která se nachází pod menu Objekt. Vyzkoušejte si všechny nabízené možnosti přizpůsobení, ale nejspíš se vám bude nejlépe hodit možnost „přizpůsobit obsah proporcionálně“.

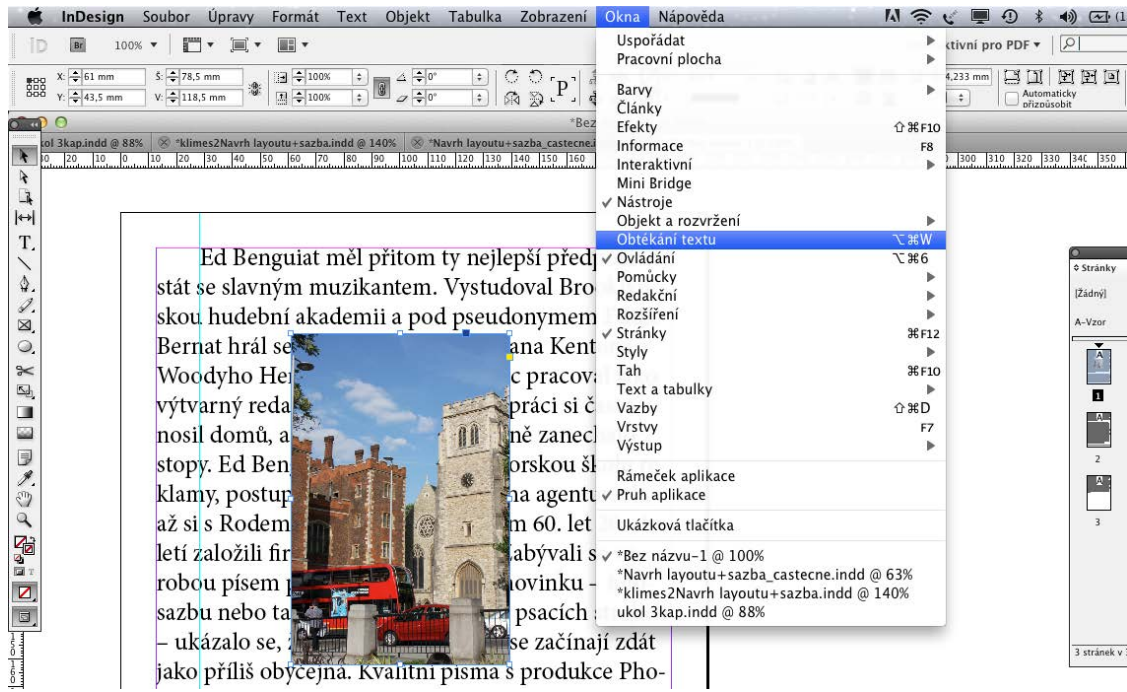
Teď, když už vidíte obrázek celý, můžete si obrázkový rámeček podle něho upravit nebo případně můžete postupovat opačně – zachovat velikost rámečku a upravit výřez fotky.

V našem případě pracujeme s variantou, že je obrázek uspořádaný zcela dopředu (nad textem).

Náš obrázek nyní leží na textu, ale tím se pro nás stává text schovaný pod ním nečitelný. Využijeme proto nabídku „Obtěkání textu“ pod menu Okna.

Ed Benguiat měl přitom ty nejlepší předpoklady stát se slavným muzikantem. Vystudoval Brooklynskou hudební akademii a pod pseudonymem Eddie Bernat hrál se slavnými orchestry Stana Kentona a Woodyho Hermana. Benguiatův otec pracoval jako výtvarný redaktor v novinách, svoji práci si často nosil domů, a na jeho synovi nechal století založili firmu, která se zabývá výrobou písacích strojů. Ed Benguiat ukázalo se, že jako příliš obyčejná. Kvantitní písma s produkce Pho-

Obtěkání textu

Invertovat

0 mm 0 mm 0 mm 0 mm

Volby obtěkání:

Obtěkát: Prává i levá strana

Volby obrysu:

Typ:

Včetně vnitřních okrajů

Stránky (Zádný)

A-Vzor

2

3

3 stránek v 3

Otevře se nám paleta **Obtěkání**.

Ed Benguiat měl přitom ty nejlepší předpoklady stát se slavným muzikantem. Vystudoval Brooklynskou hudební akademii a pod pseudonymem Eddie Bernat hrál se slavnými orchestry Stana Kentona a Woodyho Hermana. Benguiatův otec pracoval jako výtvarný redaktor v novinách, svoji práci si často nosil domů, a na jeho synovi nechal století založili firmu, která se zabývá výrobou písacích strojů. Ed Benguiat ukázalo se, že jako příliš obyčejná. Kvantitní písma s produkce Pho-

Obtěkání textu

Invertovat

0 mm 0 mm 0 mm 0 mm

Volby obtěkání:

Obtěkát: Prává i levá strana

Volby obrysu:

Typ:

Včetně vnitřních okrajů

Stránky (Zádný)

A-Vzor

2

3

3 stránek v 3

Na ní si zaklikneme druhou možnost odleva – **obtěkání textu**. Písmo se už rozestoupilo, neschovává se pod obrázkem, ale je třeba nastavit jeho odstup od obrázku.

Ed Benguiat měl přitom ty nejlepší předpoklady stát se slavným muzikantem. Vystudoval Brooklynskou hudební akademii a pod pseudonymem Eddie Bernat hrál se slavnými orchestry Stana Kentona a Woodyho Hermana. Benguiatův otec pracoval jako výtvarný redaktor v novinách, svoji práci si často nosil domů, a na jeho synovi nechal století založili firmu, která se zabývá výrobou písacích strojů. Ed Benguiat ukázalo se, že jako příliš obyčejná. Kvantitní písma s produkce Pho-

Obtěkání textu

Invertovat

3 mm 3 mm 3 mm 3 mm

Volby obtěkání:

Obtěkát: Prává i levá strana

Volby obrysu:

Typ:

Včetně vnitřních okrajů

Stránky (Zádný)

A-Vzor

2

3

3 stránek v 3

... do tabulky nastavíme hodnoty odstupu.

Formát **Text** Objekt Tabulka Zobrazení Okna nápověda

Písmo
Velikost
Znaky
Odstavec
Tabulátory
Glyfy
Článek
Znakové styly
Odstavcové styly
Vytvořit obrysy
Hledat písmo...
Změnit malá a velká písmena
Text na cestě
Poznámky
Sledovat změny
Vložit poznámku pod čarou
Volby poznámek pod čarou dokumentu...
Hypertextové a křížové odkazy
Textové proměnné
Seznamy s odrážkami a číslované seznamy
Vložit speciální znak
Vložit prázdné místo
Vložit znak rozdělení
Vyplnit zástupným textem
Zobrazovat skryté znaky
Jednoznanové předložky...

Ed Benguiat měl přitom ty nejlepší předpoklady stát se slavným muzikantem. Vystudoval Brooklynskou hudební akademii a pod pseudonymem Eddie Bernat hrál se slavnými orchestry Stana Kentona a Woodyho Hermana. Benguiatův otec pracoval jako výtvarný redaktor v novinách, svoji práci si často nosil domů, a na jeho synovi to patrně zanechalo stopy. Ed Benguiat vystudoval newyorskou školu reklamy, postupně prošel prací v mnoha agenturách, až se s Rodem Ronthalerem na počátku 60. let 20. století založili firmu Photo-Lettering. Zabývali se výrobou písem pro tehdy převratnou novinku – fotosazbu nebo také písem pro použití v psacích strojích – ukázalo se, že písma jako Courier se začínají zdát

Odstavec

Volby obtékání:
Obtákat:
Volby obrysu:
Typ:
 Včetně vnitřních okrajů

Odstavec

0 mm 0 mm
0 mm 0 mm
0 mm 0 mm
0 mm 0 mm
 Dělit slova

také písem pro použití v psacích strojích e, že písma jako Courier se začínají zdát

V našem případě se nám možná bude více hodit zarovnání textu do bloku – obrázek tak bude stejnoměrně obtečen textem.

Nabídka "odstavec" je ukryta pod menu Text. U novějších verzí InDesignu můžeme druh odstavců ovládat i na horní liště.

Obrázek nám sice hezky obtekl textem, vznikly nám ale nepěkné „řeky“ prázdného místa (viz značky X“ v jednotlivých řádcích). Tento problém se obvykle řeší nastavením co možná nejvýhodnější velikosti písma vzhledem k nejúžším sloupcům textu, které nám teď vznikly. Budeme se tím zabývat v příští kapitole.

InDesign Soubor Úpravy Formát Text Objekt Tabulka Zobrazení Okna nápověda

Minion Pro 25 b
Regular (30 b)

*Bez názvu-1 @ 100%

Ed Benguiat měl přitom ty nejlepší předpoklady stát se slavným muzikantem. Vystudoval Brooklynskou hudební akademii a pod pseudonymem Eddie Bernat hrál se slavnými orchestry Stana Kentona a Woodyho Hermana. Benguiatův otec pracoval jako výtvarný redaktor v novinách, svoji práci si často nosil domů, a na jeho synovi to patrně zanechalo stopy. Ed Benguiat vystudoval newyorskou školu reklamy, postupně prošel prací v mnoha agenturách, až se s Rodem Ronthalerem na počátku 60. let 20. století založili firmu Photo-Lettering. Zabývali se výrobou písem pro tehdy převratnou novinku – fotosazbu nebo také písem pro použití v psacích strojích – ukázalo se, že písma jako Courier se začínají zdát

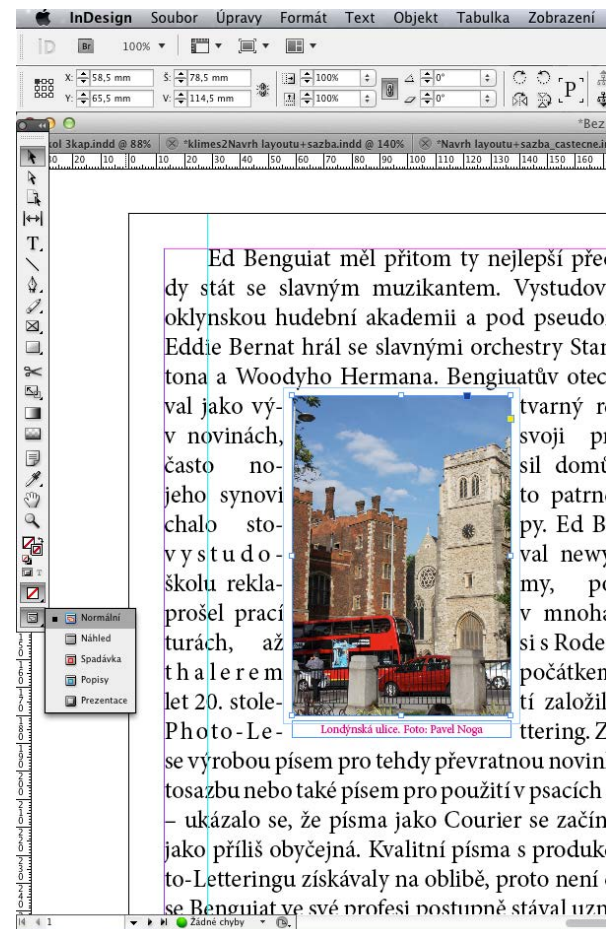
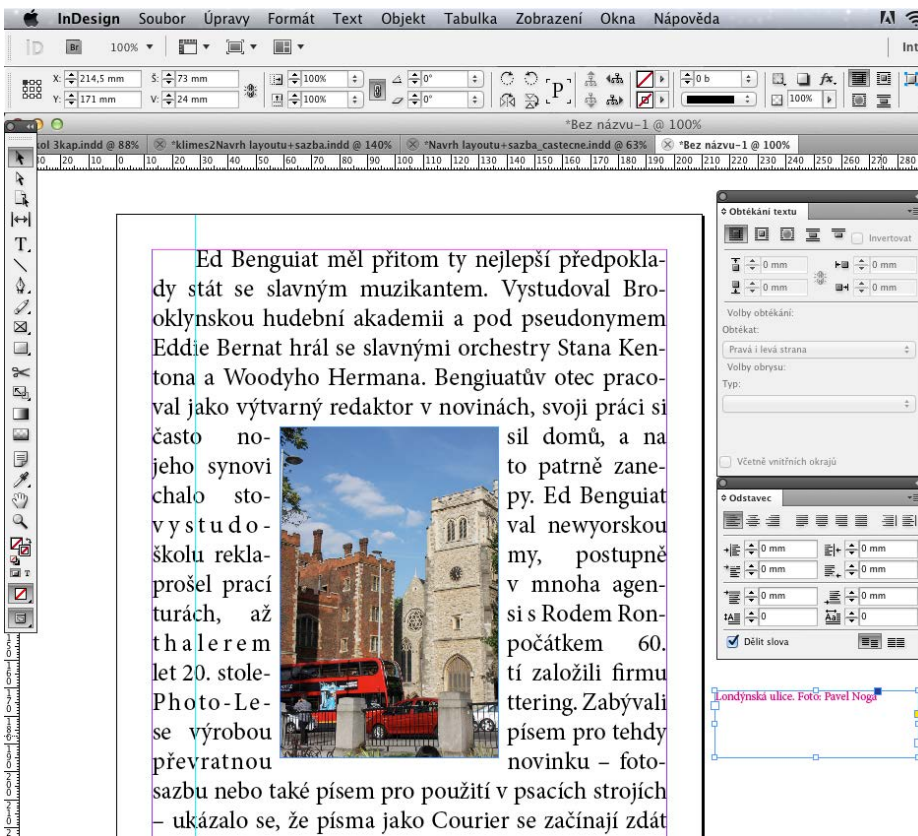
Odstavec

Volby obtékání:
Obtákat:
Volby obrysu:
Typ:
 Včetně vnitřních okrajů

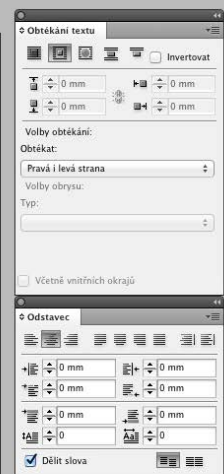
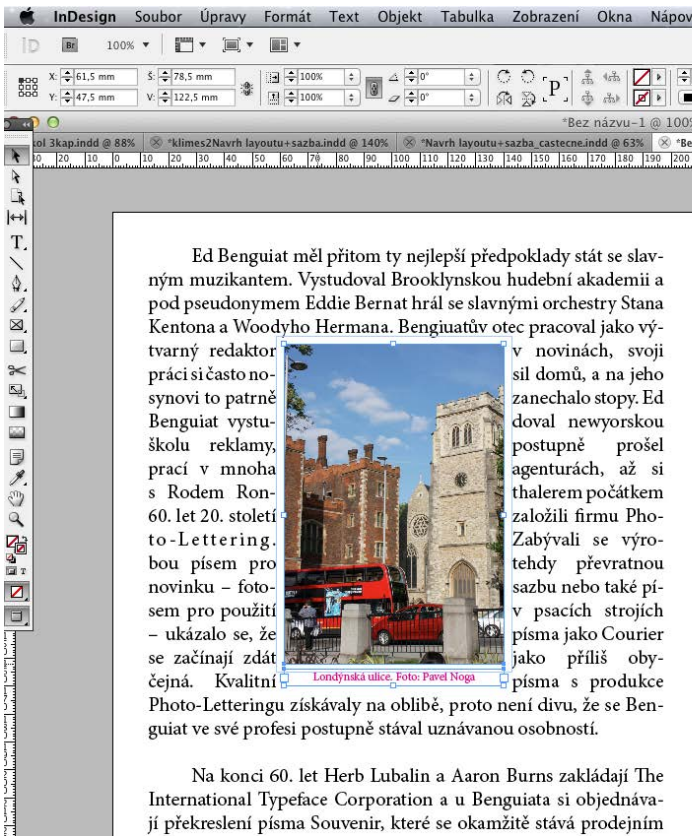
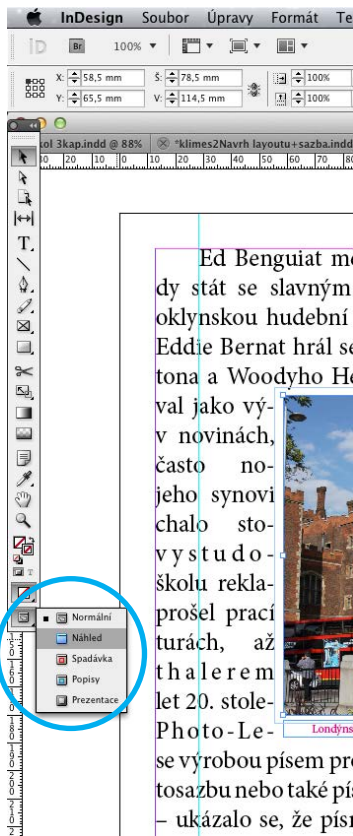
Odstavec

0 mm 0 mm
0 mm 0 mm
0 mm 0 mm
0 mm 0 mm
 Dělit slova

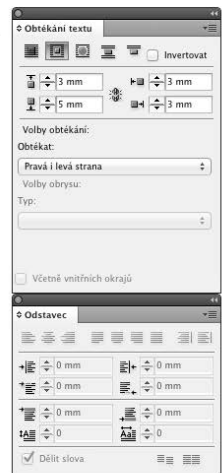
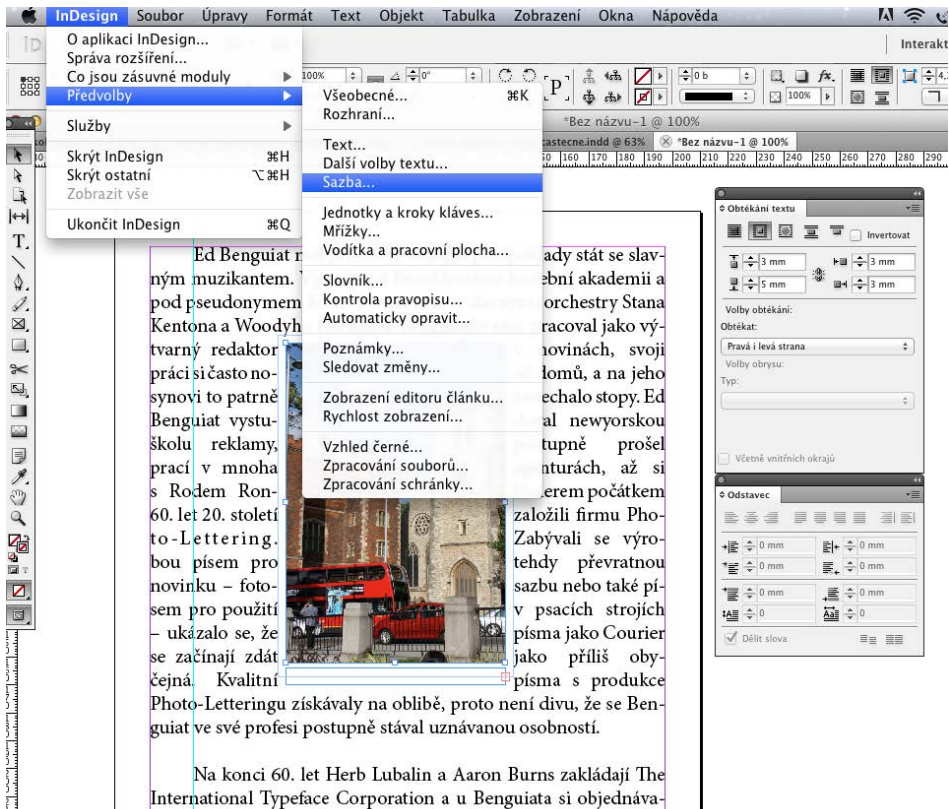
Stránky
[Žádný]
A-Vzor
2
3
3 stránek v 3

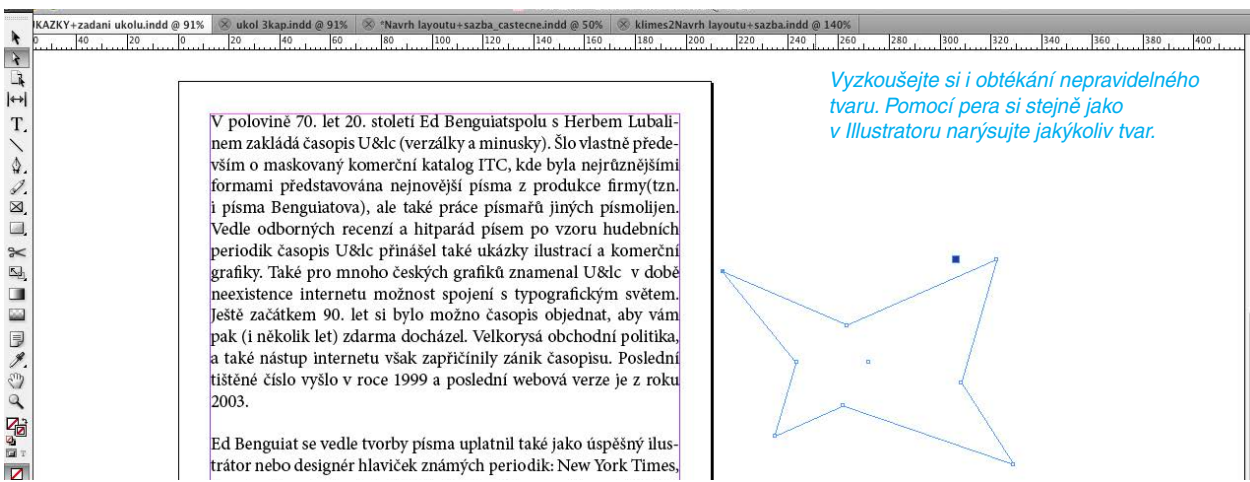
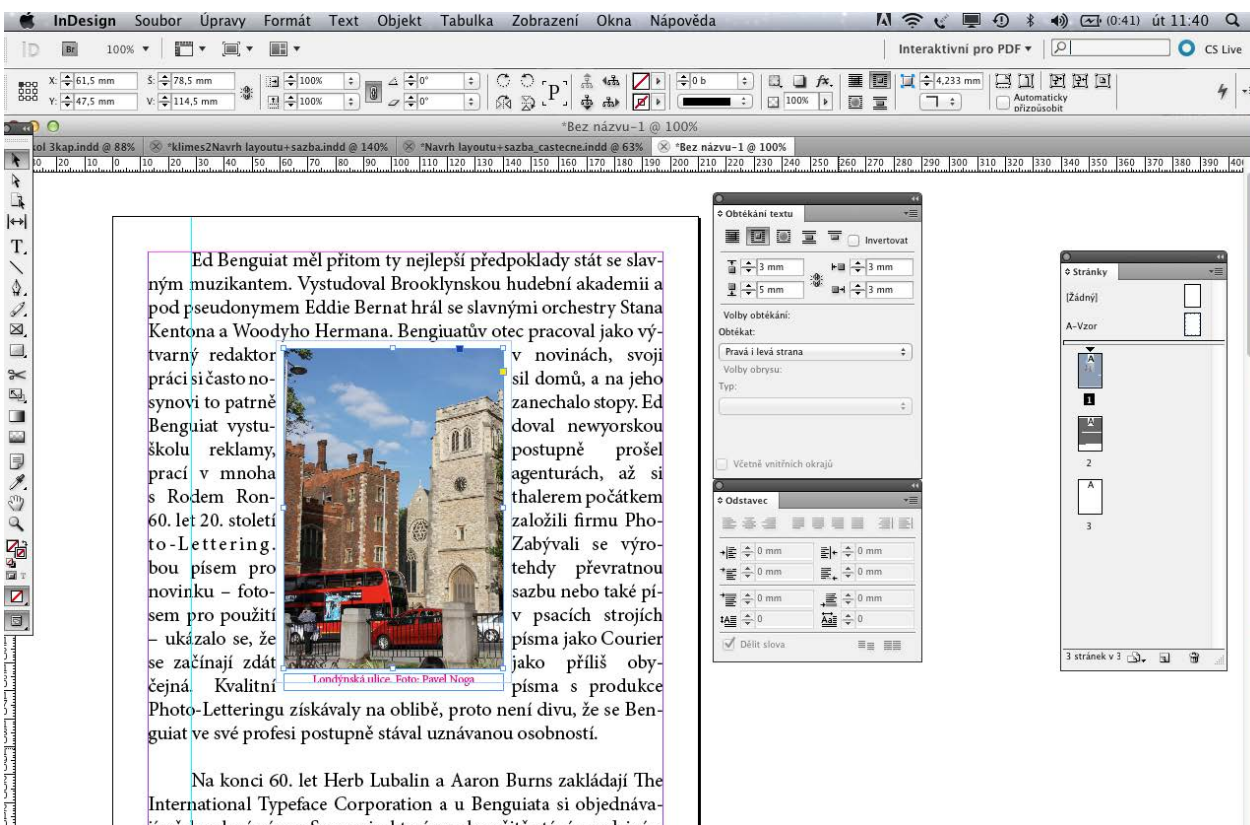
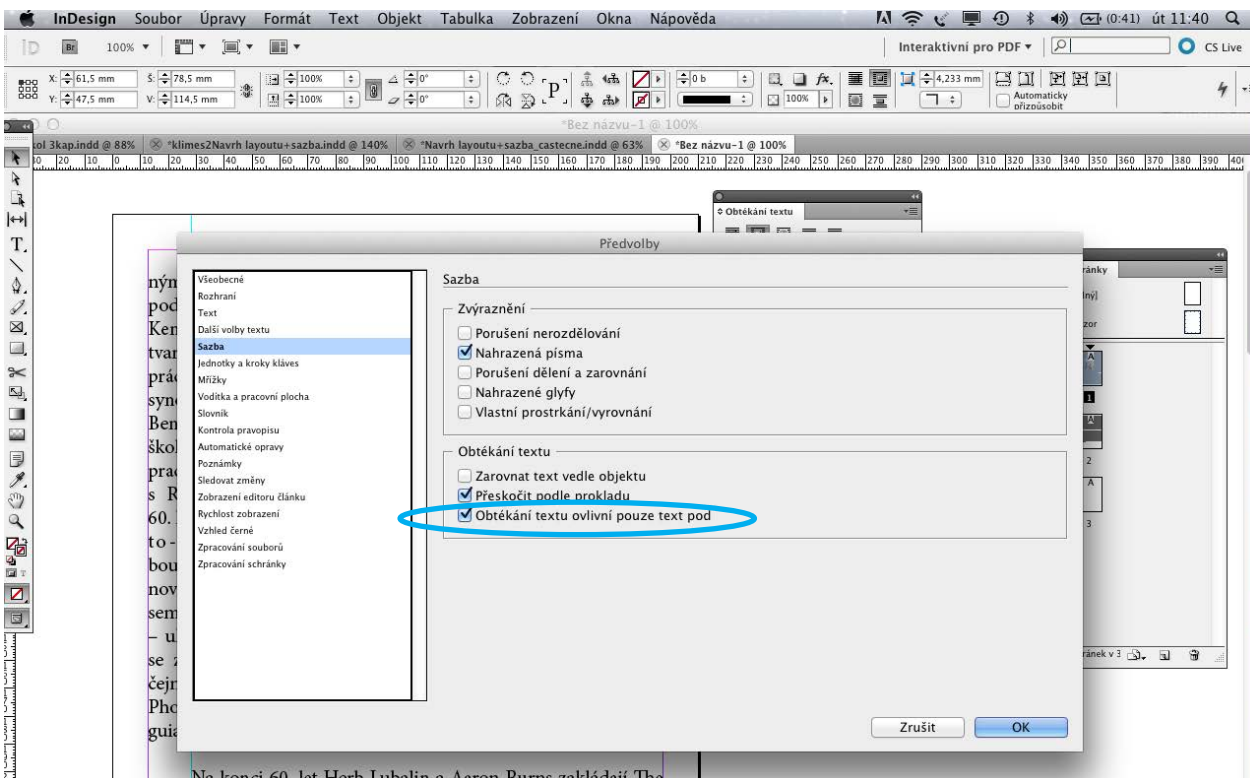

Při práci můžeme jednoduše přepínat mezi pracovním režimem „Normální“ a „Náhledem“. V náhledu nejsou vidět pomocná vodítka, okraje rámečků a místo pracovní plochy se zobrazuje šedá (viz vpravo).

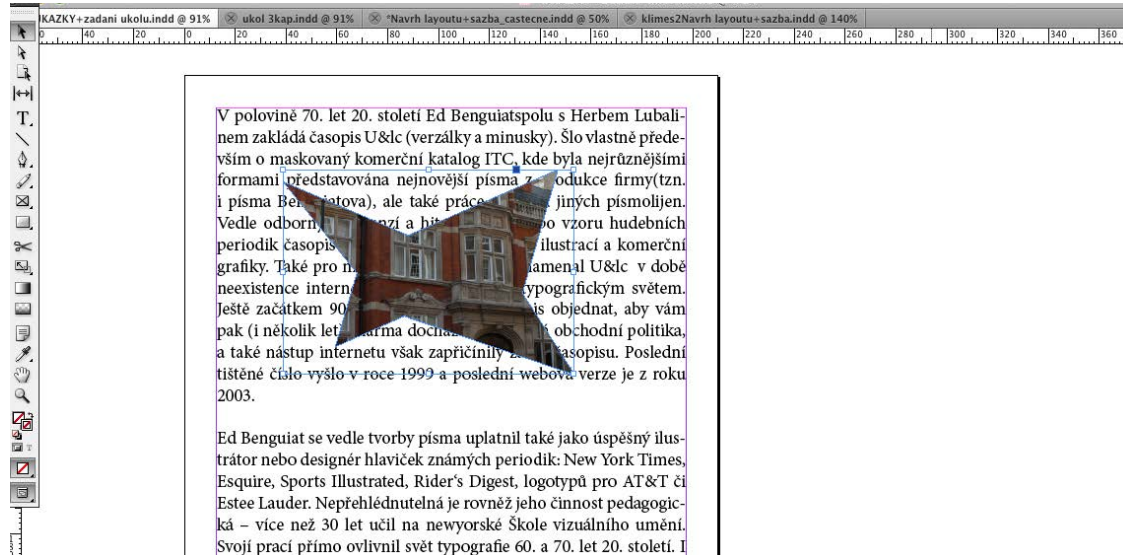

Někdy se nám může stát, že popisek pod fotografií se nám nezobrazuje, protože obtékání obrázku působí i na rámeček popisku. V takovém případě musíme v Předvolbách (na PC jsou Předvolby na jiném místě než v Mac OS) vybrat nabídku Sazba a v ní zaklíknout příkaz „Obtěkání textu ovlivní pouze text pod“ (viz následující strana) a náš popisek se ihned zobrazí.

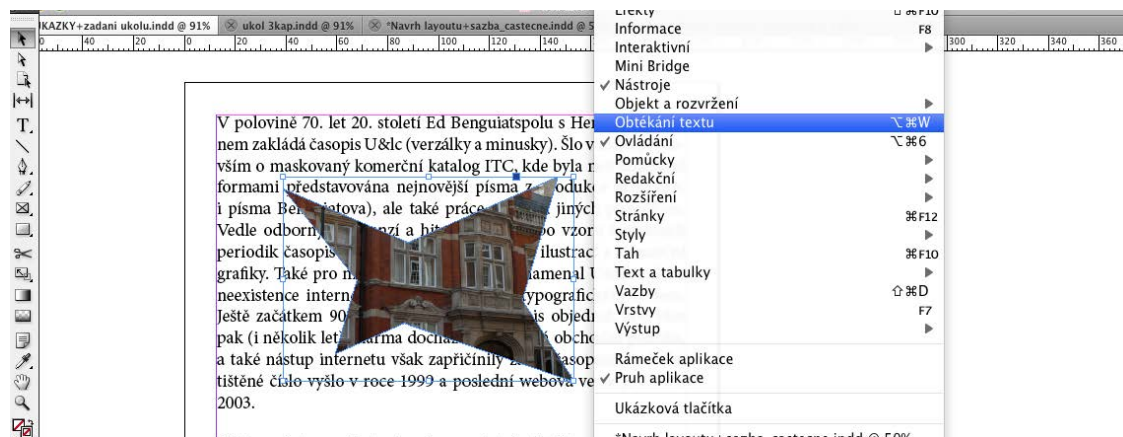

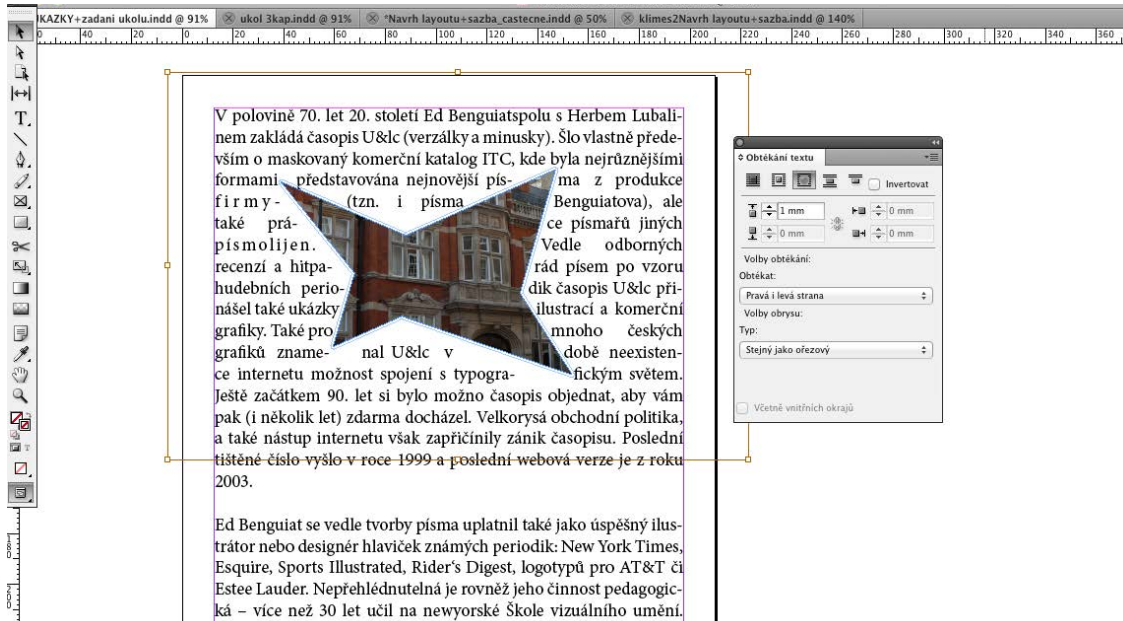
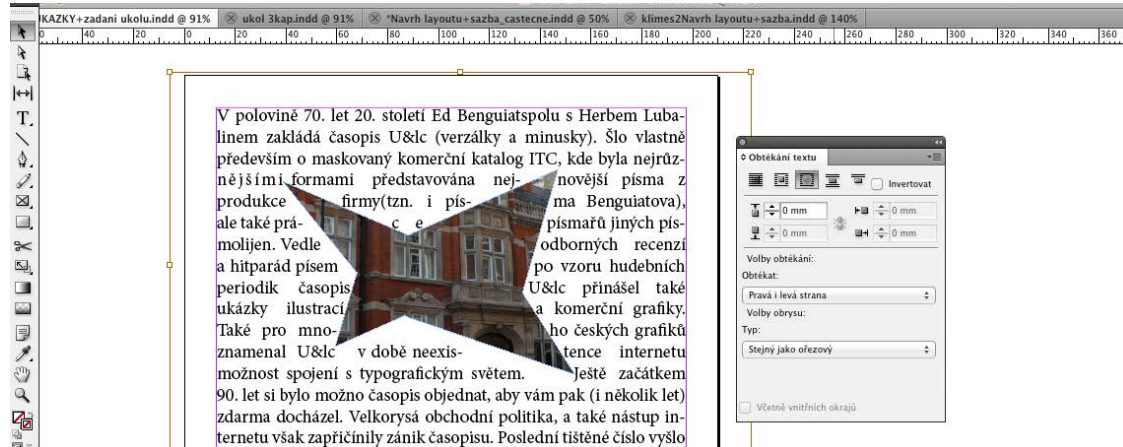
Do tvaru načtete fotografii.

Vyberte si nástroj obtěkání textu.

Na paletce Obtěkání textu si vyberte příkaz „Obtěkání podle tvaru“. Stejně jako u obdélníkového tvaru si můžete odstup textu od vašeho nepravidelného objektu přesně nastavit.

Východový řádek je neúplný řádek na konci odstavce, pro jehož úpravu platí následující pravidla:

Východový řádek

1) musí být vždy delší než odstavcová zářezka. Pokud je výrazně kratší, je třeba jej odstranit – vrátit slovo na předchozí řádek (zúžením mezislovních nebo mezispisovných mezer). Dalším možným řešením je přidat do východového řádku část textu a protáhnout jej až za šířku zářezky (tentokrát nám pomůže rozšíření mezislovních nebo mezispisovných mezer v předchozím textu). Příklady:

• *špatné řešení:*

→ V rámci výzkumu bylo řešeno čtrnáct úkolů bez chyb a pět bylo s chybou.

• *správné řešení:*

V rámci výzkumu bylo řešeno čtrnáct úkolů bez chyb a pět bylo s chybou.

• *správné řešení:*

V rámci výzkumu bylo řešeno čtrnáct úkolů bez chyb a pět bylo s chybou.

2) východový řádek musí být na konci řádku kratší alespoň o jeden čtverčik než plný řádek. Pokud je kratší jen o půl čtverčiku nebo popř. čtvrtčtverčiku, je třeba jej buď zkrátit více (opět zúžením mezer) anebo rozpálit (roztáhnout) až na plnou šířku sazby. Příklady:

• *špatné řešení:*

Chceme, aby jednotlivé problémové oblasti byly řešeny systematicky a daly záruku postupné kompletnosti informací o dalším případném zájemci o práci. →

• *správné řešení:*

Chceme, aby jednotlivé problémové oblasti byly řešeny systematicky a daly záruku postupné kompletnosti informací o dalším případném zájemci o práci.

• *správné řešení:*

Chceme, aby jednotlivé problémové oblasti byly řešeny systematicky a daly záruku postupné kompletnosti informací o dalším případném zájemci o práci.

Jednohláskové neslabičné předložky K, k, S, s, V, v, Z, z, slabičné O, o, U, u, a spojky I, i, A, nesmějí být na konci řádku. Výjimku tvoří spojka a (ne však verzálka). U ostatních předložek jsou možné výjimky pouze v úzké sazbě (do 25 liter).

Předložky

Zkratky slov, výrazů akademických titulů apod. se používají jen u vžitých výrazů a většinou končí tečkou. Ta se sází těsně za zkratku. Příklady:

Zkratky

aj., apod., atd., DrSc., CSc. / t.č., t.r., t.m.

Následuje-li za zkratkou tečkou dvojtečka, sází se také bez mezery, přímo za tečku. U spojených zkratk se sází mezislovní mezera.

Na začátku věty se spojená zkratka nahrazuje celým výrazem. Iniciálové zkratky (tj. zkratky z velkých počátečních písmen spojených slov názvů, organizací a různých institucí) se sázejí verzálkami bez tečky. Příklady:

MHD, DPH, PNS, ODS

Čísla Nižší číselné údaje se vyjadřují v sazbě slovně. Výjimku tvoří pouze letopočty, data a spojení čísel se zkratkami. Mezi číslicí a zkratkou musí být mezera. Příklady:

10 m, 15 m

Telefonní čísla Sázejí se ve skupinách po 2–3 číslech. Zásadně se nesmějí dělit do dvou řádek. Příklady:

trojmístné 222, čtyřmístné 22 22, pětimístné 222 22,
šestimístné 22 22 22, série 22 22 22 22 2

Datum Den je vždy vyjádřen arabskou číslicí, měsíc buď slovně nebo arabskou či římskou číslicí s tečkou, letopočet se zásadně sází celý, bez vynechávání prvního dvojčíslí, výjimku tvoří pouze určitá spojení. Příklad:

olympiáda 04.

Datum vyjádřené pouze čísly se nesmí dělit do dvou řádek. Příklad:

2. 1. 2004

Čas Hodiny a minuty jsou odděleny od sebe tečkou bez mezer. Příklady:

10.25 h, 12.00 hodin

Sekundy se oddělují od minut dvojtečkou, desetiny sekund od celých sekund čárkou vždy bez mezer. Mezera je až mezi číslem a zkratkou. Příklad:

10:15,1 min.

U sportovních výkonů vyjádřených časem se hodiny od minut a minuty od sekund oddělují dvojtečkou. Příklad:

20:31:12 hodin

Peněžní hodnoty Značky peněžních měn Kč (Kč většinou až za číslo sumy), DM apod. se sázejí před číslo sumy, je-li uvedeno s desetinným číslem. Pokud je číslo celé, klade se značka měny za číselné označení nebo se dává před označení celých peněžních částek s desetinnou čárkou a pomlčkou. Příklady:

cena Kč 10,40; cena 100 Kč; cena Kč 100,—

Používá se k označení dělení slov nebo jako spojovací znaménko ve složených výrazech. Při dělení se sází těsně k poslednímu písmenu první části děleného slova. Při použití jako spojovací znaménko se sází bez mezer. Příklady:

Spojovník

Praha 9-Vysočany, Hana Procházková-Dlouhá, slovník česko-italský

Tečka, čárka, dvojtečka, středník, vykřičník a otazník se sázejí těsně za poslední písmeno slova.

Interpunkční znaménka

Označuje se jím vypuštění, odsunutí nějaké hlásky, zejména na konci slova, a sází se zásadně znakem apostrofu, nikdy ne obrácenou čárkou! Přisazuje se těsně ke slovu. Někdy se také apostrof používá k označení zkráceného letopočtu, a to v novoročních blahopřáních, na plakátech, popř. jiných příležitostných tiskovinách jako součást typografické úpravy. Příklady:

Apostrof (odsuvník)

d' Artagnan, Mam' zelle Nitouche, rok'04

Pomlčka naznačuje větší přestávku v řeči nebo od sebe výrazně odděluje části textu. Významově je rovna čárce, a tedy i vložená část věty se jimi dá oddělit. Sází se s mezerami z obou stran a zůstává vždy na konci řádku, nový řádek jí nesmí začínat (výjimku tvoří přímá řeč). Používá se tehdy,

Pomlčka

- má-li naznačit, že věta není ukončena. Příklad:

Dej si pozor, nebo – ; Když ty jsi taková – ;

- ve zkratkových větách, heslech, nadpisech apod. Příklad:

Kdo šetří – má za tři!

V následujících případech se neodděluje od slov mezerou a nesmí zůstat na konci řádku ani se přenášet na začátek řádku následujícího. (Je-li dělení nevyhnutelné, nahrazuje se pomlčka slovním vyjádřením)

- jako spojovník ve významu „a“, „až“, „od do“. Příklad:

2–3 hodiny; od 8–12 hodin

- jako valenční čára v sazbě chemických vzorců
- při označení celých měnových hodnot (Kč 45,–)
- při sportovních zápasech ve významu proti (versus). Příklady:

Sparta–Slavia, ČR–USA

Nesprávné je použití pomlčky místo znaménka minus, protože obraz pomlčky neodpovídá šířce znaménka plus (+).

Upozornění: Lidé si často pletou pomlčku se spojovníkem. Ten je na klávesnici umístěn pod znakem obecně považovaným za pomlčku. Používáte-li při sazbě jenom tuto klávesu, sázíte pouze spojovníky.

• *všimněte si rozdílu v délce:* **pomlčka – - spojovník**

Zalomte si v InDesignu text o nějakém známém typografovi nebo grafickém designérovi. Dovnitř do hladké sazby vložte několik obrázků jeho realizací s popisky a obrázky včetně popisků nechejte obtékat, popř. použijte odstavcovou zarážku – tak, jak jsme si to ukazovali v této lekci.

Vyzkoušejte si další způsoby nastavení obtékání obrázku, které vám nabízí paletka Obtékání textu.

6. VYPLŇOVÁNÍ ŘÁDKŮ

V této kapitole:

- zjistíte, že vyplnit řádek textem tak, aby vypadal hezky a byl zároveň i dobře čitelný, není vůbec jednoduché ...

Uvozovky se sázejí těsně k výrazu nebo větě, které uvozují. V češtině a slovenštině se používají uvozovky „“ nebo »« vždy jednotně v celém díle, článku apod. V cizojazyčné sazbě je nutné dbát pravidel příslušného jazyka. Ve smíšené sazbě se řez uvozovek řídí podle řezu prvního slova. Pokud je uvozena celá věta, sází se tečka před uvozovku, v případě, že se uvozuje pouze jedno slovo nebo části věty, sází se tečka za uvozovkou. Příklady:

Uvozovky

„Já se vrátím.“ Navštívili jsme „Faustův dům“.

Ve větě, kde je třeba uvozovat vícekrát, je pořadí uvozování následující:

Nakonec dodal: „Až dojdete k ‚Oku‘, rozhlédněte se kolem.“

Dávají se do nich části textu, které jsou do věty volně vloženy a nejsou její přímou součástí. V hladké sazbě se používají závorky oblé (), hranaté [] a výjimečně složené {}. Dává-li se do závorek celá věta, sází se tečka uvnitř závorek, pokud je v závorce pouze část věty, sází se tečka až za závorku.

Závorky

Sází se bez tečky a odděluje se od čísla zúženou mezerou.

Paragraf (§)

UPOZORNĚNÍ: V TEXTU SE OBČAS DOČTETE, ŽE NĚJAKÁ MEZERA JE POLOVIČNÍ. TENTO POKYN JE URČEN PRO PROFESIONÁLNÍ SAZEČE, KTERÍ MAJÍ K DISPOZICI PROFESIONÁLNÍ SÁZECÍ SOFTWARE (např. QuarkXpress, Adobe InDesign, Adobe Page Maker atd.) A MOHOU KORIGOVAT ŠÍŘKU MEZER. PRO BĚŽNÉ UŽIVATELE TEXTOVÝCH EDITORŮ PLATÍ PRAVIDLO, ŽE TAM, KDE SE HOVOŘÍ O PŮLMEZEŘE POUŽIJÍ MEZERU CELOU.

Používá se ve firemním označení, kde je obvykle spojku dvou jmen ve významu spojky a. Z obou stran se odděluje zúženou mezerou.

Znak & (et)

Znaménka pro narození a úmrtí (hvězdička se používá též při odvolání v textu), se od letopočtu, popř. od jména odděluje zúženými mezerami. Příklady:

Hvězdička a křížek

* 1900, † 2005

100 % – sto procent, 100% – stoprocentní

Oddělují se od slova zúženou mezerou, pokud jde o samostatný výraz. V případě spojení slova s číslem do jednoho výrazu sázejí se tyto značky bez mezery. Příklady jsou uvedeny nad tímto odstavcem.

Procento

Stupeň Stupeň v označení teploty se sází:

- a) -10 ° (minus deset stupňů: minus a číslice 10 dohromady, stupeň je oddělen mezerou
- b) -10 °C (minus deset stupňů Celsia: stupeň Celsia se sází jako jeden výraz dohromady a od čísla musí být oddělen mezerou

Stupeň alkoholu se sází jako jeden výraz bez mezer: 10° pivo

Označení úhlu Označení úhlu: stupně, minuty a vteřiny se sázejí bez mezery: 15°20'40''

Dělení slov Slova se dělí podle pravopisných pravidel a podle estetických zásad. Počet dělení nemá přesáhnout počet tří a nesmí být větší než šestkrát pod sebou. Za dělení se považují i řádky zakončené interpunkčními znaménky (tečka, čárka, středník a dvojtečka), jelikož pravý okraj sazby je jimi narušen stejně jako spojovníkem.

Dvouslabičná slova se mohou dělit pouze v případě, že druhá část má alespoň tři písmena (vý-tah, ses-tra).

Víceslabičná slova se dělí podle slabik, přičemž je vždy rozhodující základ slova, slabičná předpona a přípona. Pokud stojí vedle sebe uprostřed slova dvě souhlásky, nechává se jedna na prvním řádku, druhá se převádí na řádek následující. Slova složená se dělí, pokud je to možné, na části složeniny (česko-slovenský, země-koule).

DĚLIT SE NESMÍ:

- tak, aby na konci řádku zůstalo pouze jedno písmeno:
(místo dělení pro názornost vyznačuji v následujících řádcích lomítkem)

o/pice, u/pamatovat se

- zkrácený titul a příjmení:

dr./Malý, ing./Novák

- zkrácené jméno a příjmení:

St./Mařík, J./Polák

- zkratky: t./r., l./p.

- číslice a název počítaného předmětu či jevu

100/km, 100/Kč

- datum **30./června 2002**

ALE!

není-li vyhnutí, vyjadřuje se měrová jednotka na začátku druhého řádku slovy

I./kapitola, 100/kilometrů

je možné dělit jen den s měsícem od letopočtu

12. 6./2007, 12. června/2007

DĚLIT SE ROVNĚŽ NESMÍ:

v případě, že se do druhého řádku přenáší pouze dvě písmena, anebo pokud rozdělením slova vzniknou výrazy nežádoucí nebo zvláštizovaného významu. Příklady:

pravid/lo, vyli/la, spisova/tele, tlu/močít

Grafické programy většinou pracují se základní mezislovní mezerou, která je třetinou stupně písma (třetinou čtverčiku, u dvanáctibodového písma je to šířka 4 body).

Vzdálenost mezi slovy

Změnou vzdáleností mezi jednotlivými znaky můžeme zlepšit čitelnost, ovlivnit prostor, který vytištěný text bude zabírat, a také zbarvení vytištěného dokumentu. Když se řekne „prostrkej tento řádek“, myslí se tím, že se začne manipulovat s mezerami mezi jednotlivými písmeny v řádku. Pokud mezery zvětšujeme, říkáme, že řádek „rozpalujeme“ (jednotlivé mezery mezi písmeny pak nazýváme rozpaly). V případě, že mezery zmenšujeme, říkáme, že řádek stahujeme. V obou případech je třeba se mít na pozoru a nic nepřehnat. Oba extrémy by mohly zapříčinit ztrátu čitelnosti textu. Příklady:

Volba prostrkání

- *standardní prostrkání aneb základní nastavení programu přímo od výrobce*

V ústavu také dochází k postupné personální výměně a celkovému snížení věku zejména odborných pracovníků. Pokračovalo doplňování výpočetního a fotografické techniky. Na rozdíl od předchozích let se podařilo dosáhnout vyrovnaného rozpočtu a hospodaření roku 2002 skončilo kladným výsledkem. Hlavní příčinou dosažení tohoto výsledku byly vysoké tržby, a to jak na zpřístupněných objektech, tak u útvaru fyzioterapie.

- *v tomto případě jsou mezery staženy na naprosto nepřijatelnou mez, kdy text ztrácí čitelnost*

V ústavu také dochází k postupné personální výměně a celkovému snížení věku zejména odborných pracovníků. Pokračovalo doplňování výpočetního a fotografické techniky. Na rozdíl od předchozích let se podařilo dosáhnout vyrovnaného rozpočtu a hospodaření roku 2002 skončilo kladným výsledkem. Hlavní příčinou dosažení tohoto výsledku byly vysoké tržby, a to jak na zpřístupněných objektech, tak u útvaru fyzioterapie.

- řádky rozpáleny s tak velkými mezerami, že text opět balancuje na hranici čitelnosti, uvnitř textu se nám navíc začínají vytvářet „řeky“ – velké mezery projevující se v řádcích pod sebou vytvářejí nehezke světlé fleky, na některé řeky ukazují šipky

V ústavu také dochází k postupné personální výměně a celkovému snížení věku zejména odborných pracovníků. Pokračovalo doplňování výpočetního a fotografické techniky. Na rozdíl od předchozích let se podařilo dosáhnout vyrovnaného rozpočtu a hospodaření roku 2002 skončilo kladným výsledkem. Hlavní příčinou dosažení tohoto výsledku byly vysoké tržby, a to jak na zpřístupněných objektech, tak u útvaru fyzioterapie.

Vidíte, že někdy se můžete nechat okouzlit možnostmi sázecích programů a tím si i způsobit komplikace. Práce s „rozpaly“ vyžaduje totiž určité zkušenosti. Kromě celých řádků samozřejmě můžeme korigovat mezery mezi písmeny i v jednotlivých slovech. Je to potřeba především u výrazných titulků a samostatně stojících názvů. Na začátku kapitoly jsem se zmínil o snaze typografa pomocí úpravy prostrkání prosvětlovat nebo ztmavovat celkový vzhled sazby.

Zkuste si přivířit oči a podívejte se na příkladové texty na předchozí straně. S pomocí připřených očí si snáze všimnete barevné nevyrovnanosti spodního hodně staženého prostrkání. Naproti tomu standardně nastavené prostrkání prvního příkladu vytváří poměrně jednotlou šedivou plochu. Pokud se vytváří titulek, obzvláště pokud je sázený ve větší velikosti, je třeba si speciálně pohrát s jednotlivými mezerami mezi písmeny:

- *varianta 1)*

KAMIONY

- *varianta 2)*

KAMIONY

- *varianta 3)*

KAMIONY

Pozorně si prohlédněte varianty prostrkání jednotlivých písmen ve slově „kamiony“. Pokaždé je jiné a jen to spodní by se dalo použít. Postupně si podrobně vysvětlíme rozdíly mezi variantami.

Varianta č.1) znázorňuje typický příklad, jak často postupují lidé, kteří o typografii nic nevědí. Rozhodnou se správně rozpálit slovo a svoji správnost postaví na naprosto stejných mezerách mezi jednotlivými písmeny. Výsledek nejlépe ohodnotíte, když přivřete oči. Místo jednoduše vysázeného řádku nám před očima poskakuje několik shluků. Výrazně odskakuje „k“ a také písmeno „y“, uprostřed slova je shluk „mio“ a písmena „a“ i „n“ jakoby nepatřila nikam. Výsledkem je špatně prostrkané slovo ztrácející i svou čitelnost.

Takto nikdy nepostupujte! Jednotně dodržované mezery vám nikdy nezajistí správné prostrkání slova!

Varianta č.2) zobrazuje prostrkání takové, jaké vytvoří automaticky sazecí program počítače. V případě výskytu takto rozpáleného slova uprostřed hladké sazby by nemělo cenu se tímto problémem zabývat. Slovo není správně rozpálené, ale v drobném textu to nebude vidět. Horší už je jeho využití např. ve znázorněné velikosti. Písmeno „k“ i tady odskakuje a uprostřed je shluk písmen „mi“.

Varianta č.3) ukazuje korekci původního počítačem provedeného prostrkání. „K“ se přesunulo na dotek písmene „a“, které bylo do „k“ dokonce lehce zapuštěno, zvětšila se mezera mezi „m“ a „i“ a také „y“ bylo přisunuto. Celkový dojem z prostrkání tohoto slova je nyní klidnější a vyrovnanější, nikde se netvoří shluky písmen, slovo je nyní připraveno fungovat i ve větší velikosti.

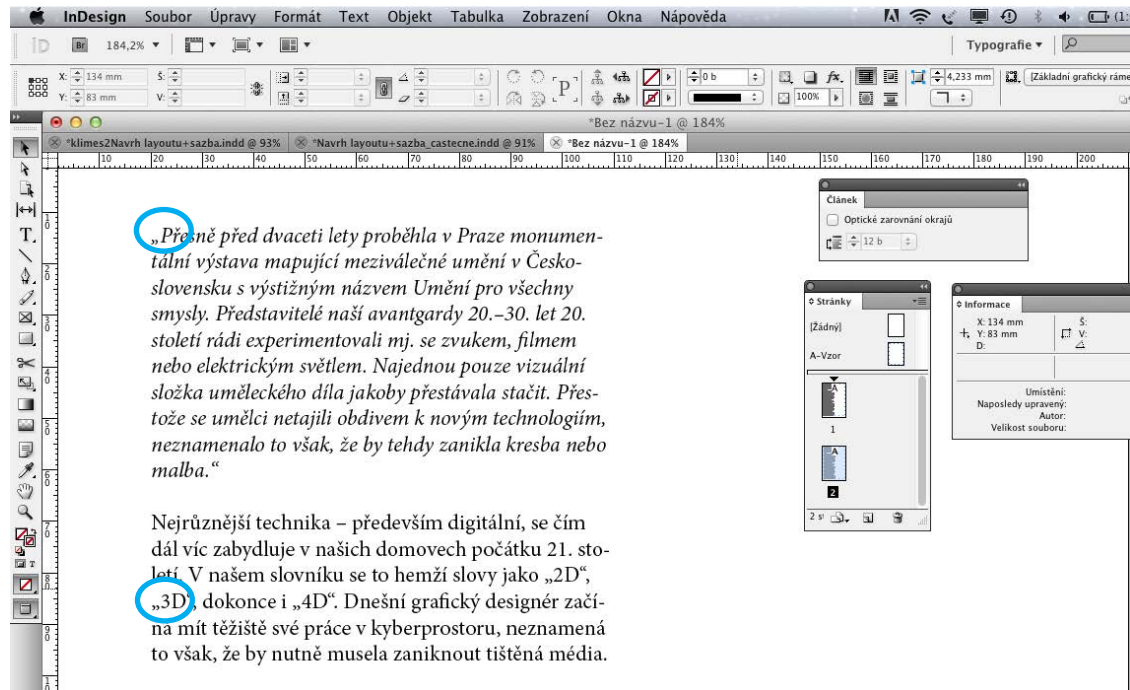
Umět správně „rozpálit“ text (v našem případě slovo) patří k základní výbavě každého typografa. Je velmi pravděpodobné, že by stejné slovo dva různí typografové rozpálili každý trochu jinak, ale rozhodně by se oba shodli na tom, že jejich hlavní snahou je pravidelně rozložené „světlo“ mezi jednotlivými písmeny. Už jsem vám radil, abyste si při této práci občas přivřeli oči a pozorně sledovali, zda-li je „světlo“ správně rozloženo a zda-li nevznikají někde tmavé shluky písmen nebo naopak příliš světlé plochy.

Dozvěděli jste se, že existují nějaká pravidla sazby, s některými z nich jste se setkali již dříve v pravidlech českého pravopisu, jiná vás možná přesvědčila, že kvalitní sazba není jenom bezmyšlenkovitě mačkání klapek na počítači, ale že to chce také určité zkušenosti. Abyste ty zkušenosti nemuseli pracně a dlouhodobě získávat metodou pokusu-omylu, je možná lepší si pravidla sazby „vrýt trošku do paměti“. Nepředpokládám, že si po přečtení posledních dvou kapitol ihned zapamatujete všechny podrobnosti. Cílem bylo vytvořit vám jakousi kuchařku, ve které můžete kdykoliv nalistovat váš konkrétní problém a pomocí jednoznačné „poučky“ ten problém i vyřešit. V podobném duchu budou následovat také další kapitoly.

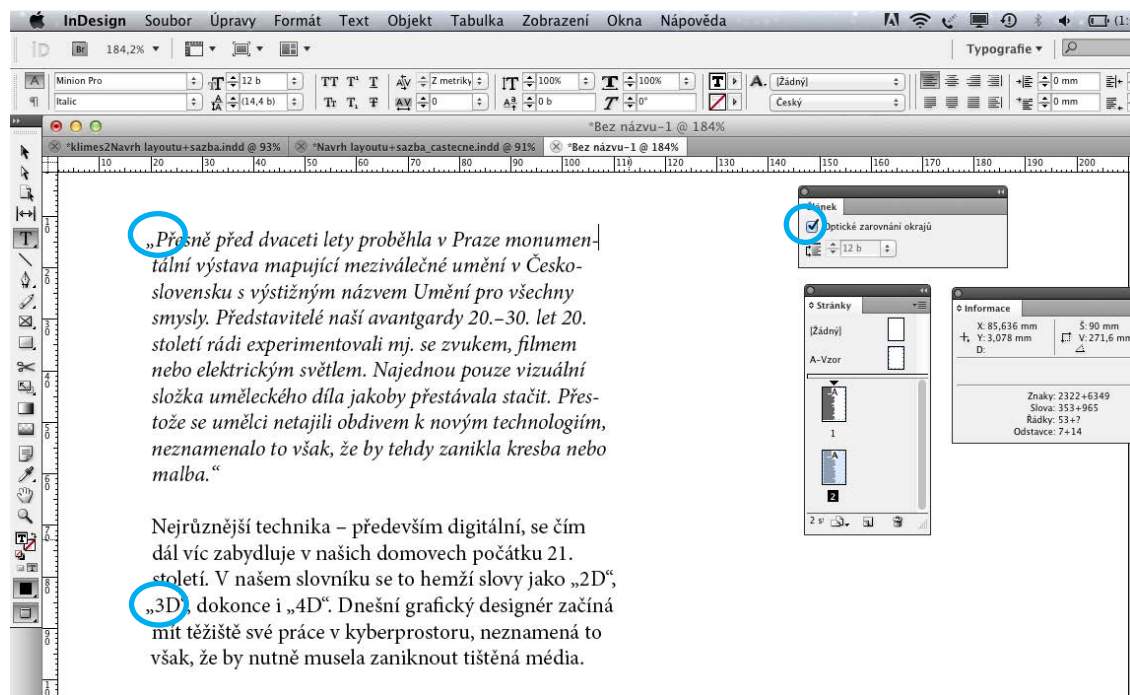
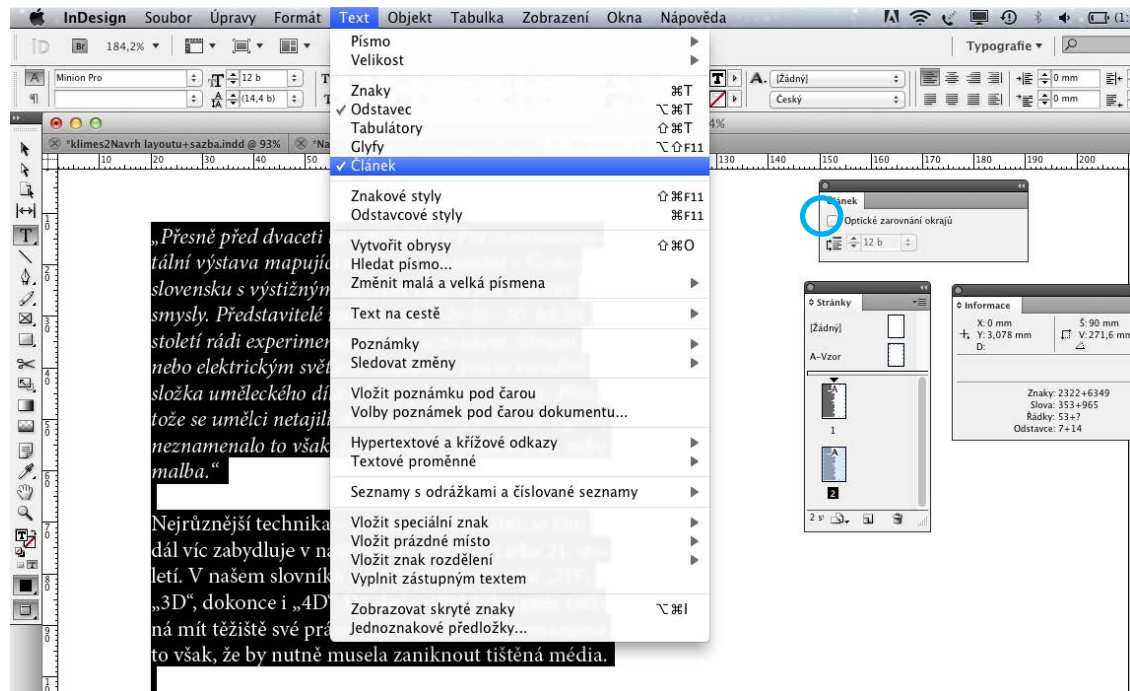
- Jak vypadá hladká sazba?
- Jak byste vysvětlili šířku jednoho čtvečíku?
- Jak poznáte východový řádek?

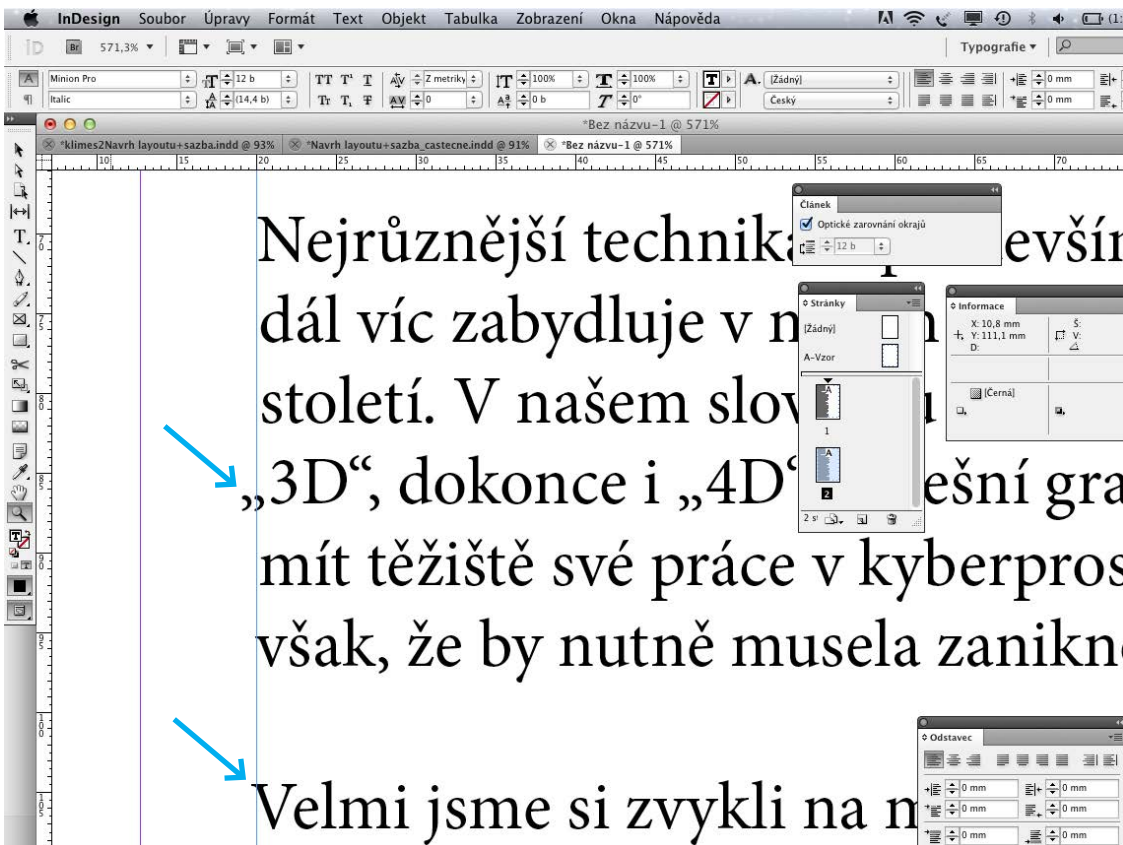

Sazbu ve sloupci textu lze opticky zarovnat, aby např. slova s uvozkami netvořila „vykousnuté zuby“ v jinak celistvém okraji sloupce.

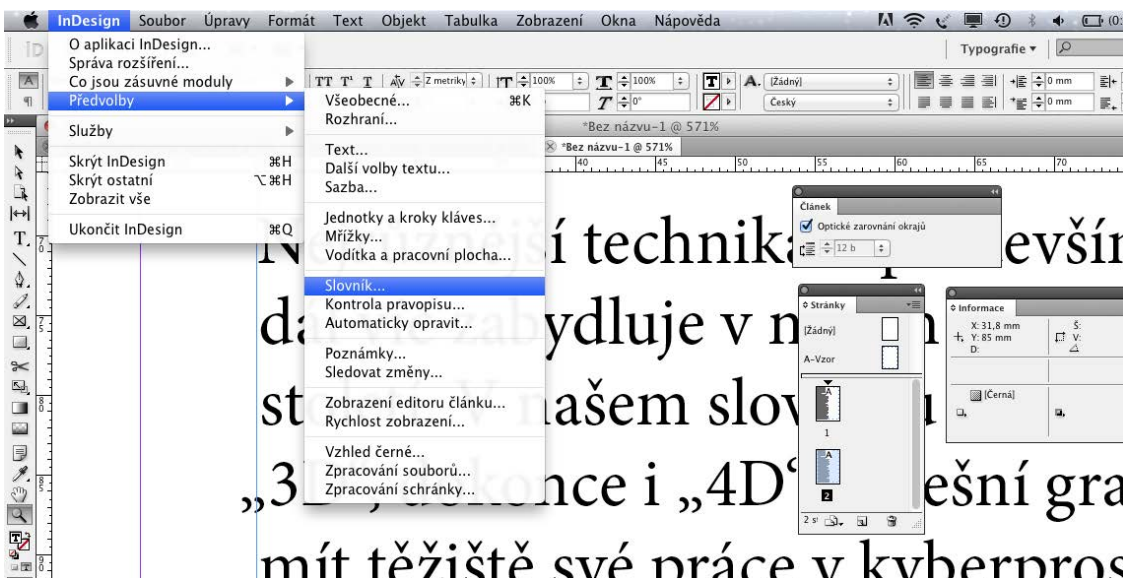

Optické zarovnání nastavujeme pod menu Text a nabídkou Clánek.

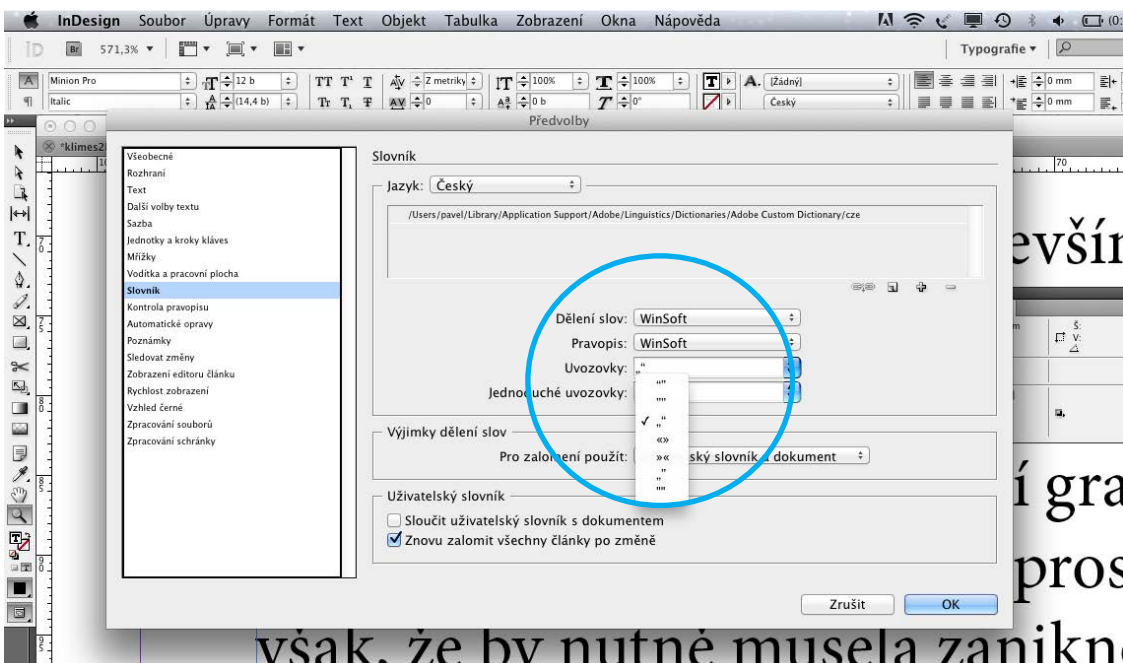

Při optickém zarovnání textu se povytáhnou před okraj textového sloupce nejen uvozovky, ale také např. diagonální tvary písma.

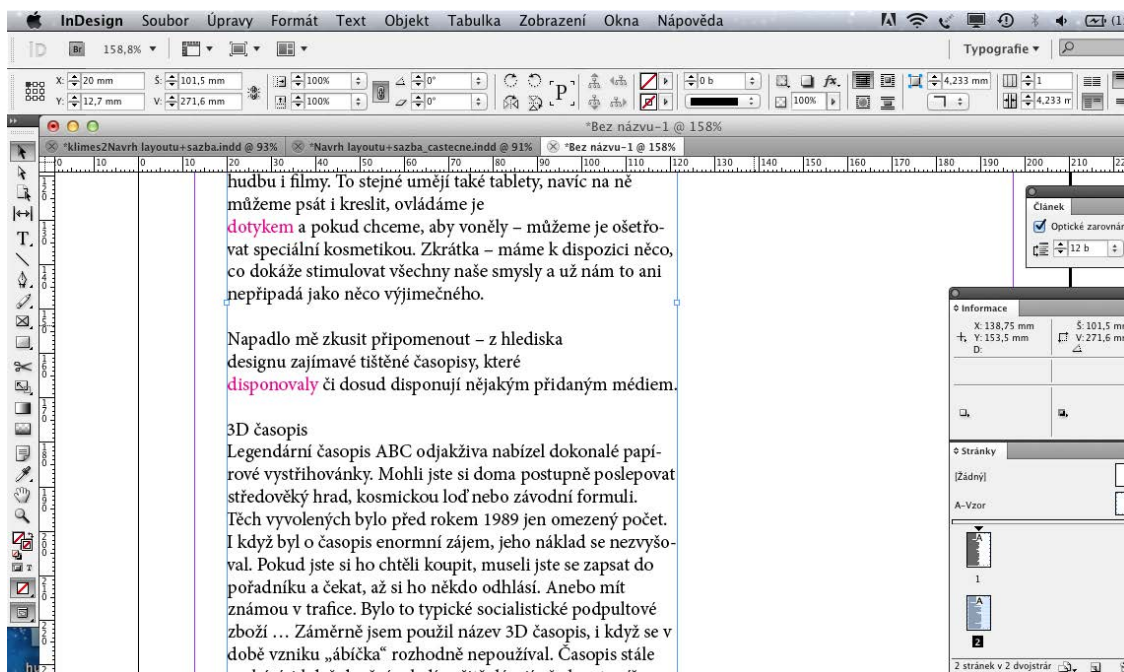
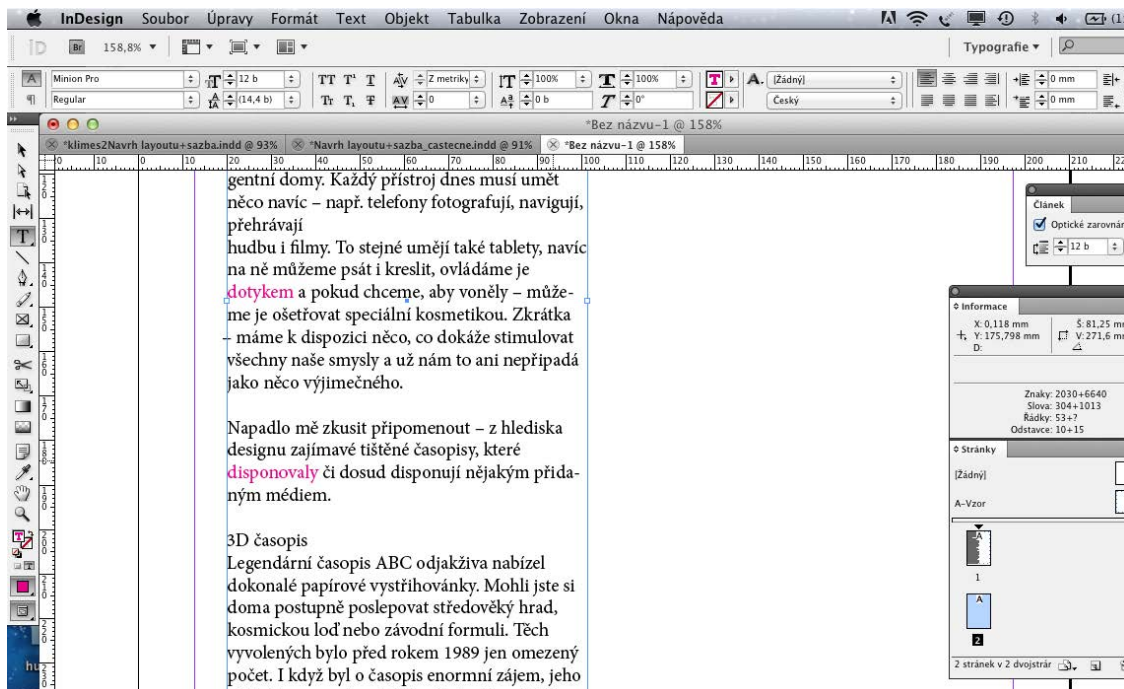
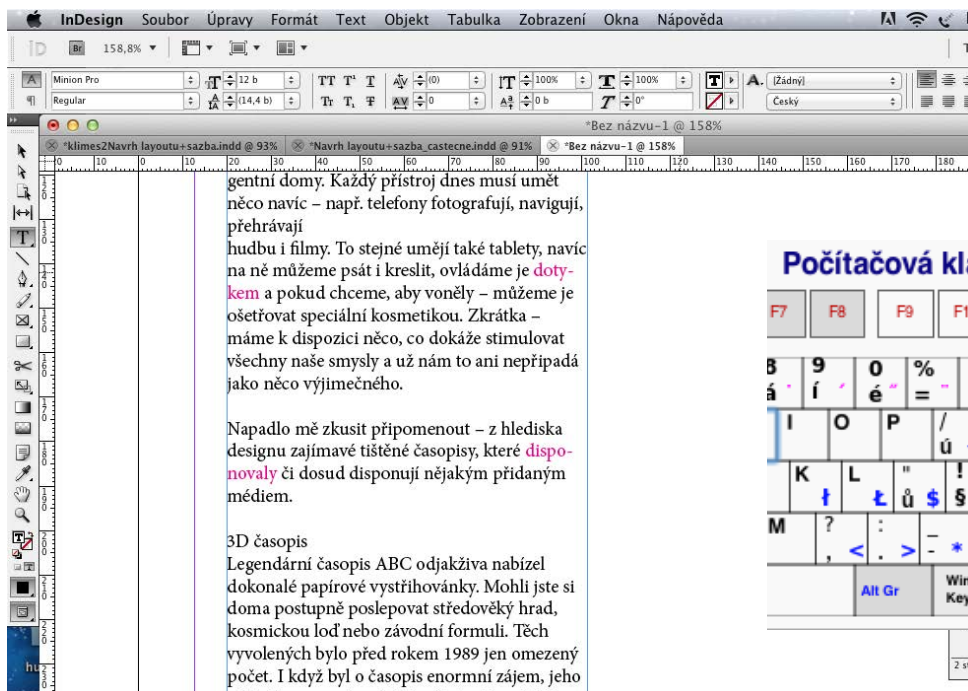

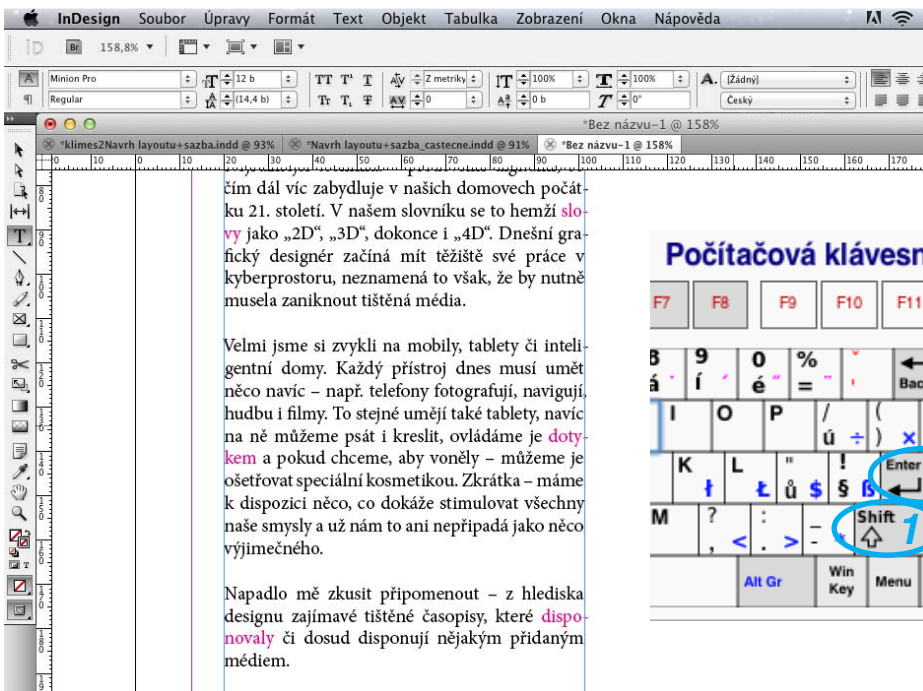
Nastavení správných tvarů uvozek lze provést pod nabídkou Předvolby – Slovník.

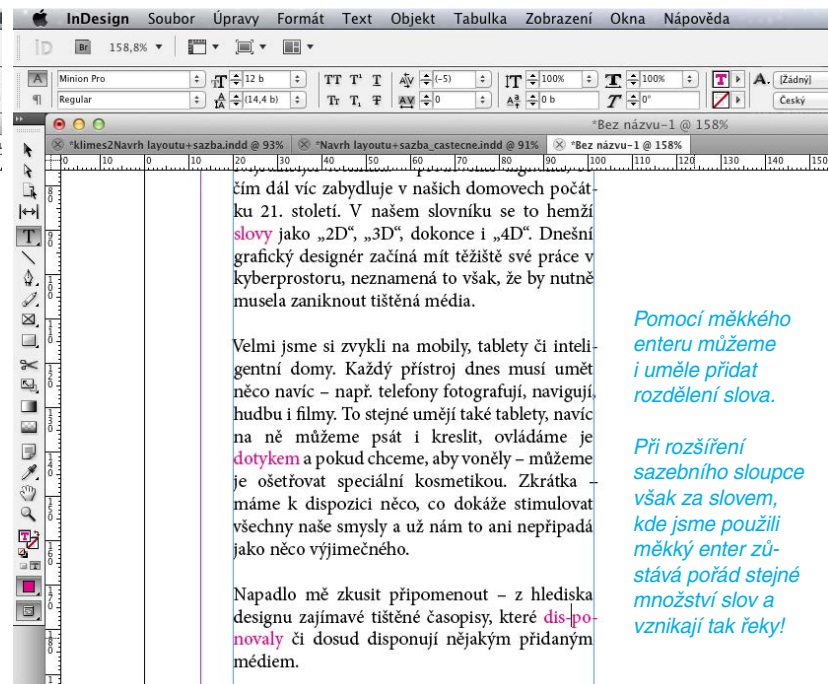
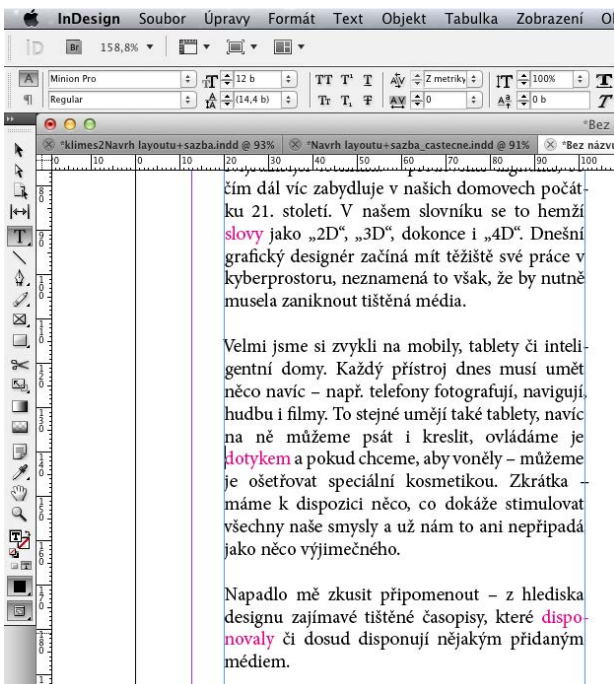
Pokud se rozhodneme využít tlačítko Enter k přesunutí slova na další řádek, musíme mít na paměti, že se takový zásah v sazbě natvalo projeví.

Rozeznáváme tzv. „tvrdý enter“, kdy kurzor umístíme těsně před přesouvané slovo a pak zmáčkeme pouze tlačítko Enter. Na předchozím řádku před přesunutým slovem nám trvale vzniká prázdné místo.

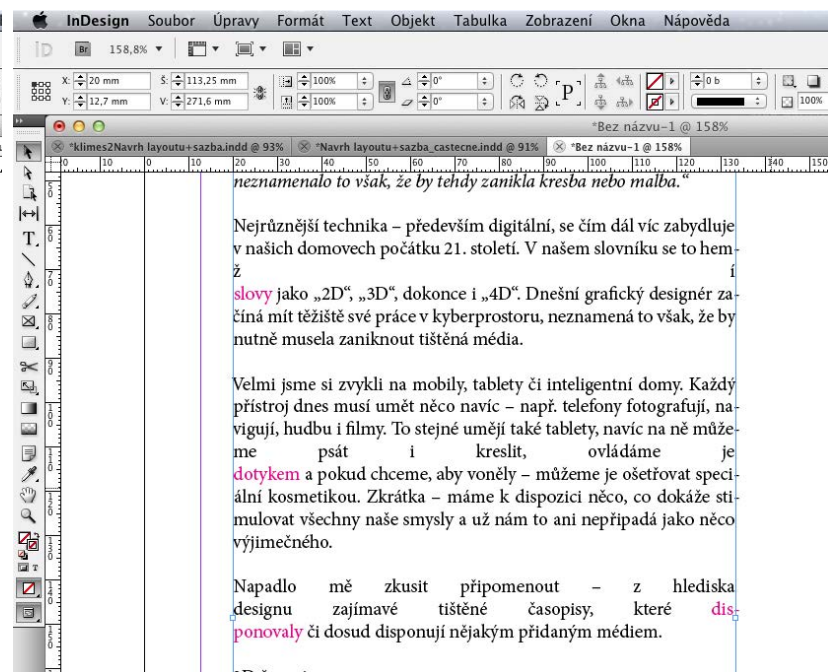
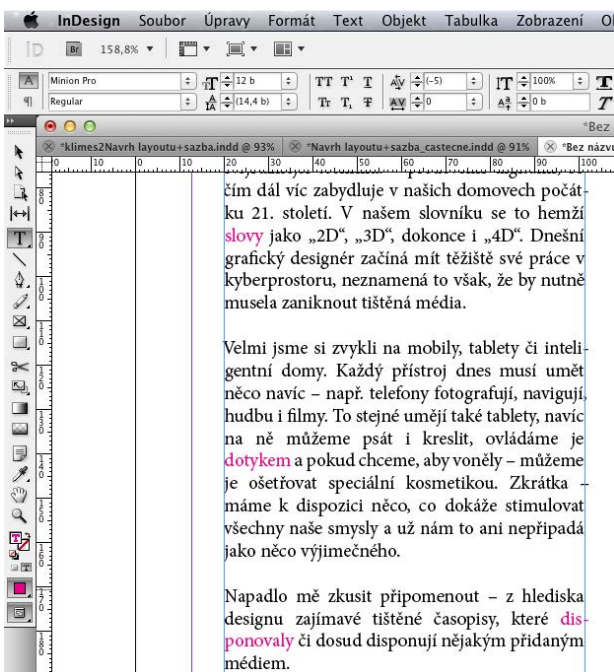

Při sazbě do bloku lze použít rovněž tzv. „měkký enter“, kdy kurzor umístíme těsně před přesouvané slovo a pak zmáčkneme nejprve tlačítko Shift a pak teprve Enter. Na předchozím řádku před přesunutým slovem nám nezůstává prázdné místo – řádek se díky měkkému enteru zatáhne až do konce.

Pomocí měkkého enteru můžeme i uměle přidat rozdělení slova.

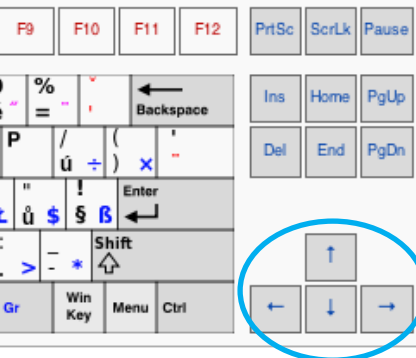
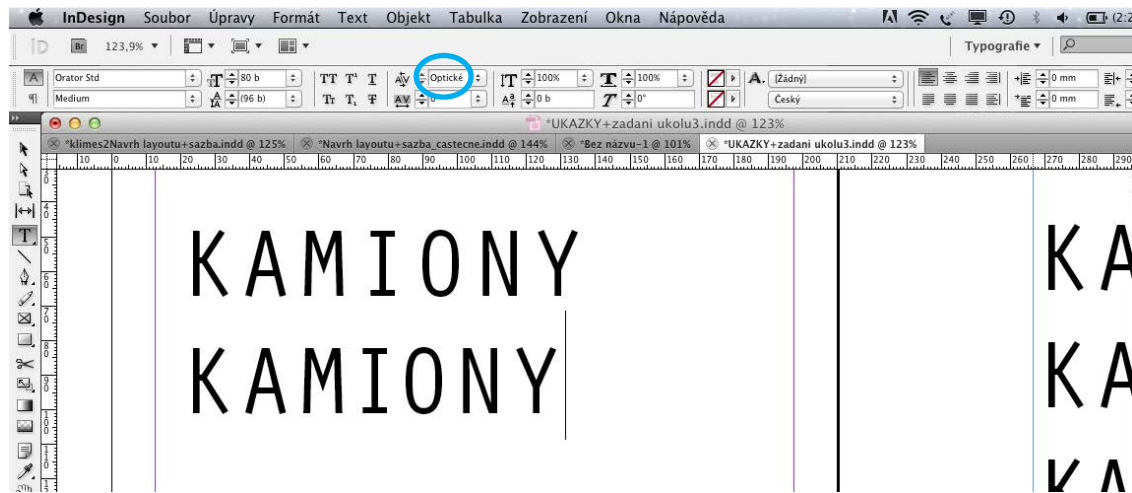
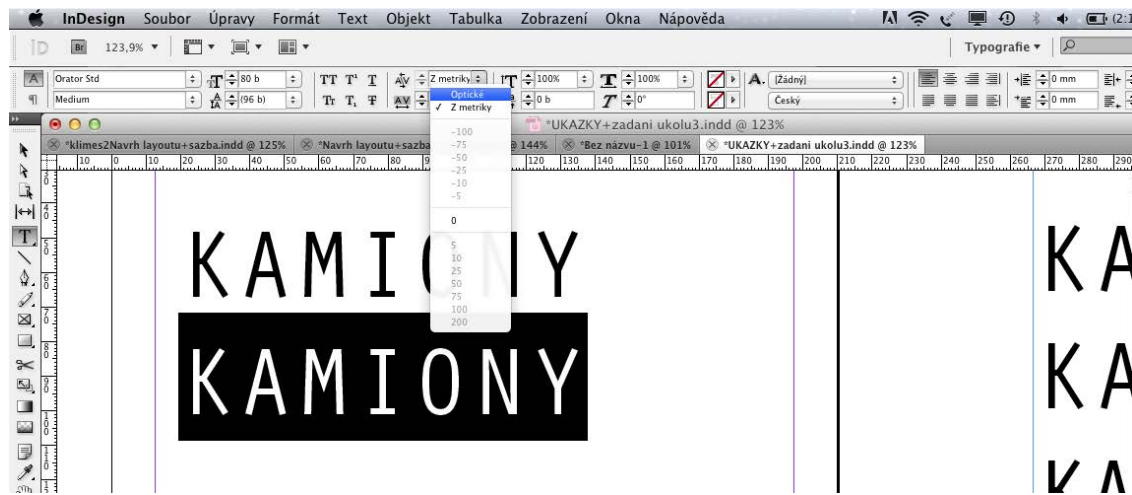
Při rozšíření sazebního sloupce však za slovem, kde jsme použili měkký enter zůstává pořád stejné množství slov a vznikají tak řeky!

Prostrkání písmen ve slovech lze nastavit buď „metricky“ – tak automaticky sází InDesign nebo lze nastavit tzv. „optické vyrovnání“.

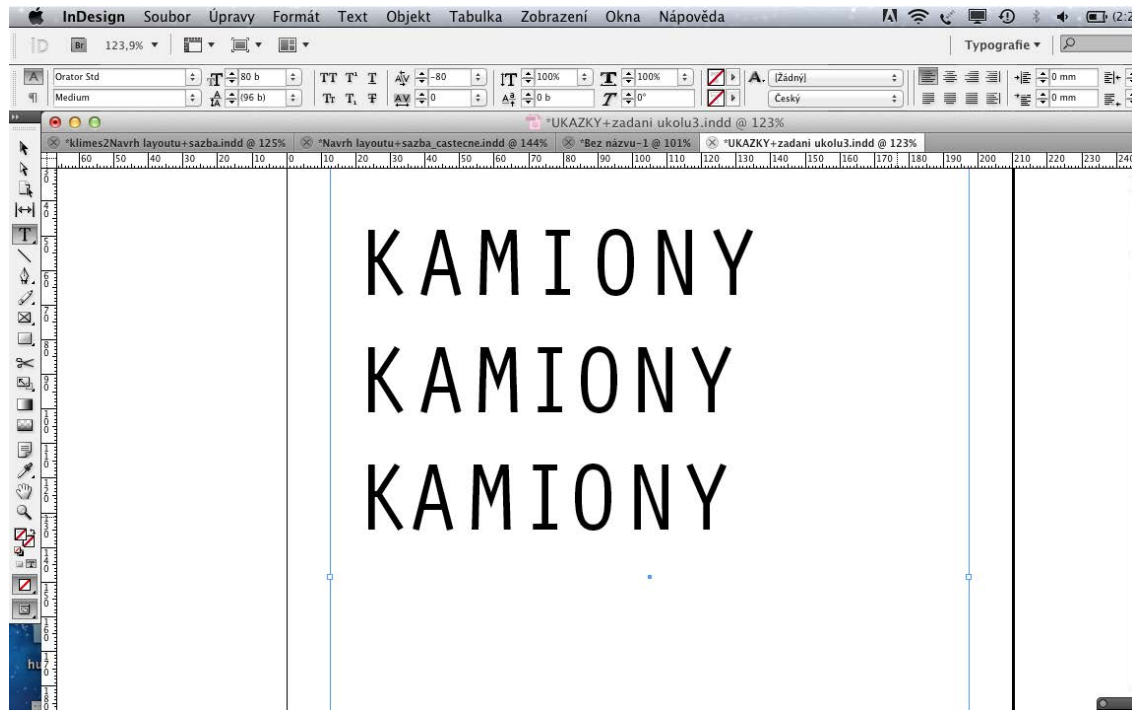
Kvalita metriky závisí na tom, jak ji v daném písmu jeho tvůrce nastavil.

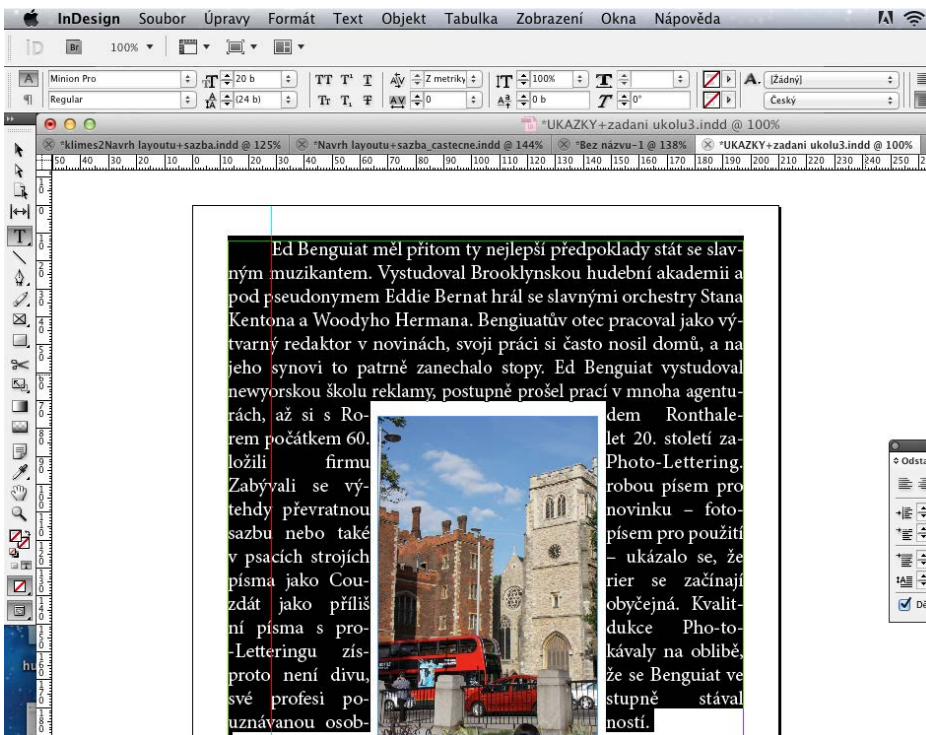
Optické vyrovnání se snaží automaticky mezery mezi slovy vyrovnat. V našem případě (viz obrázek) lze pomocí optického vyrovnání dosáhnout o něco lepšího výsledku než metricky.

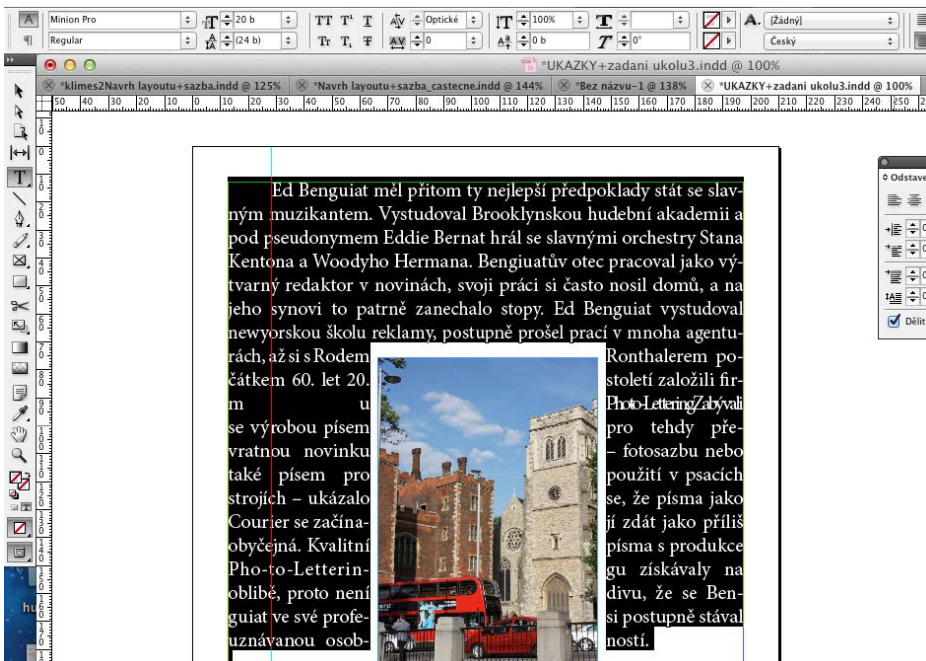
Nejllepšího výsledku v „rozpalu“ písmen ve slově dosáhneme individuální úpravou mezer mezi jednotlivými písmeny.

Kurzor vložíme mezi dvě písmena, která chceme upravovat. Potom zmáčkneme klávesu Alt a pomocí šipek na klávesnici mezeru zmenšujeme (doleva) nebo zvětšíme (doprava).

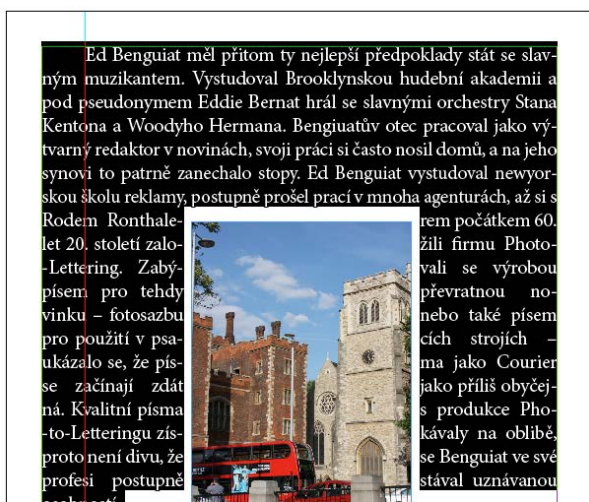
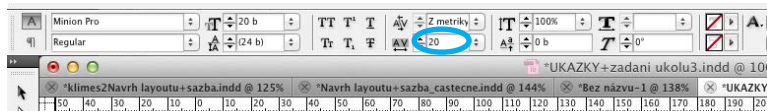
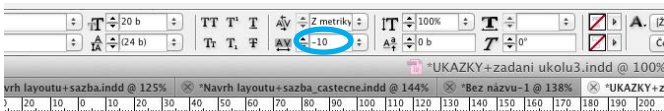

Vyzkoušejte si, jak to vypadá, když máte sazbu prostrkanou metricky (viz obrázek vlevo).

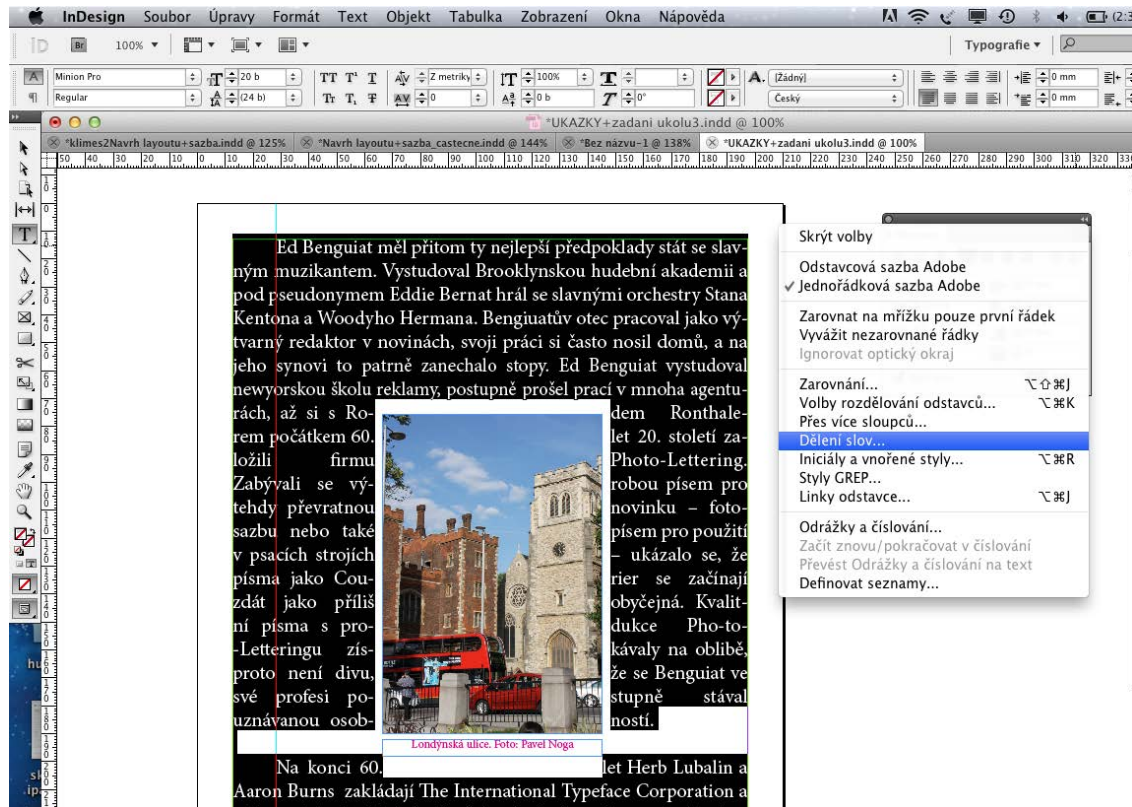
... a když máte sazbu prostrkanou otčicky (viz obrázek vlevo).

Označte si sazbu. zmáčkněte tlačítko Alt a pomocí šipky doleva zkuste sazbu stáhnout (viz obrázek vlevo) anebo šipkou doprava sazbu prostrkat (viz obrázek vpravo). Sledujte přitom hodnoty na ovládacím panelu.

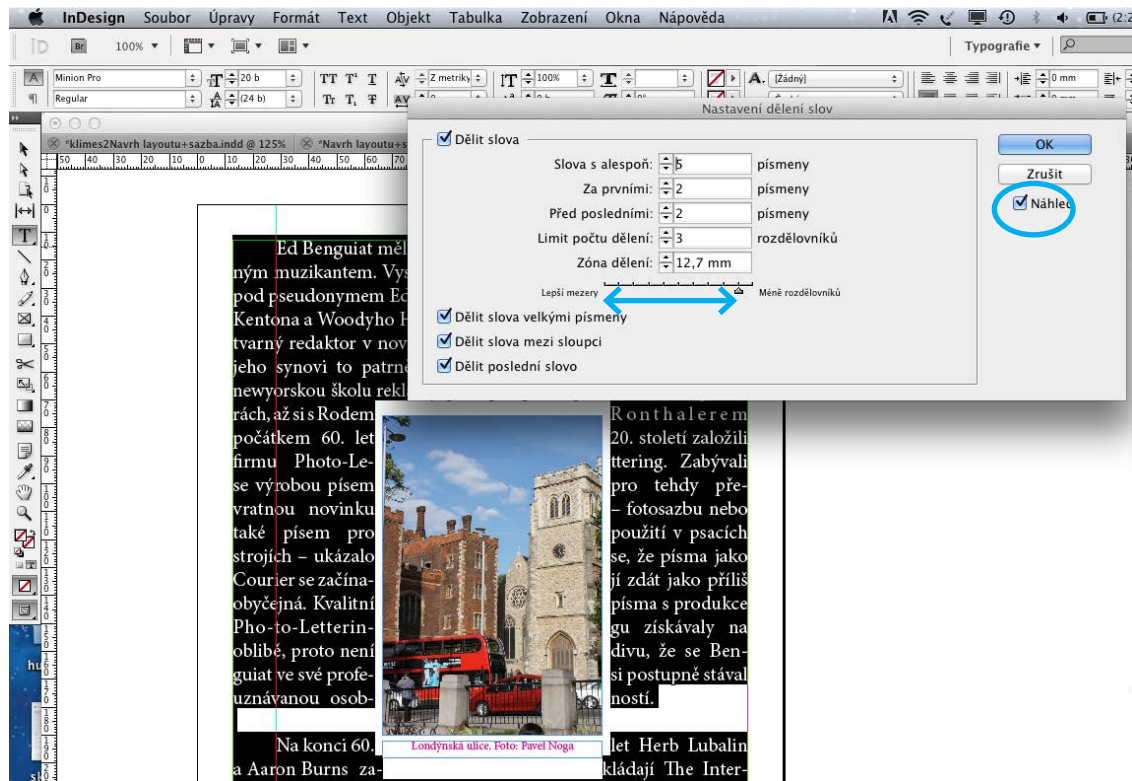

Na příkladu z předchozí lekce si můžeme ukázat, jak se také lze částečně zbavit nepříjemných „řek“ v sazbě.

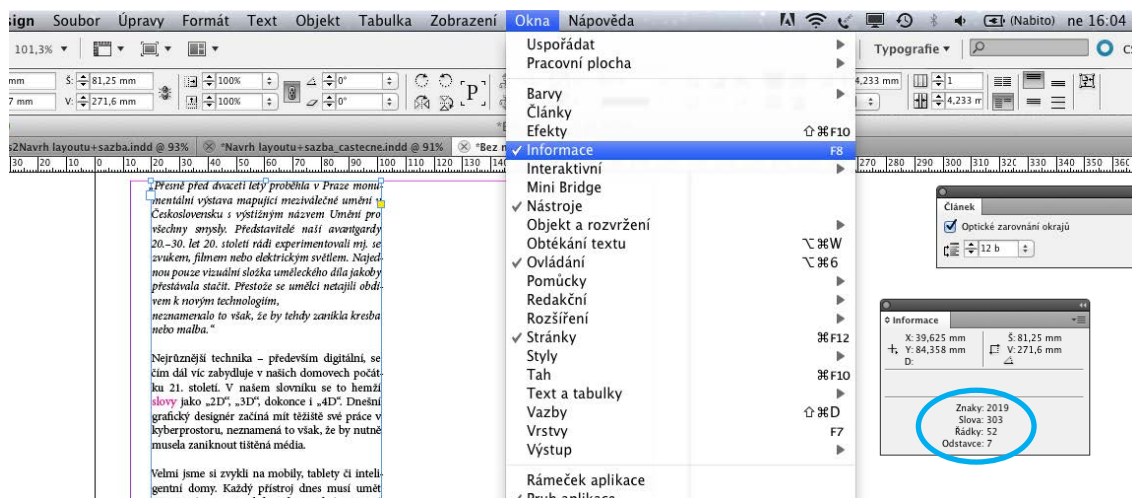
Pod menu Text si vyberte nabídku Odstavec a v ní „Dělení slov“.

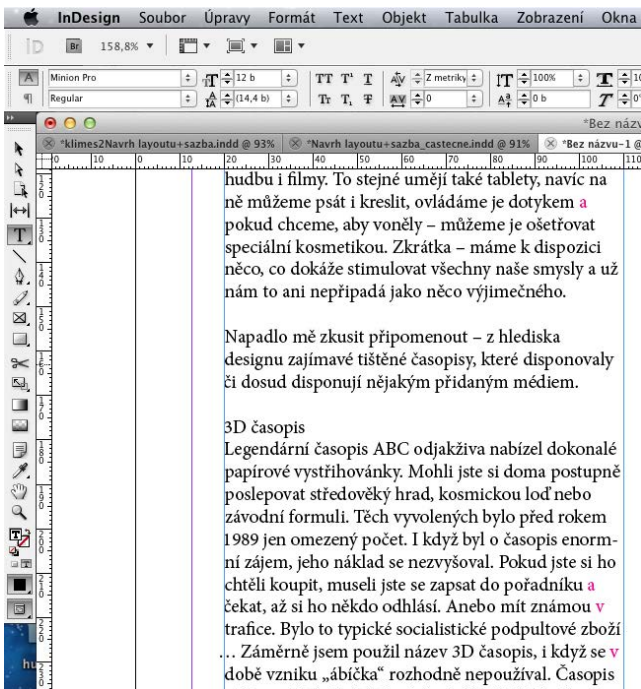

Pomocí jezdců v nabídce Zóna dělení si můžete zkusit různým dělením slov co nejvíc omezit „řeky v sazbě“.

Zajímavou funkcí je možnost vidět, kolik znaků, slov, řádků a odstavců obsahuje náš označený textový rámeček.

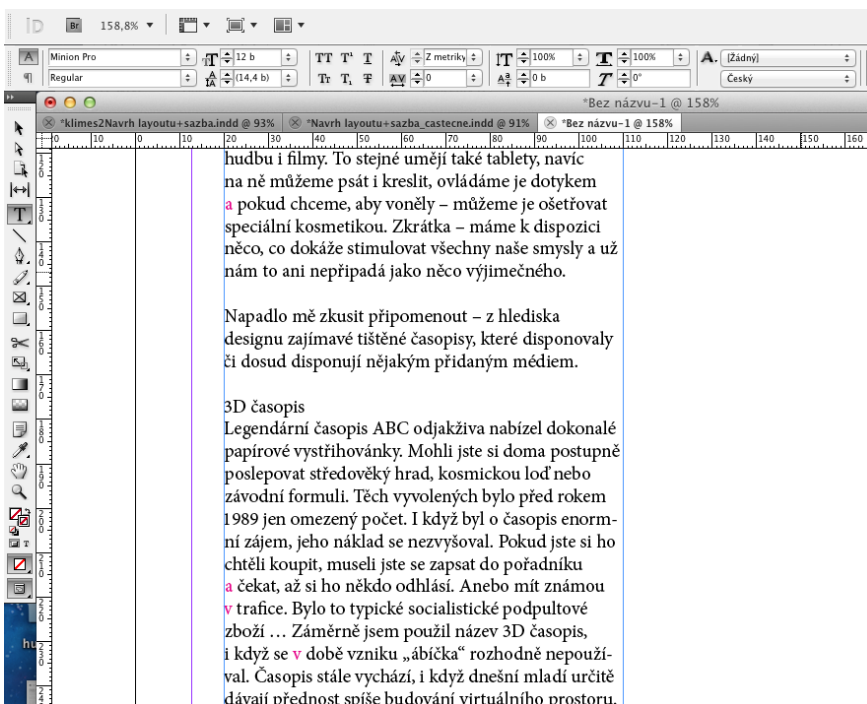
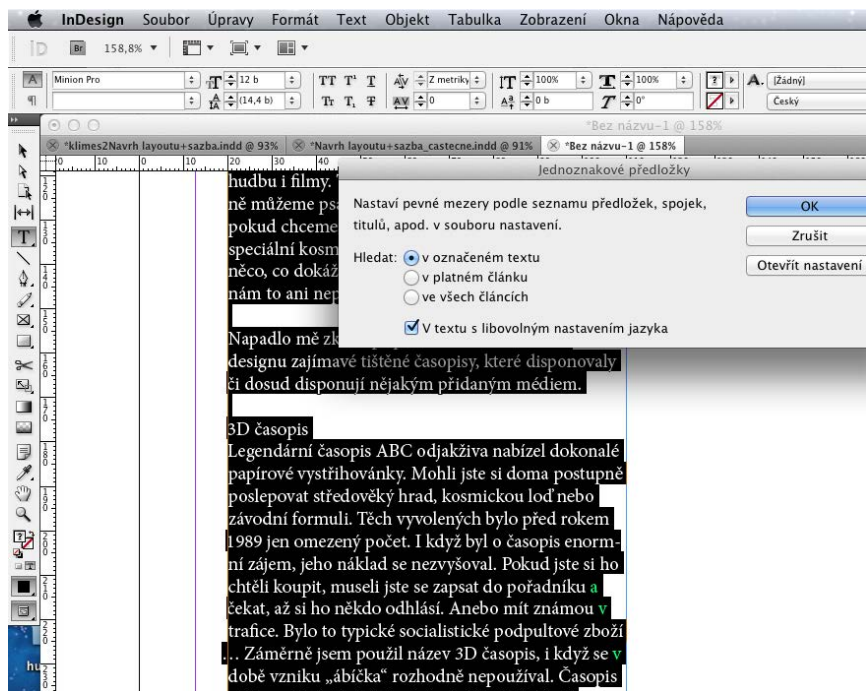
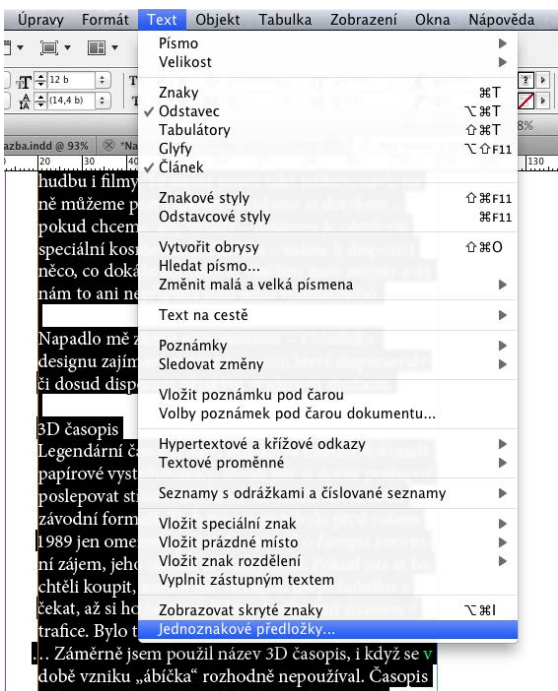

Profesionální sazeči používají funkci nedělitelné mezery, která jim odstraní spojky a neslabičné předložky z konců řádků.

Tato funkce není standardní součástí instalace InDesignu a je třeba si jí ve formě plug-inu dokoupit.

Následující obrázky ukazují, jak tato funkce „jednoznakové předložky“ funguje.

Vysázejte v dokumentu o velikosti A4 na šířku vaše jméno i příjmení a vytvořte správné rozpaly. Hotovou práci uložte do PDF a pošlete vašemu lektorovi.

7. ODSTAVCOVÁ SAZBA

V této kapitole:

- si uvědomíte, jak může řádkový proklad výrazně ovlivnit čitelnost sazby

Klíčová slova:

- řádkový proklad, kompaktní sazba
- odstavec, odstavcová značka
- zarovnání do bloku, na praporek, na střed
- asymetricky uspořádaný text

Řádkový proklad

Řádkový proklad výrazně ovlivňuje poměr potištěné a nepotištěné plochy stránky. Spočívá ve zvětšování nebo zmenšování mezer mezi řádky a má výrazný vliv na čitelnost textu. V jednoduchých textových editorech a v písářské praxi se mu říká řádkování. Mezi typografy byste s tímto pojmenováním neuspěli. Používejte proto vždy výraz řádkový proklad. Volba správného řádkového prokladu ovlivňuje celkový dojem ze stránky, její tmavost nebo světllost a také rovnoměrné vybarvení (podobně jako prostrkání písma).

- *na celé dvoustraně vidíte ukázky různého řádkového prokladu. Vždy za nadpisem „Ukázkový text“ vidíte, jaký proklad je v každém sloupci nastaven*

Ukázkový text 12/11

V ústavu také dochází k postupné personální výměně a celkovému snížení věku zejména odborných pracovníků. Pokračovalo doplňování výpočetního a fotografické techniky. Na rozdíl od předchozích let se podařilo dosáhnout vyrovnaného rozpočtu a hospodaření roku 2002 skončilo kladným výsledkem. Hlavní příčinou dosažení tohoto výsledku byly vysoké tržby, a to jak na zpřístupněných objektech, tak u útvaru fyzioterapie. Optimalizace provozních a podpůrných procesů pro podporu klíčových procesů při současném zvyšování efektivity (nalézání optimálního organizačního začlenění těchto procesů, zajištění navázání na jiné procesy i oboustranné propojení mezi jednotlivými procesy, posouzení nákladů a identifikace potenciálu snižování nákladů).

Ukázkový text 12/12

V ústavu také dochází k postupné personální výměně a celkovému snížení věku zejména odborných pracovníků. Pokračovalo doplňování výpočetního a fotografické techniky. Na rozdíl od předchozích let se podařilo dosáhnout vyrovnaného rozpočtu a hospodaření roku 2002 skončilo kladným výsledkem. Hlavní příčinou dosažení tohoto výsledku byly vysoké tržby, a to jak na zpřístupněných objektech, tak u útvaru fyzioterapie. Optimalizace provozních a podpůrných procesů pro podporu klíčových procesů při současném zvyšování efektivity (nalézání optimálního organizačního začlenění těchto procesů, zajištění navázání na jiné procesy i oboustranné propojení mezi jednotlivými procesy, posouzení nákladů a identifikace potenciálu snižování nákladů).

Při zadávání stupně písma a řádkového prokladu se používají číselné hodnoty oddělené lomítkem, např. 12/14: znamená to, že výška písma je 12 bodů a hodnota prokladu je 14 bodů. Sázeční programy i textové editory umožňují používat (používají) automatický řádkový proklad, jehož hodnota obvykle bývá o 2 až 2,5 bodů větší než je výška písma. Pozorně si prohlédněte pří-

klady různých nastavení prokladů. Na první pohled je patrné, že okouzlení z možností, které nám počítač nabízí sebou mnohdy přináší nevhodné aplikace programových funkcí. To, co by v minulosti sazeč z kovové sazby nevysázel (a neudělal by chybu), protože by mu vadila výška kovové kuželky, dnešní doba s počítačovým nastavením velikosti prokladu umožňuje.

Jistě si sami všimnete, že ukázka s prokladem 12/11 bodů je díky velké hustotě řádků špatně čitelná. Navíc se v některých řádcích překrývají horní i dolní dotahy písmen.

Další ukázka 12/12 bodů už je o něco lépe čitelná, také písmena se už téměř nepřekrývají, ale tento způsob se využívá opravdu jenom tam, kde je třeba výrazně šetřit písmem: v drobných inzerátech nebo v telefonních seznamech. Takovému způsobu sazby se říká „kompaktní sazba“.

Kompaktní sazba

Nejlépe se čtou varianty 12/14 (ta téměř odpovídá automatickému řádkovému prokladu, který bývá již standardně v programech nastaven) a také 12/16. Tyto proklady jsou pro oči příjemné a proto se i tímto způsobem vysázené texty lépe čtou.

Ukázkový text **12/14**

V ústavu také dochází k postupné personální výměně a celkovému snížení věku zejména odborných pracovníků. Pokračovalo doplňování výpočetního a fotografické techniky. Na rozdíl od předchozích let se podařilo dosáhnout vyrovnaného rozpočtu a hospodaření roku 2002 skončilo kladným výsledkem. Hlavní příčinou dosažení tohoto výsledku byly vysoké tržby, a to jak na zpřístupněných objektech, tak u útvaru fyzioterapie. Optimalizace provozních a podpůrných procesů pro podporu klíčových procesů při současném zvyšování efektivity (nalézání optimálního organizačního začlenění těchto procesů, zajištění navázání na jiné procesy i oboustranné propojení mezi jednotlivými procesy, posouzení nákladů a identifikace potenciálu snižování nákladů).

Ukázkový text **12/16**

V ústavu také dochází k postupné personální výměně a celkovému snížení věku zejména odborných pracovníků. Pokračovalo doplňování výpočetního a fotografické techniky. Na rozdíl od předchozích let se podařilo dosáhnout vyrovnaného rozpočtu a hospodaření roku 2002 skončilo kladným výsledkem. Hlavní příčinou dosažení tohoto výsledku byly vysoké tržby, a to jak na zpřístupněných objektech, tak u útvaru fyzioterapie. Optimalizace provozních a podpůrných procesů pro podporu klíčových procesů při současném zvyšování efektivity (nalézání optimálního organizačního začlenění těchto procesů, zajištění navázání na jiné procesy i oboustranné propojení mezi jednotlivými procesy, posouzení nákladů a identifikace potenciálu snižování nákladů).

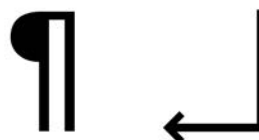

Viděli jste, že pro běžné užívání (psaní dopisů, úředních tiskovin...) korigovat proklady ani nepotřebujete. Někdy je lepší „nevrtat“ příliš do nastavení vašeho programu a spolehnout se na léty prověřené zkušenosti a nevydávat se na nejistou dráhu typografa-amatéra-experimentátora. Ona je to totiž věda správně rozpálit řádek a rozhodnout se pro správné proklady. Pokud vytváříte pouze inzerát, který je v novinách jenom jeden, může se vám stát, že jeho nečitelnost může být předností, protože přílišná hustota textu působí na jinak decentně vyrovnaně „jednobarevné“ straně natolik rušivým dojmem, že ihned přitáhne pozornost čtenáře. Pokud by byly tímto způsobem vysázeny celé noviny, brzy by asi ztratily čtenáře ...

Odstavec, odstavcová značka

Odstavec je skupina slov nebo vět ukončených odstavcovou značkou. Tu vložíte do textu každým stisknutím kláves „enter“, a pokud jste v režimu zpracování textu se zapnutým zobrazením netisknoucích znaků, zobrazí se speciálním znakem podle typu editoru.

- *odstavcové značky*

Lidé zvyklí z psacích strojů na manuální návrat vozíku po každém řádku se většinou snaží tímto způsobem pracovat i na počítači a neustále při ukončení řádku mačkají klávesu enter. V textových editorech ale pracujete v textovém rámečku, který automaticky na konci řádku váš kurzor přeskočí na řádek nový a nemusíte přitom mačkat klávesu enter! Počítači zkrátka nemusíte manuálně pomáhat a zároveň je vaše sazba bez používání entřů variabilnější pro pozdější úpravy.

Odstavcová zarážka

V sazbě používáme několik základních způsobů vyznačování odstavců. Nejčastější je odstavcová zarážka (odsazení) na prvním řádku odstavce, zpravidla jeden až dva čtverčíky. Ve vztahu k velikosti odstavcové zarážky musíme vždy sledovat východový řádek odstavce.

Jak zarovnat text?

Téměř každý textový procesor nabízí čtyři základní možnosti zarovnání textu: do bloku, na levý praporek, na pravý praporek a na střední osu. Možná jste už někdy váhali, jakou možnost zvolit a nebyli jste si jistí, zda-li zrovna vámi zvolený způsob je pro danou příležitost tím nejvhodnějším. Následující ukázky jsou doprovázeny vyjmenováním výhod a úskalí, které by vám mohly pomoci při vašem rozhodování.

Často jsem slýchal zvláštní radu: „když nevíš, jak určitý text upravit, použij možnost sazby na středovou osu, tím nemůžeš nic pokazit.“ S tímto tvrzením se ale nedá úplně souhlasit. Přesvědčte se sami na následující straně.

Sazba do bloku

Sazba do bloku má odstavce se zarovnaným levým i pravým okrajem, všechny řádky jsou tedy stejně dlouhé. Je to nejčastěji používaná gračká úprava, zejména u novin, knih a časopisů, která vyžaduje při stejné délce rukopisu méně volného prostoru nežli text nezarovnaný. Sází se zpravidla s odstavcovou zarážkou a s dělením slov.

Při zarovnané sazbě pečlivě zvažujte správnou volbu stupně písma v poměru k šířce odstavce. Pokud má být příliš úzký (méně než 25 znaků na řádku), je vhodnější použít jiný způsob úpravy.

Zarovnanou sazbu umožňuje automatická úprava vzdáleností mezi slovy. Každý řádek písma tak vyplní celou zadanou délku, kromě posledního východového řádku ukončujícího odstavce.

Udržení rovnoměrné šířky mezislovních mezer je v sazbě do bloku náročné. Jelikož se vyplnění řádku provádí rozložením potřebného množství volného místa do mezer mezi jednotlivými slovy, platí, že čím je více slov na řádku, tím spíše se ztratí rozdíly v šířce mezislovních mezer mezi jednotlivými řádky. Proto je možné vyrovnané mezislovní mezery při blokovém zarovnání textu zachovat pouze v řádcích na 30 znaků – u kratších je nezbytné dělení slov. Slova se dělí samozřejmě i u řádků po 30ti znacích, ale teprve, když se dostaneme pod 25 znaků, musíme dělit prakticky v každém řádku, a to je už pro typografa neúnosné. Pozorně si prohlédněte příklady ukázkových textů.

Ukázkový text (1)

V ústavu také dochází k postupné personální výměně a celkovému snížení věku zejména odborných pracovníků. Pokračovalo doplňování výpočetního a fotografické techniky. Na rozdíl od předchozích let se podařilo dosáhnout vyrovnaného rozpočtu a hospodaření roku 2002 kladným výsledkem. Hlavní příčinou dosažení tohoto výsledku byly vysoké tržby, a to jak na zpřístupněných objektech, tak u útvaru fyzioterapie. Optimalizace provozních a podpůrných procesů pro podporu klíčových procesů při současném zvyšování efektivity (nalézání optimálního organizačního začlenění těchto procesů, zajištění navázání na jiné procesy i oboustranné propojení mezi jednotlivými procesy, posouzení nákladů a identifikace potenciálu snižování nákladů).

- porovnejte oba ukázkové bloky textu, u pravého (2) si můžete všimnout, jaké problémy vznikly tím, že je šířka sloupce příliš úzká (na řádku je méně než 25 znaků). Téměř v každém řádku musejí dělit slova (což je v tak častém opakování typograficky nepřipustné) a mezi některými slovy nám vznikají nehezské řeky bílého místa.

Ukázkový text (2)

V ústavu také dochází k postupné personální výměně a celkovému snížení věku zejména odborných pracovníků. Pokračovalo doplňování výpočetního a fotografické techniky. Na rozdíl od předchozích let se podařilo dosáhnout vyrovnaného rozpočtu a hospodaření roku 2002 kladným výsledkem. Hlavní příčinou dosažení tohoto výsledku byly vysoké tržby, a to jak na zpřístupněných objektech, tak u útvaru fyzioterapie. Optimalizace provozních a podpůrných procesů pro podporu klíčových

Nezarovnaný text je takový způsob úpravy sazby, kdy jeden okraj odstavce je nezarovnaný. Písmo je vysázené tak, že řádky mají rozdílnou délku a rovnoměrné mezery mezi slovy. Nezarovnaný text je druhým nejběžnějším způsobem uspořádání sazby a jeho hlavní výhodou je stejná vzdálenost mezi slovy a tím vyvážené zbarvení textu, takže sazba působí klidnějším dojmem.

Nezarovnaný text

Je to zároveň vhodná metoda pro sazbu úzkých sloupců i tam, kde malý formát nedovolí správné vyrovnání sazby a také v poznámkách a popiscích. Bez ohledu na šířku sloupce budou mezery i prostrkání stále stejné. Je možné sázet bez dělení slov s volnými východovými řádky (u sazby pozor na dodržení logického členění textu), které mohou být kratší, než je celková šířka odstavce.

Sazba na praporek

Sazba na praporek je jedním z nejčastějších způsobů této úpravy odstavců, kde je buď zarovnaný levý a nezarovnaný pravý okraj (sazba na levý praporek) nebo zarovnaný pravý a nezarovnaný levý okraj (sazba na pravý praporek). Mezi nepsaná typografická pravidla patří snaha dosáhnout pokud možno pravidelného střídání dlouhého a krátkého řádku. Rozhodně by pod sebou neměly být více než tři stejně dlouhé řádky.

- *ukázkový text č. 3 využívá dělení slov a tím dochází ke zmenšení rozdílů v délce řádků. Porovnejte z ukázkou č. 4, kde je vyloučeno dělení a rozdíly mezi řádky jsou někdy u dost výrazné. Ukázkou zarovnání na pravý praporek můžete vidět na následující stránce*

Ukázkový text (3)

V ústavu také dochází k postupné personální výměně a celkovému snížení věku zejména odborných pracovníků. Pokračovalo doplňování výpočetního a fotografické techniky. Na rozdíl od předchozích let se podařilo dosáhnout vyrovnaného rozpočtu a hospodaření roku 2002 skončilo kladným výsledkem. Hlavní příčinou dosažení tohoto výsledku byly vysoké tržby, a to jak na zpřístupněných objektech, tak u útvaru fyzioterapie. Optimalizace provozních a podpůrných procesů pro podporu klíčových procesů při současném zvyšování efektivity (nalézání optimálního organizačního začlenění těchto procesů, zajištění navázání na jiné procesy i oboustranné propojení mezi jednotlivými procesy, posouzení nákladů a identifikace potenciálu snižování nákladů).

Ukázkový text (4)

V ústavu také dochází k postupné personální výměně a celkovému snížení věku zejména odborných pracovníků. Pokračovalo doplňování výpočetního a fotografické techniky. Na rozdíl od předchozích let se podařilo dosáhnout vyrovnaného rozpočtu a hospodaření roku 2002 skončilo kladným výsledkem. Hlavní příčinou dosažení tohoto výsledku byly vysoké tržby, a to jak na zpřístupněných objektech, tak u útvaru fyzioterapie. Optimalizace provozních a podpůrných procesů pro podporu klíčových procesů při současném zvyšování efektivity (nalézání optimálního organizačního začlenění těchto procesů, zajištění navázání na jiné procesy i oboustranné propojení mezi jednotlivými procesy, posouzení nákladů

Sazba na střední osu

Sazba na střední osu (na střed) je další, poměrně často používaný způsob uspořádání textu. Střední jednotlivých, nanejvýš dlouhých řádků jsou seřazeny na jedné ose, oba okraje textu, levý i pravý, jsou nezarovnané. Centrováný text má stejnoměrné mezislovní mezery i odstupy jednotlivých písmen.

Při použití centrované sazby vypadá zajímavěji, když jsou okraje dostatečně rozdílné, vzniká pak členitější silueta. Rozdělování textu na jednotlivé řádky musí ctít logické členění textu.

Sazba na střední osu je vhodná spíše pro kratší texty slavnostního charakteru nebo pro sazbu poezie. Rozsáhlé texty by byly obtížně čitelné.

- *na ukázkovém textu č. 5 si všimněte horší čitelnosti zarovnání na pravý praporek, navíc je pravý zarovnaný okraj v případě, že připustíte rozdělování slov, narušený spojovníky. Text pak opticky skáče. ukázka č. 6 zobrazuje zarovnání na středovou osu*

Ukázkový text (5)

V ústavu také dochází k postupné personální výměně a celkovému snížení věku zejména odborných pracovníků. Pokračovalo doplňování výpočetního a fotografické techniky. Na rozdíl od předchozích let se podařilo dosáhnout vyrovnaného rozpočtu a hospodaření roku 2002 skončilo kladným výsledkem. Hlavní příčinou dosažení tohoto výsledku byly vysoké tržby, a to jak na zpřístupněných objektech, tak u útvaru fyzioterapie. Optimalizace provozních a podpůrných procesů pro podporu klíčových procesů při současném zvyšování efektivity (nalézání optimálního organizačního začlenění těchto procesů, zajištění navázání na jiné procesy i oboustranné propojení mezi jednotlivými procesy, posouzení nákladů a identifikace potenciálu snižování nákladů).

Ukázkový text (6)

V ústavu také dochází k postupné personální výměně a celkovému snížení věku zejména odborných pracovníků. Pokračovalo doplňování výpočetního a fotografické techniky. Na rozdíl od předchozích let se podařilo dosáhnout vyrovnaného rozpočtu a hospodaření roku 2002 skončilo kladným výsledkem. Hlavní příčinou dosažení tohoto výsledku byly vysoké tržby, a to jak na zpřístupněných objektech, tak u útvaru fyzioterapie. Optimalizace provozních a podpůrných procesů pro podporu klíčových procesů při současném zvyšování efektivity (nalézání optimálního organizačního začlenění těchto procesů, zajištění navázání na jiné procesy i oboustranné propojení mezi

Vidíte sami, že zřejmě neexistuje univerzální způsob sazby, který by vyhovoval všem případům využití. Vždy je lépe trochu promyslet účel a zaměření textu dříve, než si vyberete konkrétní styl sazby. Jako dokonalý vzorník všech nešvarů, ke kterým může v sazbě dojít doporučuji sledovat denní tisk, noviny se mnohdy tvoří ve spěchu, a proto se tam můžete běžně setkat s řekami, špatně rozdělenými slovy a někdy (z nedostatku místa) i minusovými proklady o špatných rozpalech titulků ani nemluvě.

Na následující straně si ještě ukážeme asymetricky uspořádaný text. Takto uspořádaný text je sice špatně čitelný, ale může nám někdy posloužit jako výtvarný prvek při kompozičním řešení plochy.

Asymetricky uspořádaný text

Ukázkový text (7)

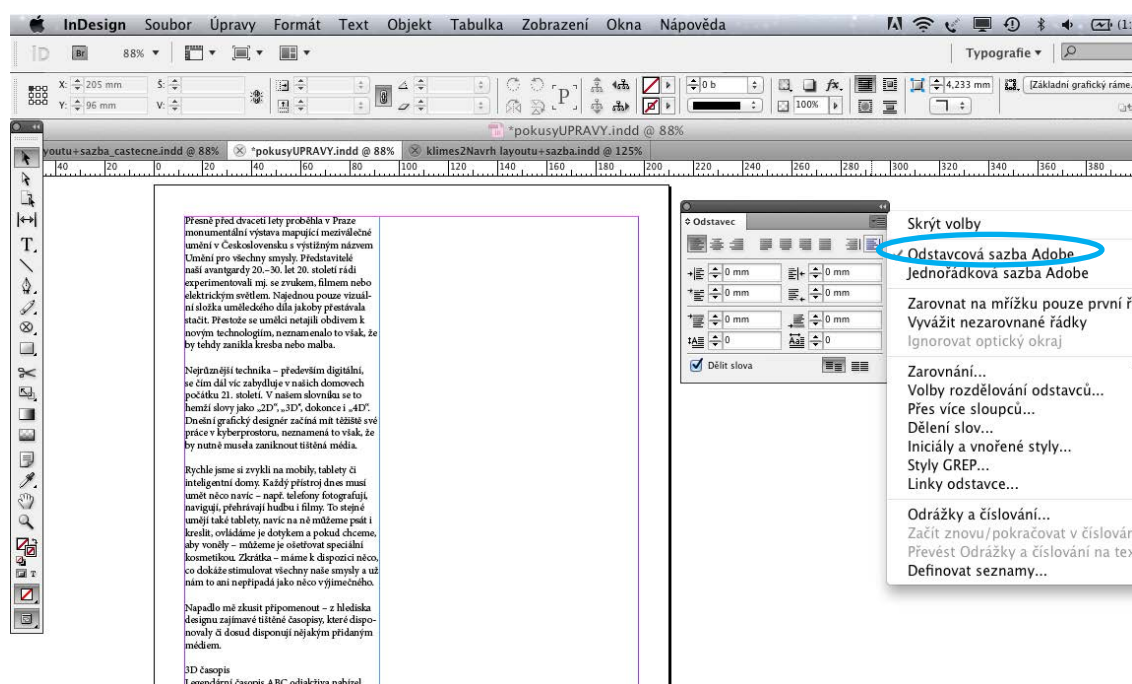
V ústavu také dochází k postupné personální výměně a celkovému snížení věku zejména odborných pracovníků. Pokračovalo doplňování výpočetního a fotografické techniky. Na rozdíl od předchozích let se podařilo dosáhnout vyrovnaného rozpočtu a hospodaření roku 2002 skončilo kladným výsledkem. Hlavní příčinou dosažení tohoto výsledku byly vysoké tržby, a to jak na zpřístupněných objektech, tak u útvaru fyzioterapie. Optimalizace provozních a podpůrných

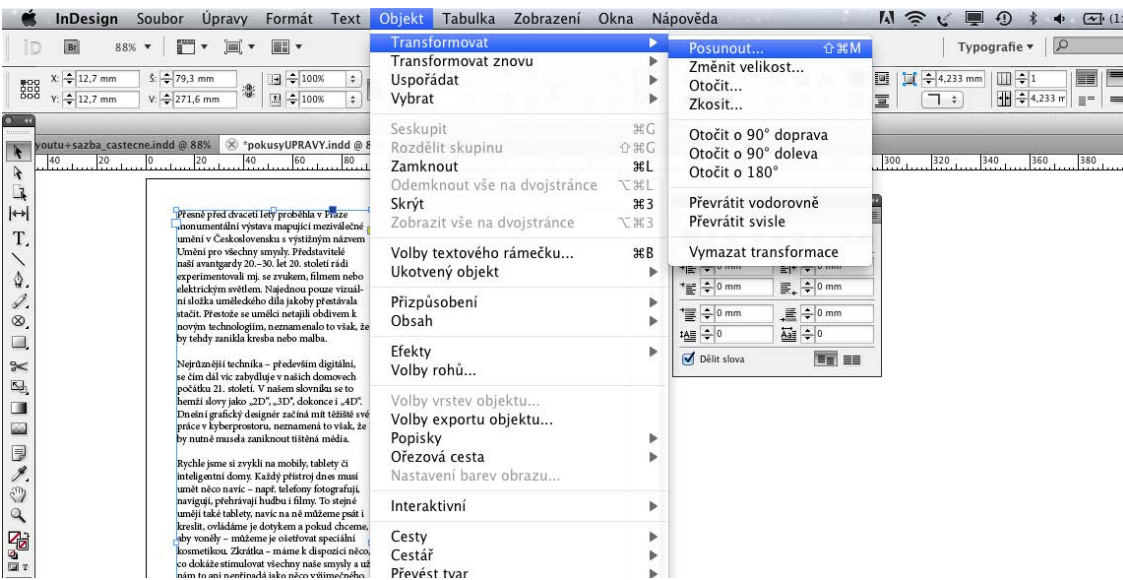

- Porovnejte způsob sazby nějakého celostátního deníku s inzertním časopisem nebo telefonním seznamem.
- Podívejte se, jak jsou vysázeny beletristické knížky a jak vědecká literatura.
- a) Zkuste napsat dopis nebo jakýkoliv delší text a upravte ho do dvou sloupců a ty zarovnejte na levý praporek. Dávejte si pozor na pokud možno pravidelné střídání krátkého a dlouhého řádku. Podmínkou je dodržení rozsahu nejméně jedné stránky formátu A4.
- b) Stejný text zarovnejte do jednoho sloupce a do bloku. Všimněte si, který způsob úpravy vám na stránce zabere více místa.
- c) Najděte v denním tisku příklady článků s nesprávnou volbou šířky sloupce a velikosti písma, které mají za následek dělení slov v každém řádku.

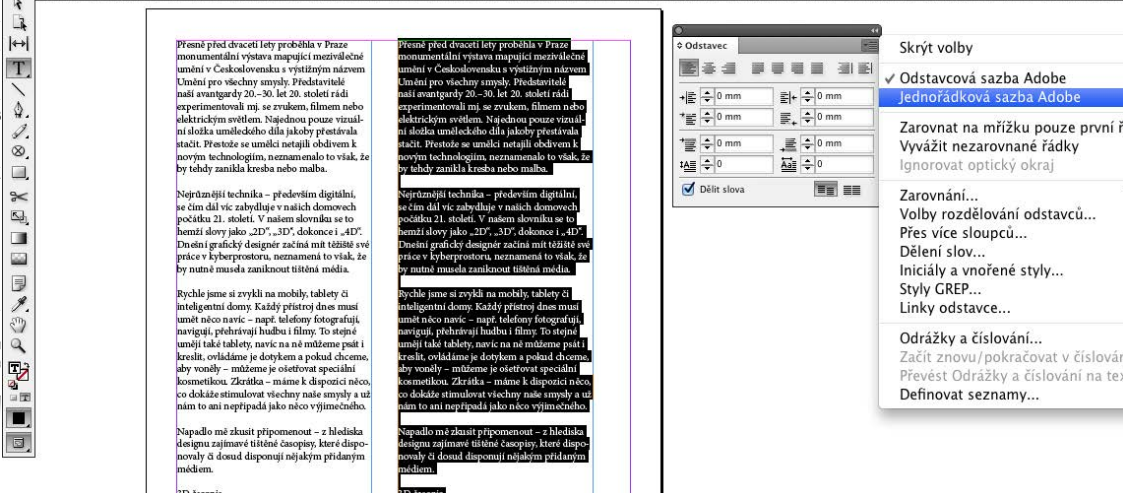
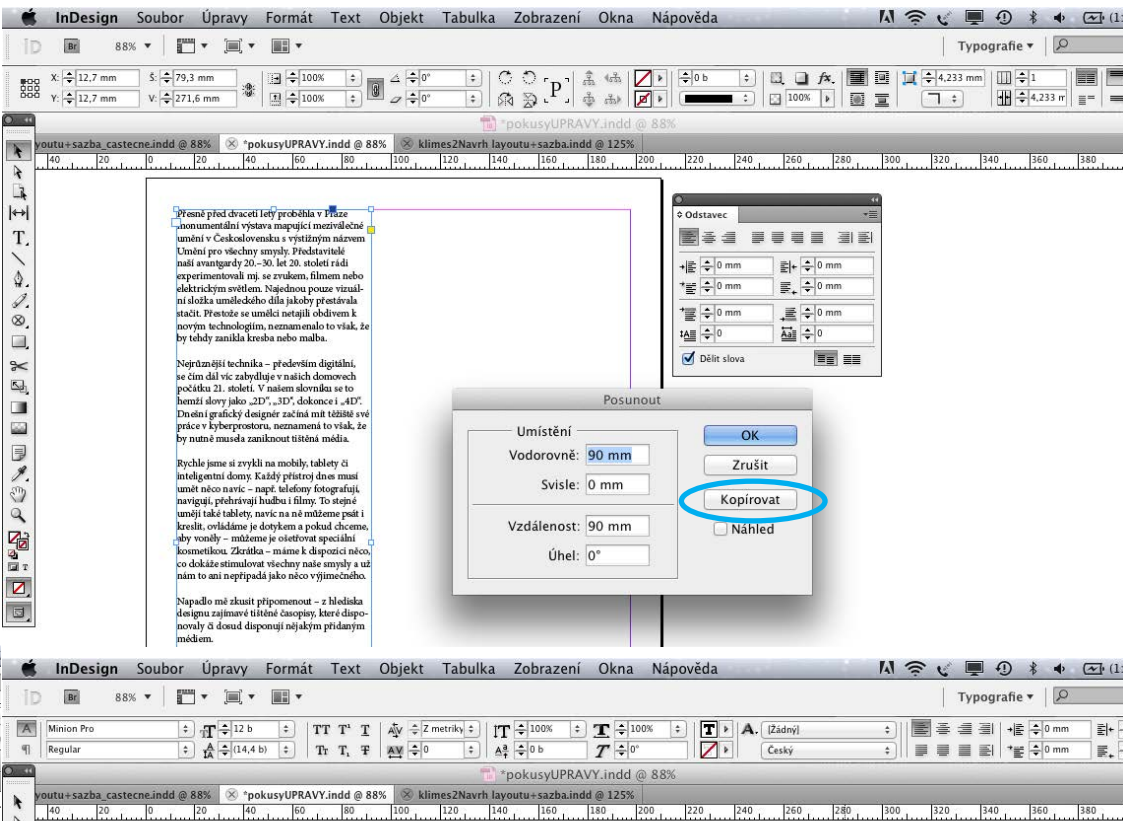
V InDesignu můžete používat dvě metody sazby:

*1) Odstavcová sazba Adobe
Vytvořte si nový textový rámeček a nalijte do něj text. Automaticky budete sázet pomocí Odstavcové sazby Adobe.*

Pomocí funkce Transformovat–posunout (zadejte vzdálenost)–kopírovat si zkopírujete váš sloupec sazby.

2) Jednořádková sazba Adobe ... označte text a v paletě Odstavec si vyberte Jednořádkovou sazbu Adobe.

Rozdíl v obou metodách sazby je vysvětlen na následující straně.

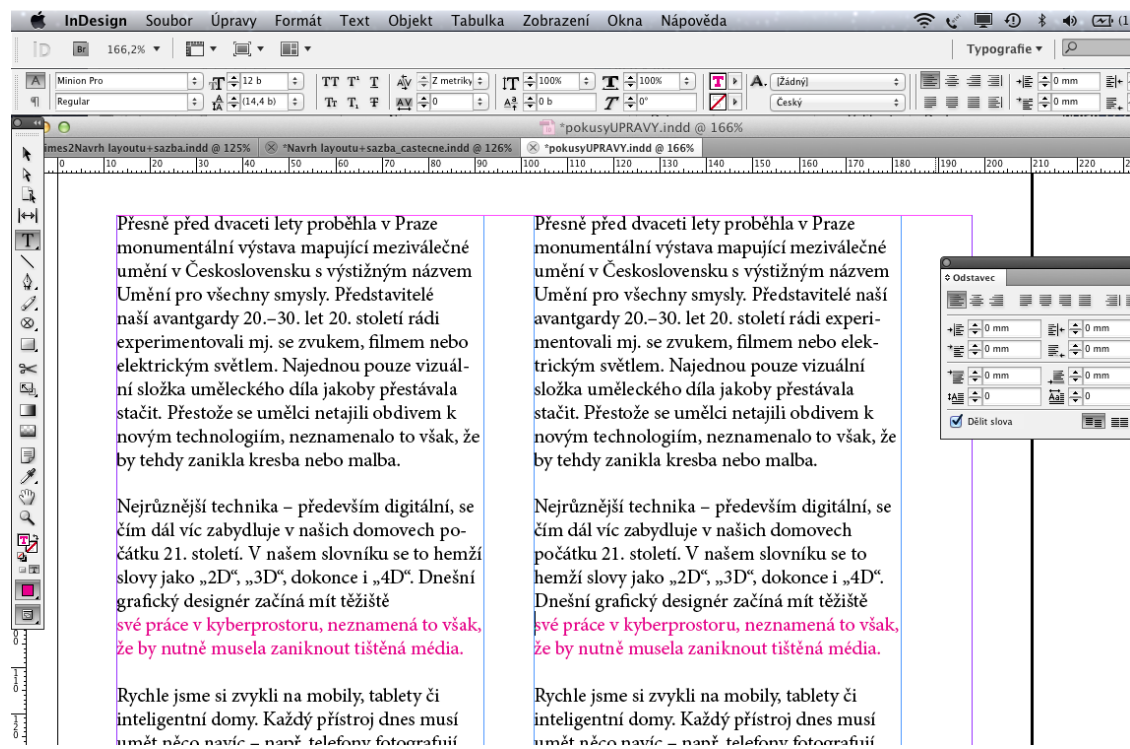
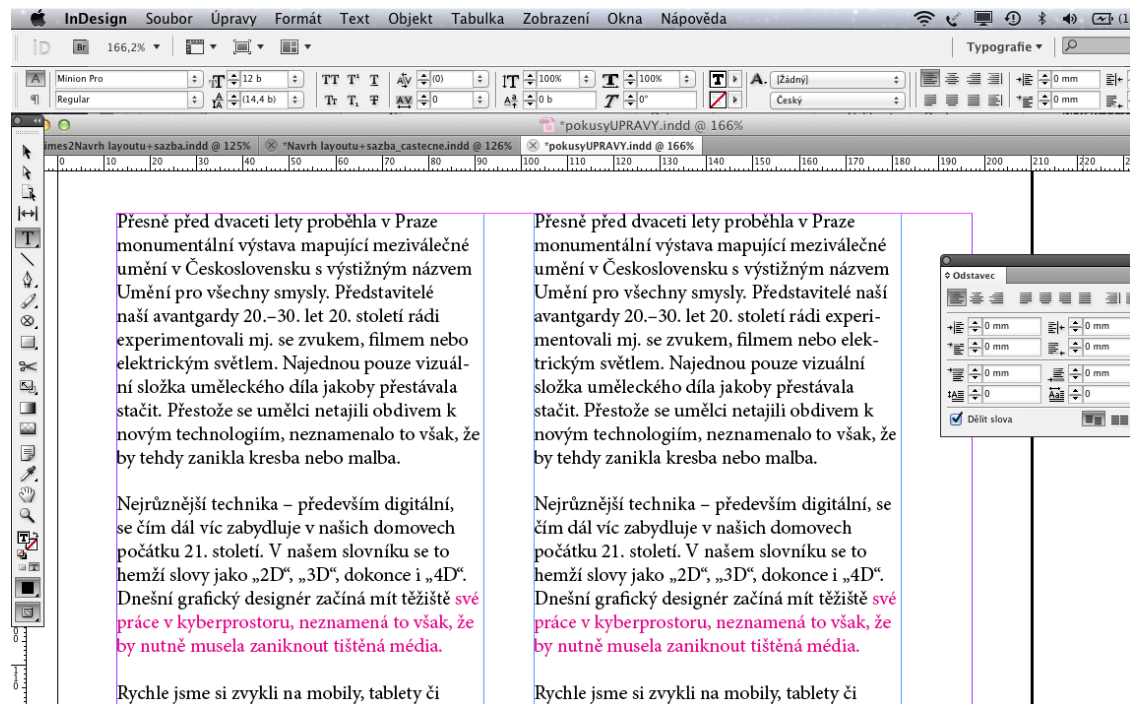
Podíváte-li se na oba sloupce textu, zjistíte, že je mezi nimi (v tomto případě) rozdíl mini-mální.

Rozdíl se projeví při vašem zásahu do sazby.

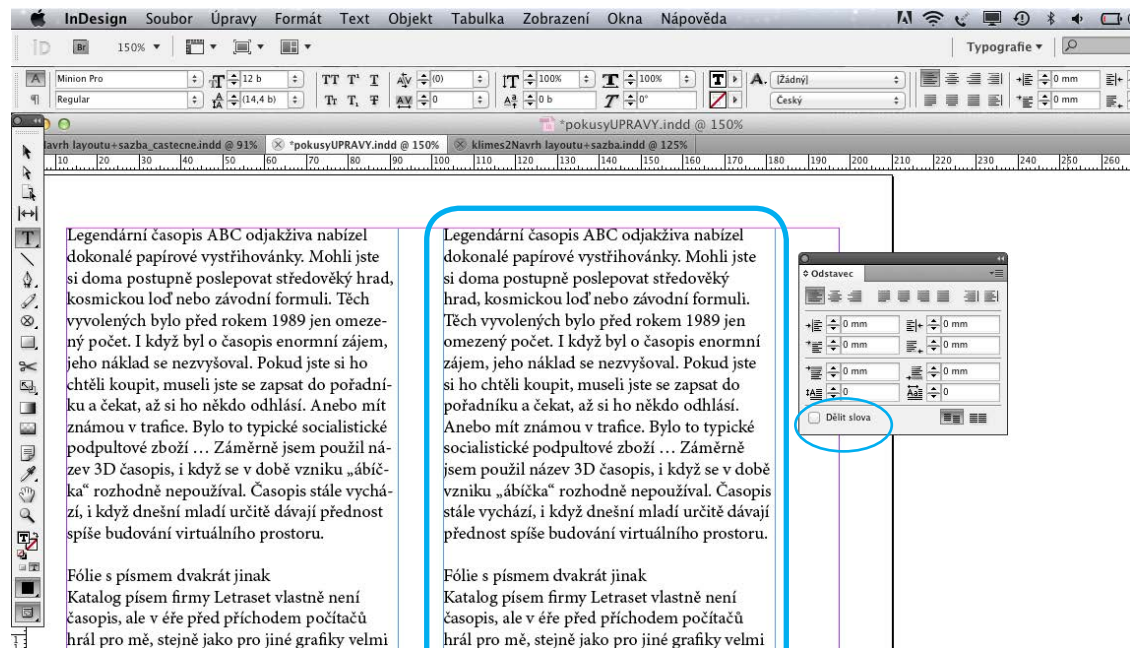
Odstavcová sazba Adobe se snaží při každém vašem zásahu dopočítávat tu nejoptimálnější podobu sazby celého sloupce (rámečku) – tzn., že dělá změny i v textu před vaším zásahem.

Naproti tomu u Jednořádkové sazby Adobe se změny projevují pouze za řádkem z vaším zásahem.

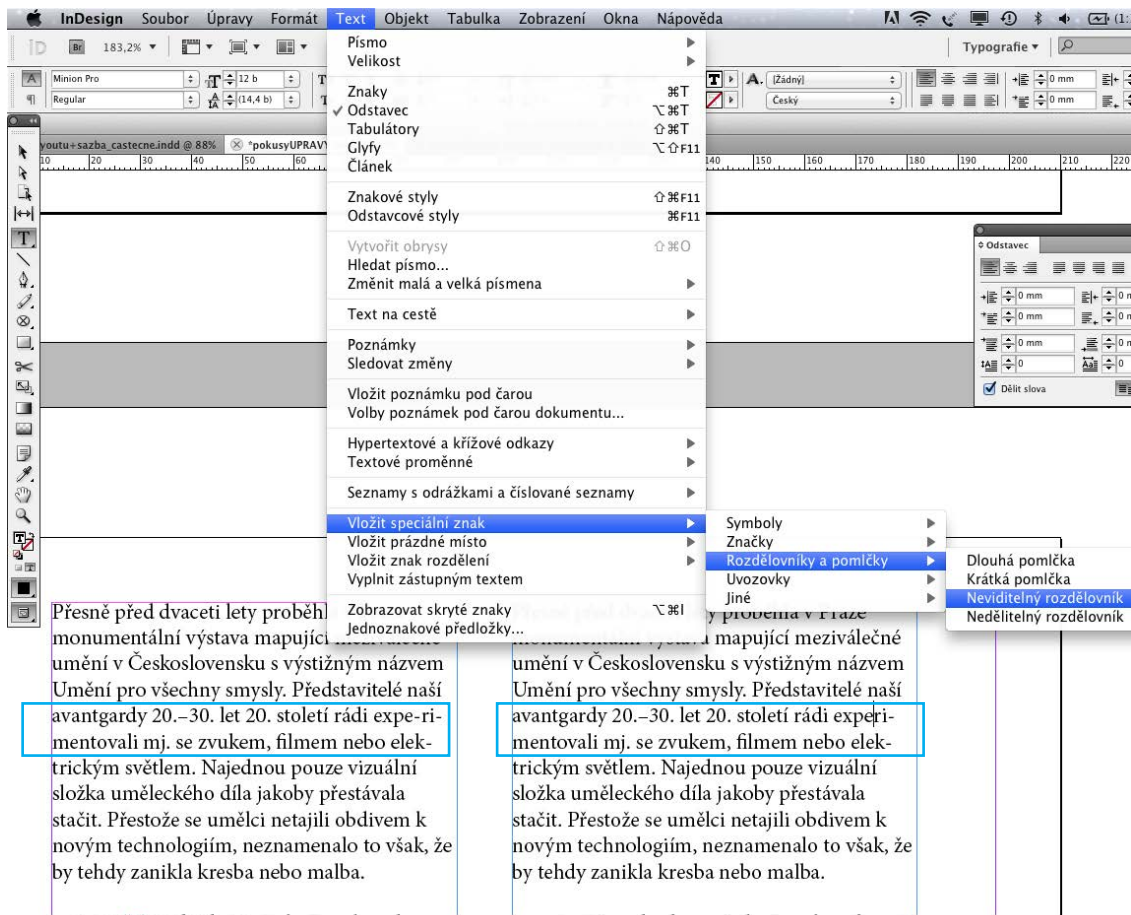
Těsně před červeně označeným textem jsme provedli tvrdý enter.

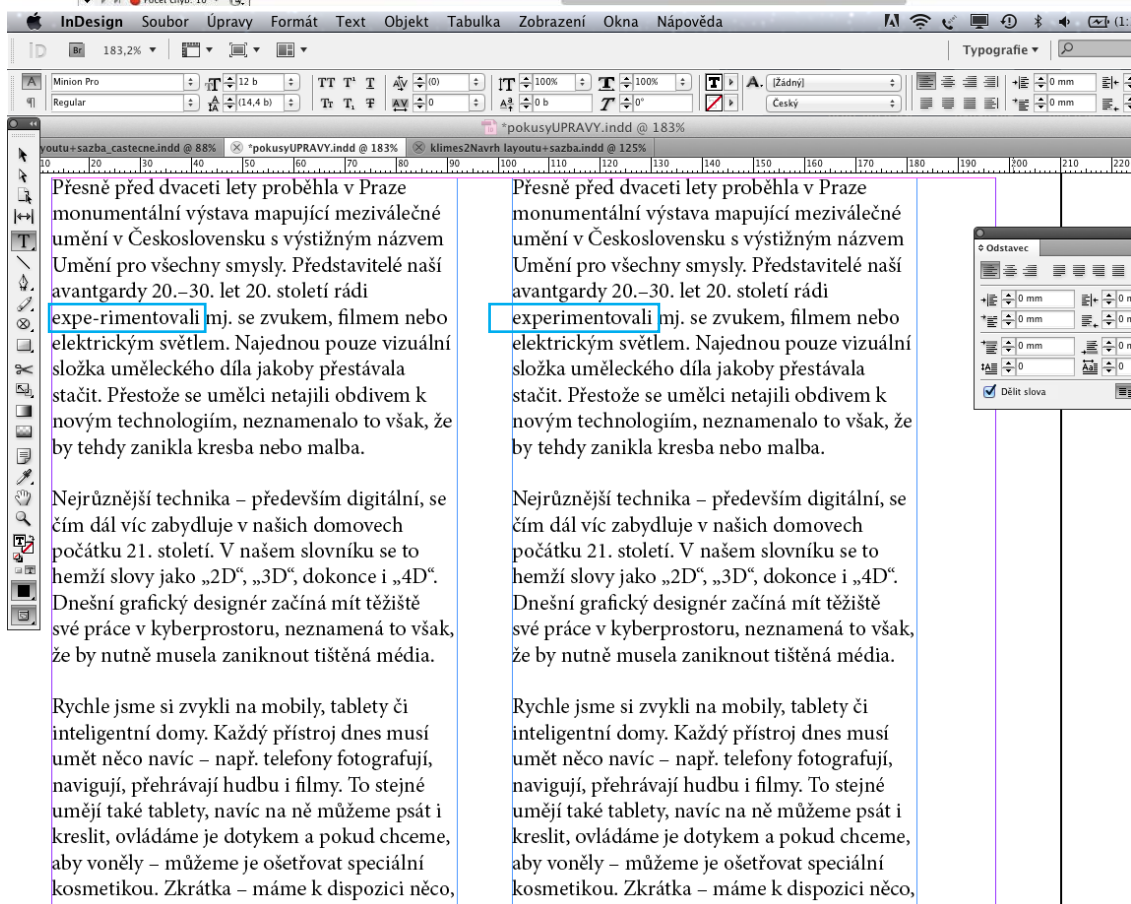
V levém sloupci (Odstavcová sazba Adobe) se nám změnila i předchozí řádky, v pravém sloupci (Jednořádková sazba Adobe) pouze řádky za našim zásahem.

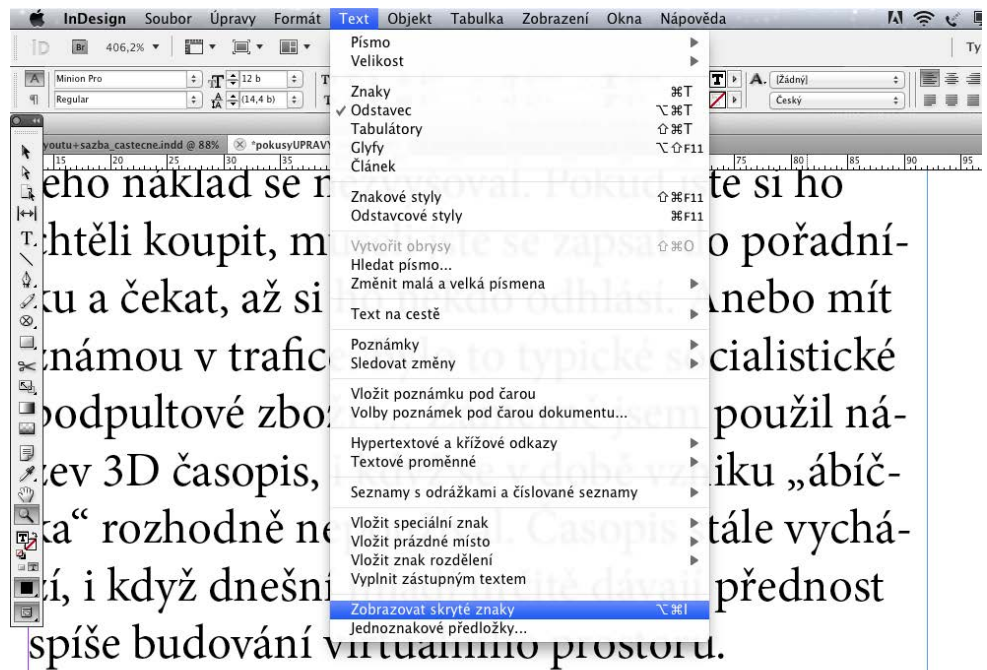
V paletce Odstavec můžeme v případě potřeby zrušit v celém textovém rámečku dělení slov.

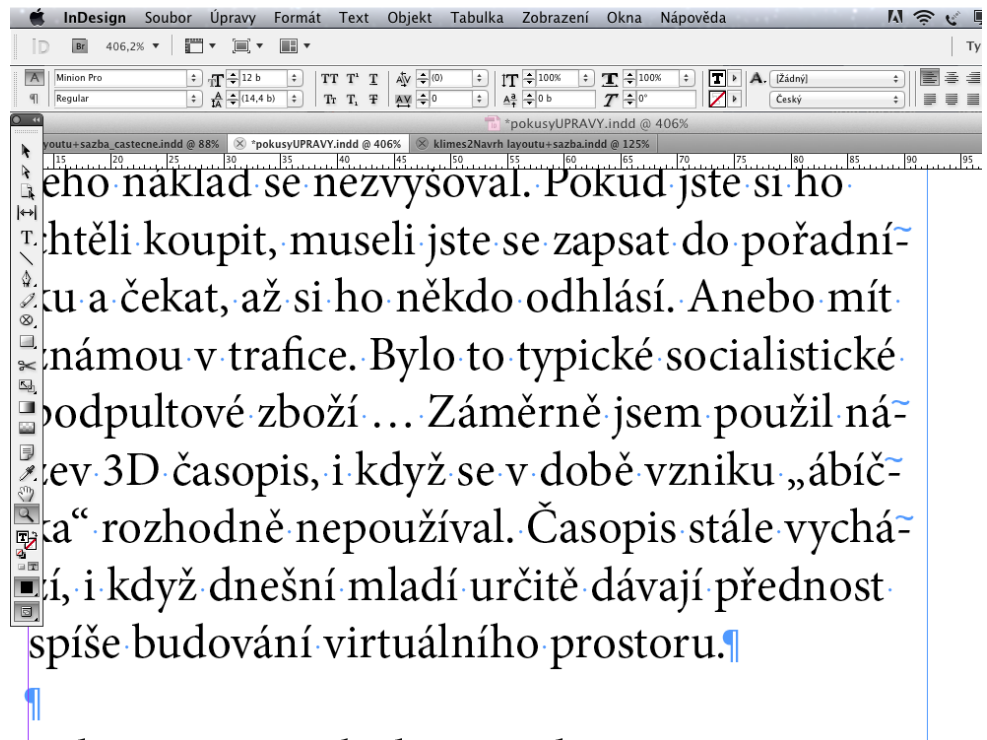
Pokud chcete slova dělit přidáváním rozdělovníků, musíte myslet na to, že vám pak může rozdělovník při jiném zalomení textu omylem ve slově zůstat.

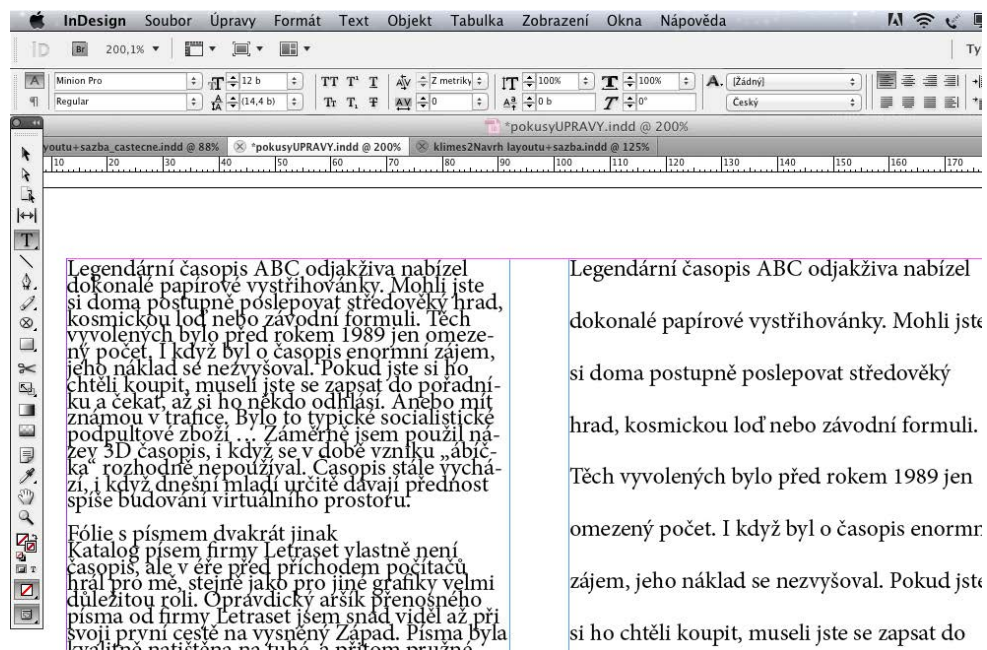
Proto je lepší do slov vkládat tzv. neviditelný rozdělovník (viz pravý sloupec) – neviditelný rozdělovník se zobrazí poze při dělení slova na konci řádku.

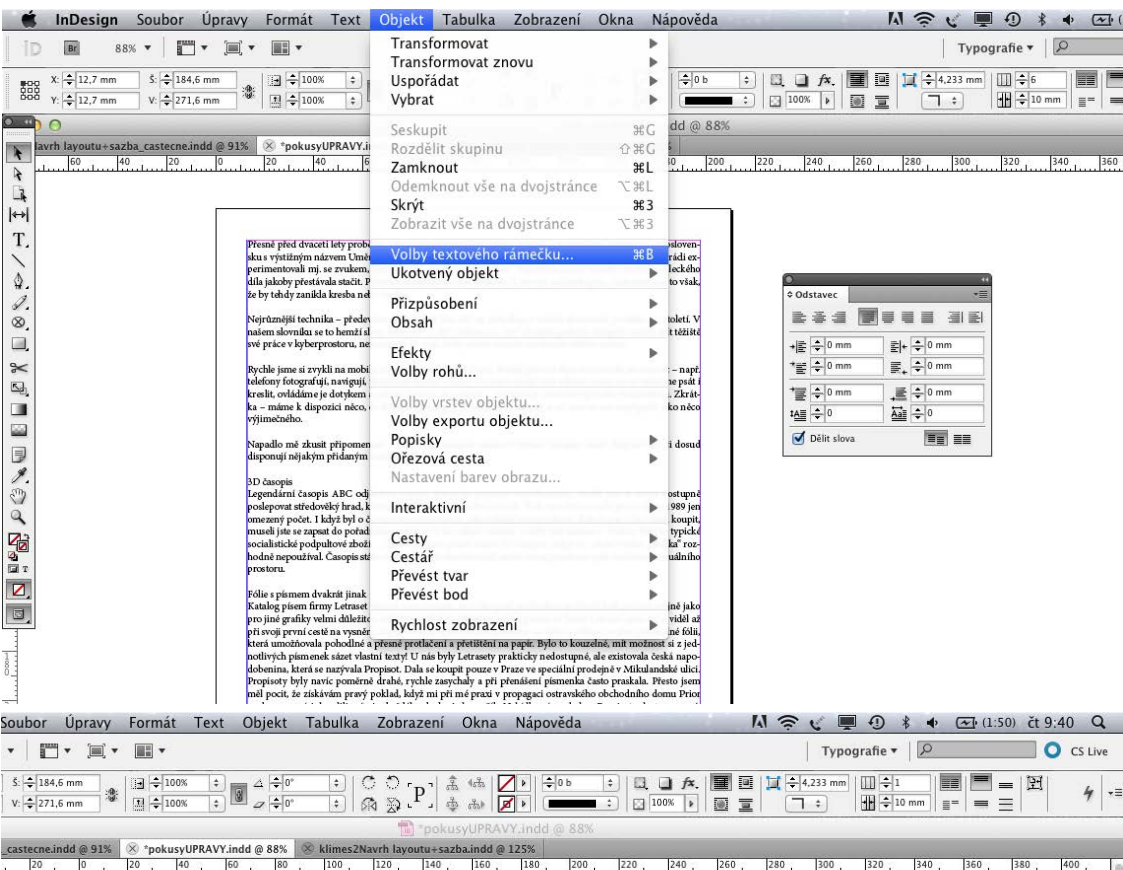

Pro lepší orientaci v sazbě se dobře hodí funkce Zobrazovat skryté znaky – ihned vidíte, kde jsou např. mezery mezi slovy a kde byl zadán enter.

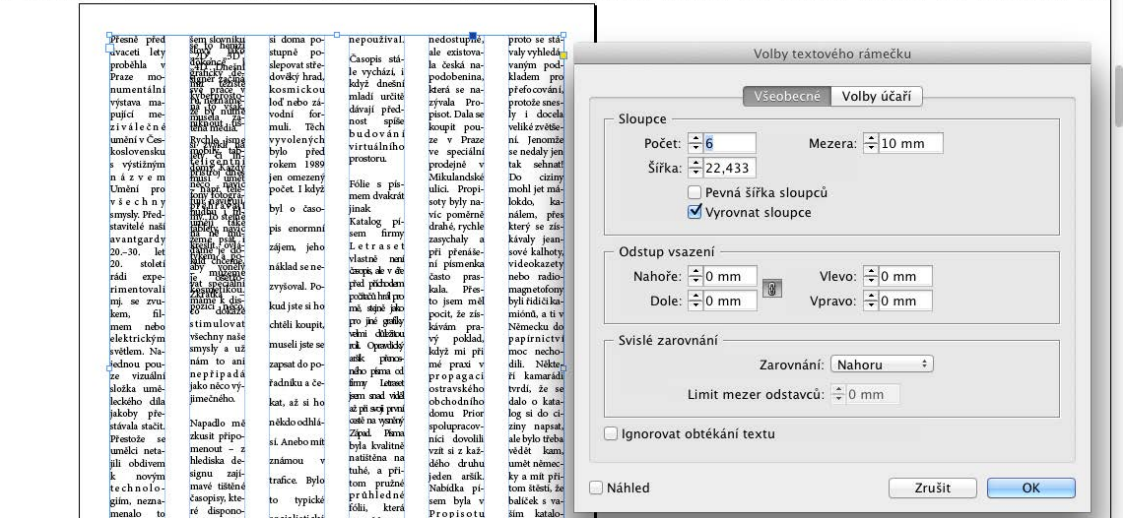
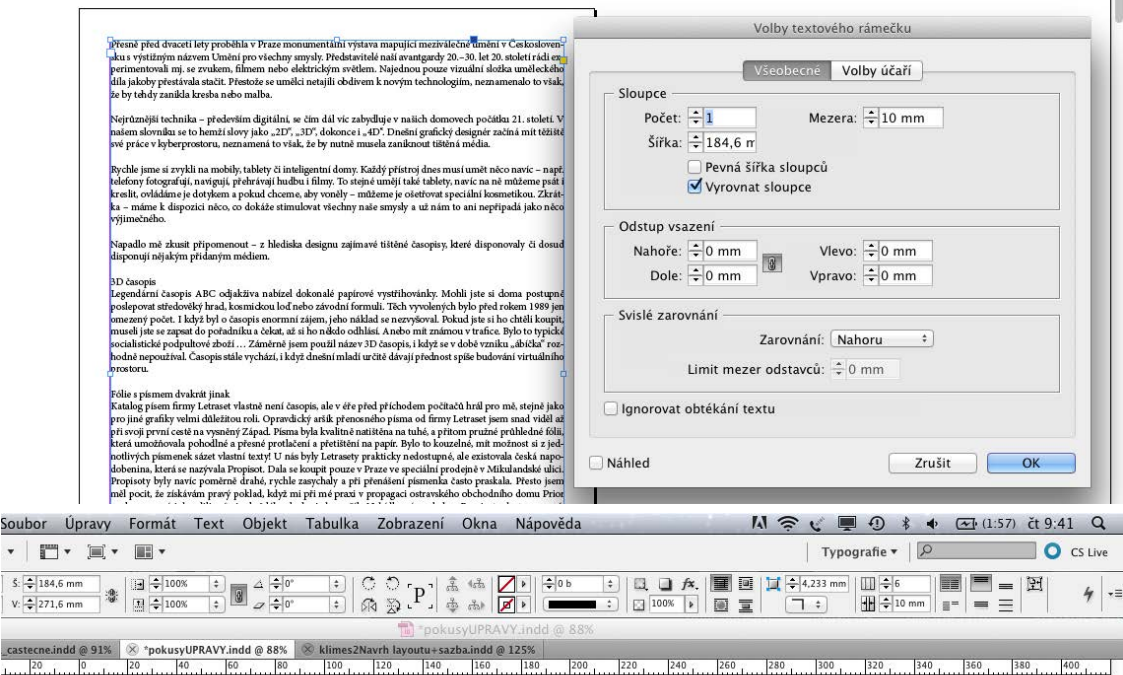

V předchozí lekci jsme si ukázali, jak lze pomocí tlačítka Alt a šipek na klávesnici ovlivňovat prostrkávání a stahování sazby, podobně lze rovněž – tentokrát pomocí šipek nahoru a dolů – ovlivňovat hodnotu prokladů mezi řádky.

Spustu užitečných možností nastavení umožňuje funkce Volby textového rámečku.

8. SAZBA POMOCÍ MŘÍŽKY

V této kapitole:

- se dozvíte ještě jednou o sazbě, tentokrát i ve spojení s pomocnou mřížkou
- zároveň se dozvíte, že různé měrné jednotky se mohou jmenovat stejně, ale zároveň mohou ukazovat něco jiného!

Klíčová slova:

- hladká sazba, smíšená sazba, parchant
- mřížka účaří
- Didotův bod, cicero x anglo-americký bod - point

Hladká sazba

Hladká sazba připomíná vodní hladinu, může být klidná, zvlněná, rozbouřená, světlá i tmavá, ale stále je to především písmo, text určený pro lidské oči. Nejčastěji je tímto způsobem sázen základní text (tzv. chlebový): články, brožury, knihy, kladoucí na čtenářovo soustředění zvýšené nároky. Pokud je sazba dobře provedena, poznáte mimo jiné také podle toho, že vás ani po přečtení dlouhého textu nebolí oči.

Hladká sazba je vysazena z jednoho druhu, řezu a stupně písma. Prakticky to znamená, že vždy použijete základní písmový řez, a to stejného stupně, prostrkání i řádkového prokladu.

Možnosti dnešních textových editorů často lákají k zužování šířkových proporcí písma. Pokud už to použijete, tak všude stejně! Nenechte se okouzlit tímto způsobem deformace písma, pokud zužujete, tak střídme (maximálně do 95 % šířky písma a rozhodně se vyhněte rozšiřování – tím písmo ztrácí eleganci a hlavně, pozná to i nezkušený laik.

Parchant

Když jsme si povídali o odstavcovém uspořádání, nezmínil jsem se o jednom nešvaru, vídaném zejména v novinách (způsobeném často časovou tísni sazeče). Tím nešvarem je parchant – neúplný řádek textu, který se vyskytuje tam, kde nemá. Jde o východový řádek předcházejícího odstavce na začátku nového sloupce nebo stránky. Parchantů je třeba se vždy zbavit. Např. rozpálením mezer mezi písmeny v celém textu a tím i protažením délky řádku.

- *Parchant (příklad A) – v tomto případě se mu také říká „sirotek“*

Ukázkový text

V ústavu také dochází k postupné personální výměně a celkovému snížení věku zejména odborných pracovníků. Pokračovalo doplňování výpočetního a fotografické techniky. Na rozdíl od předchozích let se podařilo dosáhnout vyrovnaného rozpočtu a hospodaření roku 2002 skončilo překvapivě kladným

výsledkem.

Optimalizace provozních a podpůrných procesů pro podporu klíčových procesů při současném zvyšování efektivity (nalézání optimálního organizačního začlenění těchto procesů, zajištění navázání na jiné procesy i oboustranné propojení.

Parchant může být i první řádek nového odstavce se zarážkou „zapomenutý“ na konci sloupce nebo stránky. V této podobě bývá občas tolerován (viz příklad B), avšak pouze v případě, kdy nejde o nadpis. Někdy to je slušný hlavo- lam, jak přemístit parchanta, aby nevadil nebo, aby rovnou zmizel.

- *Parchant (příklad B) – v tomto případě se mu také říká „vdova“*

Ukázkový text

V ústavu také dochází k postupné personální výměně a celkovému snížení věku zejména odborných pracovníků. Pokračovalo doplňování výpočetního a fotografické techniky. Na rozdíl od předchozích let se podařilo dosáhnout vyrovnaného rozpočtu a hospodaření roku 2002 skončilo překvapivě kladným výsledkem.

Optimalizace provozních a podpůrných

procesů pro podporu klíčových procesů při současném zvyšování efektivity (nalézání optimálního organizačního začlenění těchto procesů, zajištění navázání na jiné procesy i oboustranné propojení mezi jednotlivými procesy, posouzení nákladů a identifikace potenciálu snižování nákladů). Mezi jednotlivými procesy, posouzení nákladů a identifikace potenciálu snižování nákladů). Pokračovalo doplňování výpočetního

Smíšený text, na rozdíl od textu hladkého, obsahuje ještě písma jiných řezů, kterými jsou vyznačovány (zdůrazňovány) některé části textu (slova, věty, odstavce). K vyznačování používáme řezy písma odlišné od základního, vždy však z téže písmové rodiny: kurzívu, polotučný a tučný řez a kapitálky. Jen ve zcela výjimečných případech vyznačujeme prostrkáním základního písma. Střední výška a účaří vyznačovacího písma se musí shodovat s písmem základním.

Smíšená sazba vždy působí neklidně oproti sazbě hladké, proto je nutno vyznačovat umírněně a s citem.

V oboru typografie se používají jiné než metrické jednotky. Aby to nebylo málo složité, existují navíc vedle sebe systémy francouzské (evropské) a angloamerické. Trochu se nám navíc spolu bije tradice a počítačová současnost.

Koncem 18. století zavedl francouzský knihtiskař F. A. Didot systém na měření velikosti písma. Jako základ mu posloužila pařížská stopa (324,8 mm).

Základní měrnou jednotkou je typografický bod – ve zkratce „b“ (0,3759 mm), dvanáct bodů tvoří tzv. „cicero“ (4,513 mm). V bodech se měřila velikost písma, v cicerech zase rozměry stránek, sloupců, odstavců a obrázků. Pro jednotlivé stupně velikosti se zažily původní francouzské názvy a sazeči je dokonale ovládali:

6 b nonpareille	12 b cicero
7 b kolonel	14 b střední
8 b petit	16 b tercie
9 b borgis	24 b dvojicicero
10 b garmond	36 b trojicicero

Tato měrná soustava nám sloužila více než 200 let a dodnes je základním evropským měrným systémem. Tento systém „nekompatibilní“ s okolním metrickým světem se udržel tak dlouho především díky obrovskému fondu knihtiskové kovové sazby, která se postupně nasbírala. V šedesátých letech 20. století s nástupem fotosazby byly učiněny pokusy převést typografi do metrické soustavy. Z té doby nám zůstalo měření rozměrů stránek, sloupců, odstavců a obrázků v milimetrech, písmo se však dodnes měří v typografic-

Smíšený text

Typometrický systém

Systém Didot

Bod (b), cicero (c)

kých bodech. Takže dvojí měření – dvojí komplikace. Dojednoho metru se vejde 2660 typografských bodů. V době před nástupem počítačů se metrický systém moc neprosazoval, sazeči nadále většinou používali zažitá cicera. A tak se stávalo, že zadat v tiskárně zakázku bývala pro nezkušeného člověka pěkná fuška!

System pica [pajka]

Jak už to na světě chodí, to, co platí v Evropě, v konzervativní Anglii může být jinak, řadu vynálezů objevili ostrované sami a po svém. Rovněž jejich typografický systém se odvíjí od jiného základu – od menší – anglické stopy měřící 304,7 mm (viz srovnej s francouzskou stopou).

Bod (pt)

Základní měrnou jednotkou je rovněž typografický bod (v tomto případě používáme zkratku „pt“). Protože vychází ze stopy anglické, je menší než Didotův, měří jen 0,3528 mm (viz srovnej s Didotovým bodem), dvanáct bodů (points) je 1 pica = 4,23 mm. Tabulka převodu ze systému Didot na systém pica vypadá následovně:

4 b > 4,3 pt	9 b > 9,7 pt
5 b > 5,4 pt	10 b > 10,7 pt
6 b > 6,4 pt	11 b > 11,8 pt
7 b > 7,5 pt	12 b > 12,9 pt
8 b > 8,6 pt	14 b > 15,0 pt !

Není důležité, abyste se naučili převádět typografické jednotky mezi sebou, to je problém pro profesionální sazeče (operátory). Ti musejí občas řešit zadání, že jim výtvarník předepíše sazbu v didotech, ale většina sázecích programů byla vyvinuta v anglofonní oblasti (především v USA), tudíž počítají v systému pica! Proto ta řeč o převodech.

S největší pravděpodobností máte na svém počítači textový software „made in USA“ a on vám ukazuje míry v pica, i když místo „pt“ je za číslem označujícím velikost napsáno „b“ (neznamená to „didotovský“ – evropský bod, nýbrž americký).

- Ve kterém století se v Evropě začal zavádět typometrický systém, z jaké délkové míry byl odvozen a co je základní jednotkou?
- V jakých typometrických mírách parcuje textové počítačové programy vyvinuté v USA?
- Používá se v typografii rovněž metrická soustava a jestli ano, tak co se pomocí milimetrů měří?
- Najděte v novinách nebo časopisech alespoň jednoho parchanta.

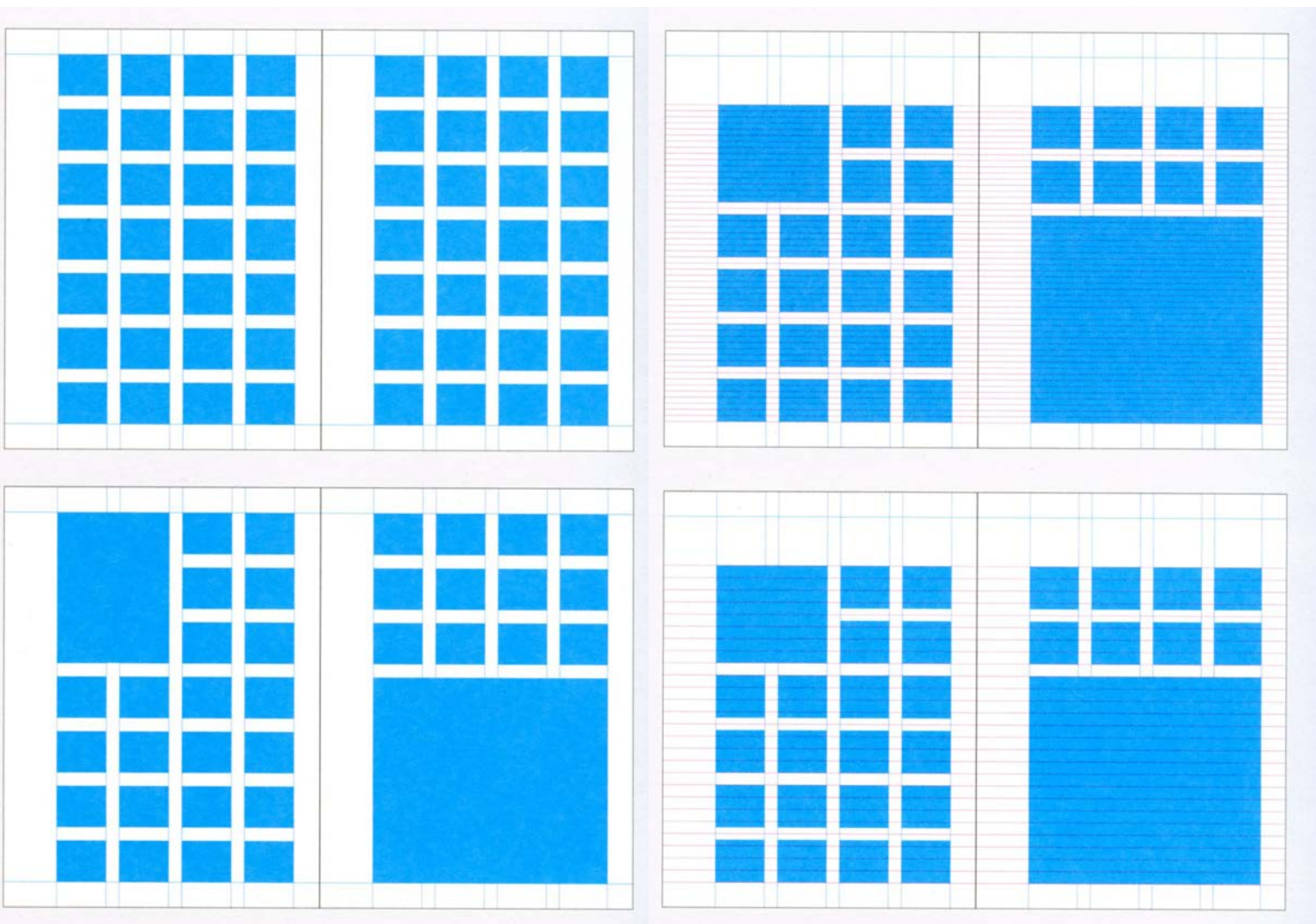
Sazba pomocí mřížky

Písmo jako prostředek volné umělecké tvorby a designér jako umělec – to jsou pracovní přístupy jak jsme si je představili v minulé kapitole. Mají svůj protipól ve způsobu práce, kdy je design chápán jako služba a ne jako umění. Pracovní postupy, které si nyní představíme, jsou svázány s využitím pomocné mřížky jako projekční plochy pro kompoziční kreace designéra.

Pomocná mřížka se v designu objevovala mnohokrát v historii, ale asi největší „slávu“ zažila jako jeden z dominantních prvků tzv. Švýcarské školy designu nebo také Internacionálního stylu. Je to způsob navrhování a myšlení při grafickém vyjadřování, který od 40. let 20. století až do 80. let 20. století ovládl způsob práce v grafickém designu. Jak je podle názvu patrné, přišel na svět ve Švýcarsku, i když u jeho zrození stáli také představitelé německé, holandské a ruské umělecké avantgardy.

Mřížka a Švýcarská škola

Mřížka je základní kreativní nástroj, který se používá jako vodítko pro umístění různých prvků v designu. Čím více sloupců mřížka obsahuje, tím jemnější je struktura a flexibilita možností pro rozmístění prvků. Je to užitečné především při tvorbě layoutu časopisů nebo katalogů – vždy, kdy je nutné zachovat vizuální kontinuitu, ale zároveň je nutné se vypořádat s rozmanitým obsahem.

Jeden z předních klasiků Švýcarské školy – Josef Müller-Brockman, o mřížce řekl: *Mřížka je pomoc, ale sama o sobě nic nezaručuje. Umožňuje spoustu možností využití a každý designér může pomocí mřížky hledat řešení přiměřené jeho vlastnímu autorskému stylu. Ale nejprve se musí naučit, jak mřížku používat. Je to umění, které však vyžaduje praxi.*

9. Woche der Werkraumtheater

So 26.8.	Mo 27.8.	Di 28.8.	Mi 29.8.	Do 30.8.	Fr 31.8.	Sa 1.9.	So 2.9.
Werkraumtheater Brennen Brenner Freiheit von R. W. Fassbinder Inszenierung: R. W. Fassbinder Bild: Wilfried Mielke Musik: Peer Raben	Werkraumtheater Münchener Kammeroper endlose Spiele herreten sich vor die Front – Bilder, Töne, Szenen, Filme auf die Bühne gestellt von W. Spies und P. Schamoni	Landestheater Gornitz Blauwe Lisse von Wolfgang Deichne Inszenierung: Wulf Giesebrandt Bild: Walter Schwab	Werkraumtheater Münchener Kammeroper Berthold Brecht At mit Theodor Giese Mitarbeit: Peter Fackel	Ulmer Theater Söhnen der Stadt Essen Kasper von Felix Hanke Inszenierung: Andreas Gierkenberg Bild: Herbert Stahl	Werkraumtheater Münchener Kammeroper Berthold Brecht At mit Theodor Giese Mitarbeit: Peter Fackel	Ulmer Theater Die Trauung von Wilfried Gombrow Inszenierung: Friedrich Bayer Bild: Gisela Spahlinger	Ulmer Theater Die Trauung von Wilfried Gombrow Inszenierung: Friedrich Bayer Bild: Gisela Spahlinger

9. Woche der Werkraumtheater

musica

dienstag, 7. januar 1969
20.15 uhr
grosser tonhalleaal

11. sinfoniekonzert
tonhalle-gesellschaft
zürich

leitung
charles dutoit
solist
christoph eschenbach
klavier
tonhalle-orchester

hans werner henze
klavierkonzert
alban berg
lulu-sinfonie

viva

m v
musica
s v
viva
ca

musica viva
Freitag, den 7. januar 1972
20.15 uhr grosser tonhalleaal
11. sinfoniekonzert
tonhalle-gesellschaft
zürich

leitung
charles dutoit
solist
christoph eschenbach
klavier
tonhalle-orchester

hans werner henze
klavierkonzert
alban berg
lulu-sinfonie

die gute form

1968 Buchvertrieb
Die gute Form
Herausgeber
Johann Schönbauer
Zürich
Schönbauer
Herausgeber
8 bis 10, Rue de la

design français

centre de création industrielle design architectural, industriel, intérieur, graphique.

pavillon de marsan
palais du louvre
107 rue de rivoli, paris
22 oct - 20 déc. 71

le design aux halles

Centre de création industrielle Exposition permanente Rez-de-chaussée Halles de Balard Pavillon 10, Paris 1 Construction et Humanisme Centre de promotion et de vente. Sous-sol

autoři plakátů – úplně nahoře vlevo Otl Aicher, druhá řada zleva Armin Hofmann a Jean Widmer (2x), všechny ostatní Josef Müller-Brockman

Helnhaus Zürich

Aus der Sammlung des Kunsthause Zürich

Neuere Schweizer Kunst
18. Aug. — 13. Sept. 1953

täglich geöffnet 10-13 und 14-18 Uhr
Samstag und Sonntag bis 17 Uhr, Mittwoch auch 20-22 Uhr
Montag geschlossen

matthias hauer
werner speth
karlheinz stockhausen
jacques wildberger
igor strawinsky

musica viva

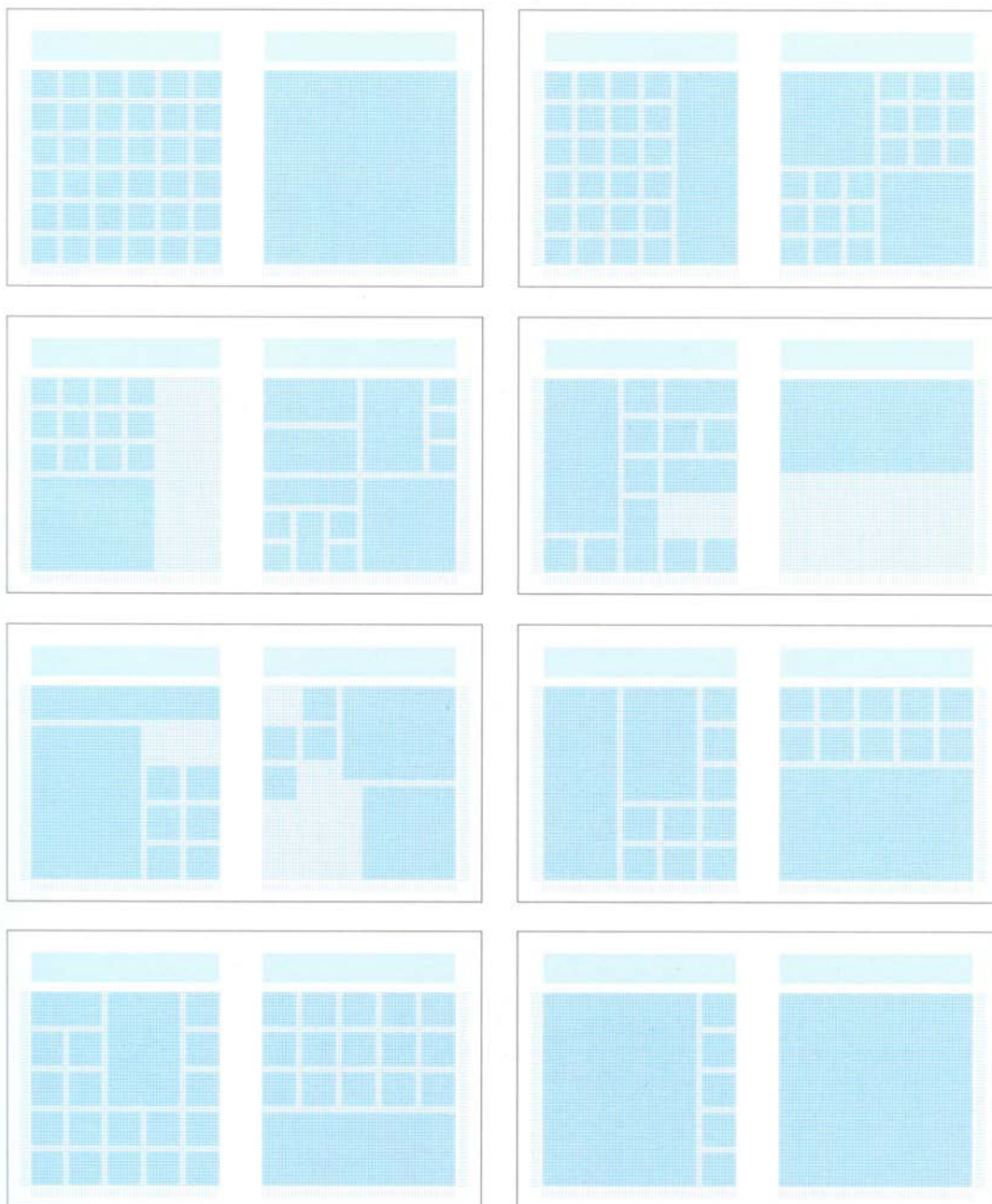
kleiner tonhalleaal

dienstag, 19 november 1959, 20.15 uhr
konzertmusikabend der tonhalle-gesellschaft, 1. konzert im zyklen musika-stadttonhalle-quartett, sängerin silber-quintett adolf neubauer, achlagkapel
rußoff am klavier
professor für streichquartett (1954)

matthias hauer
werner speth
karlheinz stockhausen
jacques wildberger
igor strawinsky

Internationale Juni-Festwochen 1962 Stadttheater Zürich

Freitag, 8. Juni
Sonntag, 10. Juni
Dienstag, 12. Juni
Donnerstag, 14. Juni
Freitag, 15. Juni
Sonntag, 17. Juni
Dienstag, 19. Juni
Donnerstag, 21. Juni
Freitag, 22. Juni
Sonntag, 24. Juni
Dienstag, 26. Juni
Donnerstag, 28. Juni
Freitag, 29. Juni
Sonntag, 1. Juli
Dienstag, 3. Juli
Donnerstag, 5. Juli
Freitag, 6. Juli
Sonntag, 8. Juli
Dienstag, 10. Juli
Donnerstag, 12. Juli
Freitag, 13. Juli
Sonntag, 15. Juli
Dienstag, 17. Juli
Donnerstag, 19. Juli
Freitag, 20. Juli
Sonntag, 22. Juli
Dienstag, 24. Juli
Donnerstag, 26. Juli
Freitag, 27. Juli
Sonntag, 29. Juli
Dienstag, 31. Juli

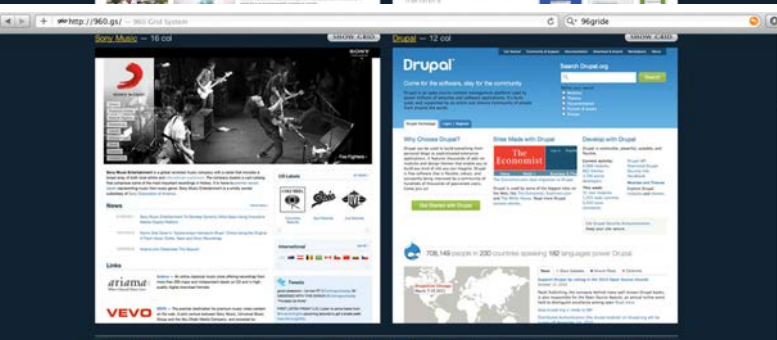
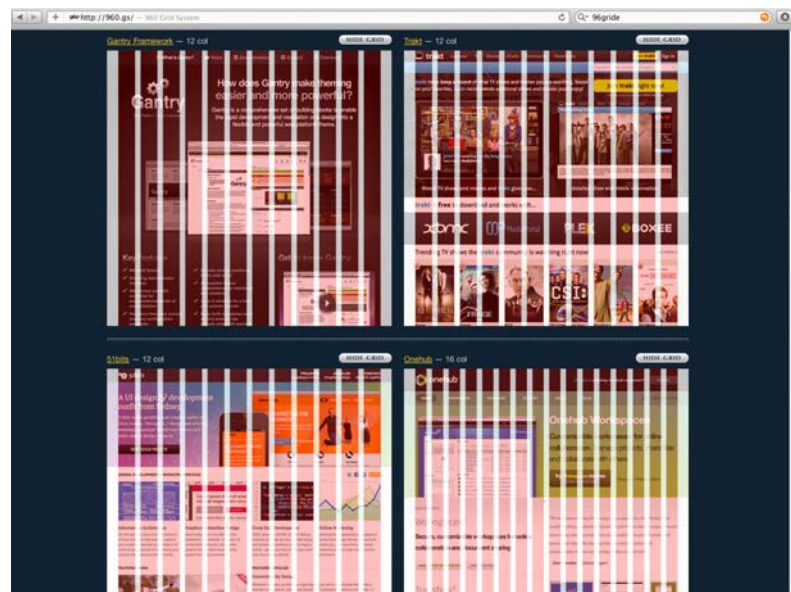
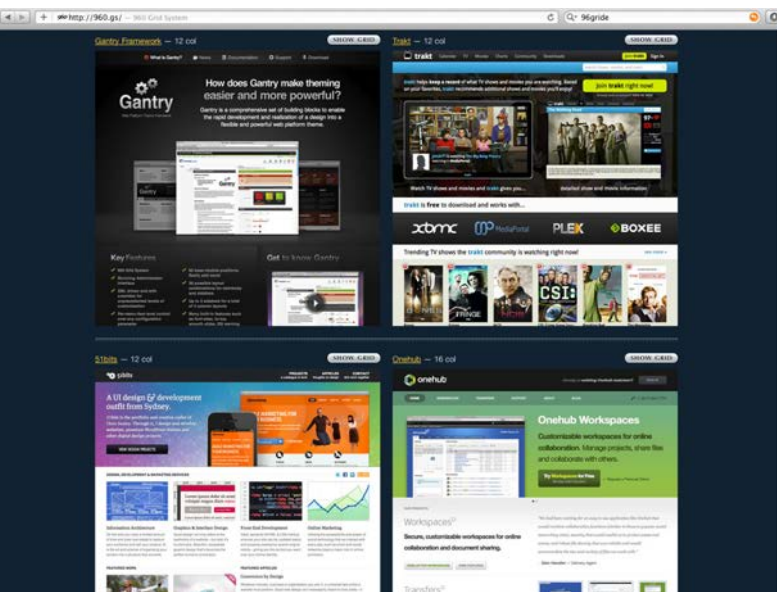
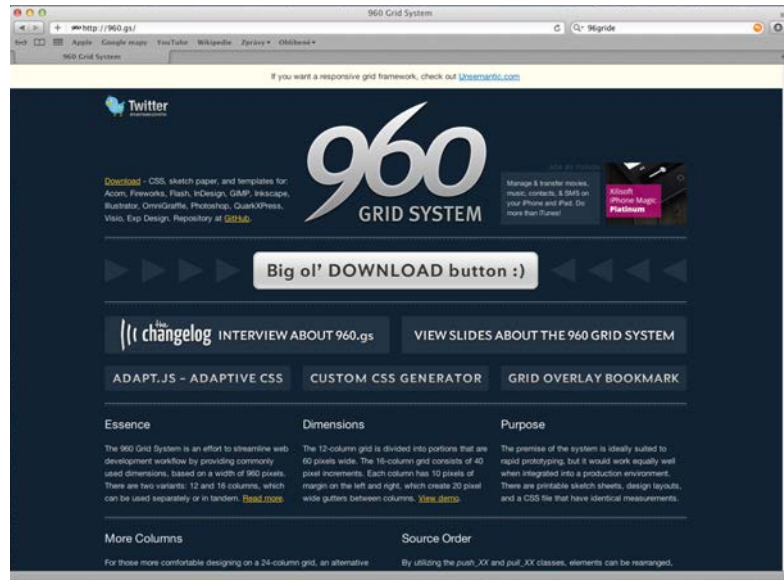

Na obrázku nahoře vidíte 58dílnou mřížku Karla Gestnera, kterou tento švýcarský typograf navrhl v 60. letech 20. století pro časopis Capital. Mřížka umožňuje umístění fotografií, tabulek a hladké sazby ve stovkách možných variant. Na obrázcích dole vidíte ukázky jednotlivých stránek časopisu Capital vytvořeného podle této mřížky.

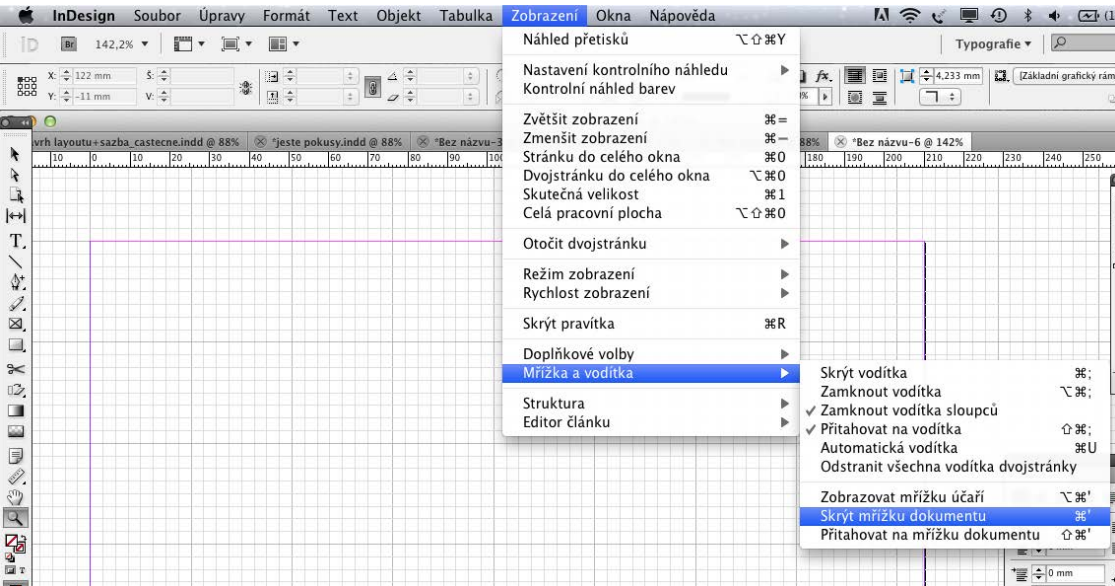
Pomocná mřížka při tvorbě webu

Pracovní metoda komponování plochy pomocí mřížky bývá v dnešní době často využívána tvůrci webu. Existuje dokonce webová stránka – <http://960.gs> – kde si můžete na jedné straně jednak prohlédnout realizované weby, jednak se podívat, jak hotová stránka vypadá, když na ni promítnete 12ti nebo 16ti sloupcovou mřížku. Zároveň si můžete do svého počítače nahrát šablonu 12ti, 16ti nebo 24 sloupcové mřížky vytvořené pro šířku 960 pixelů, a to hned ve variantě pro několik grafických programů – např. InDesign, Photoshop, Illustrator, Inkscape, Corel atd.

Problém různých měřicích systémů

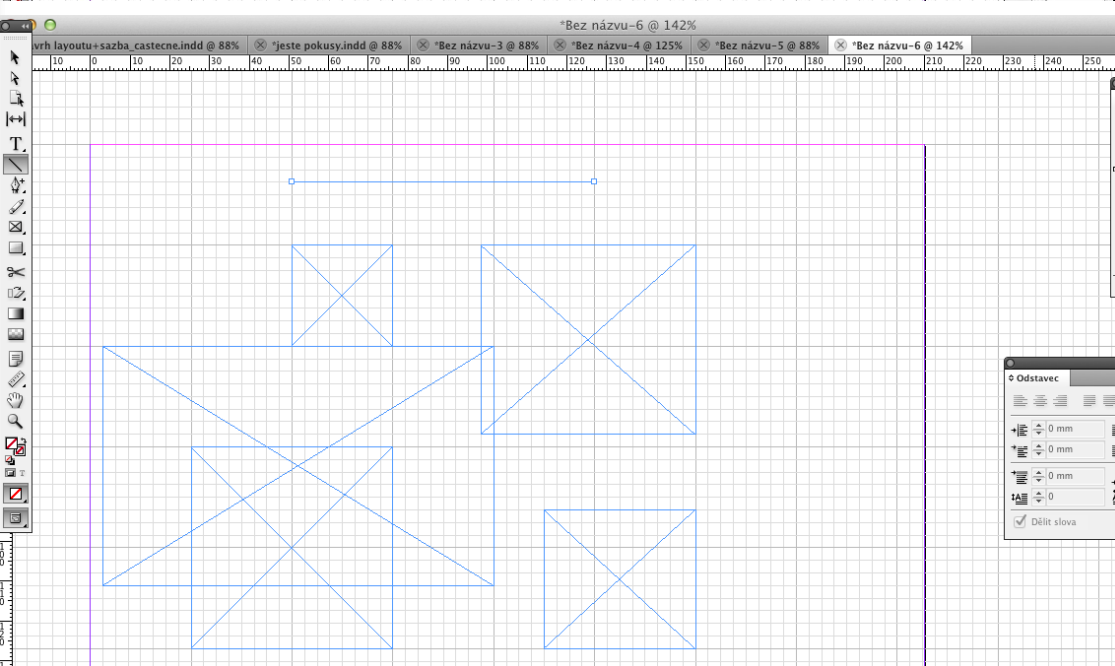
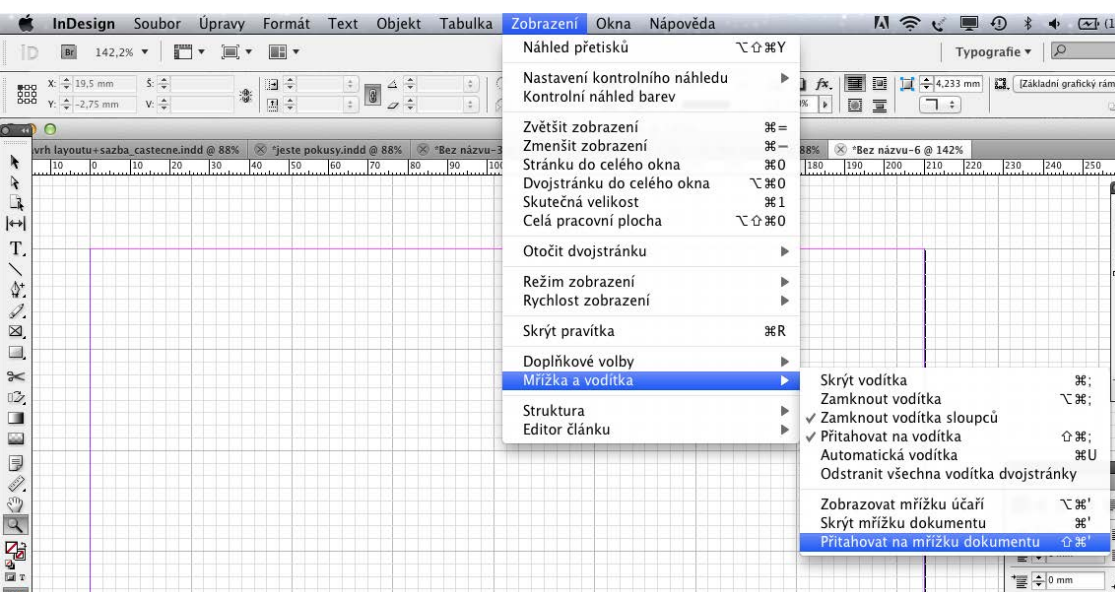
Práci s mřížkami vám komplikuje fakt, že musíte vycházet ze dvou různých měřicích systémů – pro rozměr stránky asi budete používat milimetry a pro velikost písma a prokladu zase body (o problematice typografických jednotek jsme si už povídali na jiném místě). Písmo vysázené v bodech se vám totiž nezarovná na mřížku nastavenou v milimetrech – musíte s tím počítat.

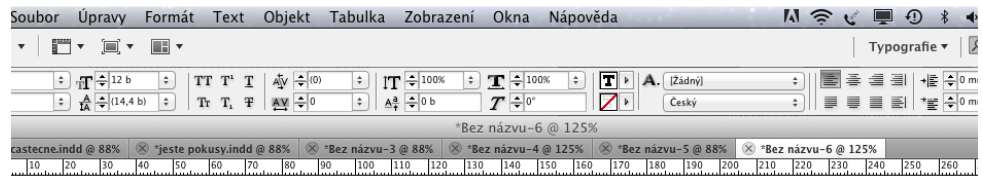
V InDesignu můžete stejně jako např. v Illustratoru nebo Photoshopu pracovat pomocí „mřížky dokumentu“. Najdete jí pod menu Zobrazení a nabídkou „Mřížka a vodítka“ – tamtéž jí lze skrýt. Pokud si zvolíte možnost „Přítahovat na mřížku dokumentu“ – budou se vámi kreslené objekty přitahovat na jednotlivé linie mřížky. (viz obrázek úplně dole)

Je docela problematické mřížku dokumentu kombinovat s mřížkou účaří, protože obvykle u mřížky dokumentu používáte rozměry v milimetrech a u mřížky účaří zase typografické body.

Proto je možná pro navrhování sazby výhodnější používat pouze mřížku účaří (viz následující strana).

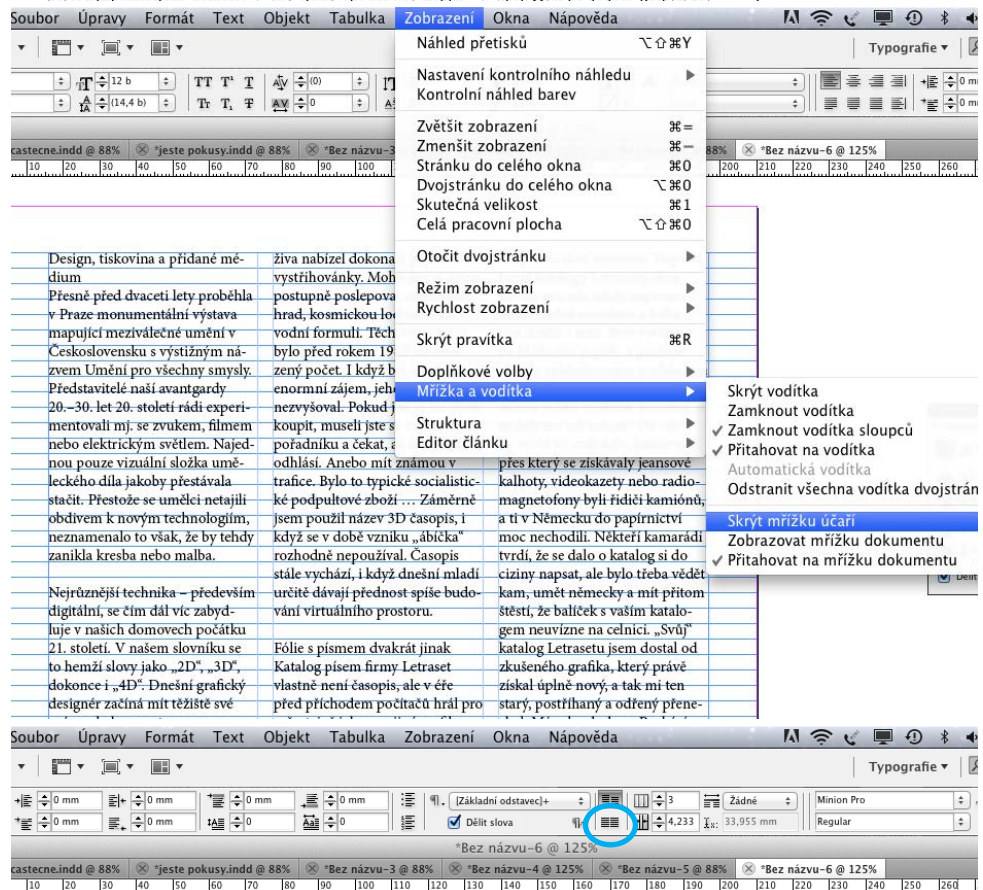
Vytvořte si textový rámeček s třemi sloupci textu.

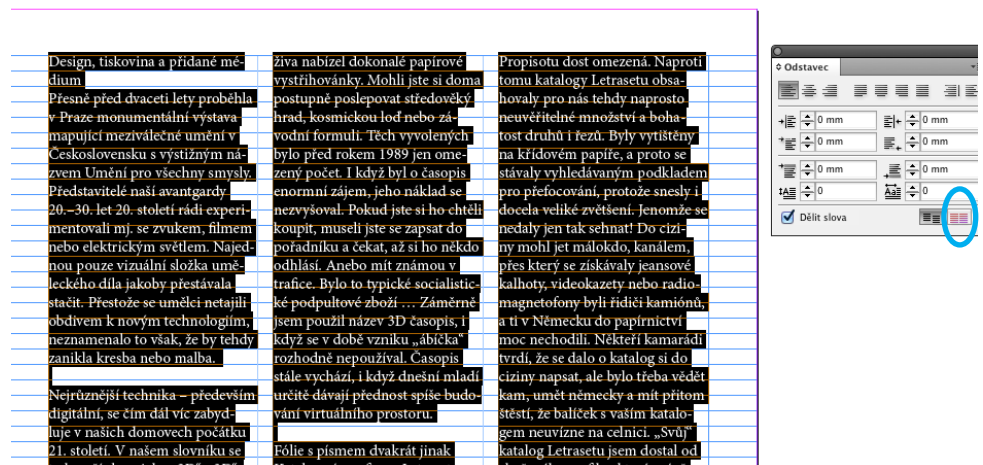
<p>Design, tiskovina a přidané médium</p> <p>Přesně před dvaceti lety proběhla v Praze monumentální výstava mapující meziválečné umění v Československu s výstižným názvem Umění pro všechny smysly. Představitelé naší avantgardy 20.–30. let 20. století rádi experimentovali mj. se zvukem, filmem nebo elektrickým světlem. Najednou pouze vizuální složka uměleckého díla jakoby přestávala stačit. Přestože se umělci netajili obdivem k novým technologiím, neznamenal to však, že by tehdy zanikla kresba nebo malba.</p> <p>Nejruznější technika – především digitální, se čím dál víc zabývá v našich domovech počátku 21. století. V našem slovníku se to hemží slovy jako „2D“, „3D“, dokonce i „4D“. Dnešní grafický designér začíná mít těžší své</p>	<p>Živa nabízel dokonale papírové vystřihovánky. Mohli jste si doma postupně poslepnout středověký hrad, kosmickou loď nebo závodní formuli. Těch vyvolených bylo před rokem 1989 jen omezený počet. I když byl o časopis enormní zájem, jeho náklad se nezvyšoval. Pokud jste si ho chtěli koupit, museli jste se zapsat do pořadníku a čekat, až si ho někdo odhlásí. Anebo mít známou v trefice. Bylo to typické socialistické podpultové zboží ... Záměrně jsem použil název 3D časopis, i když se v době vzniku „ábička“ rozhodně nepoužíval. Časopis stále vychází, i když dnešní mladí určitě dávají přednost spíše budování virtuálního prostoru.</p> <p>Fólie s písmem dvakrát jinak Katalog písem firmy Letraset vlastně není časopis, ale v éře před příchodem počítačů hrál pro</p>	<p>Propisotu dost omezená. Naproti tomu katalogy Letrasetu obsahovaly pro nás tehdy naprosto neuvěřitelné množství a bohatost druhů i řezů. Byly vytýštěny na krádovém papíře, a proto se stávaly vyhledávaným podkladem pro přefocování, protože zesnuly docela veliké zvětšení. Jenomže se nedaly jen tak sehnat! Do ciziny mohl jít málokdo, kanálem, přes který se získávaly jeansové kalhoty, videokazety nebo radiomagnetofony byli řidiči kamiónů, a ti v Německu do papírnickví moc nechodili. Někteří kamarádi tvrdí, že se dalo o katalog si do ciziny napsat, ale bylo třeba vědět kam, umět německy a mít přitom štěstí, že balíček s vaším katalogem neuvizne na celnici. „Svůj“ katalog Letrasetu jsem dostal od zkušeného grafika, který právě získal úplně nový, a tak mi ten starý, postříhaný a odřený přene-</p>
---	---	---

Vyberte si pod menu Zobrazení nabídku Mřížka a vodítka – zobrazovat mřížku účaří (pro skrytí mřížky – skrytí mřížku účaří).

Pod textem se vám objeví linky. Text na nich však nesedí.

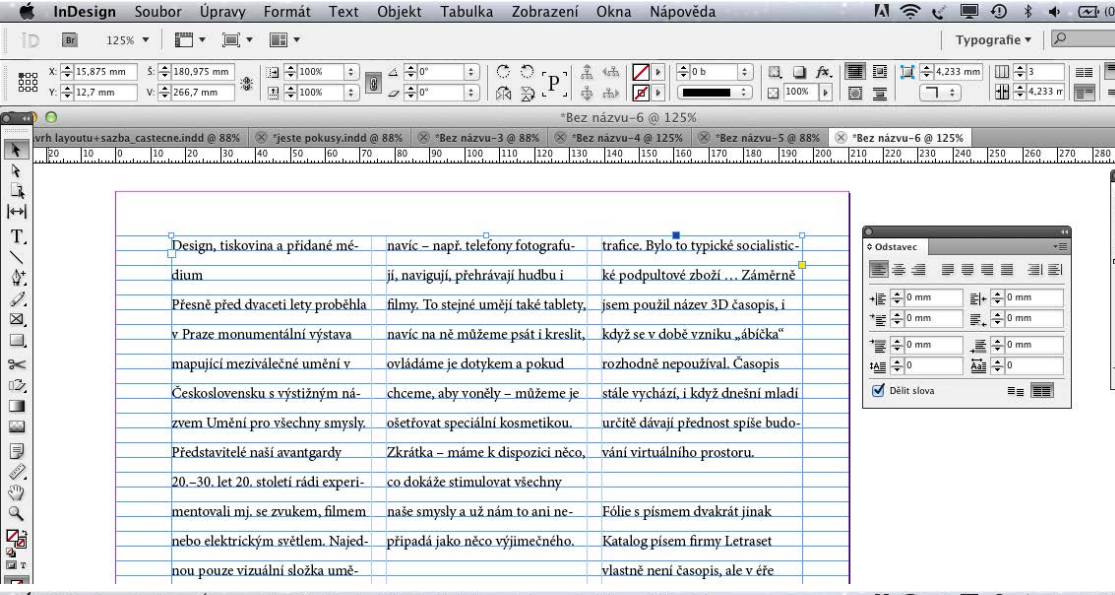
V paletce odstavec (nebo také na ovládacím pruhu nahoře pod menu) si vyberte možnost „zarovnat na mřížku účaří“.

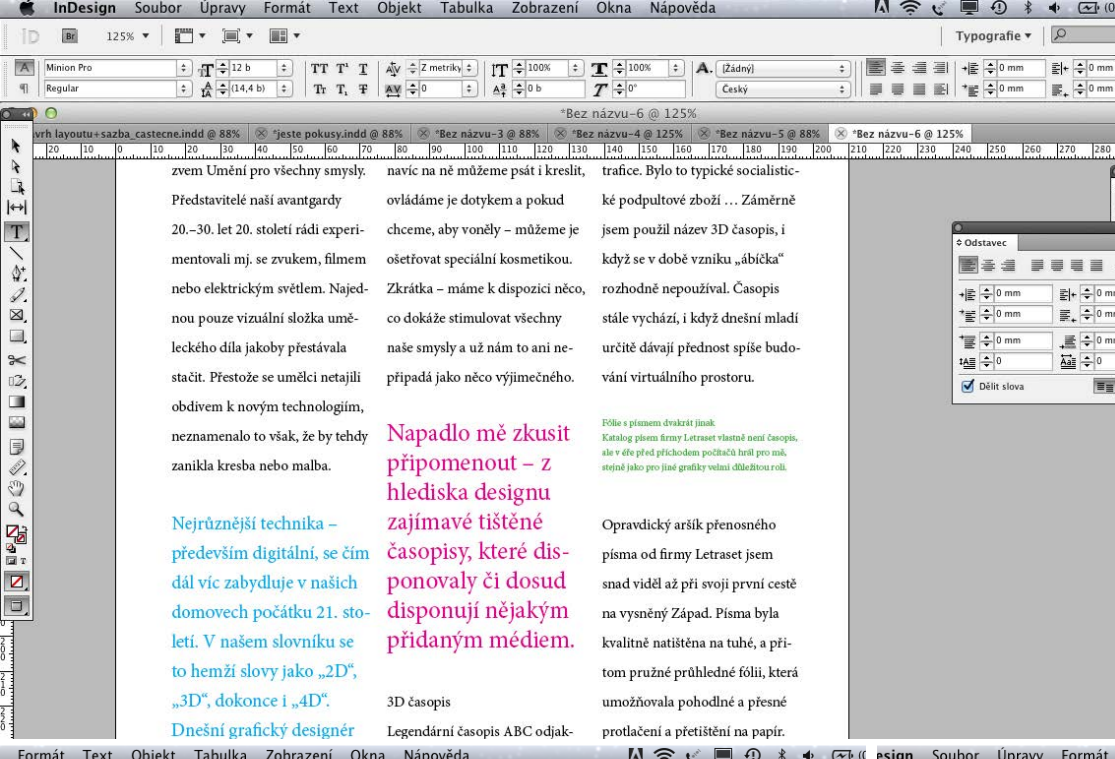
bor Úpravy
+ 12
+ 14
cne.indd @ 88%
[20 [30
v Praze mon
mapující me
Českosloven
zvem Umění
Představitel
20.–30. let 2
mentovali m
nebo elektr
nou pouze v
leckého díla
stačit. Přes
obdivem k n
neznamenal
zanikla kres

Nejruzněj
především
dál víc zab
domovoch
letí. V naš
to hemží s
„3D“, dok
Dnešní gr
začíná mít
v kyberpr
mená to v
musela za
médiu.

Rychle js

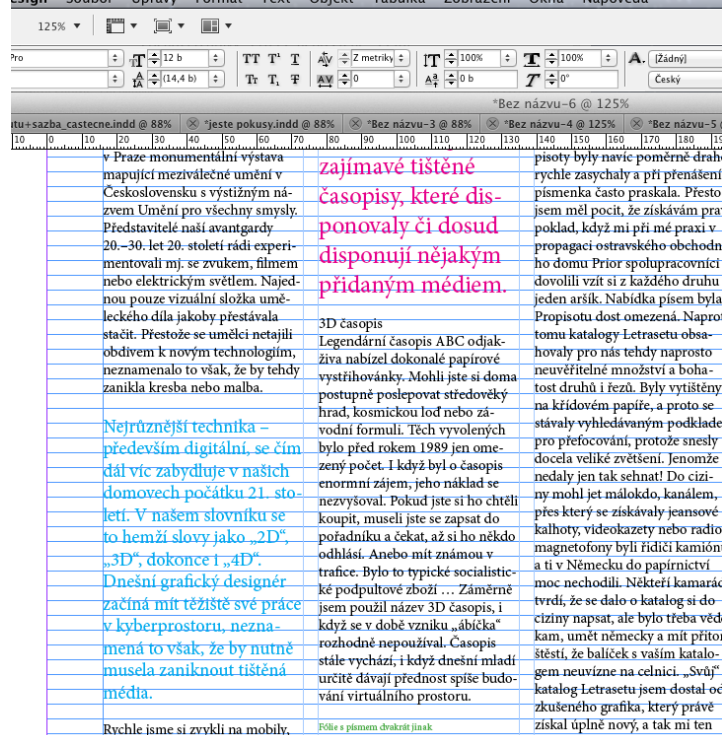
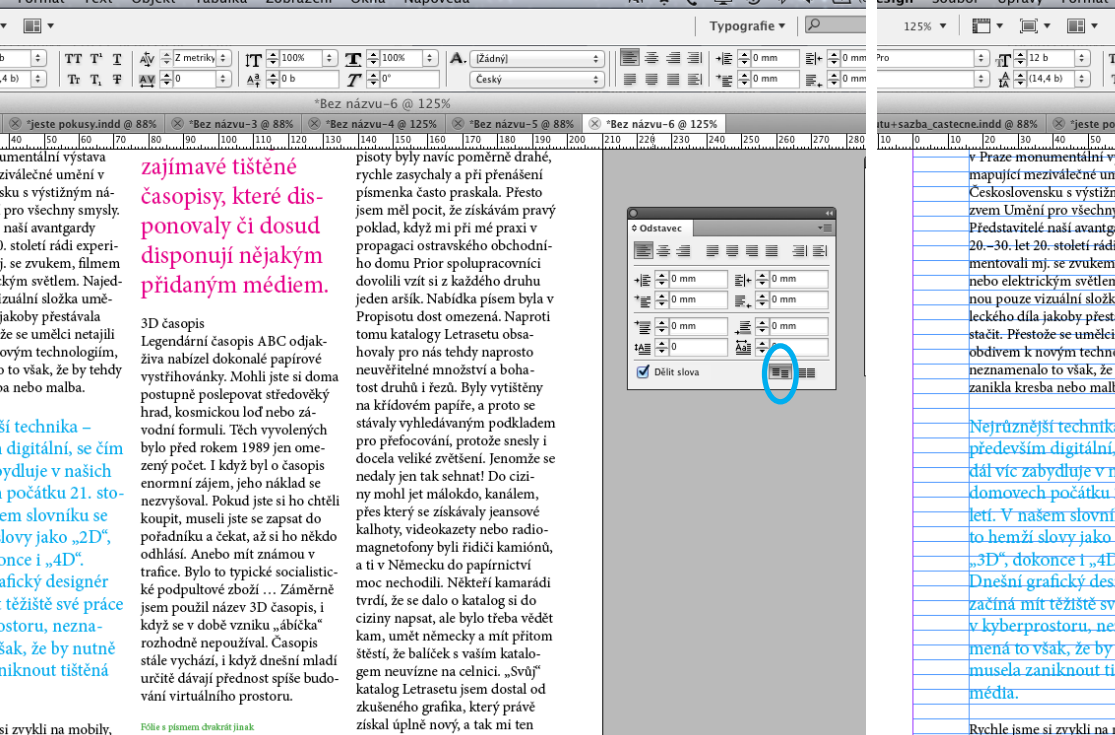

Text ve všech sloupcích nyní sedí na linkách účaří.

Výhodou funkce „zarovnat na mřížku účaří“ je, že i když používáte různě velké písmo, vždy se vám zalomí na stejném účaří.

Pokud si vybereme opačnou funkci – „nezarovnat na mřížku účaří“ – výsledek je následující (viz obrázky dole)

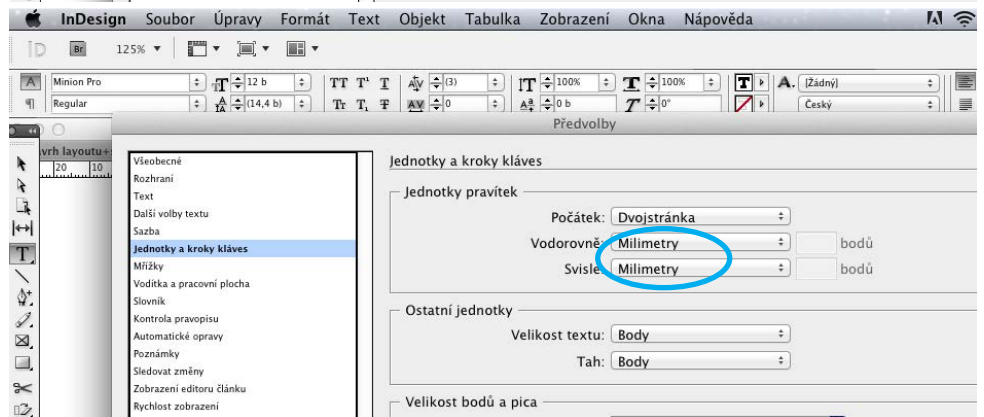
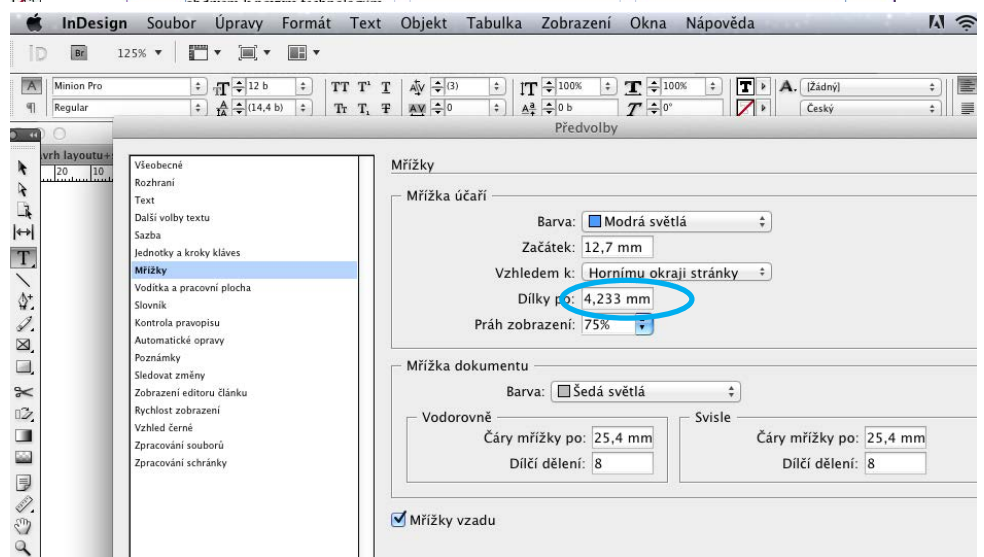
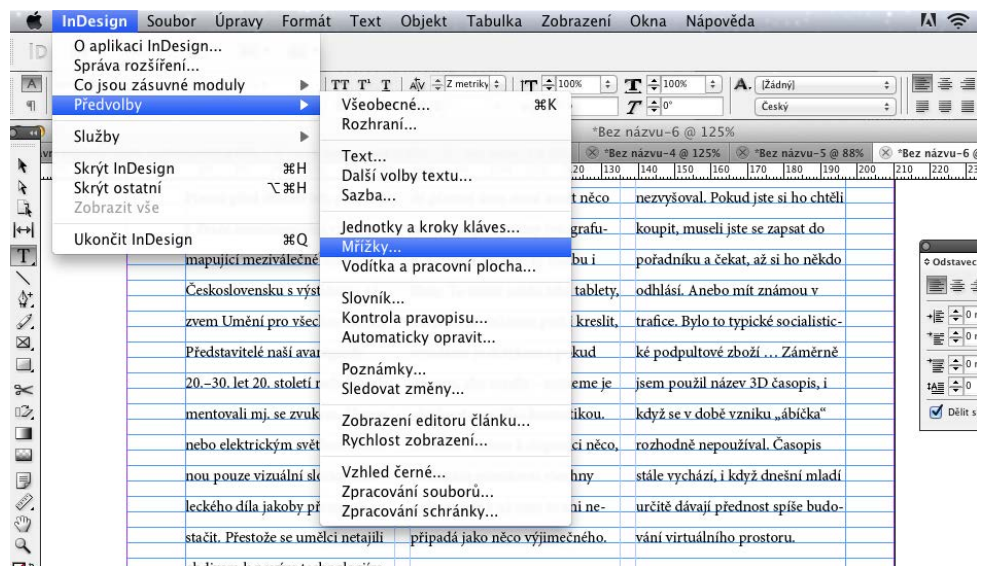
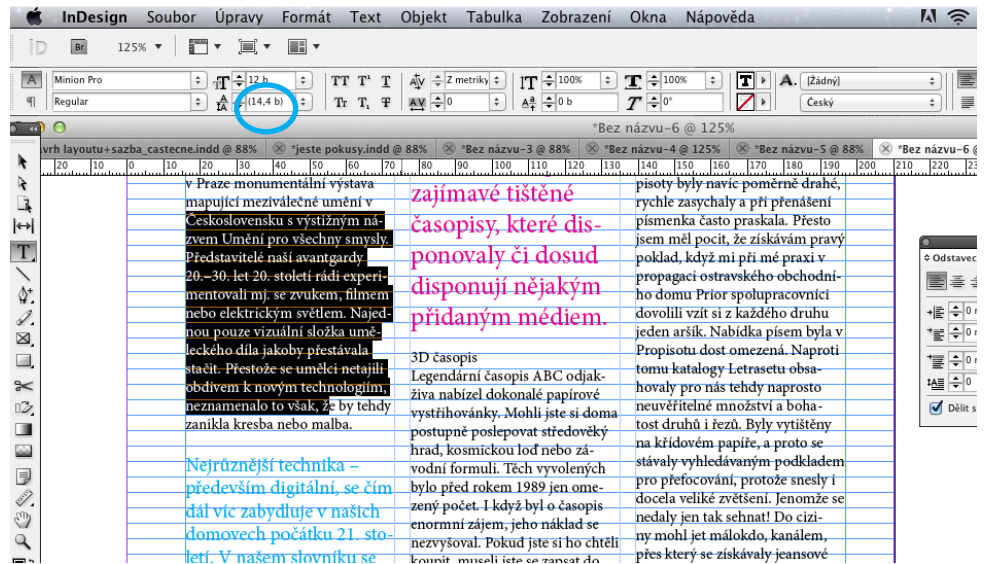
Rozestupy mřížky účaři doporučuji nastavit podle hodnoty prokladů písma, které v dokumentu používáte pro hladkou sazbu. V našem případě to je 14,4 b.

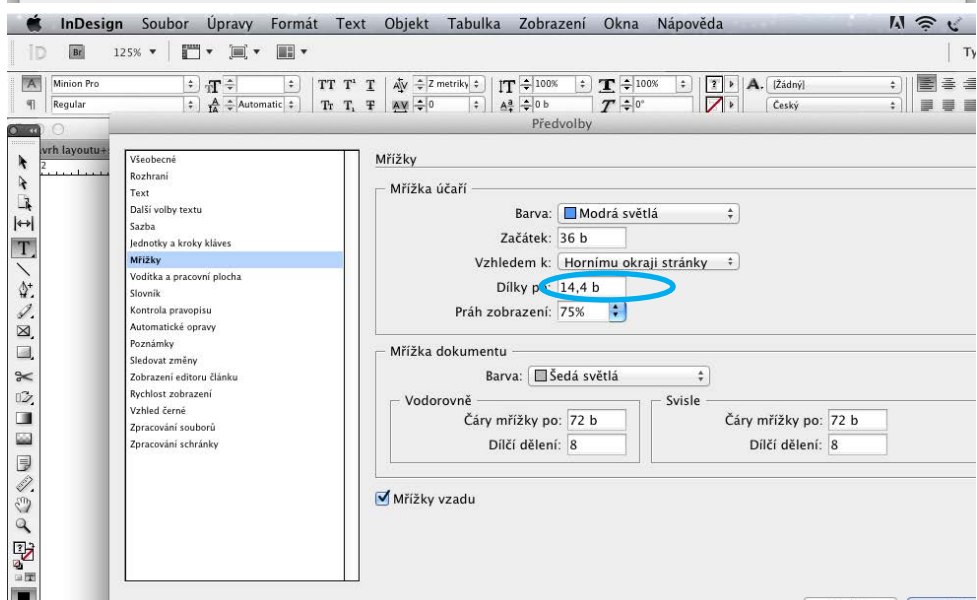
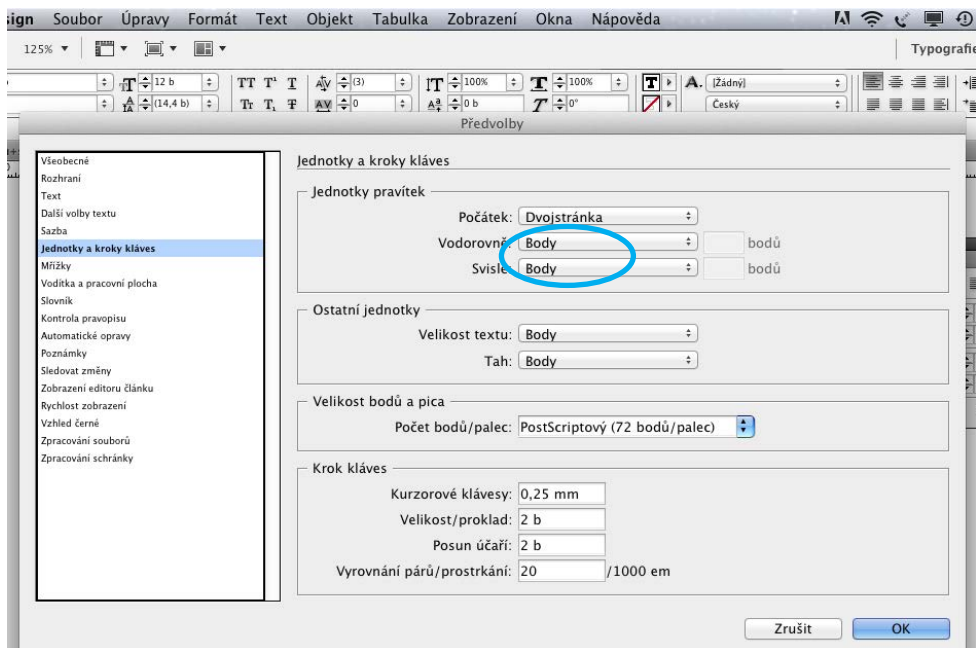
Musíme si nastavení mřížky změnit v předvolbách.

Musíme si nastavení mřížky změnit v předvolbách.

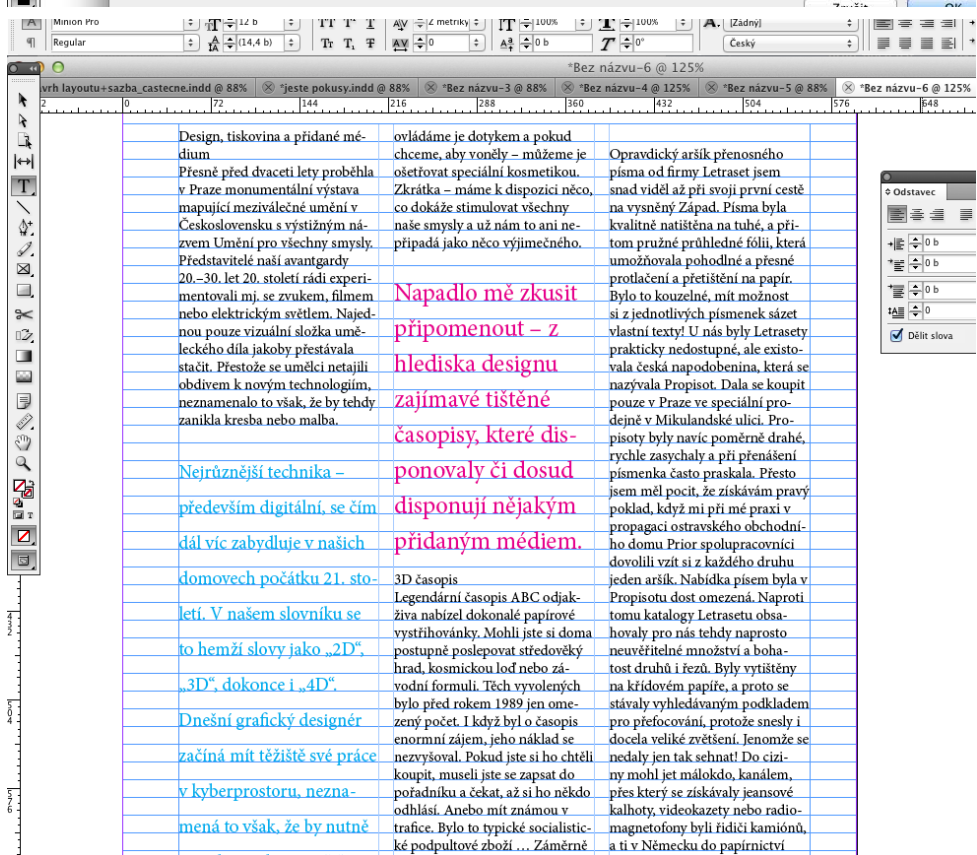
Jenže tam se nám to ukazuje v milimetrech ...

Musíme proto nejprve milimetry změnit na body.

Nyní můžeme nastavit rozestupy mřížky účaří na stejnou hodnotu jako máme proklady písma v hladké sazbě.

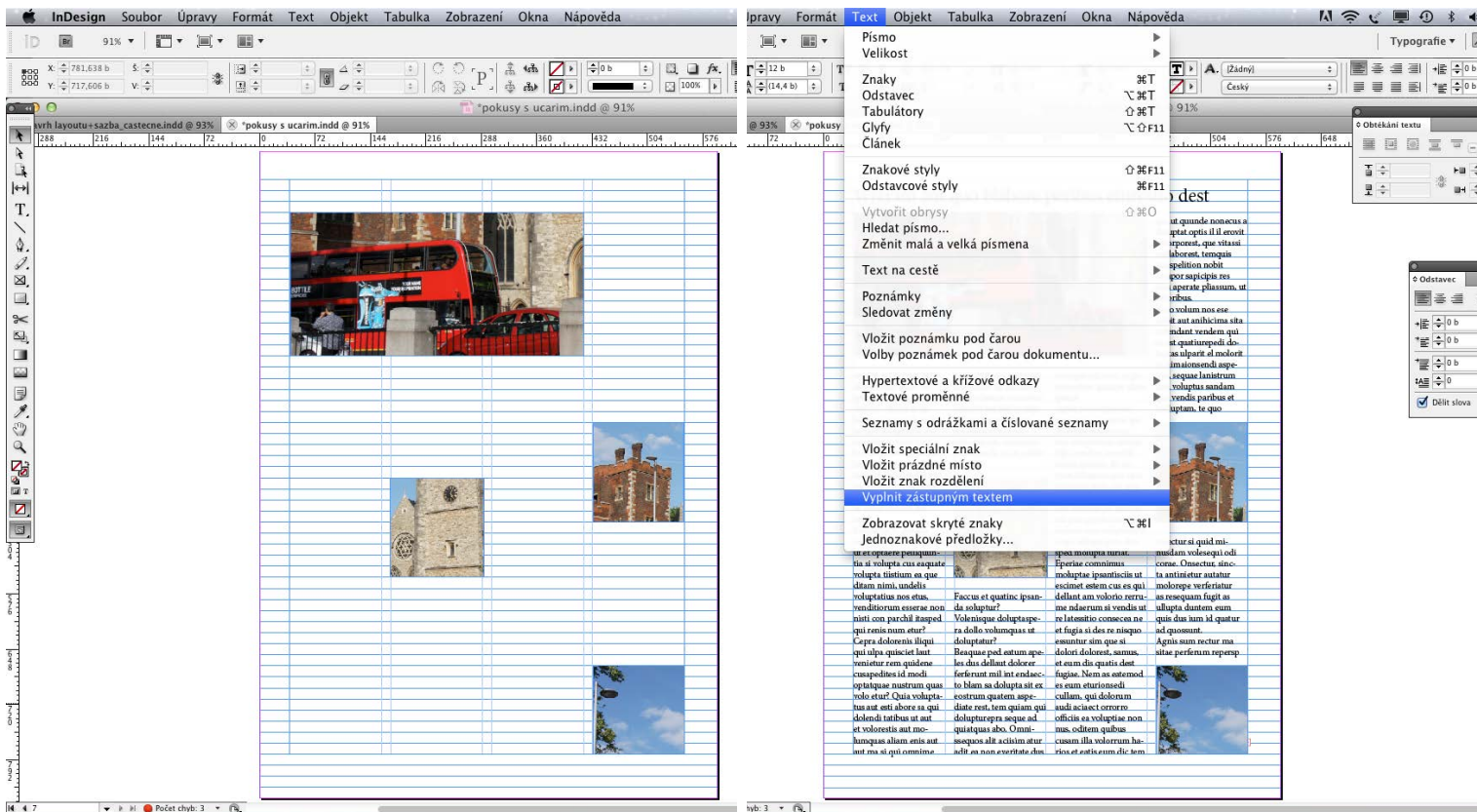
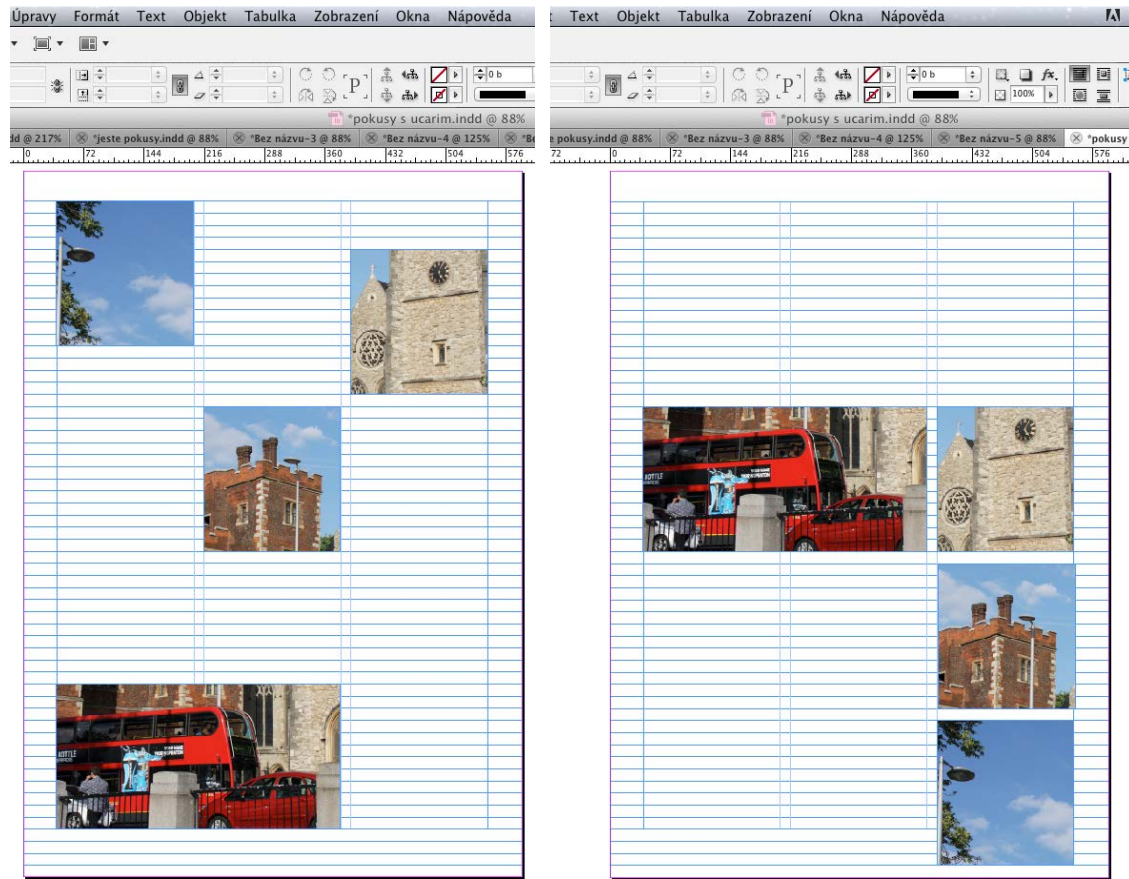
... a takový je výsledek.

Pracovní postup při navrhování pomoci mřížky účaří

Zobrazte si mřížku účaří a vytvořte textový rámeček např. se třemi sloupci předpokládaného textu.

Vyzkoušejte si různé možnosti rozmístění obrázků.

Potom si můžete textový rámeček vyplnit zástupným textem.

InDesign Soubor Úpravy Formát Text Objekt Tabulka Zobrazení Okna Nápověda

91% 12 b (-10) 100% 100% (Zádný) Český

svrh layout+ sazba_castecne.indd @ 93% *pokusy s ucarim.indd @ 91%

144 72 0 72 144 216 288 360 432 504 576 648 720 792

Wreram aut quo blabore peribus eturestio dest

qui ut quoniam non acus a doluptat epis il et erorit laborpores, que vitassi millaborest, temquis quas pelition nobit rempor aspicipis res etus aperate pilassum, ut laboribus. Xero volum nos ese nobit aut anihicima sita volendant vendem qui to est quatirepedi dohupias ulparit al melorit in nimalomsendi aspe, lest, seque lanistrum lam voluptus sandam que vendis paribus et moluptam, te quo

voloria sitas estet ma doluptatiqui quate vel ipid que nis nonacatem doloter cillores et dohupias isimini paribhiscrupti doluptibus, aus enimilique ressit pro berfer eroribusam ratio int uta natias molupta lestrum fugias volies con seceptatur simatio dem. Vitatist quam faccullam, ut voluptusam aut etur?

Facabone si qui que vanis nonsedh cone arnat ut et optare re pelliquntia si volupta cus eaquate volupta tiistium sa que ditam nimi, undelis voluptatus nos etus, venditorum esserae non nisi con parchil itasped qui renis num etur? Cepra dolorens illiqui qui ulpa quisciet laut venietur rem quidene cusapedites id modi cusoptaque nustrum quas volo etur? Quia voluptus aut esti abore sa qui dolendi tabibus ut aut et voloretis aut molumpus aliam enis aut aut ma si qui omnime

consequis et est algentium quam lia dit, nonsequ odissunt reicentur reprotit aut autem aute voluptatam distrum, res sandenim at odi aliti sequam, conseqe postionse lic to, et endist que sint.

eumquis aut veris et perioriectem quiaepe idem ipsunt. Agnis nonsequeased etur ate no, occatem qui liandam res maxim sita voluptatum intiam ulpa vendem esenihil exeria quatem, Et estrum hilquam que opta verentias auda cus quis aut am harcient dolo con nonacae pa quid ut od quae perchil lorae doloro eris voluptatur, sequi velique pemo deresp dolupta turiat. Eperias comminus moluptae ipsantiscis ut escimet estem cus sa qui dellant am volorio rerit, me nolacrum si vendis ut re latesstio consee ne et fugia si des re nisquo essuntur sim que si dolori doloret, samus, et eum dis quatis dest fugias. Nem sa estemod es eum esturionedi cullam, qui dolorum audi aciaect orroro officis ea voluptas non mas, ocltem quibus, cusum illa volorum harios et, satis eum dic tem

voluctur si quid minudam volesequi odi corae. Onsectur, sincita antinietur autatur molorepe verferiatur sas resequam fugit sas ulpuga dntem eum, quis dus lum id quatur ad quosunt. Agnis sum rector ma sitae perferim repersp.

InDesign Soubor Úpravy Formát Text Objekt Tabulka Zobrazení Okna Nápověda

91% 12 b (-10) 100% 100% (Zádný) Český

svrh layout+ sazba_castecne.indd @ 93% *pokusy s ucarim.indd @ 91%

144 72 0 72 144 216 288 360 432 504 576 648 720 792

Design, tiskovina a přidané médium

jeho náklad se nezvyšoval. Pokud jste si ho chtěli koupit, museli jste se zaplatit do pořádku a čekat, až si ho někdo odhlásí. A nebo mít známou v trafice. Bylo to typické socialistické podpalování zboží... Znak má jsem použil název 3D Esopis, i když se v době vzniku „abizka“ rozhodně nepoužíval. Casopis stále vychází, i když dnešní mládež určitě dávají přednost spíše budování virtuálního prostoru

Přesně před dvanácti lety proběhla v Praze momentální výstava mapující meziválečné umění v Československu a výtěžným názvem Umění pro všechny smysly. Představíte naši avantgardy 20.–30. let 20. století rádi experimentovali mj. se zvukem, filmem nebo elektrickým systémem. Najednou poaze vizuální složka uměleckého díla jakoby přestávala stačit. Přestože se umělci metapili obdivem k novým technologickým neznamenalo to však, že by tehdy zanikla kresba nebo malba.

Rychle jsme si zvykli na mobily, tablety či inteligentní domy. Každý přístroj dnes musí umět něco navíc – například fotografují, navigují, přehrávají hudbu i filmy. To stejné umějí také tablety, navíc na ně můžeme psát i kreslit, ovládáme je dotykem a pokud chceme, aby vonily – můžeme je ošetřit speciální kosmetikou. Zkrátka – máme

V našem slovníku se to hemží slovy jako „2D“, „3D“, dokonce i „4D“. Dnešní grafický designér začíná mít těžší své práce v kyberprostoru, neznamená to však, že by nutně musela zaniknout tištěná média.

Napadlo mě zkusit připomenout – z hlediska designu zajímavé tištěné časopisy, které disponovaly či dosud disponují nějakým přidaným médiem.

Legendární časopis ABC odjakživa nabízel dokonale papírové výtřihovátky. Mohli jste si doma postupně poslepnout tříšedivky hrad, kosmickou loď nebo závodní formulí. Těch vyrobených bylo před rokem 1989 jen omezený počet. I když bylo časopis enormní zájem,

Katalog písem firmy Letase vlastně není časopis, ale v době předchodem počítačů hrál pro mě, stejně jako pro jiné grafiky velmi důležitou roli. Opravdivky všude přenosného písma od firmy Letase jsem snad viděl až při svoji první cestě na vysně-

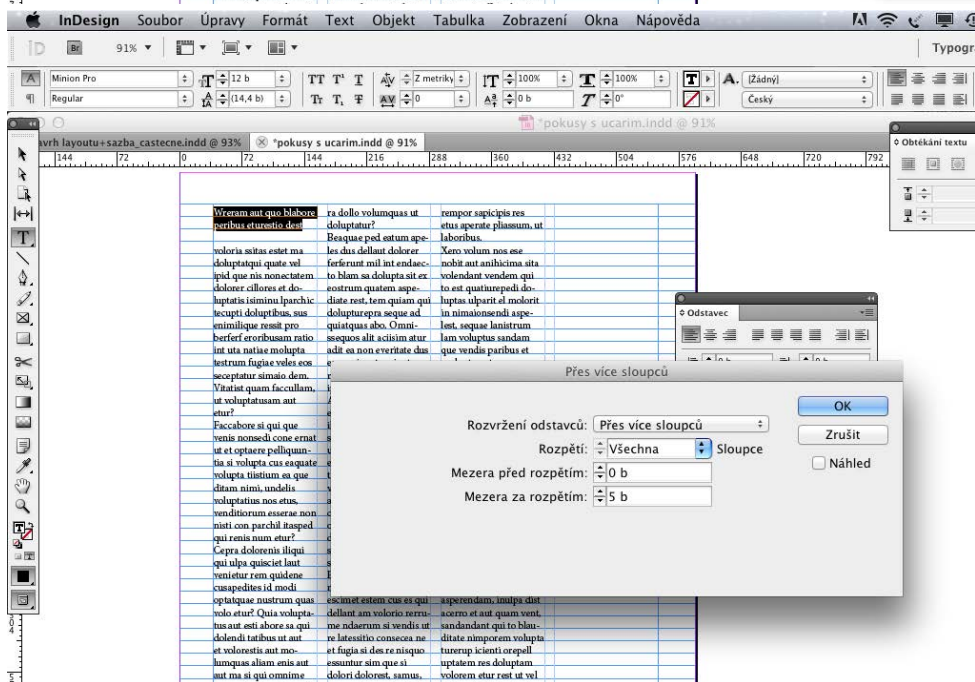
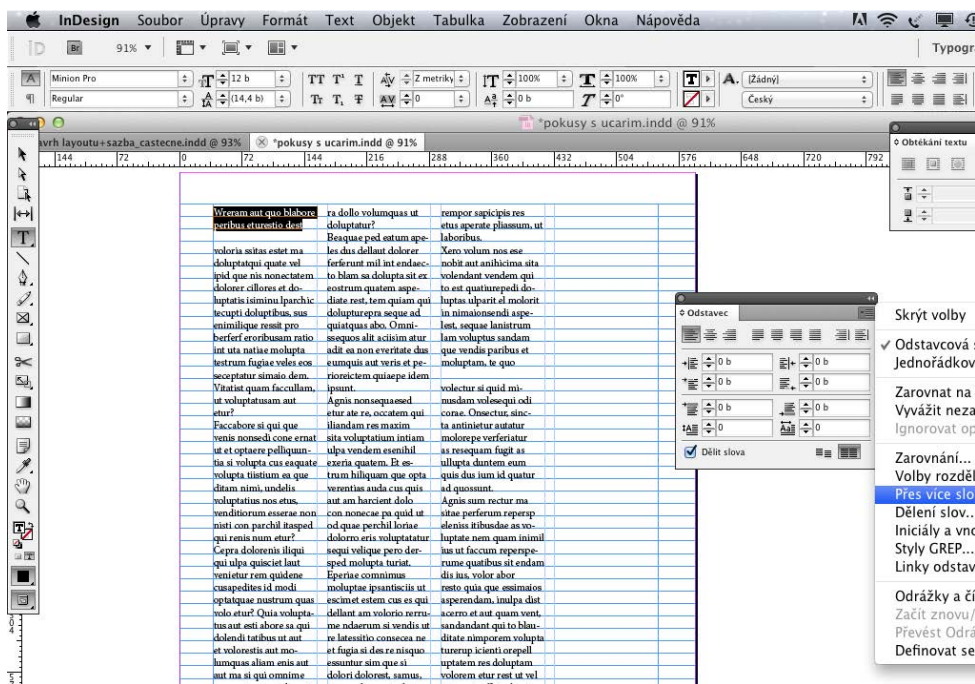

... a zástupný text posléze můžete nahradit textem skutečným.

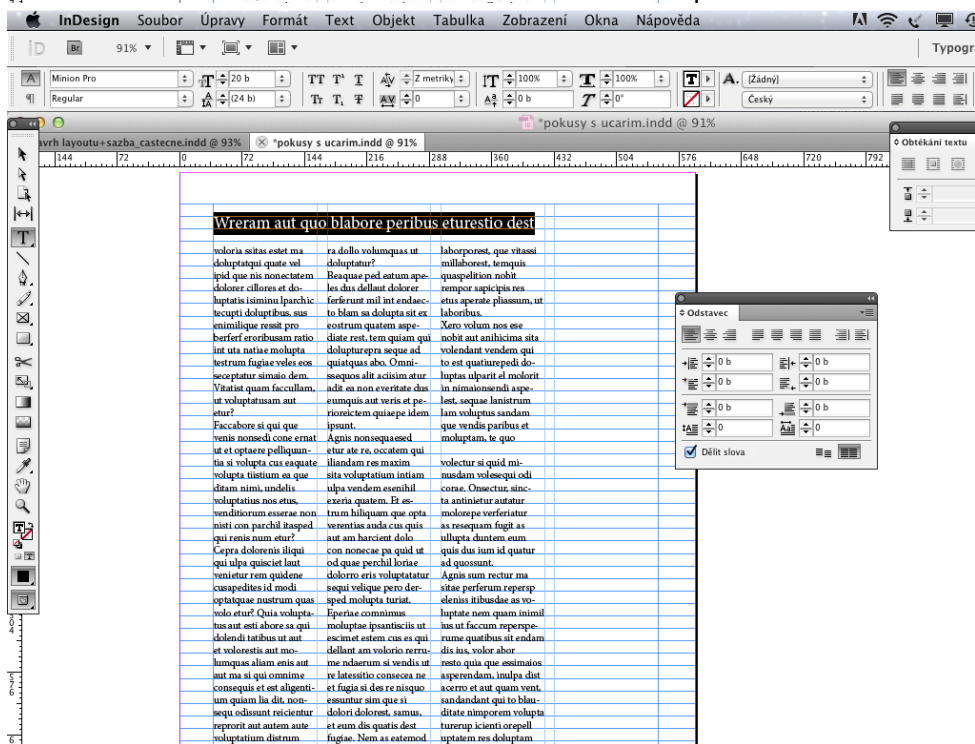
Jak vytvořit v rámečku s více sloupci textu text přes několik sloupců?

V paletce Odstavec si vyberte pod malou šipkou v pravém horním rohu nabídku „přes sloupců“ a určete si, jestli má být text přes všechny sloupce nebo jenom třeba přes dva.

Pak už stačí jenom zvětšit titulek na požadovanou velikost ... (viz obrázky na této straně)

Vytvořte 3 návrhy grafického řešení celostránkového článku s námětem „cestování“. Udělejte si textový rámeček s více sloupečky a několika obrázky. Ke konstrukci návrhu využijte mřížku účaří. Nemusíte použít konkrétní text. Vymyslete pouze nápis a zbytek můžete nahradit funkcí „zástupný text“. Formát každého návrhu bude A4 a hotový návrh uložte do PDF.

9. PRÁCE SE STYLY

V této kapitole:

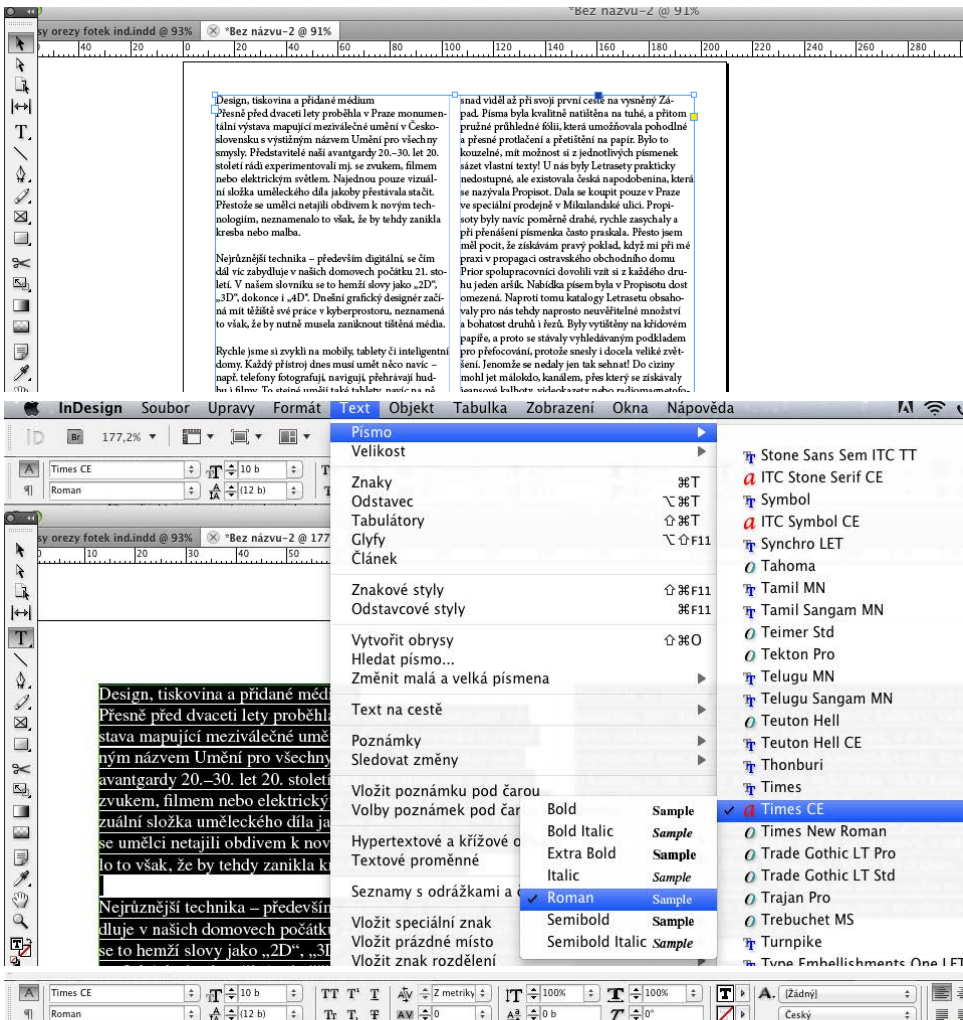
- se dozvíte, jak si ulehčit práci se sazbou delších textů pomocí stylů

Klíčová slova:

- znakové styly, odstavcové styly

Možnost přednastavení stylů, ať už znakových, odstavcových nebo objektových – patří k velkým přednostem profesionálních sazecích programů. A nejinak je tomu také v InDesignu. Tím, že si na začátku práce předvolíte, jak budou vypadat odstavce, nadpisy, chlebový text nebo třeba vzhled rámečků ve vašem dokumentu, ušetříte si později spoustu času. Navíc vám to umožní kdykoliv okamžitě a najednou změnit v celém i mnohostránkovém dokumentu jakékoliv atributy vašich stylů – např. typ, velikost nebo barvu písma. V dnešní lekci si vyzkoušíme nejprve předvolit a poté i aplikovat styly znaků a stylů objektů.

Styly

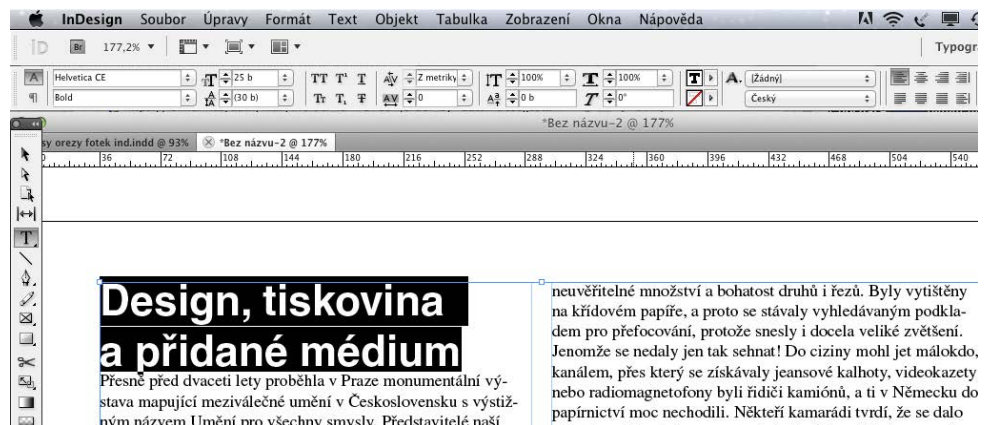
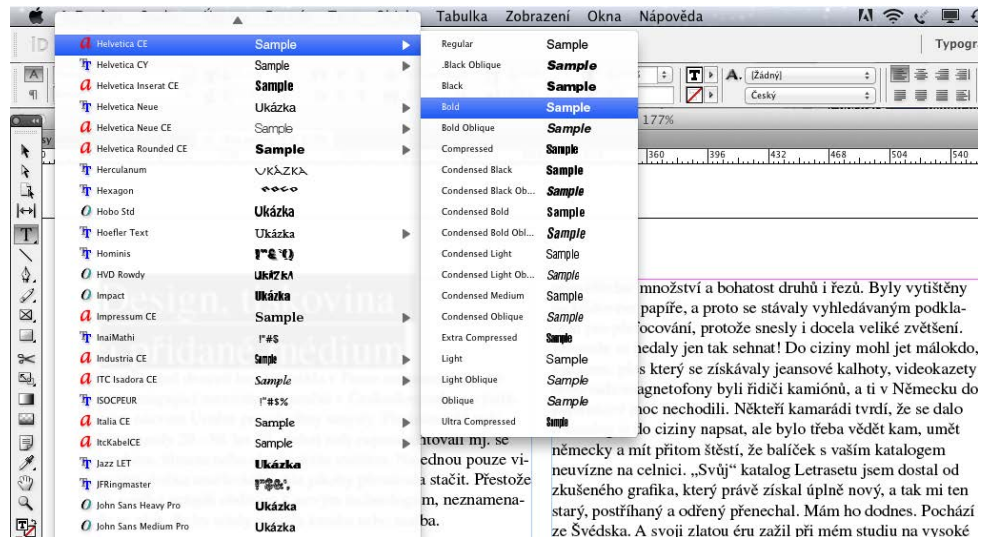

Nejprve si vytvoříme nový dvousloupcový textový rámeček a nalijeme do něho text.

Zvolíme si typ chlebového písma, velikost a proklady.

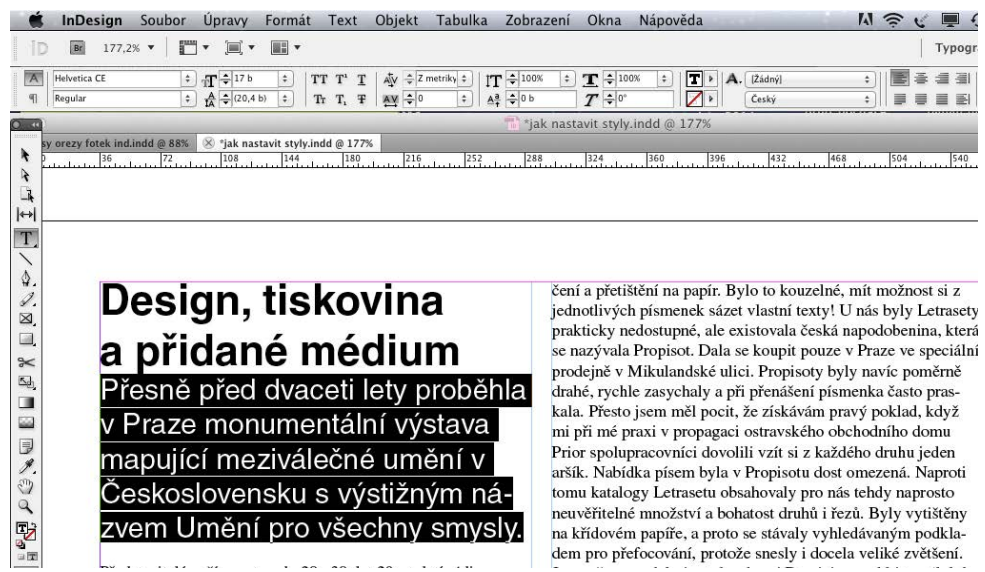
Podle prokladů chlebového písma si nastavte mřížku účaří (viz předchozí lekce).

Nyní si zvolíme typ a velikost písma pro hlavní titulek.

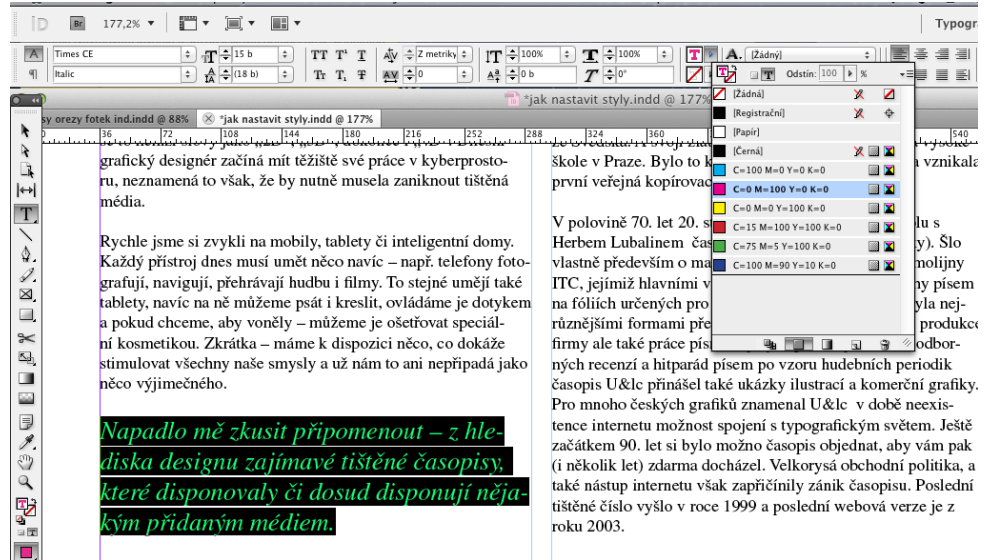

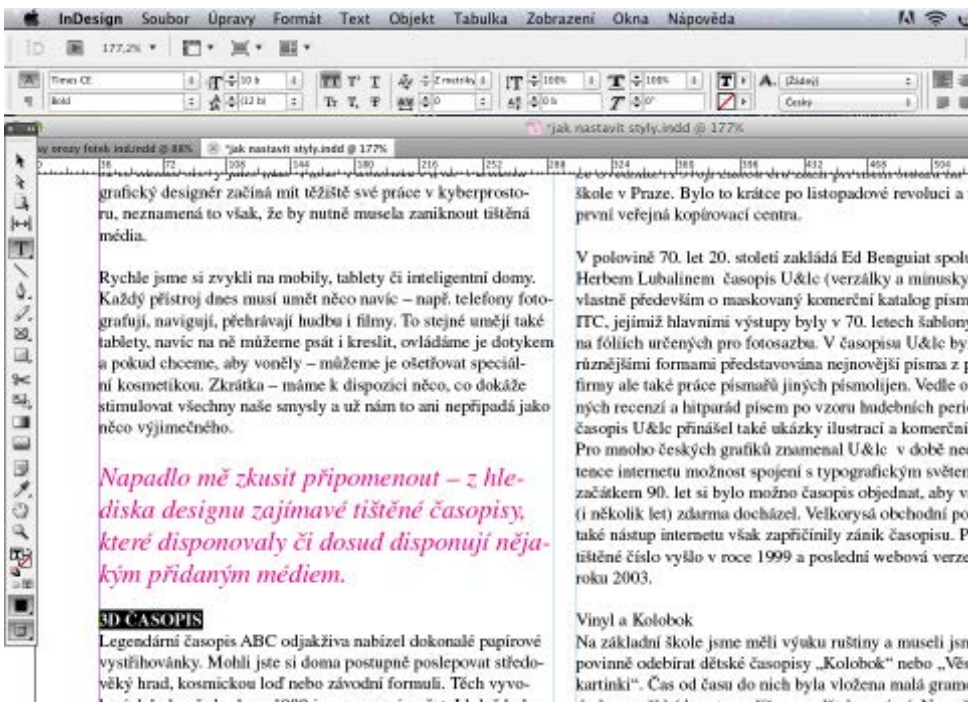
Nyní si zvolíme typ a velikost písma pro perex.

Perex v žurnalistice označuje krátký text, jehož účelem je uvést a upoutat pozornost na následující delší text článku a/nebo naznačit, o čem článek bude. Na co nestačí upoutat titulek nebo podtitulek, to rozvádí perex. Obvykle bývá přes celou šířku sazby, ale obecně se tento název vžil i pro texty, které jsou zalomeny jen přes jeden sloupec sazby.

Nyní si zvolíme typ, velikost a barvu písma pro zdůrazněný citát z textu.

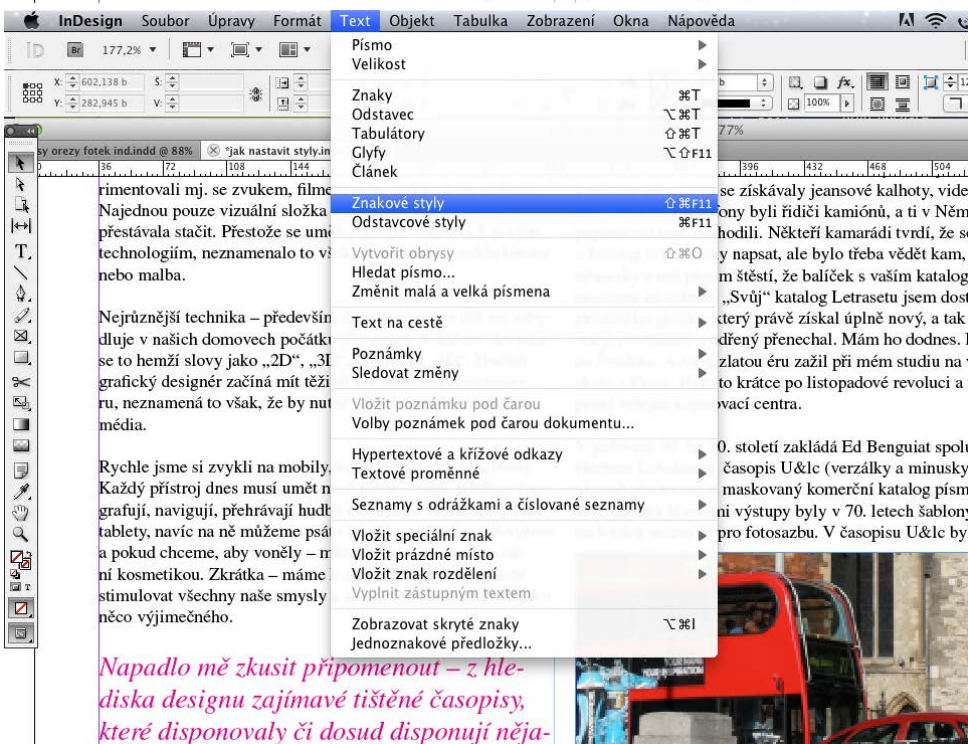

Nyní si zvolíme typ, velikost a písma pro menší nadpis.

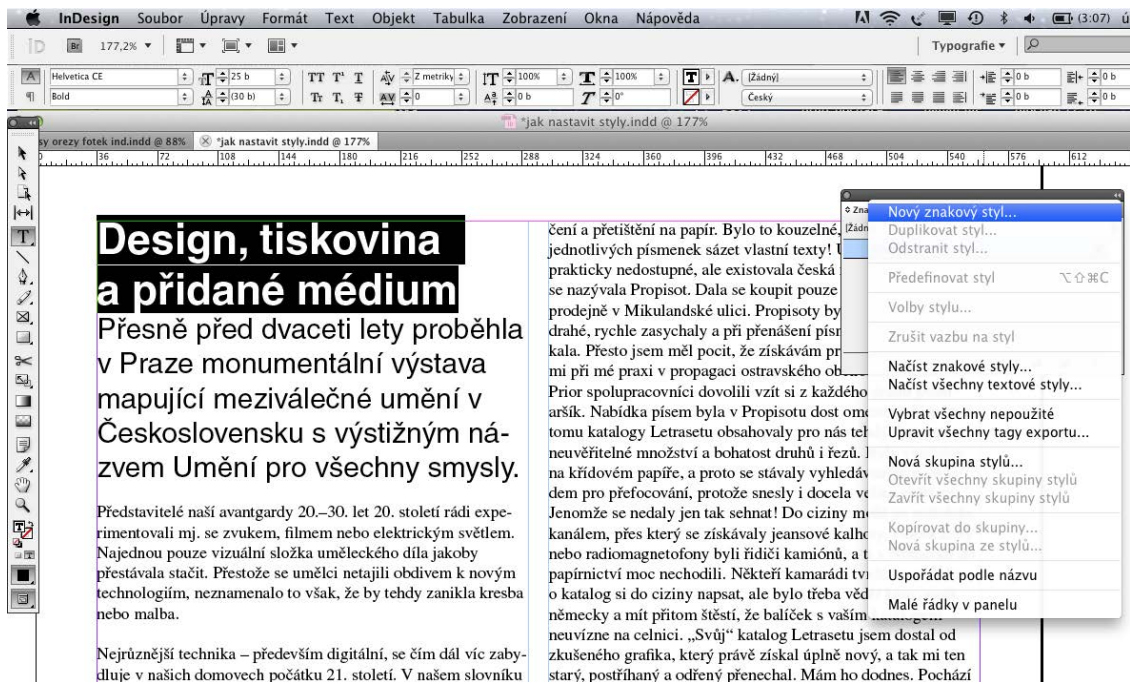
Nyní si zvolíme typ, velikost a barvu písma pro popisek k obrázku.

Všechny námi vybrané atributy písma nyní musíme přednadvít do znakových stylů.

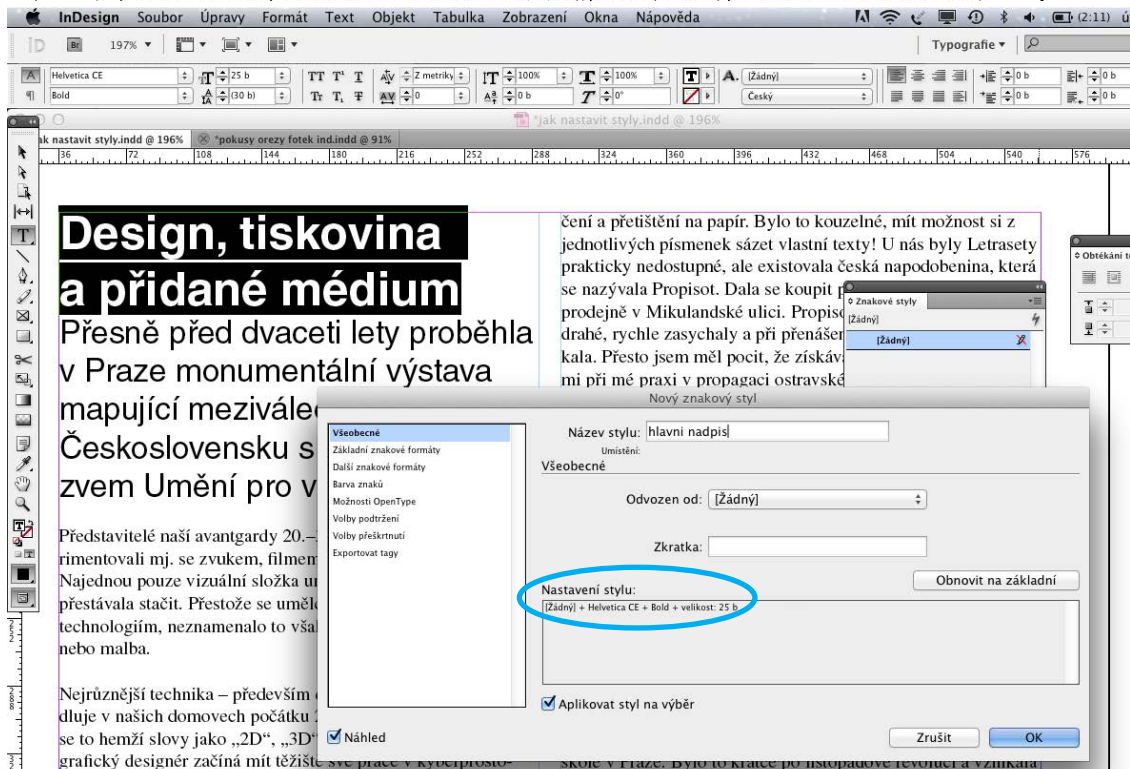
Pod menu Text (nebo Okna) si vybereme Znakové styly.

Označíme si hlavní titulek a dáme si vybereme nabídku **Nový znakový styl**.

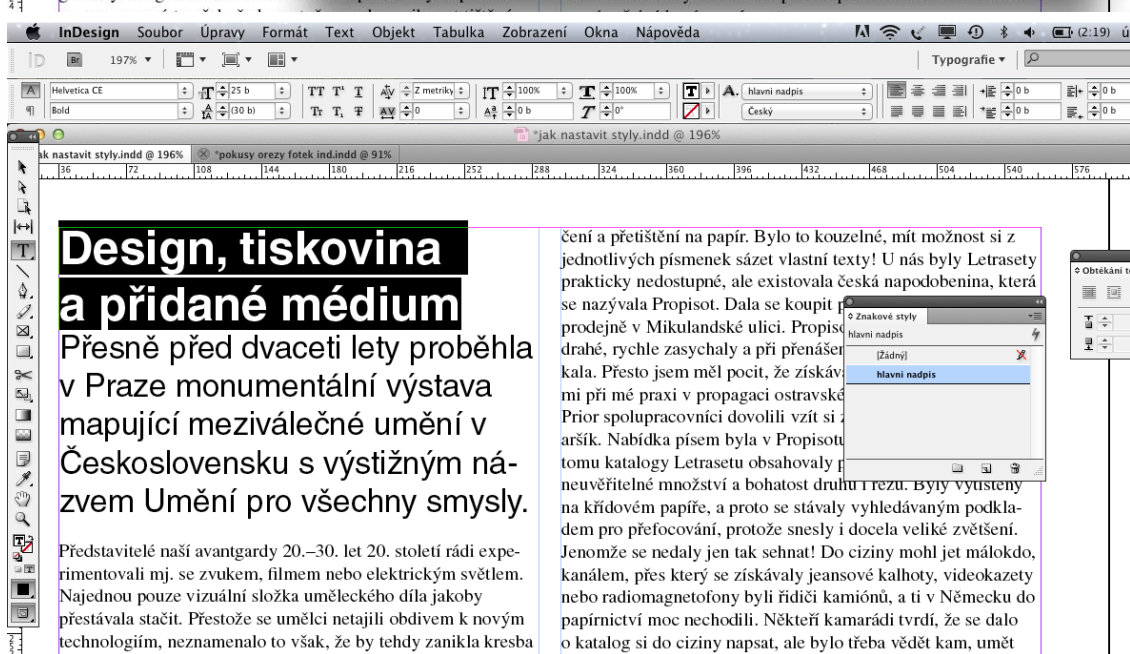

... dáme si vybereme nabídku **Nový znakový styl**. Pojmenujeme si ho např. „hlavní nadpis“.

V tabulce se nám objeví atributy našeho stylu tak, jak jsme si je předtím nastavili.

Pokud nyní dáme „OK“, v paletě znakových stylů se nám náš nový styl objeví.

Stejně postupujte i u přidávání dalších stylů.

Design, tiskovina a přidané médium

Přesně před dvaceti lety proběhla v Praze monumentální výstava mapující meziválečné umění v Československu s výstižným názvem Umění pro všechny smysly.

Představitelé naší avantgardy 20.–30. let 20. století rádi experimentovali mj. se zvukem, filmem nebo elektrickým světlem. Najednou pouze vizuální složka uměleckého díla jakoby přestávala stačit. Přestože se umělci netajili obdivem k novým technologiím, neznamenalo to však, že by tehdy zanikla kresba nebo malba.

Nejrůznější technika – především digitální, se čím dál víc zabývá

čení a přetištění na papír. Bylo to kouzelné, mít jednotlivých písmenek sázet vlastní texty! U nás prakticky nedostupné, ale existovala česká napose nazývala Propisot. Dala se koupit pouze v Praze prodávě v Mikulandské ulici. Propisoty byly na drahé, rychle zasykala. Přesto jsem mi při mé praxi v Prior spolupracovník. Nabídka pís tomu katalogy Let neuvěřitelné množ zkušného

Nový znakový styl...
Duplikovat styl...
Odstranit styl...
Předdefinovat styl
Volby stylu...
Zrušit vazbu na styl
Načíst znakové styly...
Načíst všechny textové styly...
Vybrat všechny nepoužité
Upravit všechny tagy exportu...
Nová skupina stylů...
Otevřít všechny skupiny stylů
Zavřít všechny skupiny stylů
Kopírovat do skupiny...
Nová skupina ze stylů...
Uspořádat podle názvu

Design, tiskovina a přidané médium

Přesně před dvaceti lety proběhla v Praze monumentální výstava mapující meziválečné umění v Československu s výstižným názvem Umění pro všechny smysly.

Představitelé naší avantgardy 20.–30. let 20. století rádi experimentovali mj. se zvukem, filmem nebo elektrickým světlem. Najednou pouze vizuální složka uměleckého díla jakoby přestávala stačit. Přestože se umělci netajili obdivem k novým technologiím, neznamenalo to však, že by tehdy zanikla kresba nebo malba.

Nejrůznější technika – především digitální, se čím dál víc zabývá

čení a přetištění na papír. Bylo to kouzelné, mít jednotlivých písmenek sázet vlastní texty! U nás prakticky nedostupné, ale existovala česká napose nazývala Propisot. Dala se koupit pouze v Praze prodávě v Mikulandské ulici. Propisoty byly na drahé, rychle zasykala. Přesto jsem mi při mé praxi v Prior spolupracovník. Nabídka pís tomu katalogy Let neuvěřitelné množ zkušného

Nový znakový styl

Název stylu: perex

Umístění: Všeobecné

Všeobecné

Odvozen od: [Žádný]

Zkratka:

Nastavení stylu: [Žádný] + Helvetica CE + velikost: 17 b

Aplikovat styl na výběr

Náhled

Obnovit na základní

Zrušit OK

Nejrůznější technika – především digitální, se čím dál víc zabývá v našich domovech počátku 21. století. V našem slovníku se to hemží slovy jako „2D“, „3D“, dokonce i „4D“. Dnešní grafický designér začíná mít těžší své práce v kyberprostoru, neznamená to však, že by nutně musela zaniknout tištěná média.

Rychle jsme si zvykli na mobily, tablety či inteligentní domy. Každý přístroj dnes musí umět něco navíc – např. telefony fotografují, navigují, přehrávají hudbu i filmy. To stejné umějí také tablety, navíc na ně můžeme psát i kreslit, ovládáme je dotykem a pokud chceme, aby voněly – můžeme je ošetřovat speciální kosmetikou. Zkratka – máme k dispozici něco, co dokáže stimulovat všechny naše smysly a už nám to ani nepřipadá jako něco výjimečného.

Napadlo mě zkusit připomenout – z hlediska designu zajímavé tištěné časopisy, které disponovaly či dosud disponují nějakým přidaným médiem.

3D ČASOPIS

Legendární časopis ABC odjakživa nabízel dokonalé papírové

neuvízne na celnici. „Svůj“ katalog Letrasetu jsem dostal od zkušeného grafika, který právě získal úplně nový, a tak mi ten starý, postříhaný a oděný přenechal. Mám ho dodnes. Pochází ze Švédska. A svojí zlatou éru zažil při mém studiu na vysoké škole v Praze. Bylo to krátce po listopadové revoluci a vznikala první veřejná kopírovací centra.

V polovině 70. let 20. století za Herbem Lubalínem časopis U vlastně především o maskovan ITC, jejímiž hlavními výstupy na fóliích určených pro fotosaz

Nový znakový styl...
Duplikovat styl...
Odstranit styl...
Předdefinovat styl
Volby stylu...
Zrušit vazbu na styl
Načíst znakové styly...
Načíst všechny textové styly...
Vybrat všechny nepoužité
Upravit všechny tagy exportu...
Nová skupina stylů...
Otevřít všechny skupiny stylů
Zavřít všechny skupiny stylů
Kopírovat do skupiny...
Nová skupina ze stylů...
Uspořádat podle názvu
Malé řádky v panelu

InDesign Soubor Úpravy Formát Text Objekt Tabulka Zobrazení Okna Nápověda

200%

Times CE 15 b Italic Z metricky 100% 100% (Žádný) 0 b 0 b Český

36 72 108 144 180 216 252 288 324 360 396 432 468 504 540

Nejrůznější technika – především digitální, se čím dál víc zabydluje v našich domovech počátku 21. století. V našem slovníku se to hemží slovy jako „2D“, „3D“, dokonce i „4D“. Dnešní grafický designér začíná mít těžšíštv své práce v kyberprostoru, neznamená to však, že by nutně musela zaniknout tištěná média.

Rychle jsme si zvykli na mobily, tablety či inteligentní domy. Každý přístroj dnes musí umět něco navíc – např. telefony fotografují, navigují, přehrávají hudbu i filmy. To stejné umějí také tablety, navíc na ně můžeme psát i kreslit, ovládáme je dotykem a pokud chceme, aby voněly – můžeme je ošetřovat speciální kosmetikou. Zkrátka – máme k dispozici něco, co dokáže stimulovat všechny naše smysly a už nám to ani nepřipadá jako něco výjimečného.

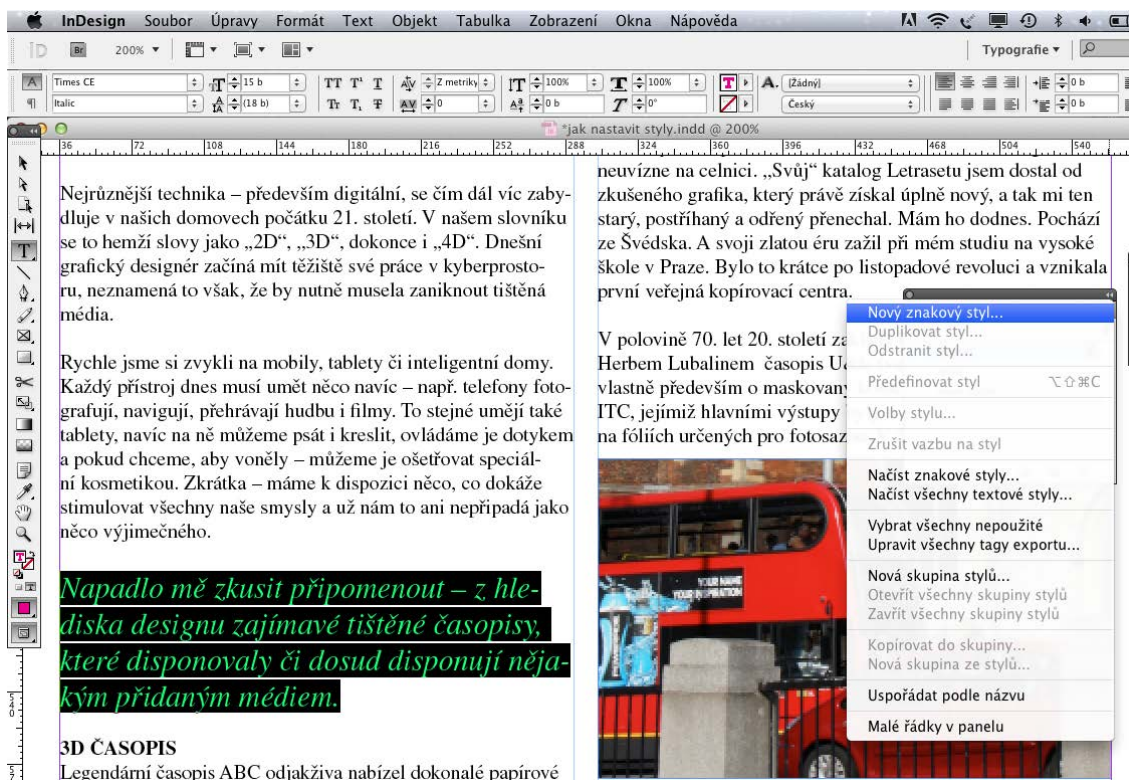
Napadlo mě zkusit připomenout – z hlediska designu zajímavé tištěné časopisy, které disponovaly či dosud disponují nějakým přidaným médiem.

3D ČASOPIS
Legendární časopis ABC odjakživa nabízel dokonalé papírové

neuvízne na celnici. „Svůj“ katalog Letrasetu jsem dostal od zkušeného grafika, který právě získal úplně nový, a tak mi ten starý, postříhaný a odřený přenechal. Mám ho dodnes. Pochází ze Švédska. A svoji zlatou éru zažil při mém studiu na vysoké škole v Praze. Bylo to krátce po listopadové revoluci a vznikala první veřejná kopírovací centra.

V polovině 70. let 20. století za Herbem Lubalinem časopis U&lc (ve vlastně především o maskovaný kome ITC, jejichž hlavními výstupy byly v na fóliích určených pro fotosaz

Nový znakový styl...
Duplikovat styl...
Odstranit styl...
Předefinovat styl ⌘⇧⌘C
Volby stylu...
Zrušit vazbu na styl
Načíst znakové styly...
Načíst všechny textové styly...
Vybrat všechny nepoužité
Upravit všechny tagy exportu...
Nová skupina stylů...
Otevřít všechny skupiny stylů
Zavřít všechny skupiny stylů
Kopírovat do skupiny...
Nová skupina ze stylů...
Uspořádat podle názvu
Malé řádky v panelu

InDesign Soubor Úpravy Formát Text Objekt Tabulka Zobrazení Okna Nápověda

200%

Times CE 15 b Italic Z metricky 100% 100% (Žádný) 0 b 0 b Český

36 72 108 144 180 216 252 288 324 360 396 432 468 504 540

Nejrůznější technika – především digitální, se čím dál víc zabydluje v našich domovech počátku 21. století. V našem slovníku se to hemží slovy jako „2D“, „3D“, dokonce i „4D“. Dnešní grafický designér začíná mít těžšíštv své práce v kyberprostoru, neznamená to však, že by nutně musela zaniknout tištěná média.

Rychle jsme si zvykli na mobily, tablety či inteligentní domy. Každý přístroj dnes musí umět něco navíc – např. telefony fotografují, navigují, přehrávají hudbu i filmy. To stejné umějí také tablety, navíc na ně můžeme psát i kreslit, ovládáme je dotykem a pokud chceme, aby voněly – můžeme je ošetřovat speciální kosmetikou. Zkrátka – máme k dispozici něco, co dokáže stimulovat všechny naše smysly a už nám to ani nepřipadá jako něco výjimečného.

Napadlo mě zkusit připomenout – z hlediska designu zajímavé tištěné časopisy, které disponovaly či dosud disponují nějakým přidaným médiem.

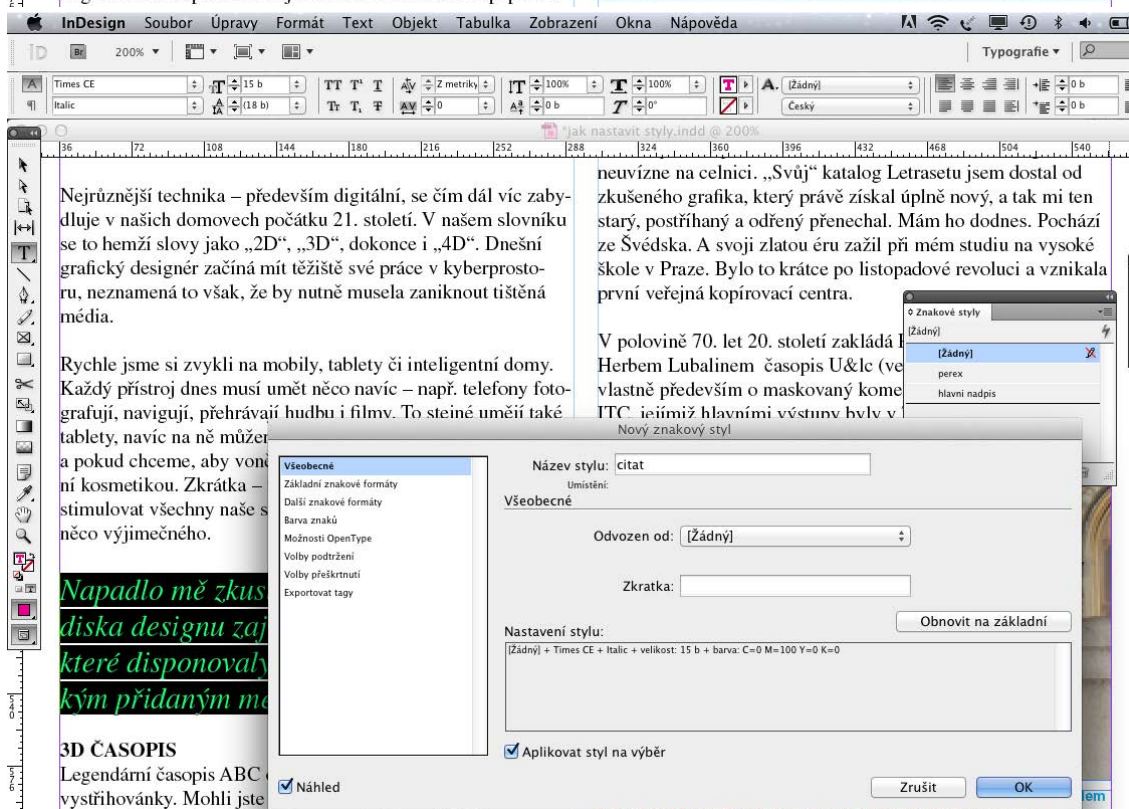
3D ČASOPIS
Legendární časopis ABC odjakživa nabízel dokonalé papírové

neuvízne na celnici. „Svůj“ katalog Letrasetu jsem dostal od zkušeného grafika, který právě získal úplně nový, a tak mi ten starý, postříhaný a odřený přenechal. Mám ho dodnes. Pochází ze Švédska. A svoji zlatou éru zažil při mém studiu na vysoké škole v Praze. Bylo to krátce po listopadové revoluci a vznikala první veřejná kopírovací centra.

V polovině 70. let 20. století za Herbem Lubalinem časopis U&lc (ve vlastně především o maskovaný kome ITC, jejichž hlavními výstupy byly v na fóliích určených pro fotosaz

Všeobecné
Základní znakové formáty
Další znakové formáty
Barva znaků
Možnosti OpenType
Volby podržení
Volby přeškrtnutí
Exportovat tagy

Název stylu: citat
Umístění:
Všeobecné
Odvozen od: (Žádný)
Zkratka:
Nastavení stylu:
(Žádný) + Times CE + Italic + velikost: 15 b + barva: C=0 M=100 Y=0 K=0
 Aplikovat styl na výběr
Zrušit OK

InDesign Soubor Úpravy Formát Text Objekt Tabulka Zobrazení Okna Nápověda

200%

Times CE 15 b Italic Z metricky 100% 100% (Žádný) 0 b 0 b Český

36 72 108 144 180 216 252 288 324 360 396 432 468 504 540

Nejrůznější technika – především digitální, se čím dál víc zabydluje v našich domovech počátku 21. století. V našem slovníku se to hemží slovy jako „2D“, „3D“, dokonce i „4D“. Dnešní grafický designér začíná mít těžšíštv své práce v kyberprostoru, neznamená to však, že by nutně musela zaniknout tištěná média.

Rychle jsme si zvykli na mobily, tablety či inteligentní domy. Každý přístroj dnes musí umět něco navíc – např. telefony fotografují, navigují, přehrávají hudbu i filmy. To stejné umějí také tablety, navíc na ně můžeme psát i kreslit, ovládáme je dotykem a pokud chceme, aby voněly – můžeme je ošetřovat speciální kosmetikou. Zkrátka – máme k dispozici něco, co dokáže stimulovat všechny naše smysly a už nám to ani nepřipadá jako něco výjimečného.

Napadlo mě zkusit připomenout – z hlediska designu zajímavé tištěné časopisy, které disponovaly či dosud disponují nějakým přidaným médiem.

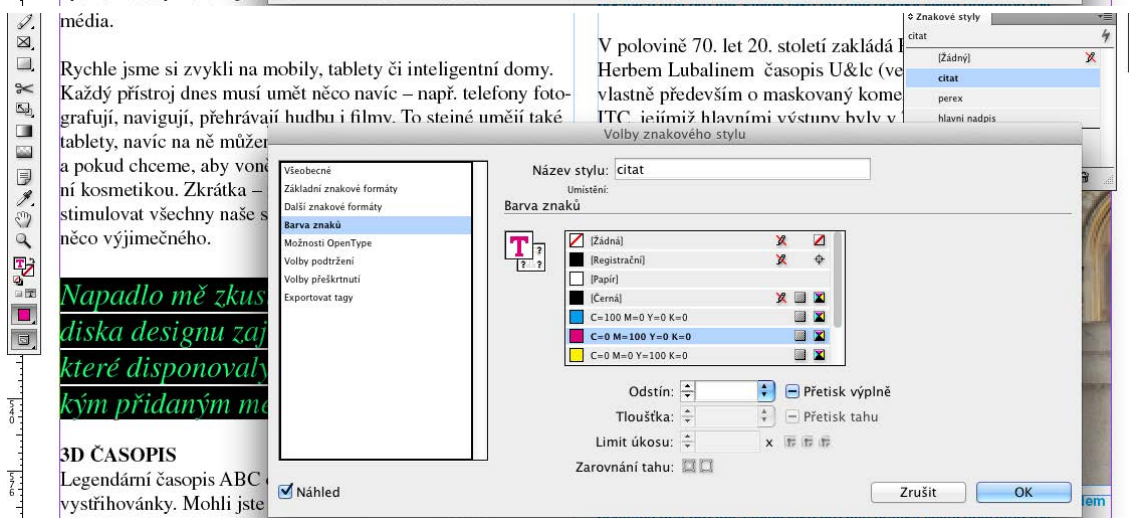
3D ČASOPIS
Legendární časopis ABC odjakživa nabízel dokonalé papírové

neuvízne na celnici. „Svůj“ katalog Letrasetu jsem dostal od zkušeného grafika, který právě získal úplně nový, a tak mi ten starý, postříhaný a odřený přenechal. Mám ho dodnes. Pochází ze Švédska. A svoji zlatou éru zažil při mém studiu na vysoké škole v Praze. Bylo to krátce po listopadové revoluci a vznikala první veřejná kopírovací centra.

V polovině 70. let 20. století za Herbem Lubalinem časopis U&lc (ve vlastně především o maskovaný kome ITC, jejichž hlavními výstupy byly v na fóliích určených pro fotosaz

Všeobecné
Základní znakové formáty
Další znakové formáty
Barva znaků
Možnosti OpenType
Volby podržení
Volby přeškrtnutí
Exportovat tagy

Název stylu: citat
Umístění:
Barva znaků
 (Žádný) [Registrační] [Papír] [Cerná]
C=100 M=0 Y=0 K=0
C=0 M=100 Y=0 K=0
C=0 M=0 Y=100 K=0
Odstín: Přetisk výplně
Tloušťka: Přetisk tahu
Limit úkosu: x
Zarovnání tahu:
Zrušit OK

se to hemží slovy jako „2D“, „3D“, dokonce i „4D“. Dnešní grafický designér začíná mít těžiště své práce v kyberprostoru, neznamená to však, že by nutné musela zaniknout tištěná média.

Rychle jsme si zvykli na mobily, tablety či inteligentní domy. Každý přístroj dnes musí umět něco navíc – např. telefony fotografují, navigují, přehrávají hudbu i filmy. To stejné umějí také tablety, navíc na ně můžeme psát i kreslit, ovládáme je dotykem a pokud chceme, aby voněly – můžeme je ošetřovat speciální kosmetikou. Zkrátka – máme k dispozici něco, co dokáže stimulovat všechny naše smysly a už nám to ani nepřipadá jako něco výjimečného.

Napadlo mě zkusit připomenout – z hlediska designu zajímavé tištěné časopisy, které disponovaly či dosud disponují nějakým přidaným médiem.

3D ČASOPIS

Legendární časopis ABC odjakživa nabízel dokonalé papírové vystřihovánky. Mohli jste si doma postupně poslepoval středověký hrad, kosmickou loď nebo závodní formulí. Těch vyvolených bylo před rokem 1989 jen omezený počet. I když byl o časopis enormní zájem, jeho náklad se nezvyšoval. Pokud jste si ho chtěli koupit, museli jste se zapsat do pořadníku a čekat, až si ho někdo odhlásí. Anebo mít známou v trafice. Bylo to

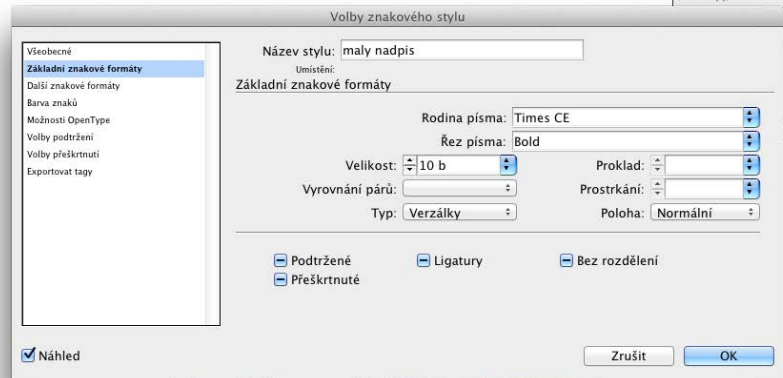
ze Švédska. A svoji zlatou éru zažil při mém studiu na vysoké škole v Praze. Bylo to krátce po listopadové revoluci a vznikala první veřejná kopírovací centra.

V polovině 70. let 20. století zažila grafická typografie vlastně především o maskování komerčních výstupů ITC, jejichž hlavními výstupy byly v 70. letech 20. století na fóliích určených pro fotosazbu.

Katalog písem firmy Letraset vlastně není časopis, ale v éře před příchodem počítačů hrál pro mě, stejně jako pro jiné grafiky velmi důležitou roli.

různějšími formami představována nejnovější písma z produkce firmy ale také práce písmařů jiných písmolijen. Vedle odborných recenzí a hitparád písem po vzoru hudebních periodik

... které disponovaly či dosud disponují nějakým přidaným médiem.

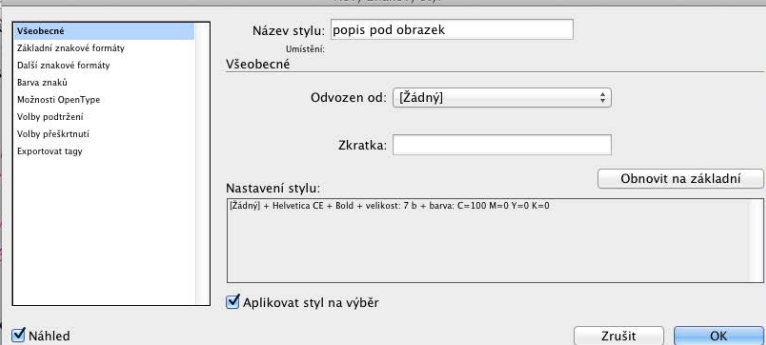
Kazdy přístroj dnes musí umět něco navíc – např. telefony fotografují, navigují, přehrávají hudbu i filmy. To stejné umějí také tablety, navíc na ně můžeme psát i kreslit, ovládáme je dotykem a pokud chceme, aby voněly – můžeme je ošetřovat speciální kosmetikou. Zkrátka – stimulovat všechny naše smysly a už nám to ani nepřipadá jako něco výjimečného.

Napadlo mě zkusit připomenout – z hlediska designu zajímavé tištěné časopisy, které disponovaly či dosud disponují nějakým přidaným médiem.

3D ČASOPIS

Legendární časopis ABC odjakživa nabízel dokonalé papírové vystřihovánky. Mohli jste si doma postupně poslepoval středověký hrad, kosmickou loď nebo závodní formulí. Těch vyvolených bylo před rokem 1989 jen omezený počet. I když byl o časopis enormní zájem, jeho náklad se nezvyšoval. Pokud jste si ho chtěli koupit, museli jste se zapsat do pořadníku a čekat, až si ho někdo odhlásí. Anebo mít známou v trafice. Bylo to

ne především o maskování komerčních výstupů ITC, jejichž hlavními výstupy byly v 70. letech 20. století na fóliích určených pro fotosazbu.

... ale v éře před příchodem počítačů hrál pro mě, stejně jako pro jiné grafiky velmi důležitou roli.

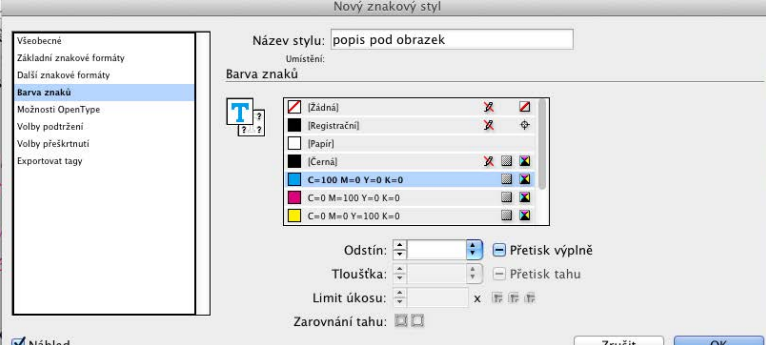
Kazdy přístroj dnes musí umět něco navíc – např. telefony fotografují, navigují, přehrávají hudbu i filmy. To stejné umějí také tablety, navíc na ně můžeme psát i kreslit, ovládáme je dotykem a pokud chceme, aby voněly – můžeme je ošetřovat speciální kosmetikou. Zkrátka – stimulovat všechny naše smysly a už nám to ani nepřipadá jako něco výjimečného.

Napadlo mě zkusit připomenout – z hlediska designu zajímavé tištěné časopisy, které disponovaly či dosud disponují nějakým přidaným médiem.

3D ČASOPIS

Legendární časopis ABC odjakživa nabízel dokonalé papírové vystřihovánky. Mohli jste si doma postupně poslepoval středověký hrad, kosmickou loď nebo závodní formulí. Těch vyvolených bylo před rokem 1989 jen omezený počet. I když byl o časopis enormní zájem, jeho náklad se nezvyšoval. Pokud jste si ho chtěli koupit, museli jste se zapsat do pořadníku a čekat, až si ho někdo odhlásí. Anebo mít známou v trafice. Bylo to

představována nejnovější písma z produkce firmy ale také práce písmařů jiných písmolijen.

... ale v éře před příchodem počítačů hrál pro mě, stejně jako pro jiné grafiky velmi důležitou roli.

Nejrůznější technika – především digitální, se čím dál víc zabydluje v našich domovech počátku 21. století. V našem slovníku se to hemží slovy jako „2D“, „3D“, dokonce i „4D“. Dnešní grafický designér začíná mít těžší život v kyberprostoru, neznámá to však, že by nutně musela zaniknout tištěná média.

Rychle jsme si zvykli na mobily, tablety či inteligentní domy. Každý přístroj dnes musí umět něco navíc – např. telefony fotografují, navigují, přehrávají hudbu i filmy. To stejné umějí také tablety, navíc na ně můžeme psát i kreslit, ovládáme je dotykem a pokud chceme, aby voněly – můžeme je ošetřovat speciální kosmetikou. Zkrátka – máme k dispozici něco, co dokáže stimulovat všechny naše smysly a už nám to ani nepřipadá jako něco výjimečného.

Napadlo mě zkusit připomenout – z hlediska designu zajímavé tištěné časopisy, které disponovaly či dosud disponují nějakým přidaným médiem.

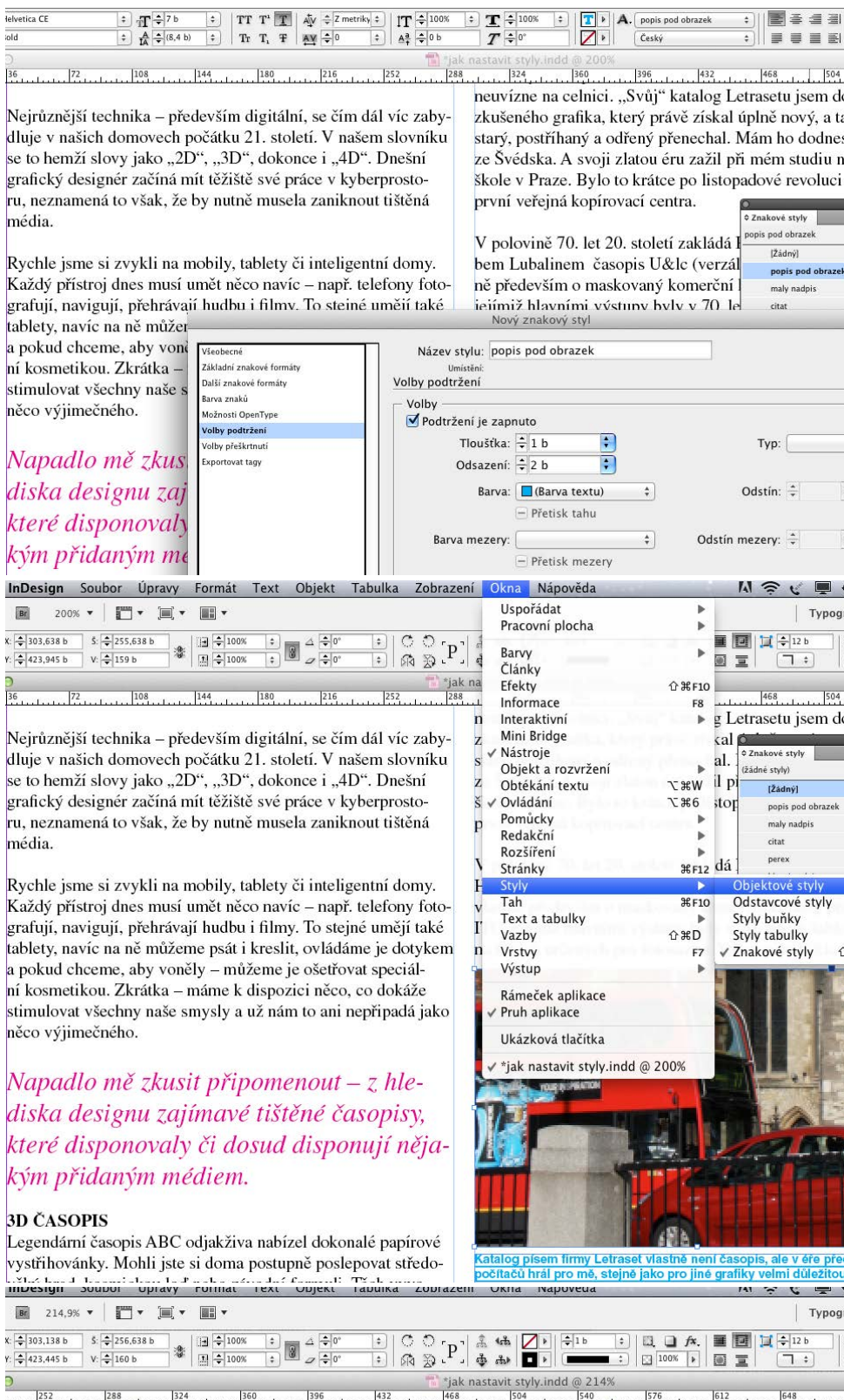
3D ČASOPIS
Legendární časopis ABC odjakživa nabízel dokonalé papírové vystřihovánky. Mohli jste si doma postupně poslepu stříhat a lepit dohromady různé části. Těchto

Herbem Lubalínem časopis U&lc (verzálky a minusky). Šlo vlastně především o maskovaný komerční katalog písmolijny ITC, jejímž hlavními výstupy byly v 70. letech šablony písem na fóliích určených pro fotosazbu. V časopisu U&lc byla nej-

neuvízne na celnici. „Svůj“ katalog Letrasetu jsem do zkušného grafika, který právě získal úplně nový, a to starý, postříhaný a odřený přenechal. Mám ho dodnes ze Švédska. A svoji zlatou éru zažil při mém studiu na škole v Praze. Bylo to krátce po listopadové revoluci – první veřejná kopírovací centra.

V polovině 70. let 20. století zakládá Herbem Lubalínem časopis U&lc (verzálky a minusky), který především o maskovaný komerční katalog písmolijny ITC, jejímž hlavními výstupy byly v 70. letech šablony písem na fóliích určených pro fotosazbu.

Katalog písem firmy Letraset vlastně není časopis, ale v éře před příchodem počítačů hrál pro mě, stejně jako pro jiné grafiky velmi důležitou roli.

Ve chvíli, kdy máte přednastaveny znakové styly, můžete začít nastavovat objektové styly – především textové nebo obrazové rámečky.

Paletku Objektové styly naleznete opět pod menu Okna.

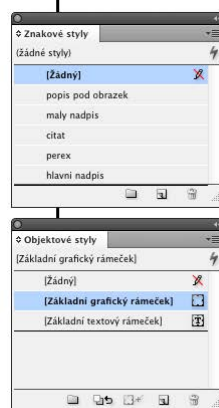
entní domy. telefony fotografují, navigují, přehrávají hudbu i filmy. To stejné umějí také tablety, navíc na ně můžeme psát i kreslit, ovládáme je dotykem a pokud chceme, aby voněly – můžeme je ošetřovat speciální kosmetikou. Zkrátka – máme k dispozici něco, co dokáže stimulovat všechny naše smysly a už nám to ani nepřipadá jako

- z hlediska designu zajímavé tištěné časopisy, které disponovaly či dosud disponují nějakým přidaným médiem.

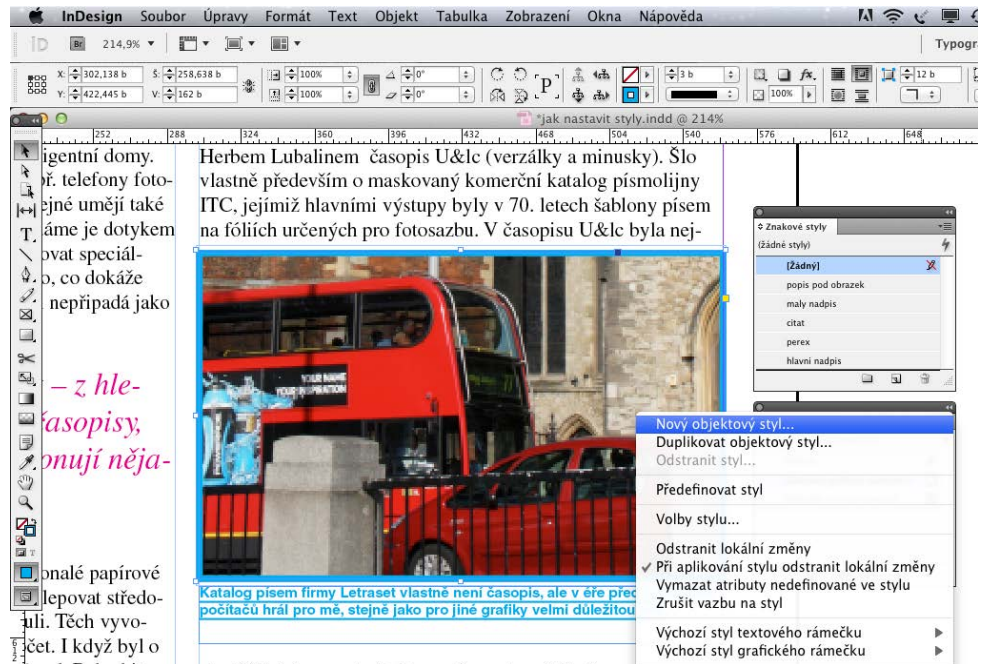
alé papírové vystřihovánky. Mohli jste si doma postupně poslepu stříhat a lepit dohromady různé části. Těchto

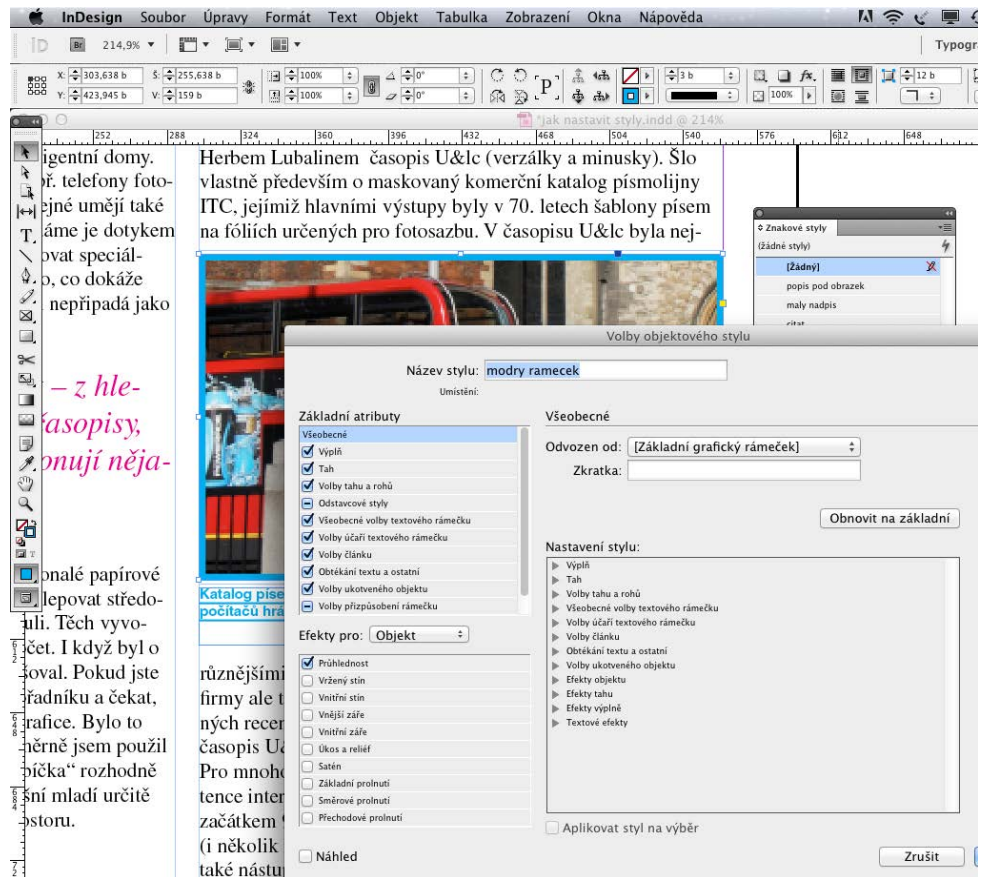
Katalog písem firmy Letraset vlastně není časopis, ale v éře před příchodem počítačů hrál pro mě, stejně jako pro jiné grafiky velmi důležitou roli.

Ovládání je velmi podobné jako u Znakových stylů. vyberete si Nový obdélníkový styl. Nejprve třeba definujeme obrázkový rámeček.

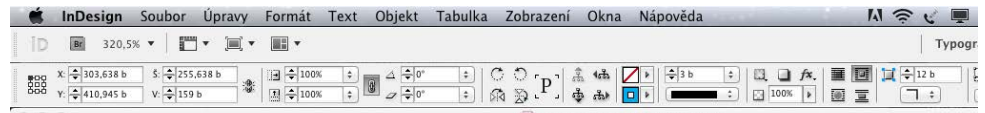

– z hlediska časopisů, používají nějaké...

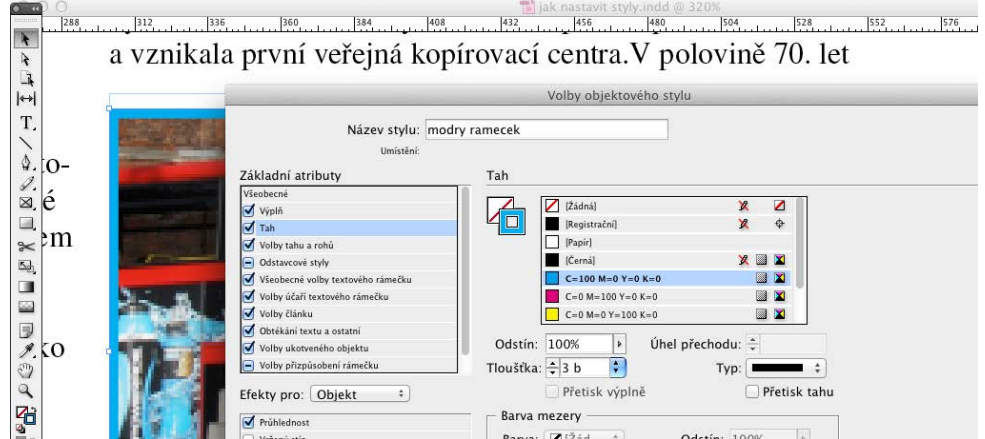

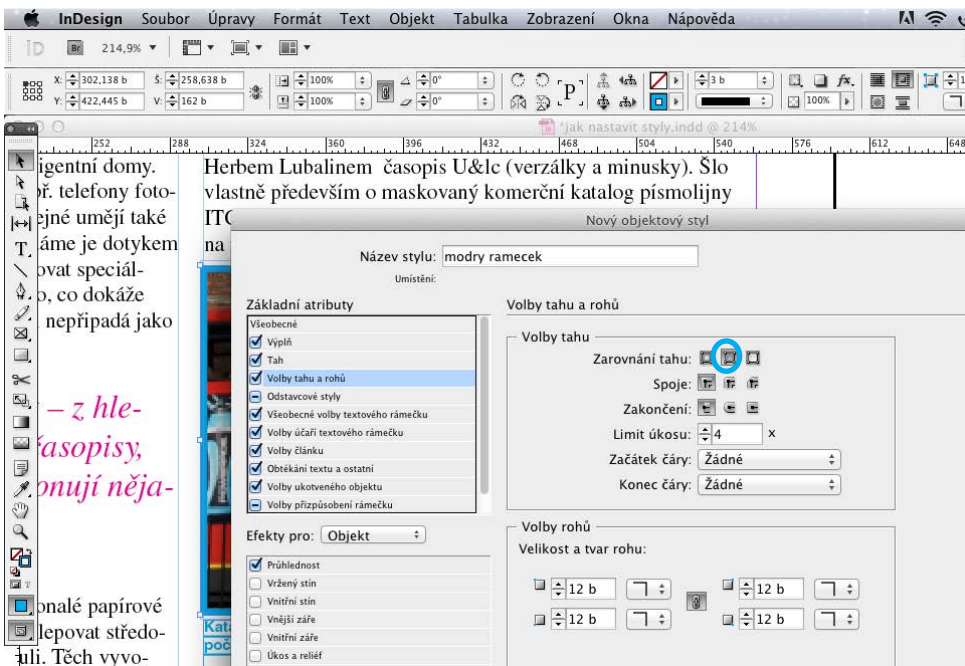
– z hlediska časopisů, používají nějaké...

Styl si pojmenujete a vyberete si z bohaté nabídky různých nastavení.

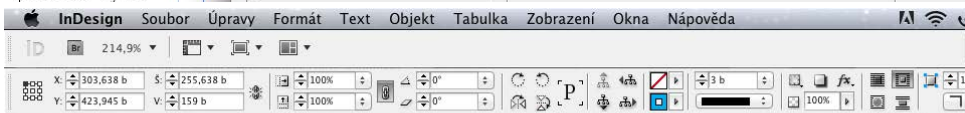

a vznikala první veřejná kopírovací centra. V polovině 70. let

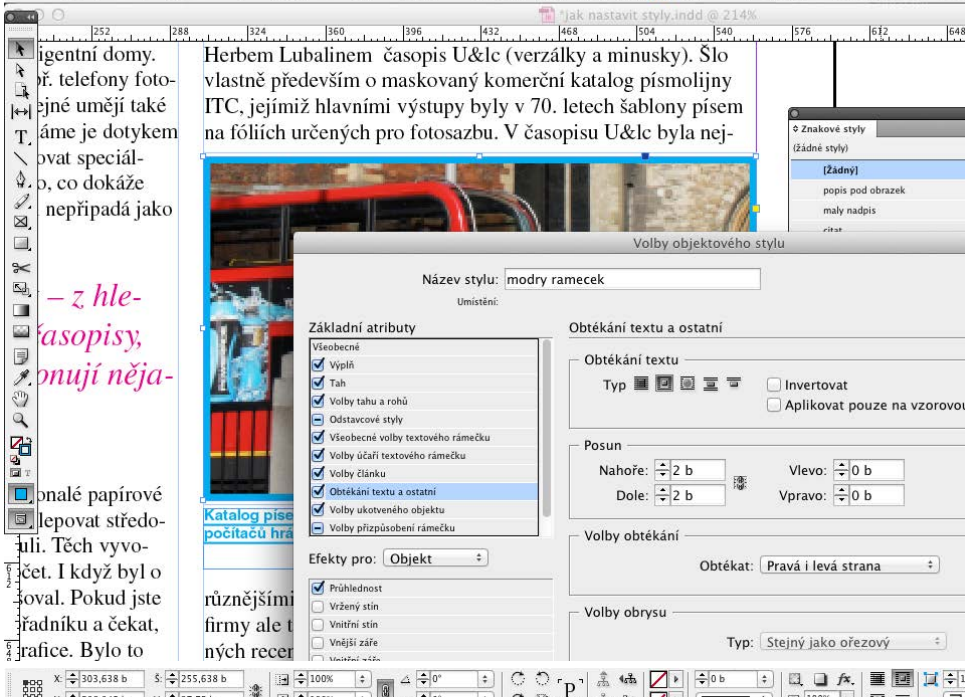

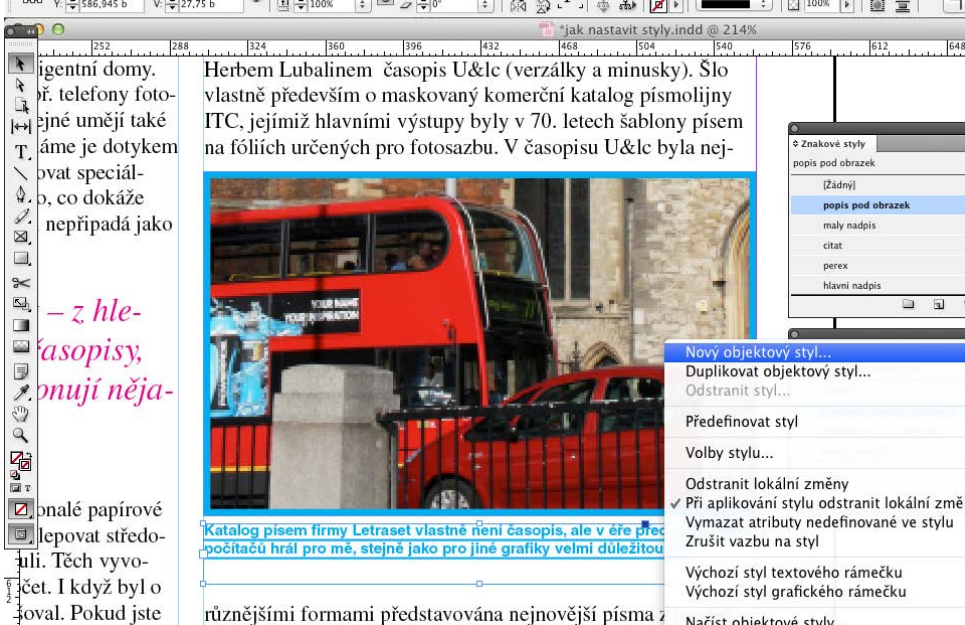
Například si můžeme vybrat, zda-li obrys našeho rámečku bude uvnitř sloupce nebo jestli bude přesahovat.

U rámečků je třeba myslet na volbu obtěkání textu – pokud se chystáme náš objekt – rámeček vkládat přímo do sazby.

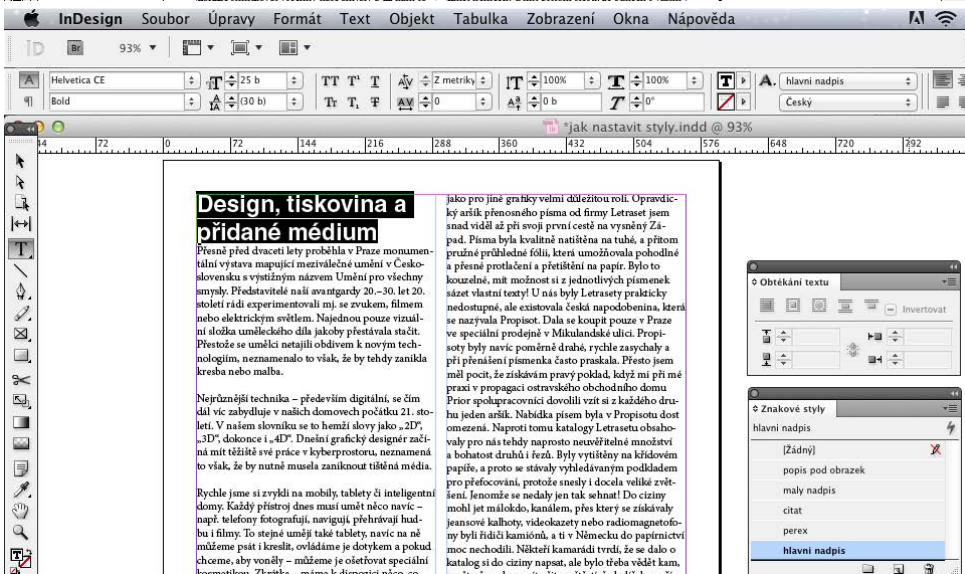
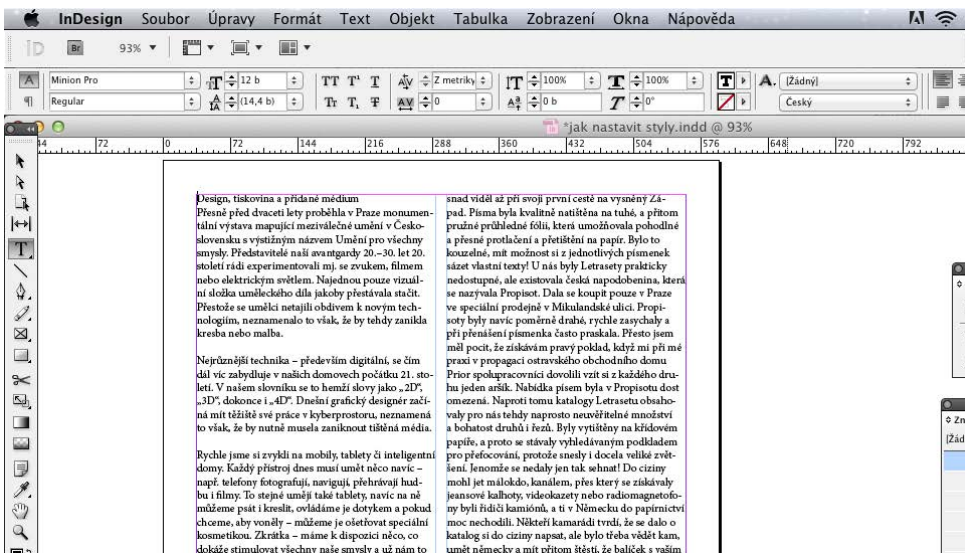

Podobně si nastavíme také textový rámeček pro popisek pod obrázků.

A teď si můžeme vyzkoušet práci s přednastavenými styly.

Na nové stránce si znovu vytvoříme textový rámeček a nalijeme do něho text.

Postupně označujeme řádky jednotlivých znaků a v paletě Znakových stylů vybíráme potřebné styly.

Stejně postupujeme i u objektových stylů. Nejprve si nakreslíme obvyčejný rámeček a pak mu přiřadíme určitý styl.

Design, tiskovina a přidané médium
Přesně před dvaceti lety proběhla v Praze monumentální výstava mapující meziválečné umění v Československu s výstižným názvem *Umění pro všechny smysly*. Představitelé naší avantgardy 20.–30. let 20. století rádi experimentovali mj. se zvukem, filmem nebo elektrickým světlem. Najednou pouze vizuální složka uměleckého díla jakoby přestávala stačit. Přestože se umělci netajili obdivem k novým technologiím, neznamenal to však, že by tehdy zanikla kresba nebo malba.

Nejrůznější technika – především digitální, se čím dál víc zabývá v našich domovech počítači 21. století. V našem slovníku se to hemží slovy jako „2D“, „3D“, dokonce i „4D“. Dnešní grafický designér začíná mít těžší své práce v kyberprostoru, nežnamenal to však, že by nutně musela zaniknout tisková média.

Rychle jsme si zvykli na mobily, tablety či inteligentní domy. Každý přístroj dnes musí umět něco navíc – například telefonovat, navigovat, přehrávat hudbu i filmy. To stejné umí také tablety, navíc na ně můžeme psát i kreslit, ovládnáme je dotykem a pokud chceme, aby voněly – můžeme je ošetřovat speciální kosmetikou. Zkrátka – máme k dispozici něco, co dokáže stimulovat všechny naše smysly a už nám to ani nepřijde jako něco výjimečného.

Napadlo mě zkusit připomenout – z hlediska designu zajímavé tiskové časopisy, které disponovaly či dosud disponují nějakými závodními formálními. Těch vyvolených bylo před rokem 1989 jen omezený počet. I když byl o časopis enormní zájem, jeho náklad se nezvyšoval. Pokud jste si ho chtěli koupit, museli jste se zapst do pořádku a čekat, až si ho někdo odhlásí. Ano, mohl být ztracen v trafice. Bylo to typické socialistické podpalčové zboží ... Záměrně jsem použil název 3D časopis, i když se v době vzniku „abčička“ rozhodně nepoužíval. Časopis stále vychází, i když dnešní mládež určitě diví přednost spíše budování virtuálního prostoru.

Fólie s písmem dvakrát jinak
Katalog písem firmy Letraset vlastně není časopis, ale v době předchodem počítačů hrál pro mě, stejně jako pro jiné grafiky velmi důležitou roli. Opravdivý kritik písemného písma od firmy Letraset jsem snad viděl až při svoji první cestě na výsleň Západ. Písma byla kvalitně natřena na tubě, a přitom pružně průhledná fólie, která umožňovala pohodlně a přesně protláčení a přitlačení na papír. Bylo to kouzelné, mít možnost si z jednotlivých písmenek sázet vlastní texty! U nás byly Letrasety prakticky nedostupné, ale existovala česká napodobitelská, která se nazývala Propisot. Dala se koupit pouze v Praze ve speciální prodejně v Mikulandské ulici. Propisoty byly navíc poměrně drahé, rychle zasychaly a při přenášení písnička často praskala. Přesto jsem měl pocit, že získávám pravý poklad, když mi při mě prázdné v propisot ostravského obchodního domu Prior spolupracovníci dovolili vzít si z každého druhu jeden aršík. Nabídka písem byla v Propisotu dost omezená. Navroti tomu katalog Letrasetu obsahoval

Objektové styly
modry ramecek+

(Žádný)
Základní grafický rámeček
Základní textový rámeček
ramecek pro popis pod obr
modry ramecek

Design, tiskovina a přidané médium
Přesně před dvaceti lety proběhla v Praze monumentální výstava mapující meziválečné umění v Československu s výstižným názvem *Umění pro všechny smysly*. Představitelé naší avantgardy 20.–30. let 20. století rádi experimentovali mj. se zvukem, filmem nebo elektrickým světlem. Najednou pouze vizuální složka uměleckého díla jakoby přestávala stačit. Přestože se umělci netajili obdivem k novým technologiím, neznamenal to však, že by tehdy zanikla kresba nebo malba.

Nejrůznější technika – především digitální, se čím dál víc zabývá v našich domovech počítači 21. století. V našem slovníku se to hemží slovy jako „2D“, „3D“, dokonce i „4D“. Dnešní grafický designér začíná mít těžší své práce v kyberprostoru, nežnamenal to však, že by nutně musela zaniknout tisková média.

Rychle jsme si zvykli na mobily, tablety či inteligentní domy. Každý přístroj dnes musí umět něco navíc – například telefonovat, navigovat, přehrávat hudbu i filmy. To stejné umí také tablety, navíc na ně můžeme psát i kreslit, ovládnáme je dotykem a pokud chceme, aby voněly – můžeme je ošetřovat speciální kosmetikou. Zkrátka – máme k dispozici něco, co dokáže stimulovat všechny naše smysly a už nám to ani nepřijde jako něco výjimečného.

Napadlo mě zkusit připomenout – z hlediska designu zajímavé tiskové časopisy,

Objektové styly
ramecek pro popis pod obr

(Žádný)
Základní grafický rámeček
Základní textový rámeček
ramecek pro popis pod obr
modry ramecek

Na závěr lekce si vyzkoušejte vytvořit několikastránkový dokument, vymyslete si sadu nejrůznějších titulků, podtitulků, perexů, citátů, popisků – stejně jako rámečků a vytvořte si z nich styly. Ty pak aplikujte v celém dokumentu. Na závěr zkuste některým stylům změnit nastavení a sledujte, jak se to projeví ve vašem dokumentu.

Design, tiskovina a přidané médium
Přesně před dvaceti lety proběhla v Praze monumentální výstava mapující meziválečné umění v Československu s výstižným názvem *Umění pro všechny smysly*. Představitelé naší avantgardy 20.–30. let 20. století rádi experimentovali mj. se zvukem, filmem nebo elektrickým světlem. Najednou pouze vizuální složka uměleckého díla jakoby přestávala stačit. Přestože se umělci netajili obdivem k novým technologiím, neznamenal to však, že by tehdy zanikla kresba nebo malba.

Nejrůznější technika – především digitální, se čím dál víc zabývá v našich domovech počítači 21. století. V našem slovníku se to hemží slovy jako „2D“, „3D“, dokonce i „4D“. Dnešní grafický designér začíná mít těžší své práce v kyberprostoru, nežnamenal to však, že by nutně musela zaniknout tisková média.

Rychle jsme si zvykli na mobily, tablety či inteligentní domy. Každý přístroj dnes musí umět něco navíc – například telefonovat, navigovat, přehrávat hudbu i filmy. To stejné umí také tablety, navíc na ně můžeme psát i kreslit, ovládnáme je dotykem a pokud chceme, aby voněly – můžeme je ošetřovat speciální kosmetikou. Zkrátka – máme k dispozici něco, co dokáže stimulovat všechny naše smysly a už nám to ani nepřijde jako něco výjimečného.

Napadlo mě zkusit připomenout – z hlediska designu zajímavé tiskové časopisy,

Objektové styly
ramecek pro popis pod obr+

(Žádný)
Základní grafický rámeček
Základní textový rámeček
ramecek pro popis pod obr
modry ramecek

10. MEZIPROGRAMOVÉ MOŽNOSTI

V této kapitole se dozvíte:

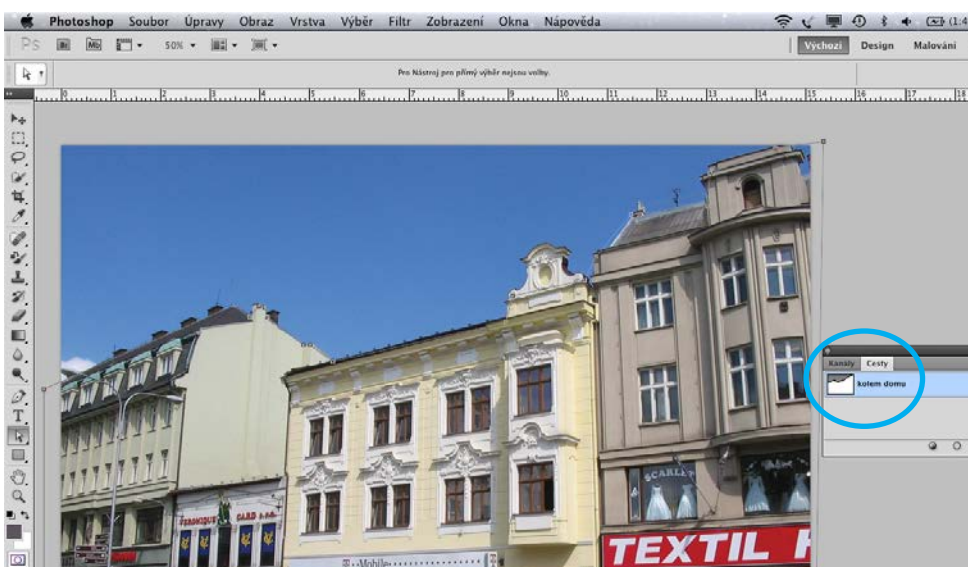
- jak se dá využít úzké provázanosti programů Adobe

Klíčová slova:

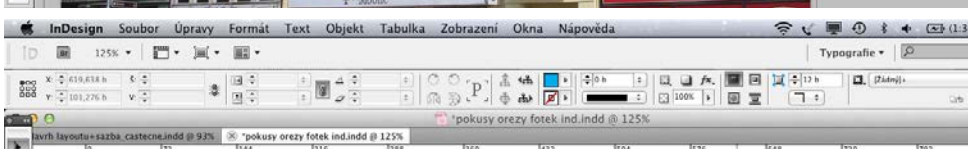
- ořezávání fotografií, práce s vektory, text na cestě, efekty

InDesign nám umožňuje bez problémů vzájemně komunikovat s jiným programy od Adobe – např. z Illustratoru a Photoshopu můžeme bez problému kopírovat soubory a vkládat je do InDesignu (a naopak), stejně tak můžeme soubory z Illustratoru i Photoshopu načítat do obrázkových rámečků v InDesignu. Kromě toho InDesign dokáže pracovat – podobně jako zmíněné programy – s bitmapovými i vektorovými soubory. Některé možnosti si ukážeme v následující kapitole.

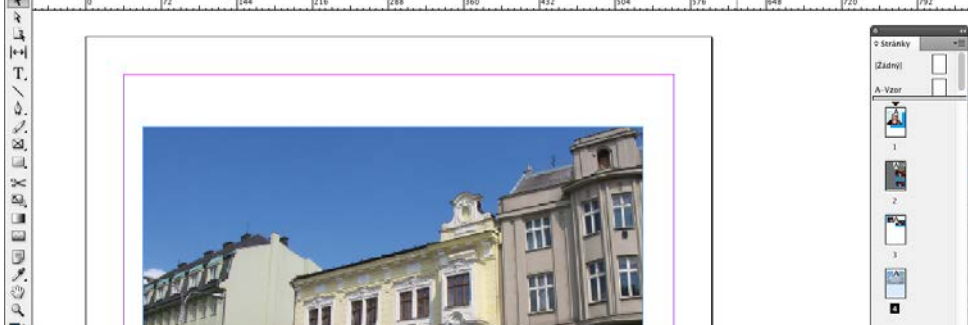
Spolupráce mezi programy Adobe

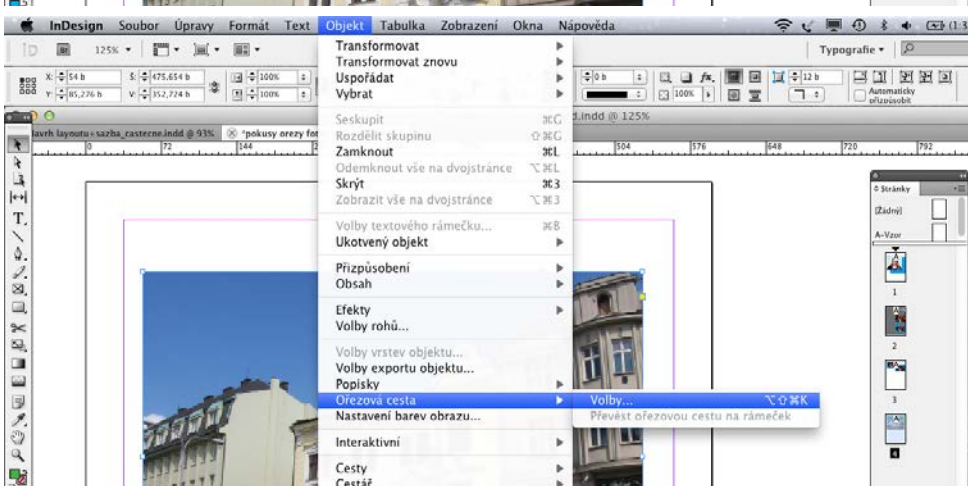
Nejprve si otevřete ve Photoshopu jakoukoliv fotografii a vytvořte cestu. Soubor si uložte do formátu jpeg (jpg), tiff nebo psd.

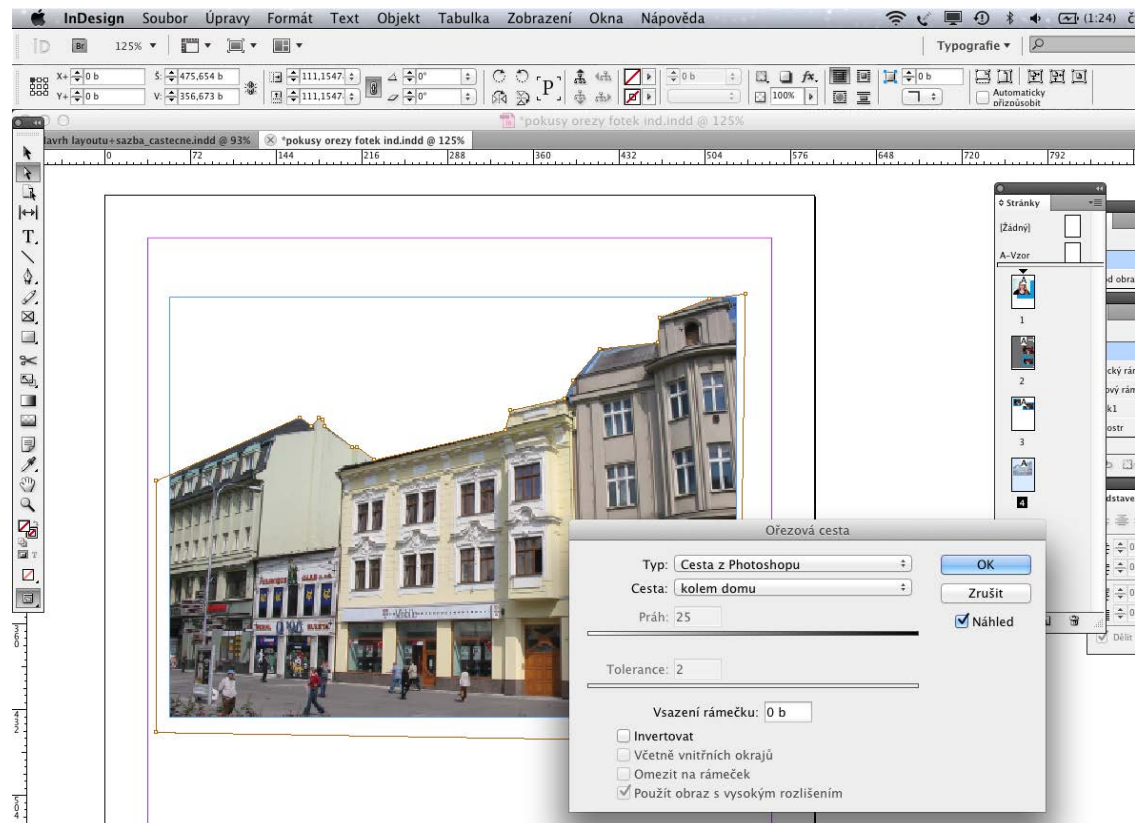
Fotografii pak načtete do obrázkového rámečku v InDesignu.

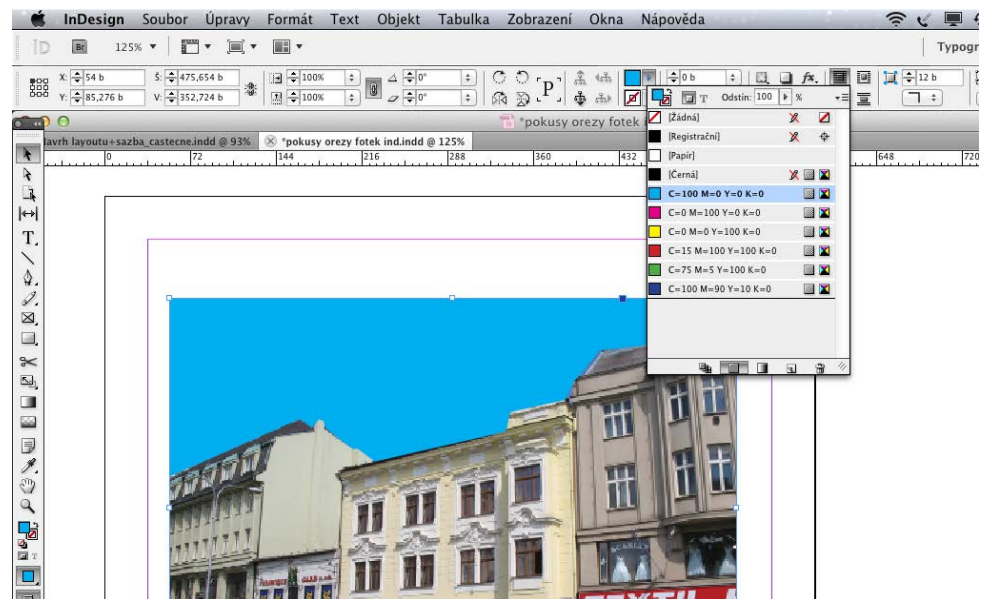
Pod menu Objekt si vyberte možnost Ořezová cesta a funkci Volby.

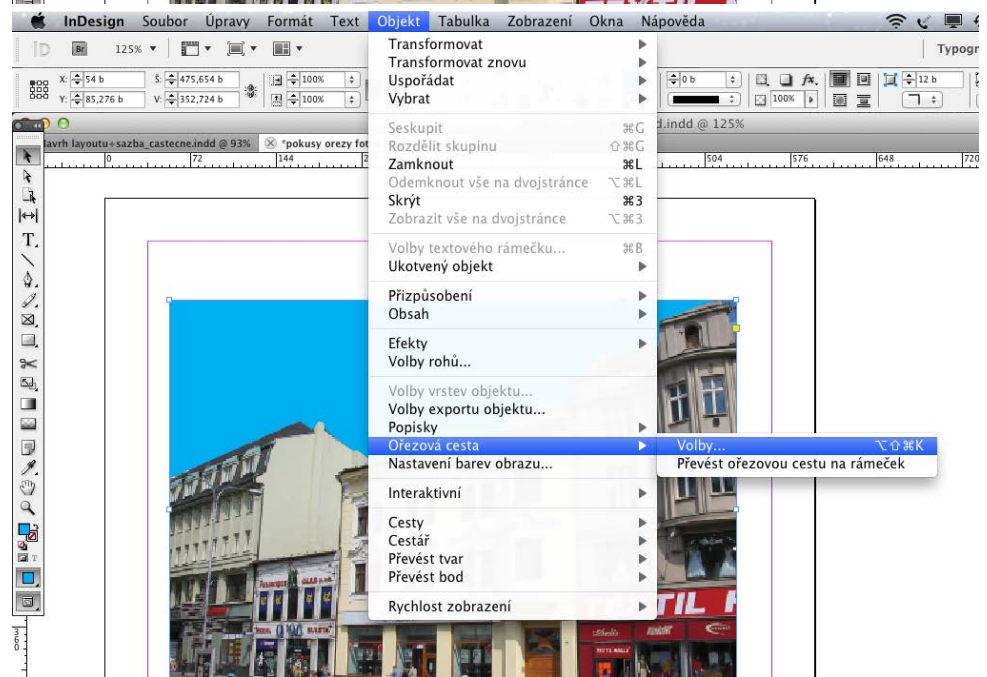
Na paletce *Ořezová cesta* si vyberte nabídku *Cesta z Photoshopu*. Vámi zaktivovaná cesta ihned začne působit jako ořezová cesta.

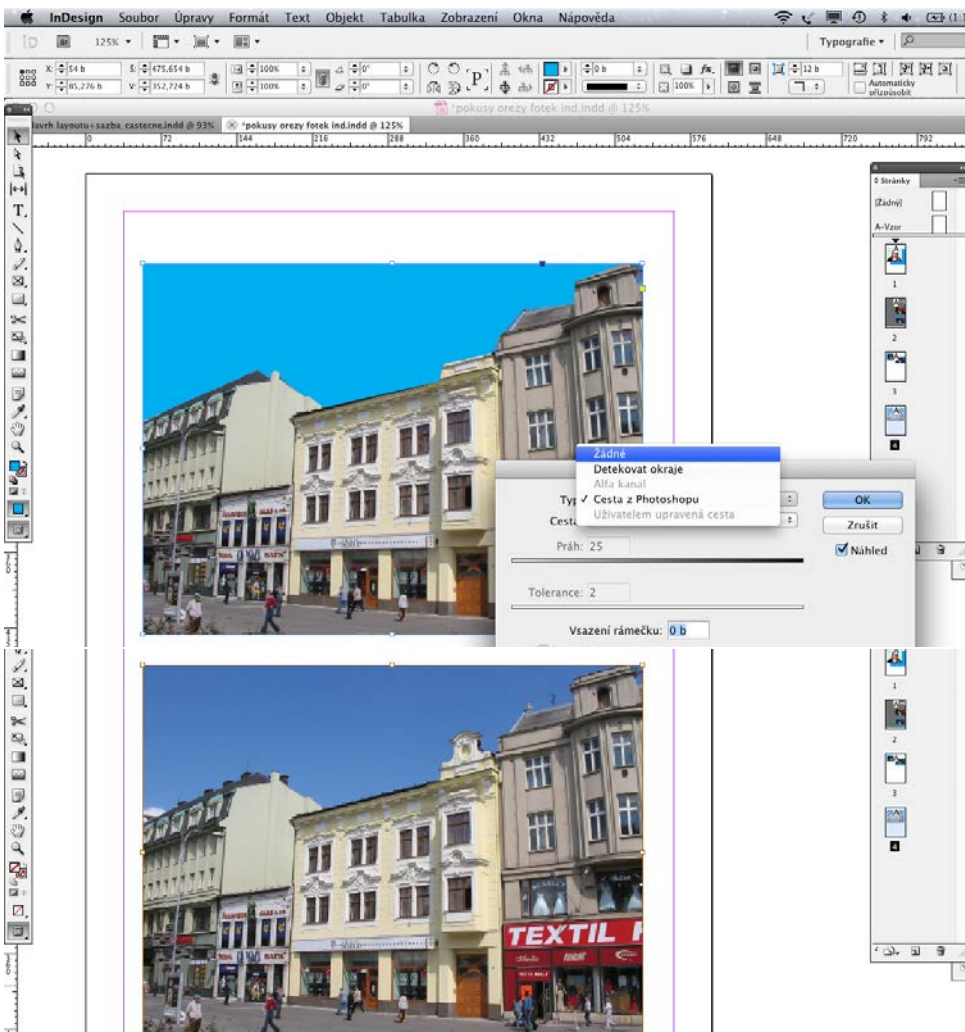

Nyní si můžete za ořezanou fotku třeba načíst barevné pozadí.

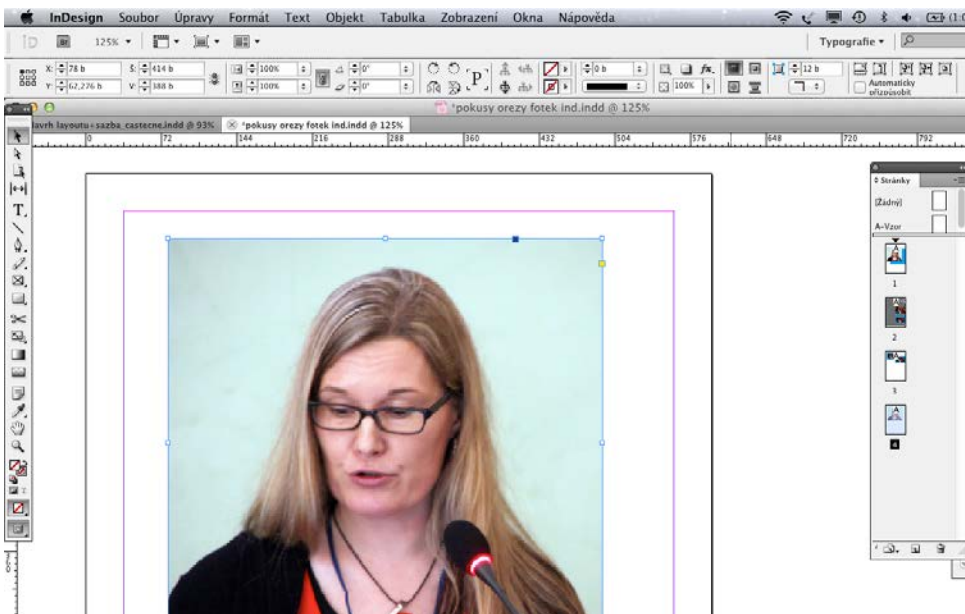
Výhodou tohoto postupu je, že ořezovou cestu můžete kdykoliv odvolat. Postupujete akorát opačným směrem – nejprve *Ořezová cesta* – *Volby* ...

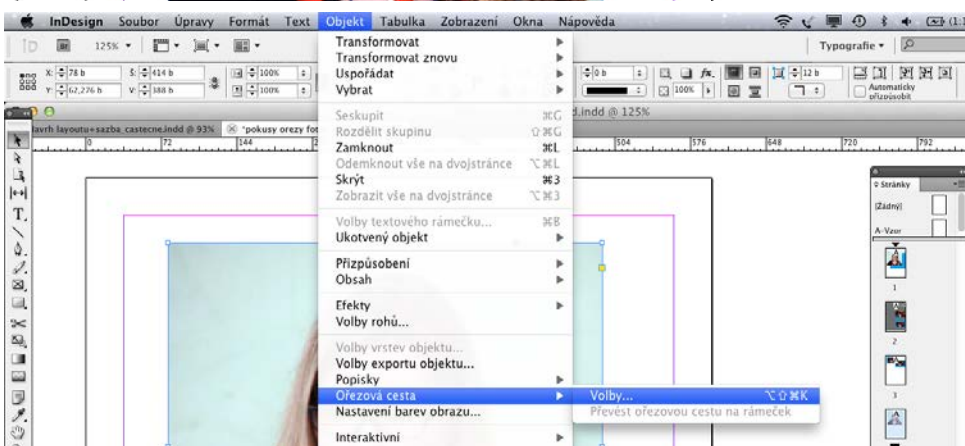

... v paletce Ořezová cesta vyberte možnost „Žádné“.

A opět máme původní fotografii bez ořezového zásahu.

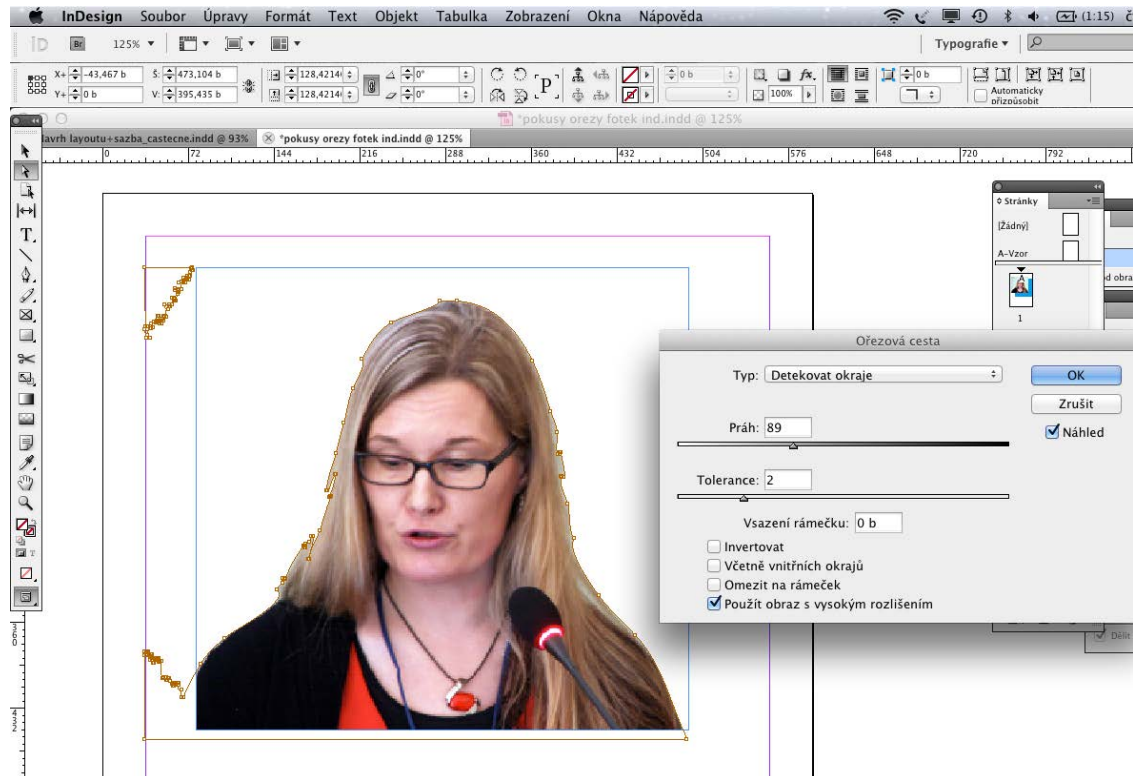

Pokud nám chybí fotografie s ořezovou cestou z Photoshopu, můžeme si fotku ořezat přímo v InDesignu. Nejprve si načteme do obrázkového rámečku fotku.

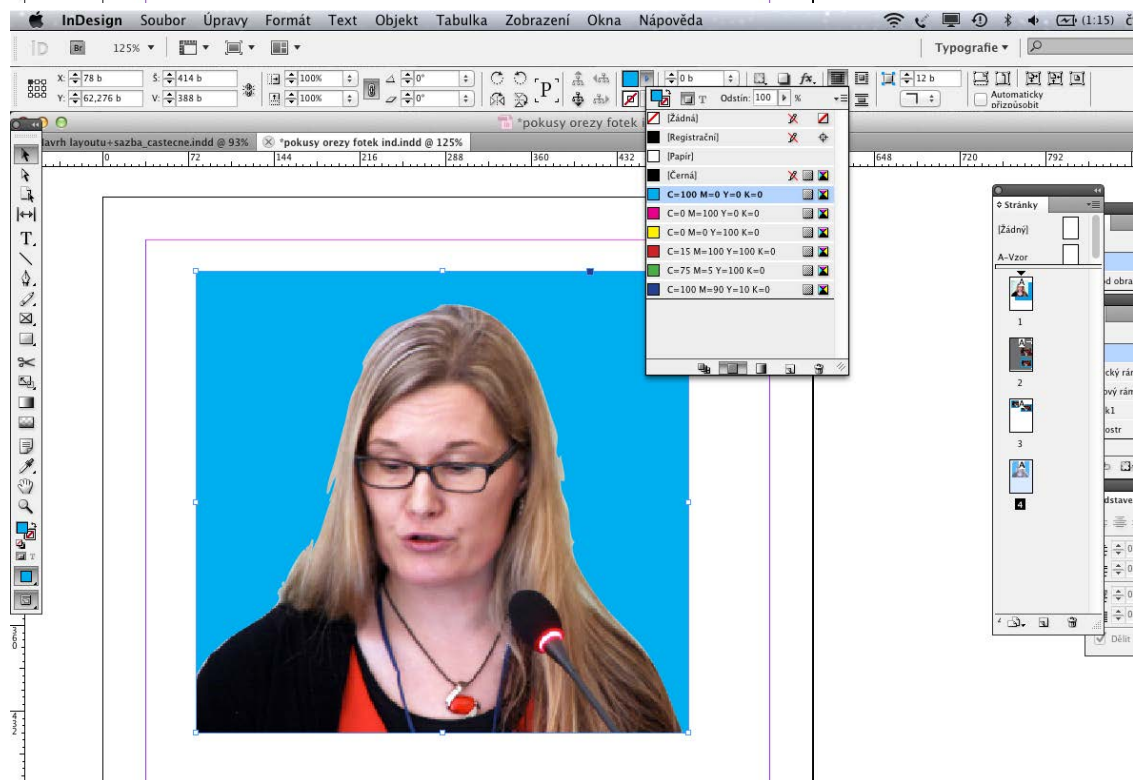

Opět si vybereme Objekt – Ořezová cesta – Volby ...

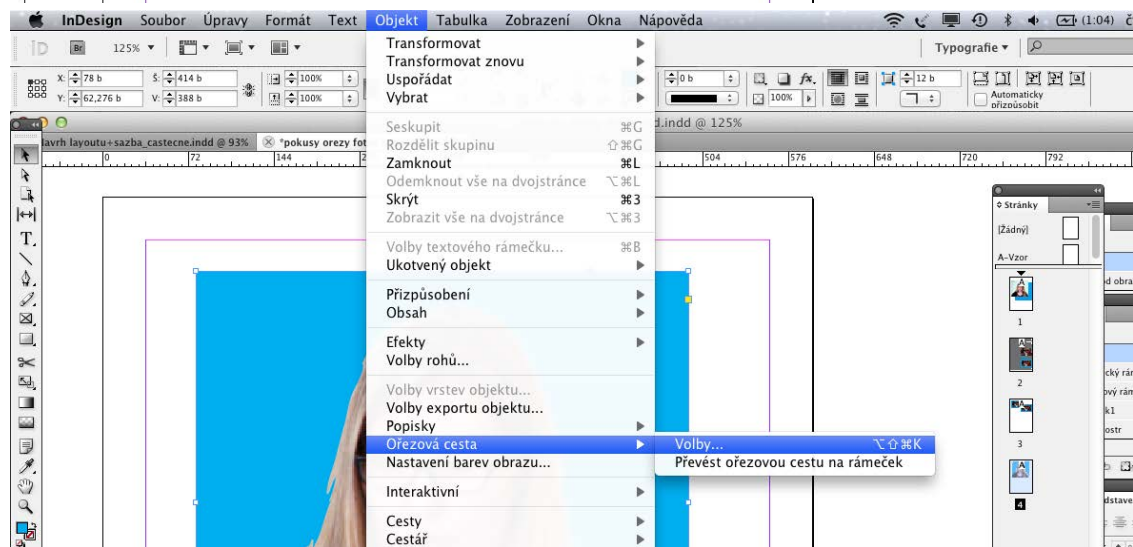
... Detekovat okraje. Tato volba nám umožní pomocí posuvníků Práh+Tolerance vytvořit ořezovou cestu vytvořenou ve Photoshopu, ale umožňuje mít k dispozici pro kreativní práci rychlý pracovní náhled,

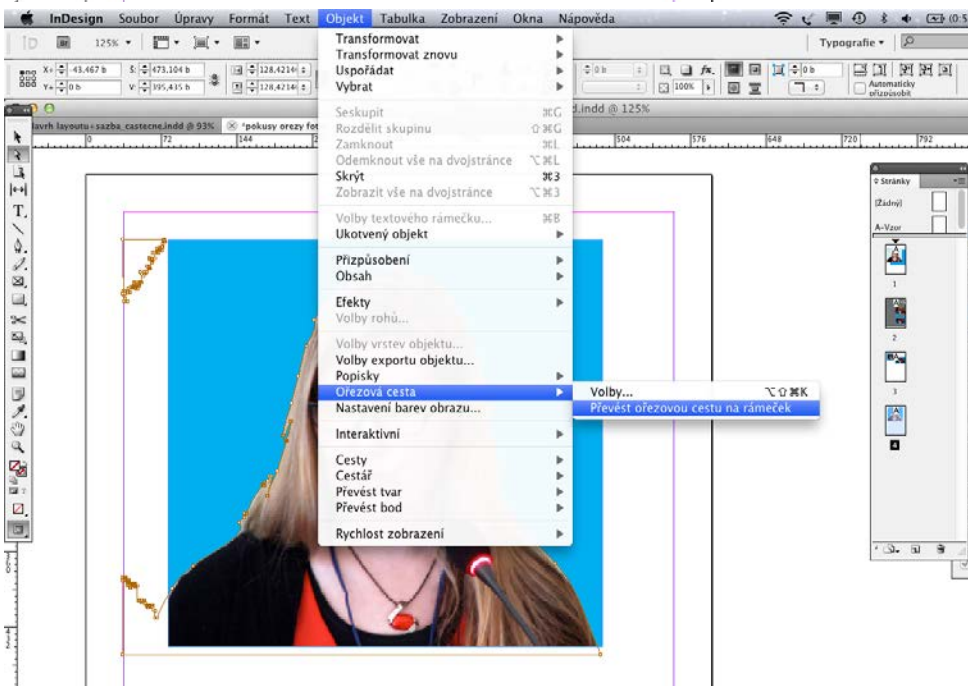
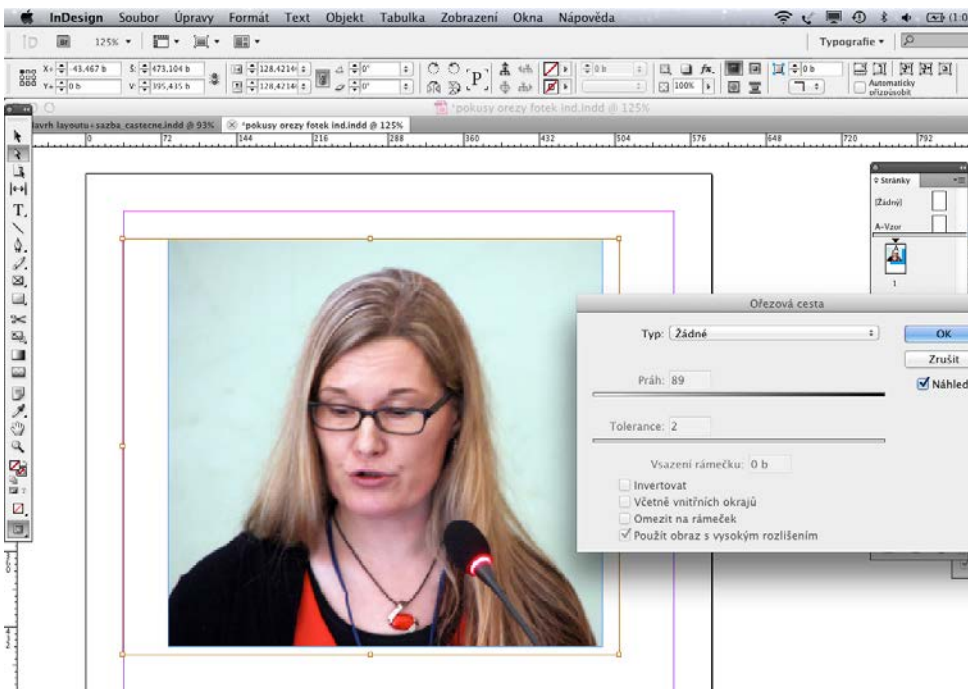

Opět můžeme okamžitě načíst barevné pozadí.

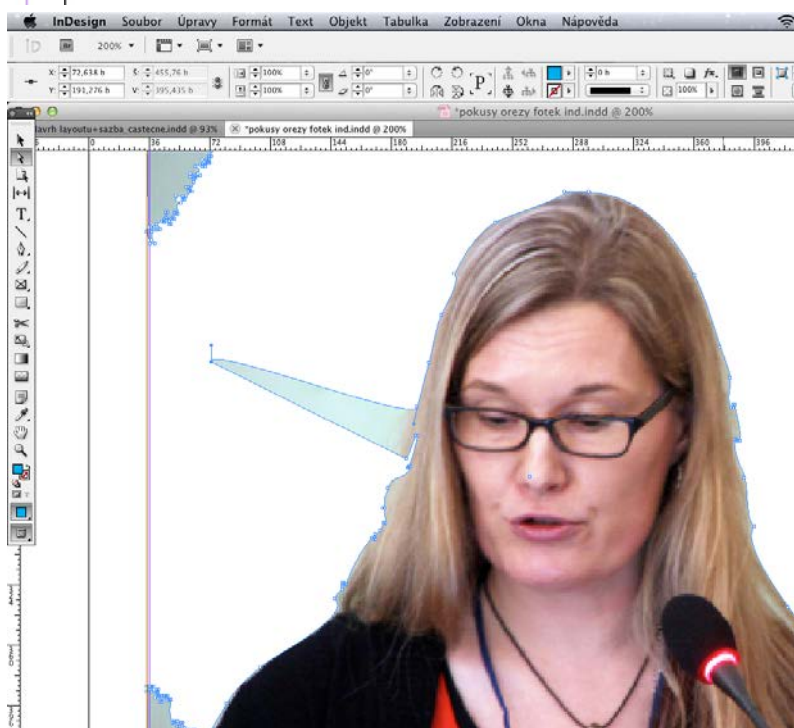
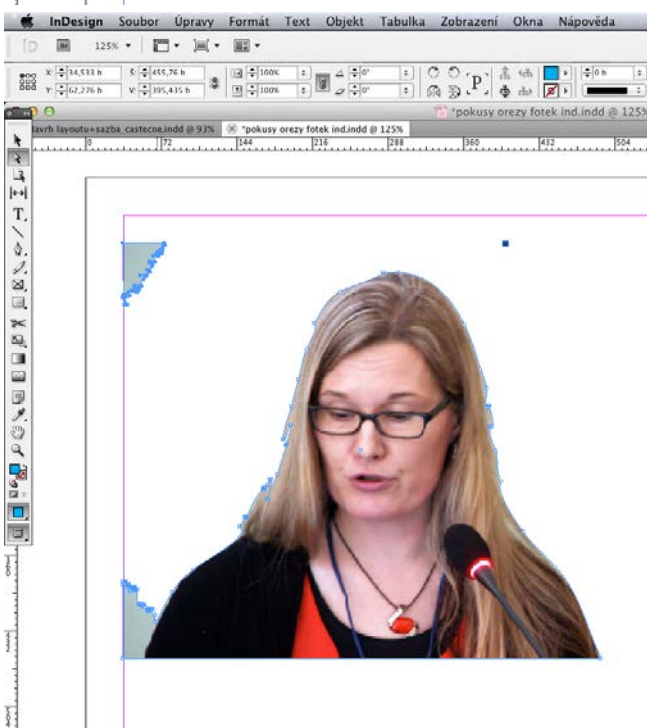

Pokud se nám to nelíbí, velmi rychle se můžeme vrátit zpátky k původní fotce bez ořezu.

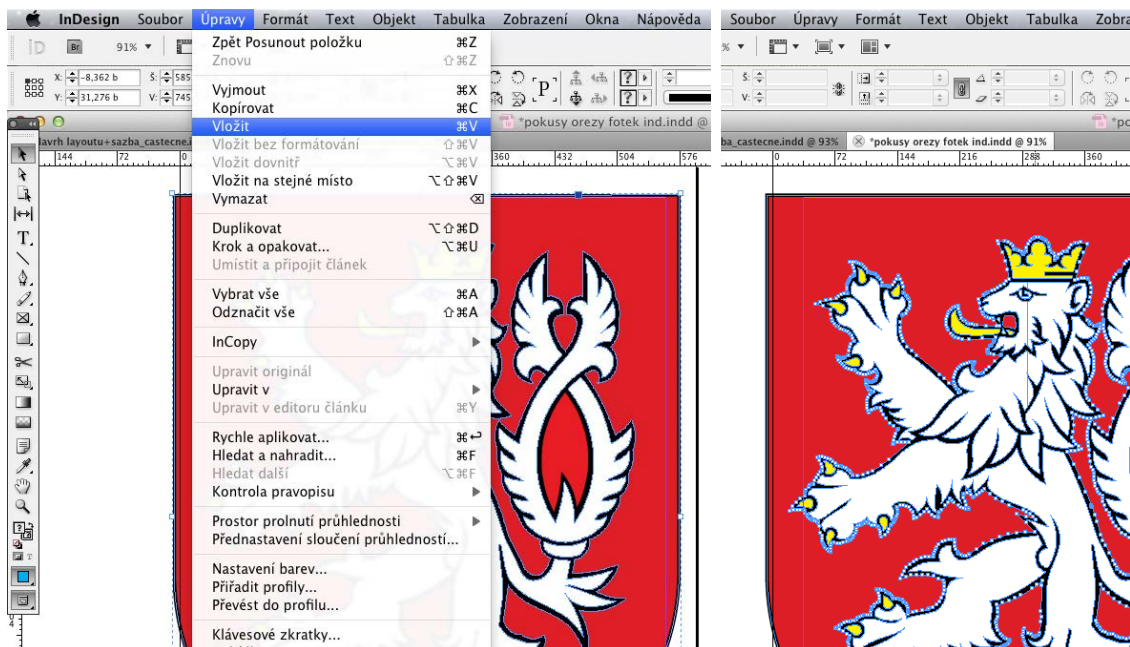
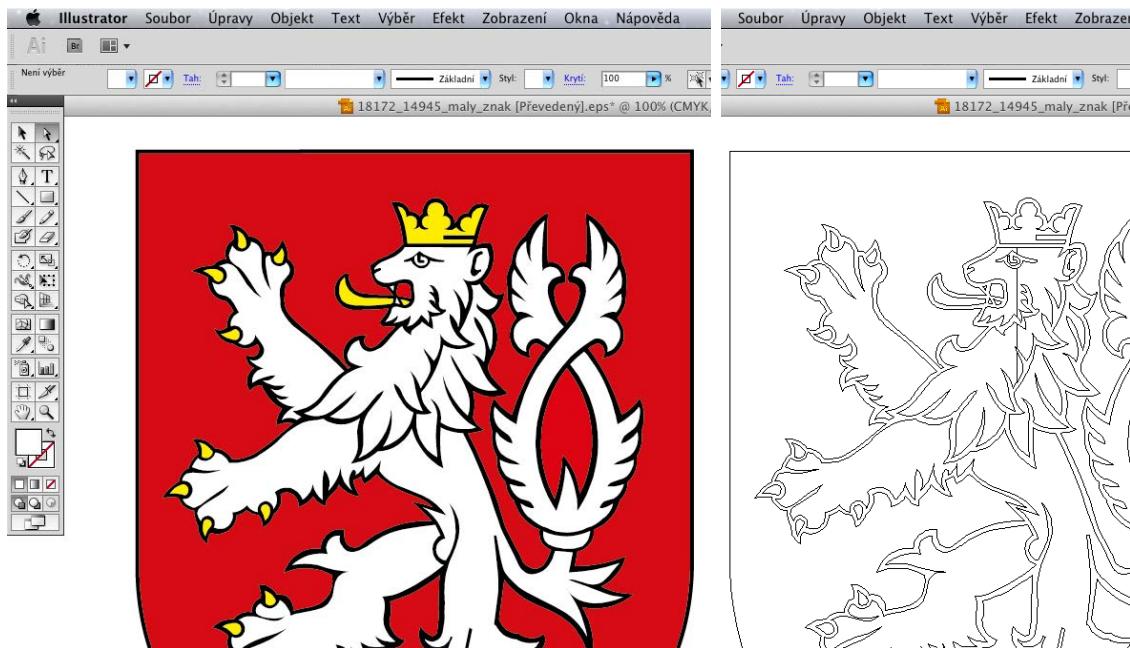

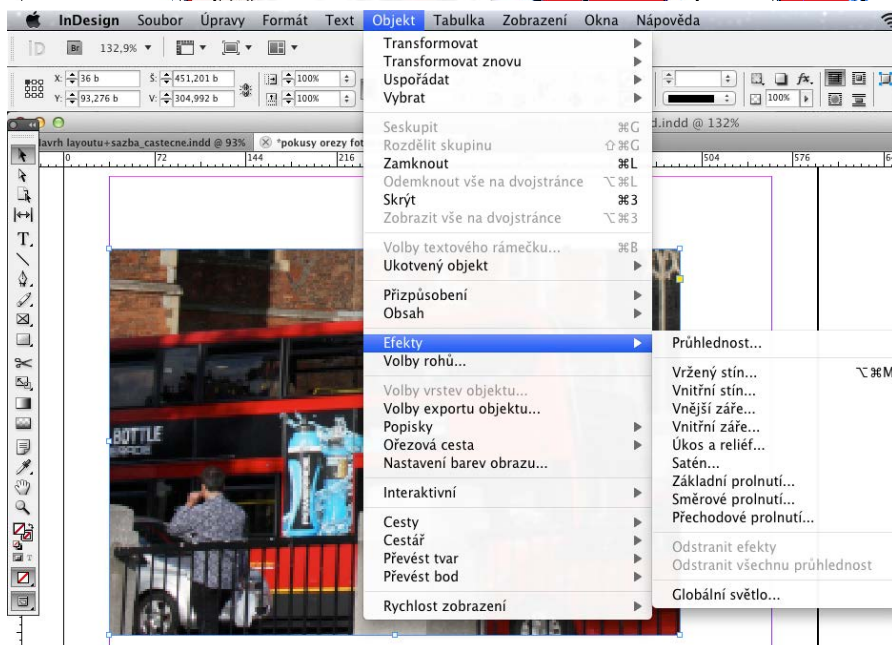
Nachvíli se ještě vrátíme k práci s ořezovou cestou vytvořenou v InDesignu. Pokud si vybereme nabídku Převést ořezovou cestu na rámeček, můžeme cestu upravovat pomocí bílé šipky a nástroje Pero podobně jako ve Photoshopu.

Také mezi Illustratorem a InDesignem můžeme bez problému kopírovat – v tomto případě třeba vektorové obrázky a okamžitě po překopírování s nimi lze pracovat stejně jako v Illustratoru. Podobně vektorový soubor vytvořený v InDesignu lze zkopírovat do Illustratoru a tam s ním dále vektorově pracovat.

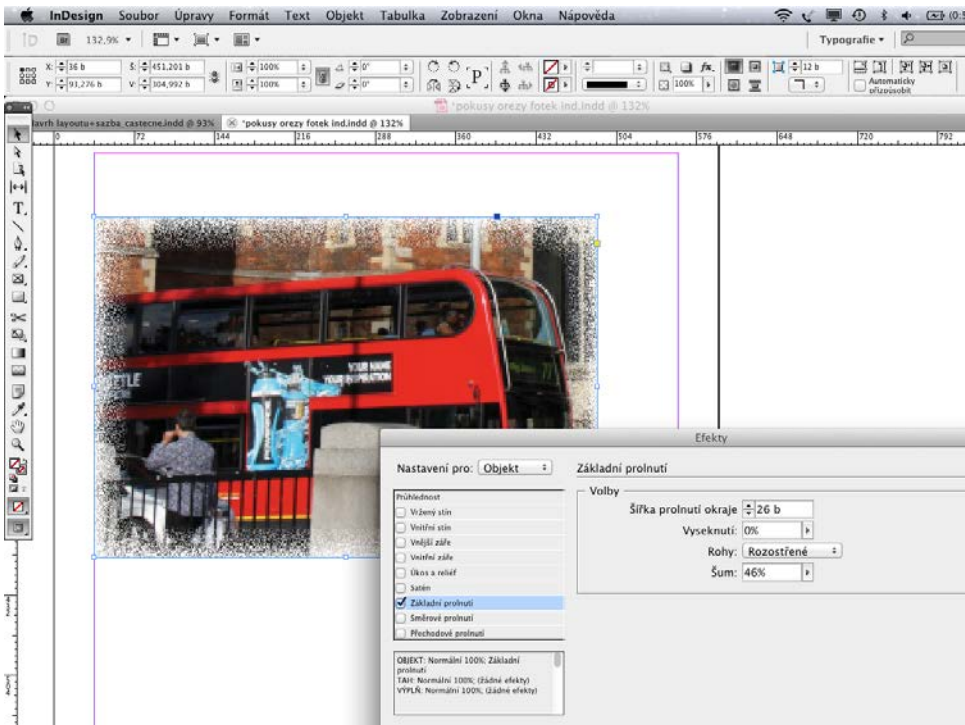

V InDesignu můžeme upravovat bitmapové obrázky pomocí Efektů podobně jako ve Photoshopu.

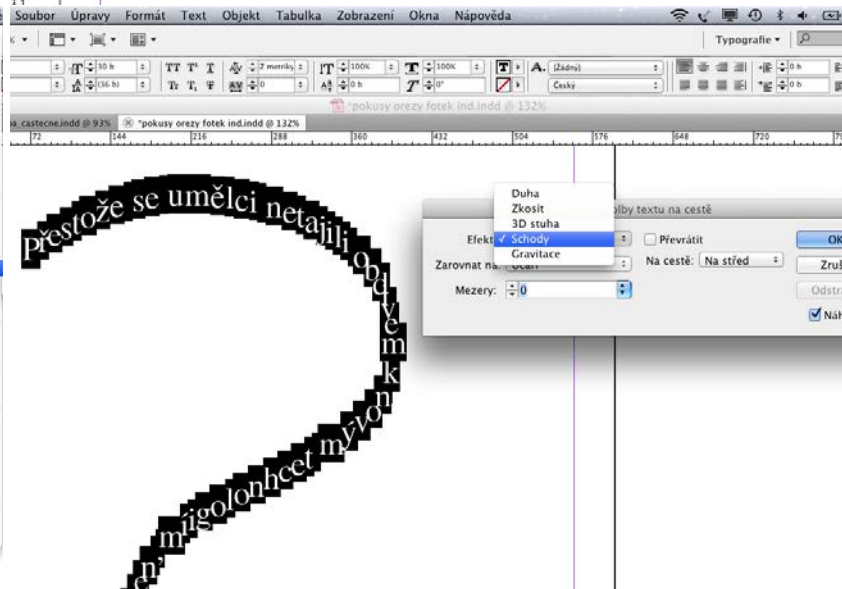
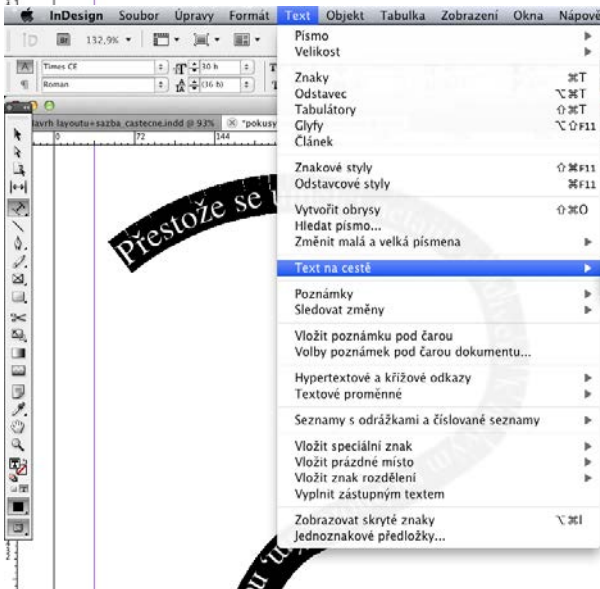
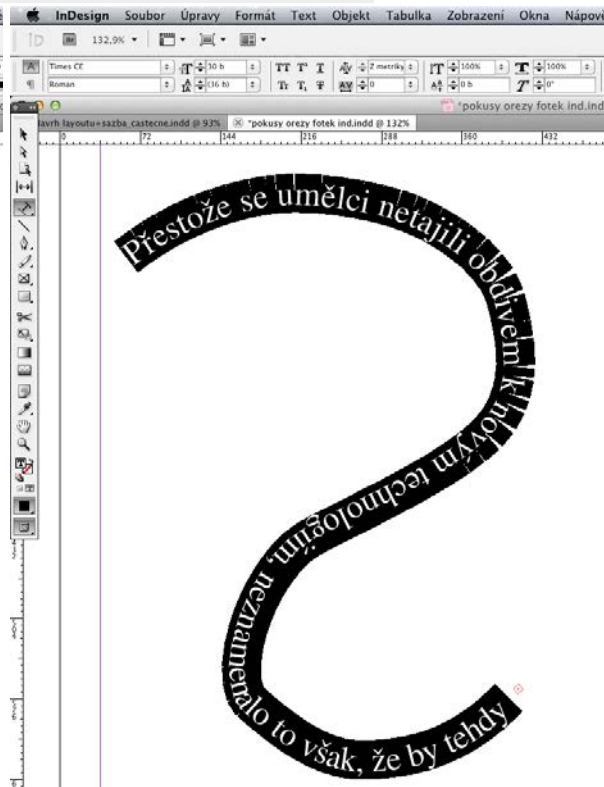
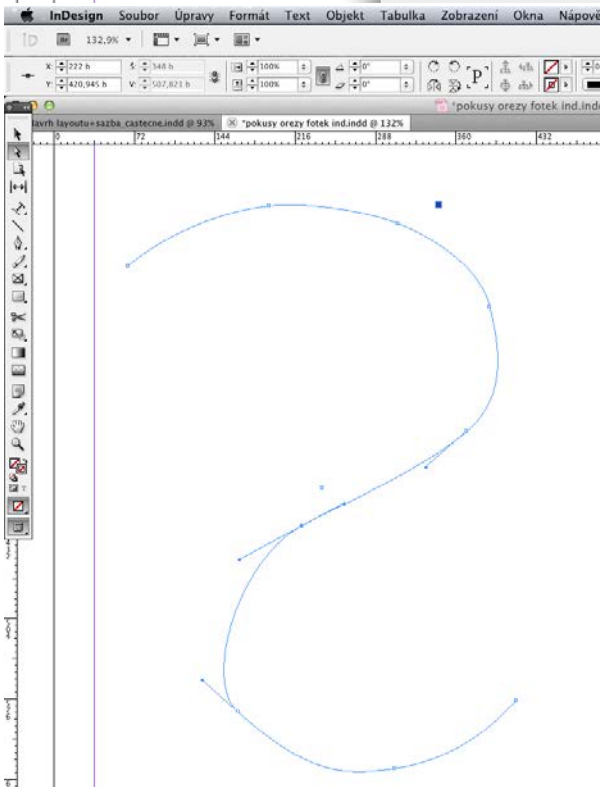

Vyzkoušejte si různé možnosti úpravy bitmapové fotografie, jaké vám nabízí paletka Efekty.

Na obrázcích dole vidíte, že v InDesignu můžete sázet – stejně jako v Illustratoru – text na cestě. Nejprve si narysujete (např. pomocí nástroje Text na cestě. Vyzkoušejte si různé efekty úpravy způsoby sazby.

11. KONTROLA PŘED TISKEM, EXPORT DAT

V této kapitole se dozvíte:

- jak bez chyb sbalit a vyexportovat hotový dokument

Klíčová slova:

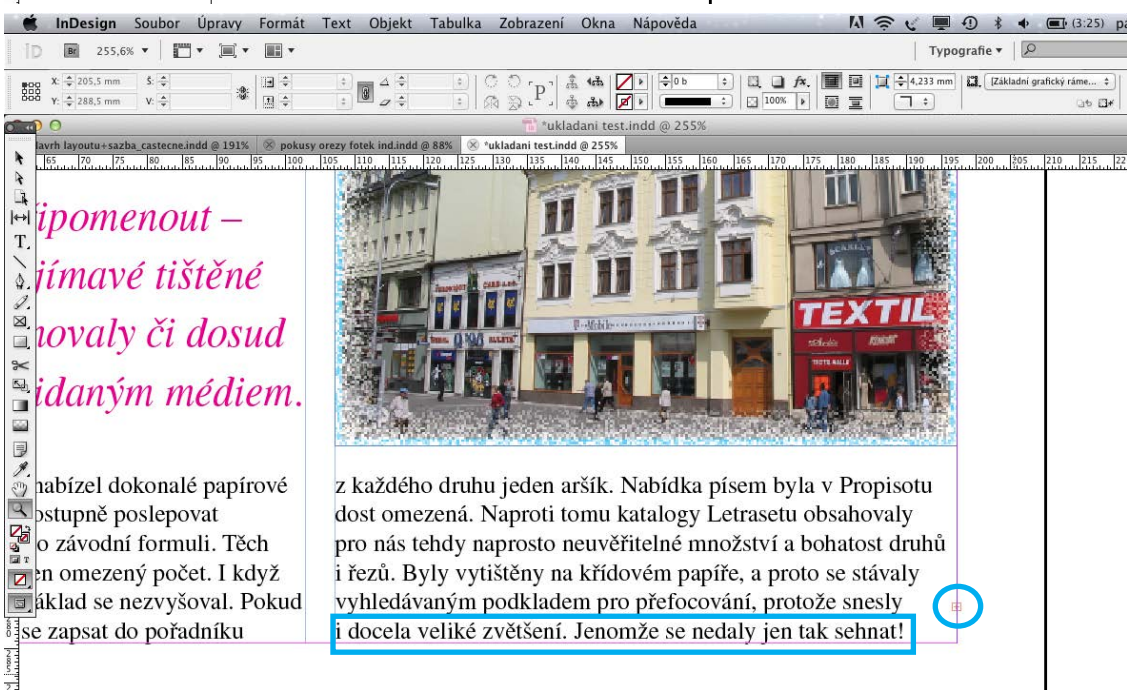
- kontrola před tiskem, funkce sbalit, tiskové a náhledové PDF

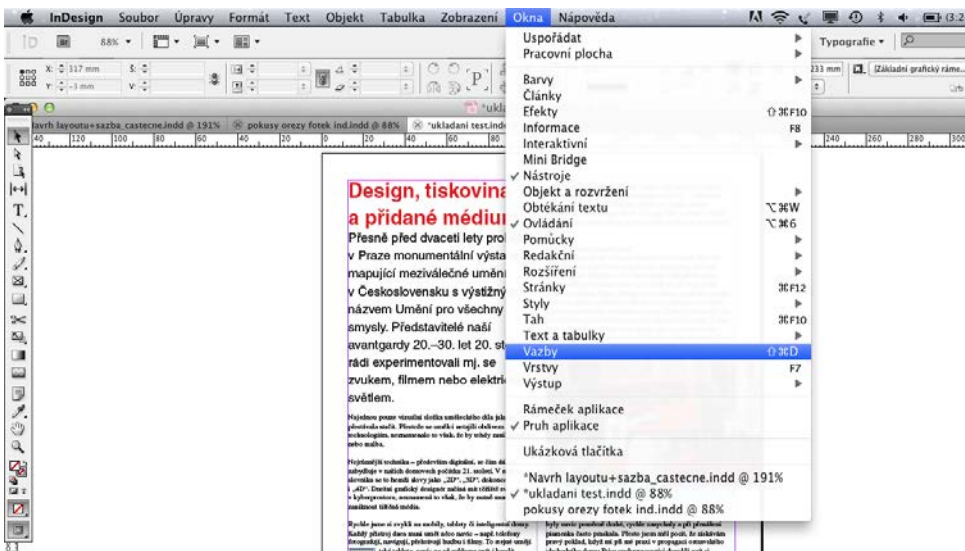
InDesign nám nabízí velkou škálu užitečných nástrojů i funkcí. Některé nám pomáhají vizualizovat naše kreativní představy, jiné pak hotové grafické návrhy dokáží „zakonzervovat“ uložením do správného formátu nebo umožňují jejich export pro polygrafické nebo virtuální použití. V následující kapitole si ukážeme, jak a co kontrolovat před výstupem z počítače, jak kompletně sbalit dokončený soubor a s ním všechna potřebná data, abychom celý balík mohli přenést někam jinam a nic nám nechybělo. Dozvíme se rovněž, jakým způsobem máme naše data úspěšně exportovat pro potřeby ofsetové nebo digitální tiskárny. Vyzkoušíme si to na příkladu letáku (A4).

Představme si, že máme po grafické stránce dokončený leták. Nejprve uděláme vizuální kontrolu. Všimněte si vpravo dole – červený čtvereček s křížkem upozorňuje na to, že není zobrazen kompletní načtený text.

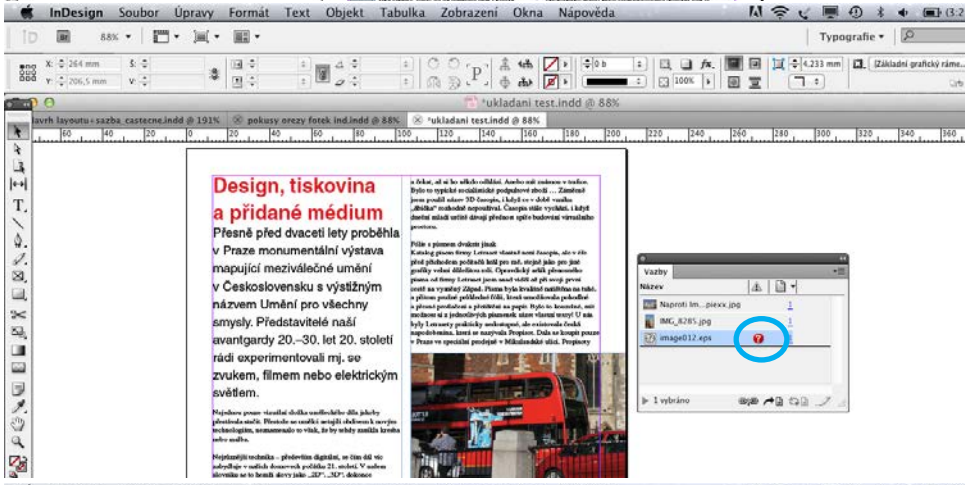

Zkontrolujeme, zda-li se nám správně zobrazuje poslední věta, jestli náhodou není zakrytá ... V ideálním případě, pokud se nechystáme text navázat třeba na zadní straně letáku, přebývající text vymažeme, aby se křížek dál nezobrazoval.

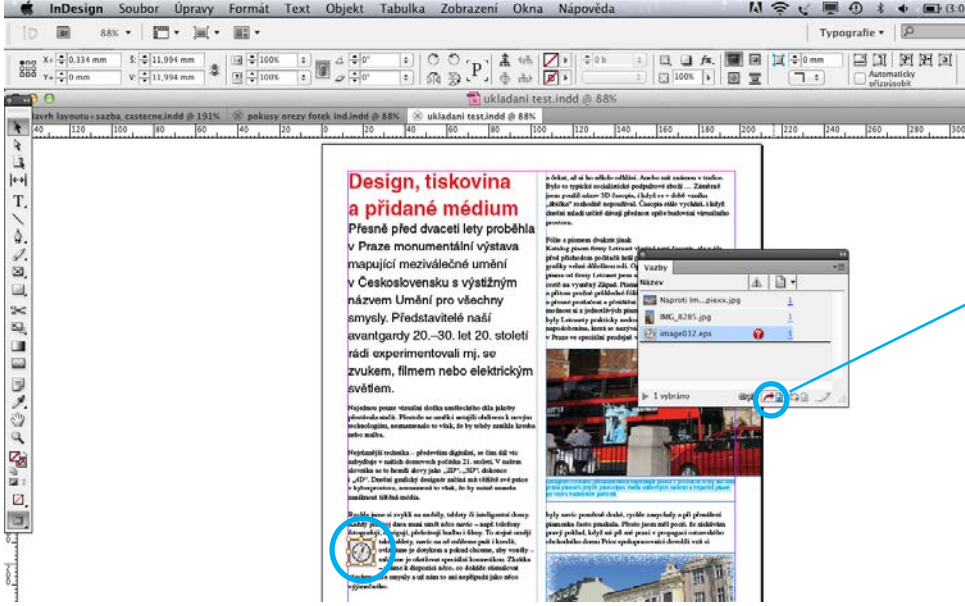

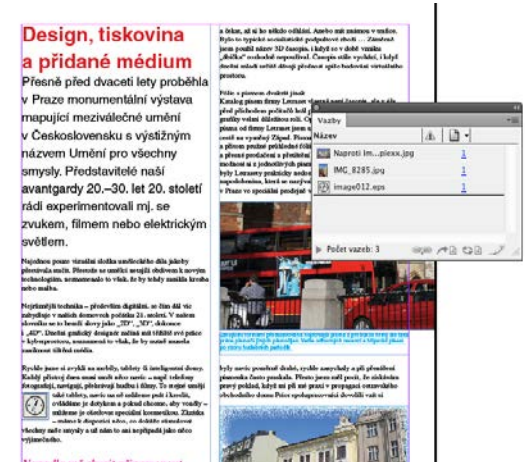
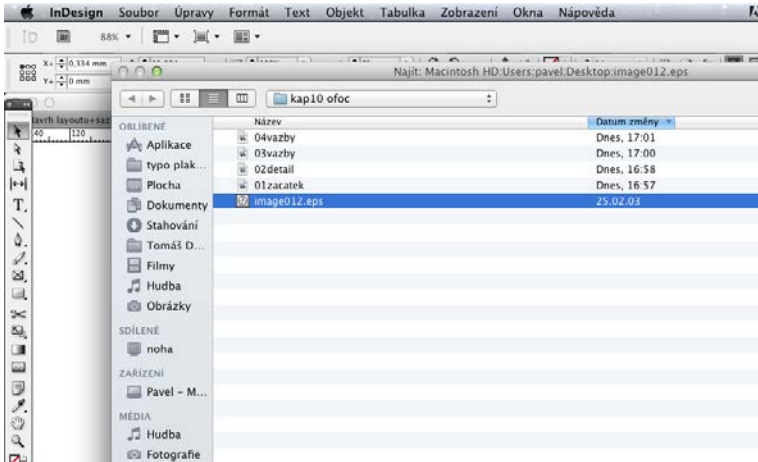
Pokud se chystáme vytvořit tiskové PDF pro přenos dat do tiskárny nebo pokud chceme celý dokument včetně připojených souborů sbalit a přenést na jiný počítač, musíme zjistit, zda-li nám nechybí nějaké obrázky – kontrolujeme tzv. vazby na zdroj obrázku.

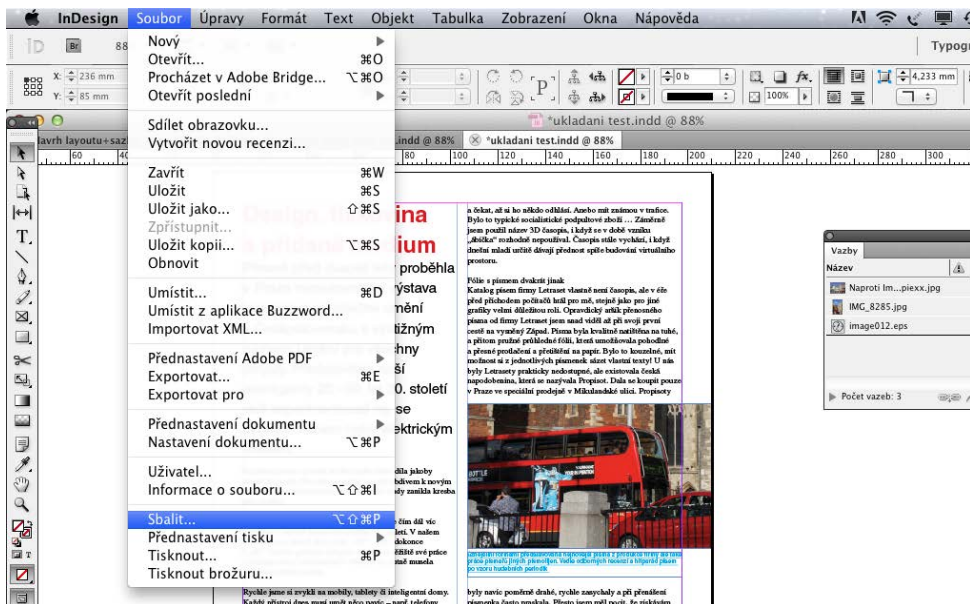
V paletce vazby nás červený bod s otazníkem upozorňuje, že vazba na určitý obrázek chybí.

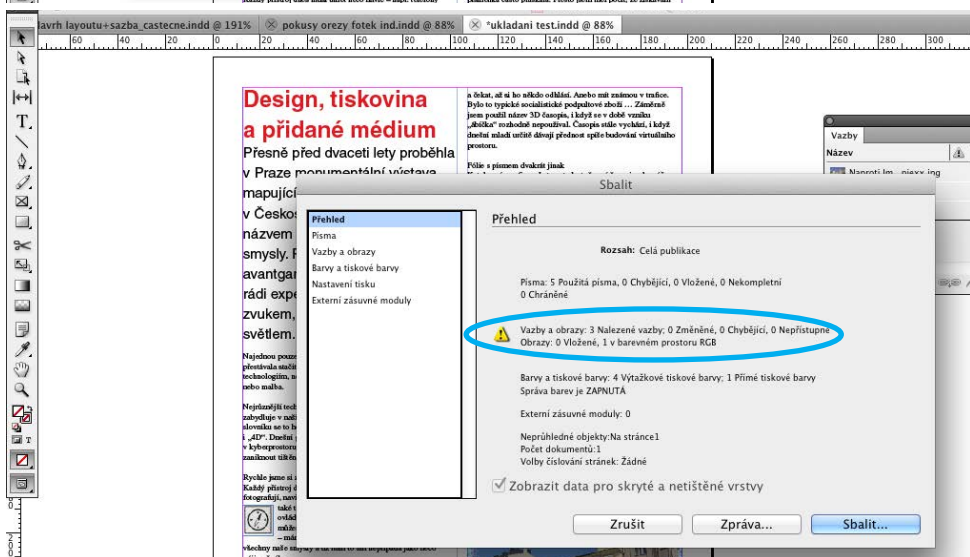
Pokud ťukneme sem, automaticky se nám v sazbě označí chybějící obrázek. Zbývá obrázek někde v počítači najít a znovu ho načíst. V tabulce vazeb pak přestane svítit výstražná značka.

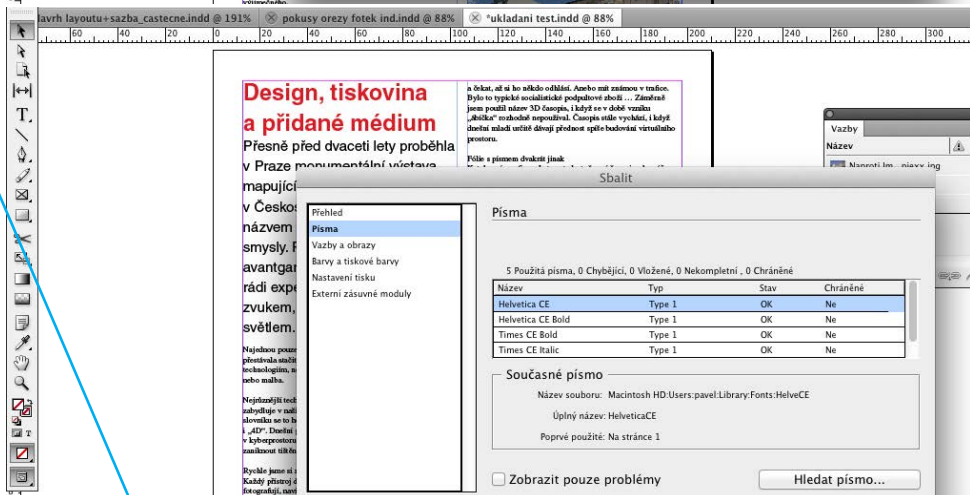
Pro přenesení kompletních dat našeho souboru nám poslouží funkce Sbalit.

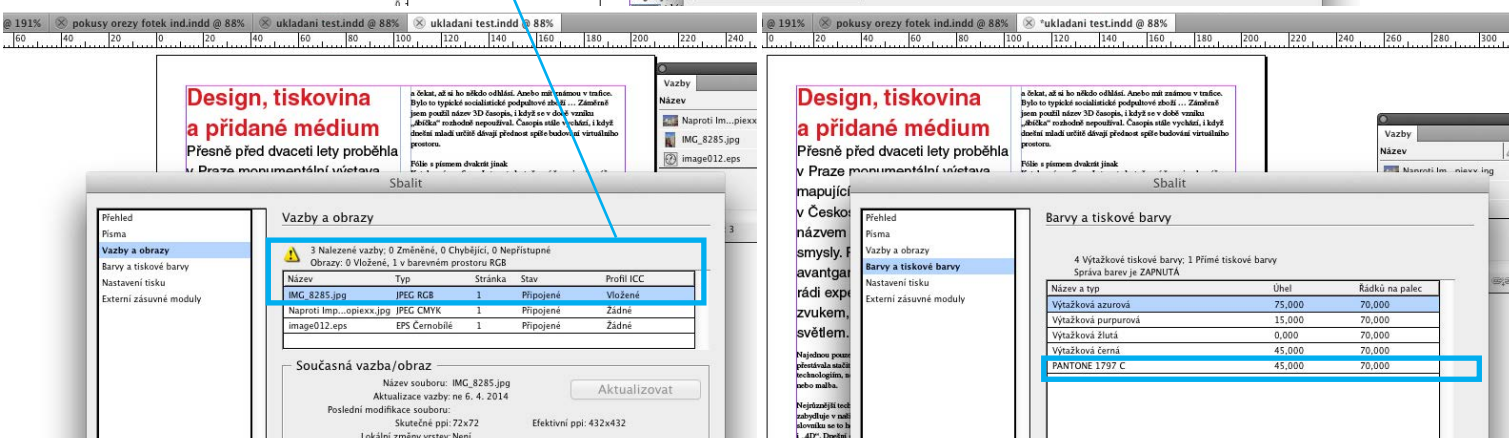
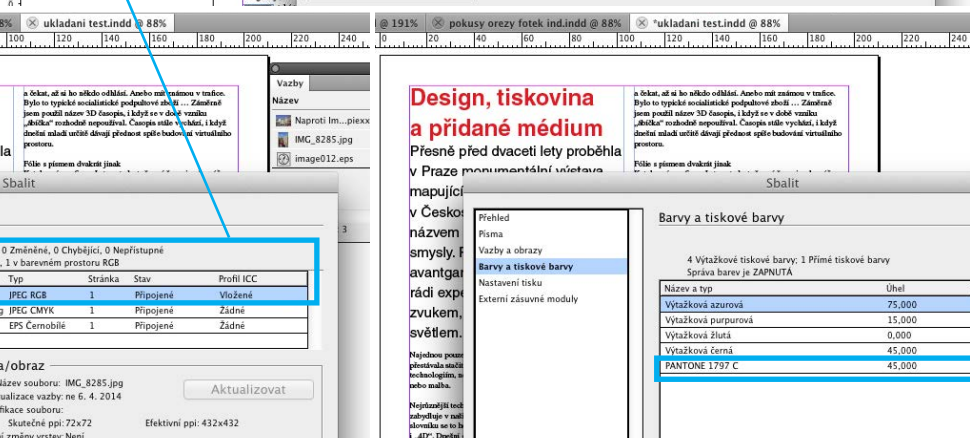
Paletka „Sbalit“ nás hned na úvodní straně žlutým trojúhelníkem varuje, že jeden obrázek je v barevném režimu RGB, zatímco pro ofsetový tisk potřebujeme CMYK.

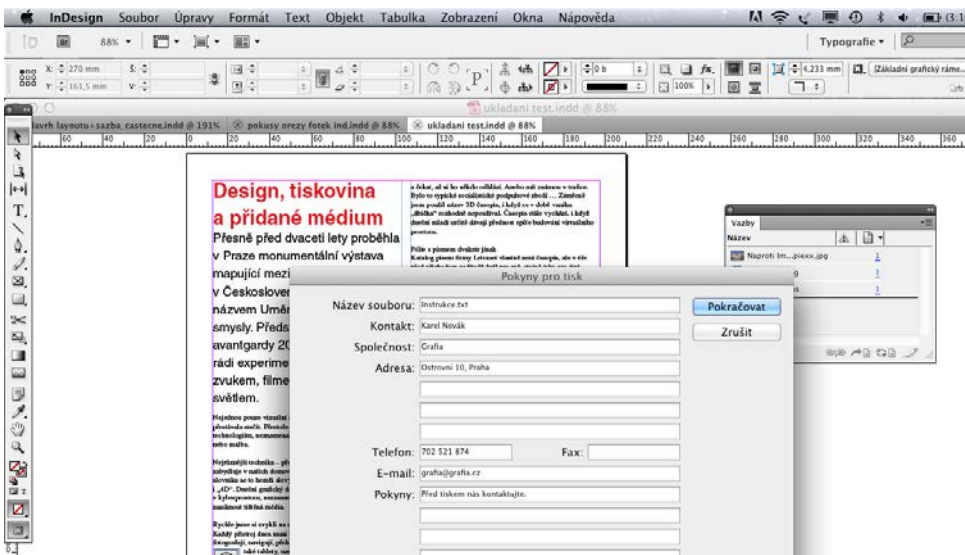

Postupně kontrolujeme písmo, připojené obrázky a barvy. Opět jsme varováni před obrázkem v RGB. Aby později při ofsetovém tisku nedošlo k nepřijemným barevným posunům tohoto obrázku, budeme ho muset přeložit do režimu CMYK.

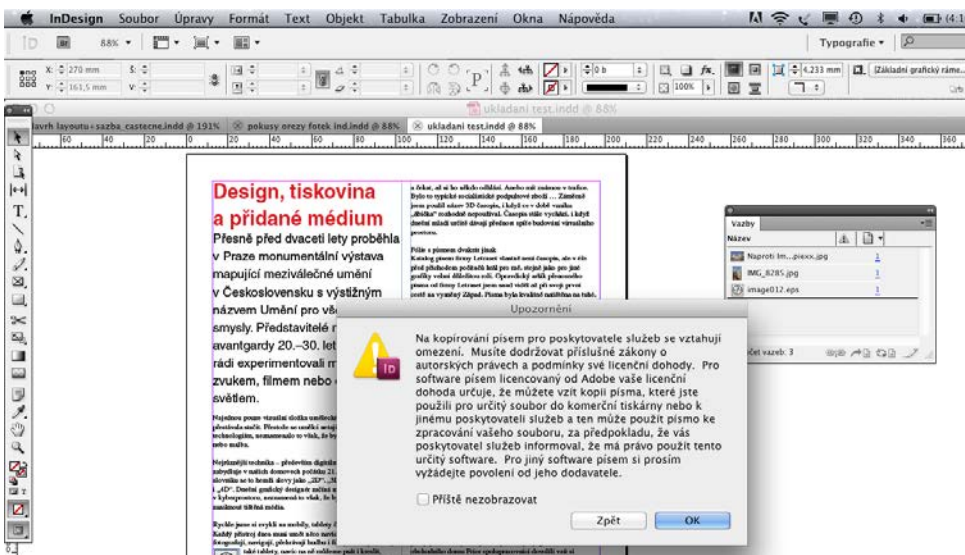
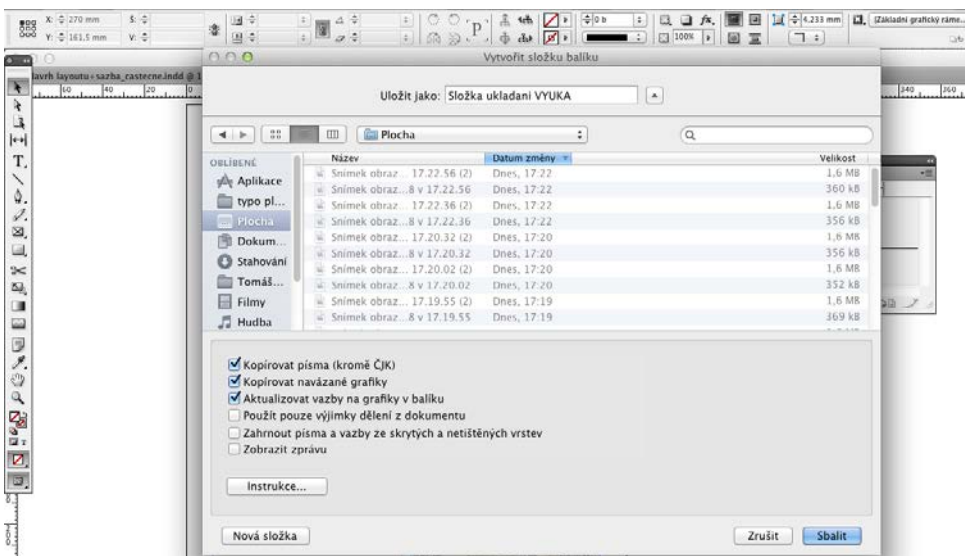

Navíc zjišťujeme, že kromě výtáčkových barev máme použitou i jednu přímou – Pantone barvu – tu budeme muset změnit na výtáčkovou nebo ji budeme muset v tiskárně tisknout jako pátou barvu – tím se případná výroba zbytečně prodraží.

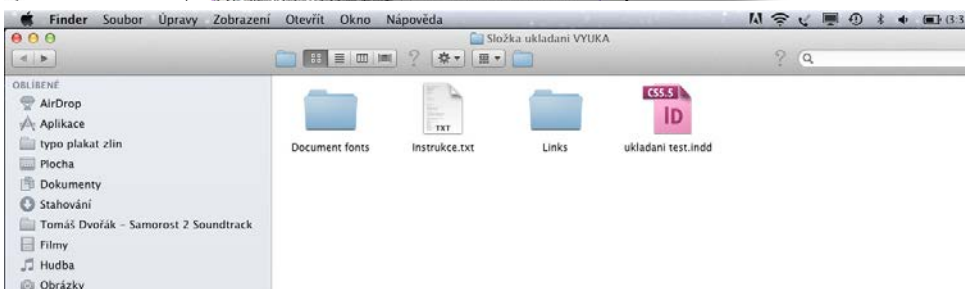

Vyplníme tabulku s instrukcemi pro příjemce našeho sbaleného souboru.

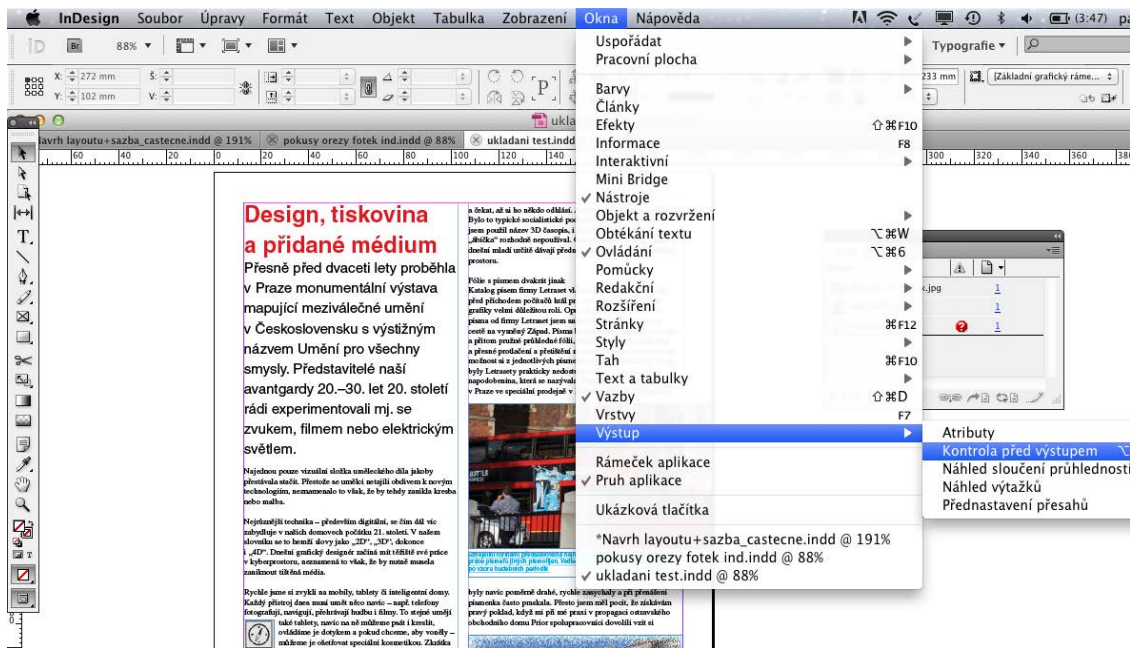

Při použití funkce Sbalit musíme mít na paměti, že balíme všechno včetně použitého písma a to podléhá autorskému právu ...

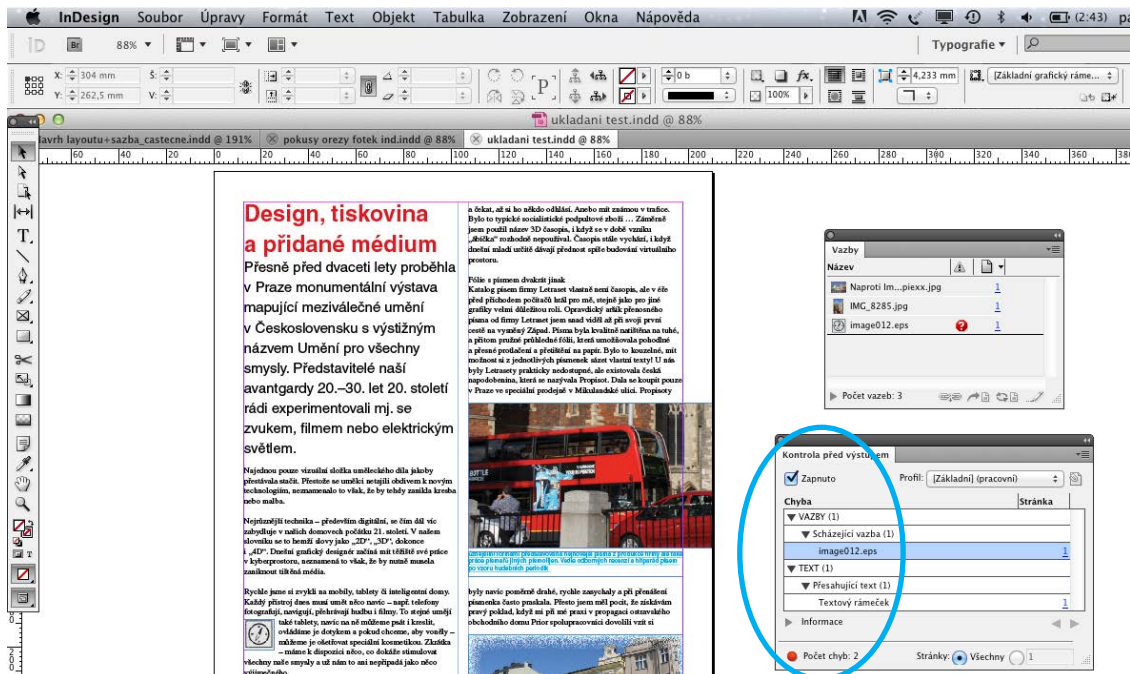

Výsledkem našeho balení je složka, která obsahuje všechny použité fonty (Documents fonts), instrukce, sbalené obrázky (Links) a samotný dokument v InDesignu. Nemusíme se bát, že nám něco chybí.

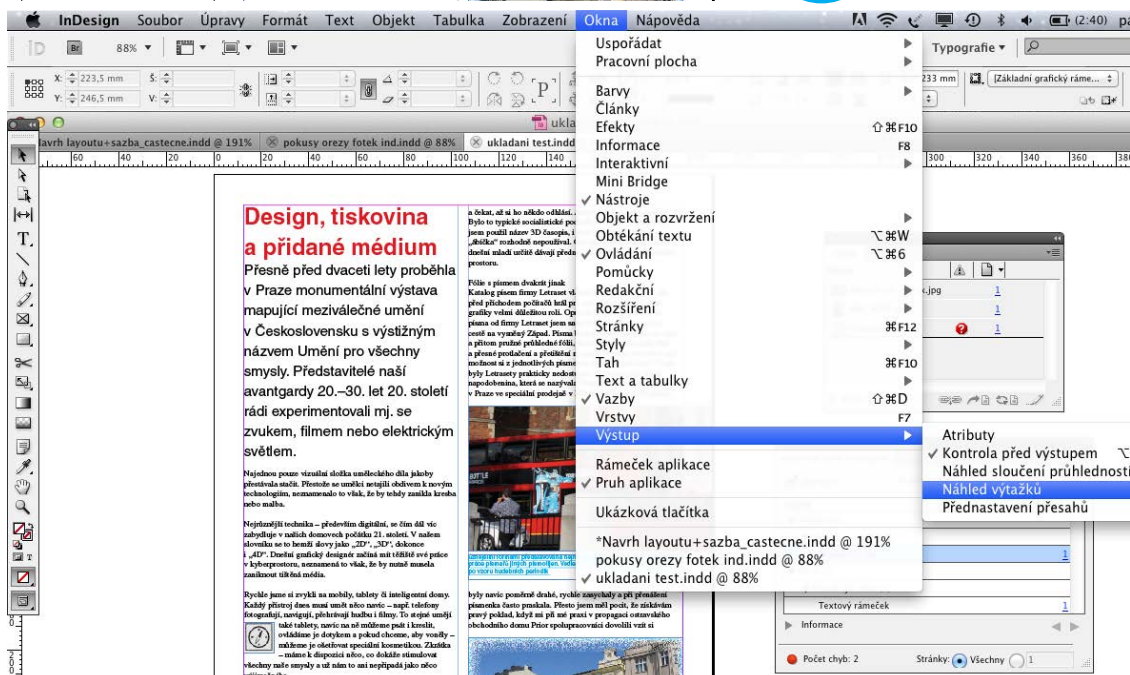
Kontrolovat dokončený soubor můžeme více způsoby – např. pomocí funkce Kontrola před výstupem.

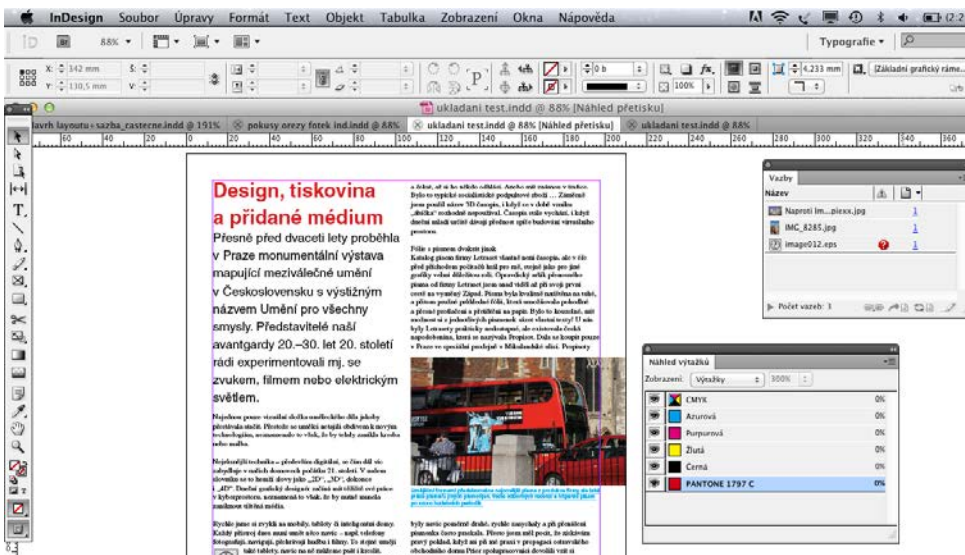

Opět se hned dozvíme o scházející vazbě a textu přesahujícím rámeček...

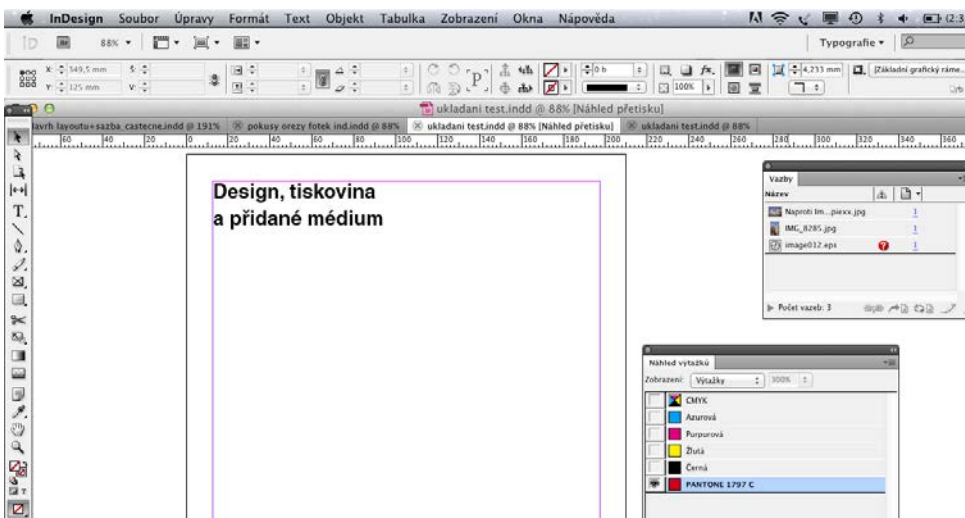

Tiskové barvy si můžeme prohlédnout v nabídce Náhled výtazků.

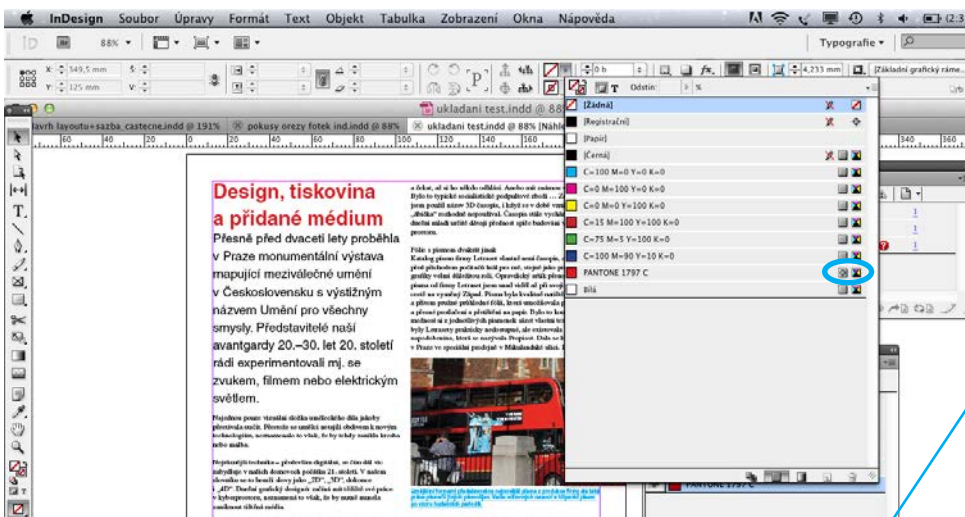

Opět zjišťujeme přítomnost přímé Pantone barvy.

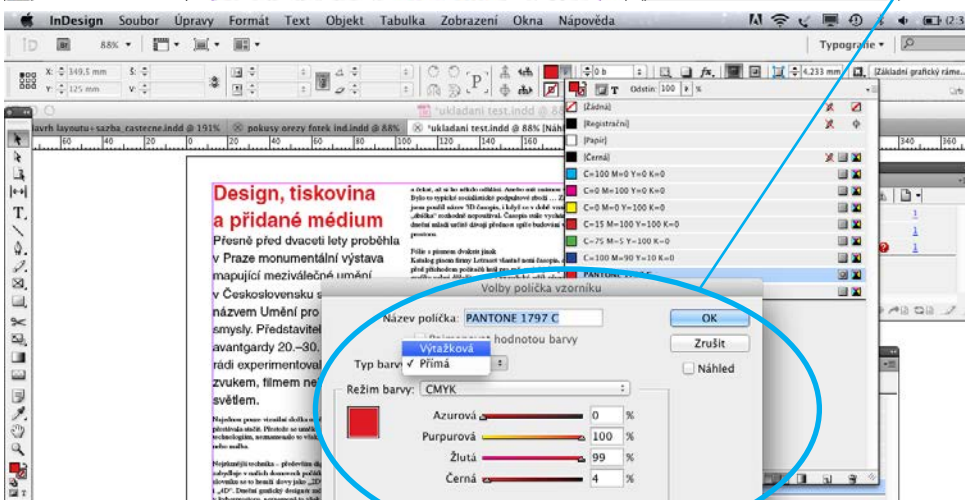
Poklepem na její zobrazení na paletce se nám ukáže, kde se v našem letáku tato barva nachází.

Přímá barva se nám zobrazuje jinak než výtazková (čtvereček s kolečkem).

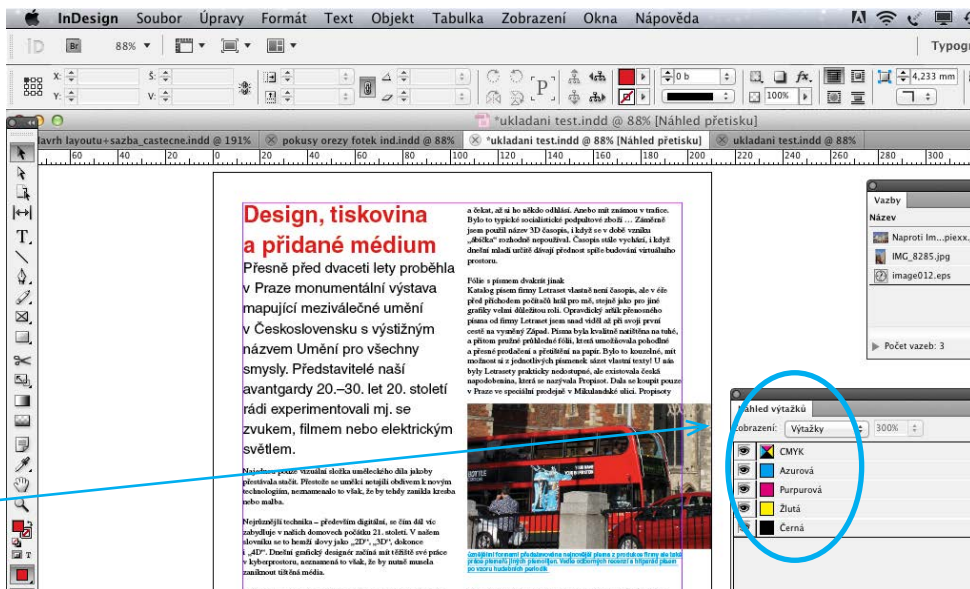
Poklepem na řádek s názvem barvy se nám otevře tabulka, kde barvu můžeme změnit na výtazkovou.

Výtazková barva se nám teď zobrazuje ve čtverečku bez kolečka. Nyní můžeme bez obav tisknout čtyřbarvou (CMYK).

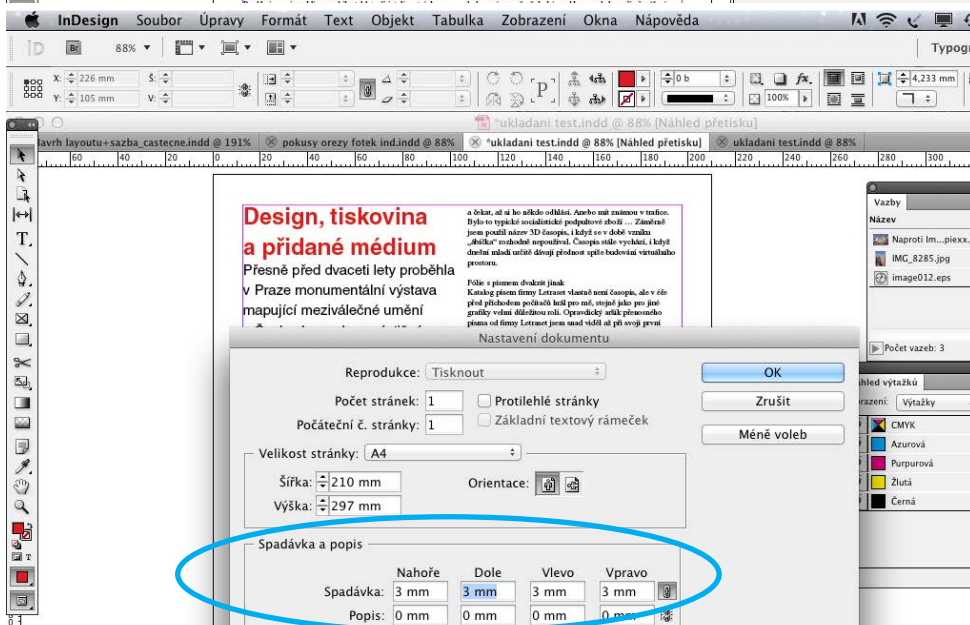

Také v náhledu výtažků se nám již přímá (pátá) pantone barva nezobrazuje.

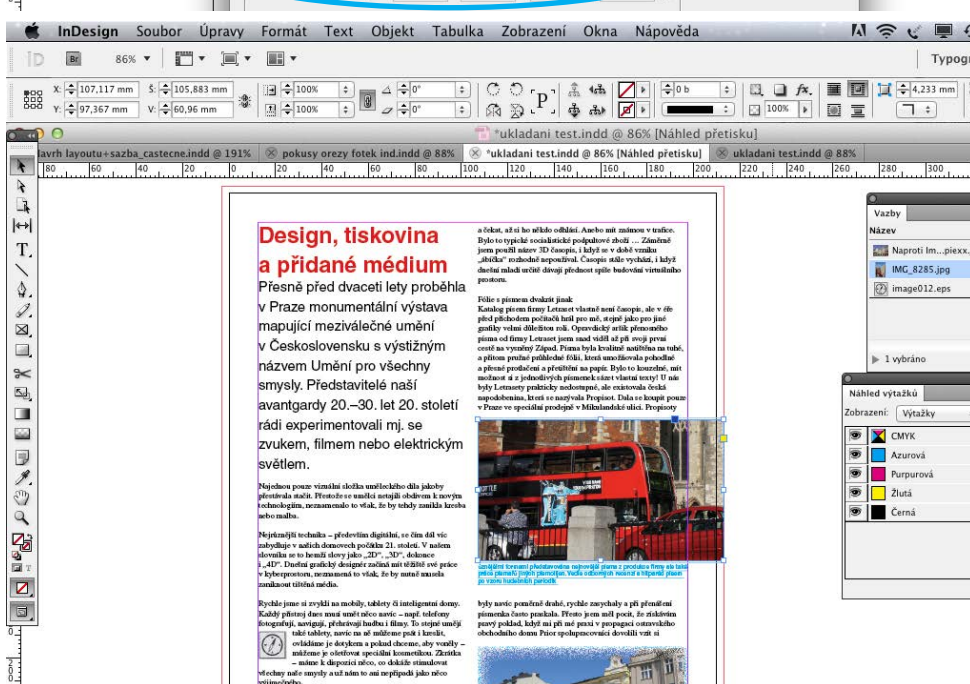
Ukazuje se však, že nám jedna fotka dosahuje až k okrajům letáku – tzv. na spad. Ab y nám při ořezu nevznikl bílý proužek, musíme pro knihařské zpracování obrázek natisknout o něco širší – o tzv. spadávku.

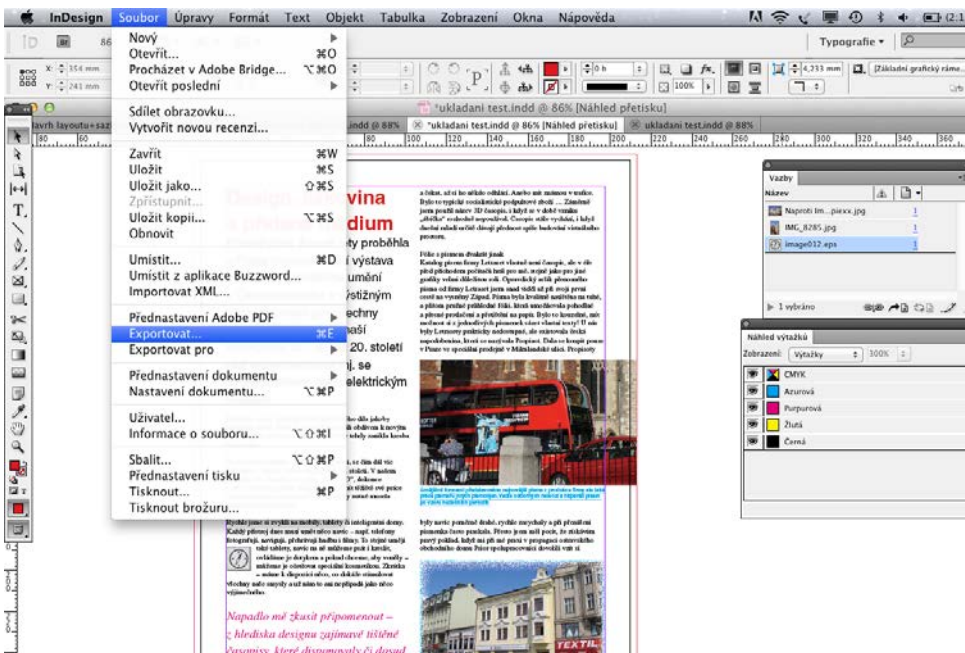

Spadávky (obvykle 3 mm) se nastavují pod menu Soubor a nabídkou Nastavení dokumentu.

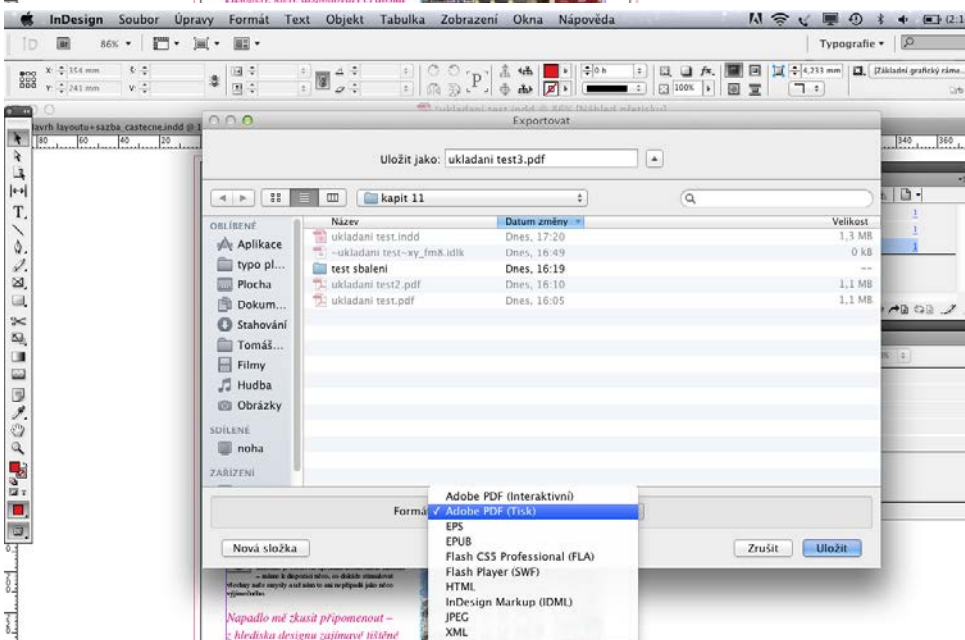

Kolem celého formátu se nám objeví ve vzdálenosti 3 mm rámeček. K rámečku je třeba natáhnout původní šířku obrázku.

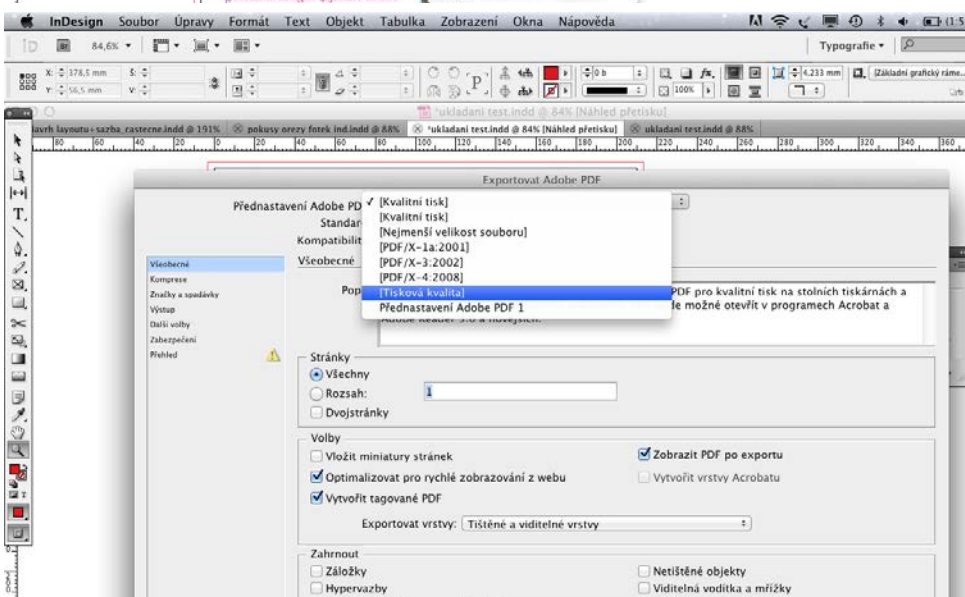

Nyní můžeme soubor exportovat do PDF.

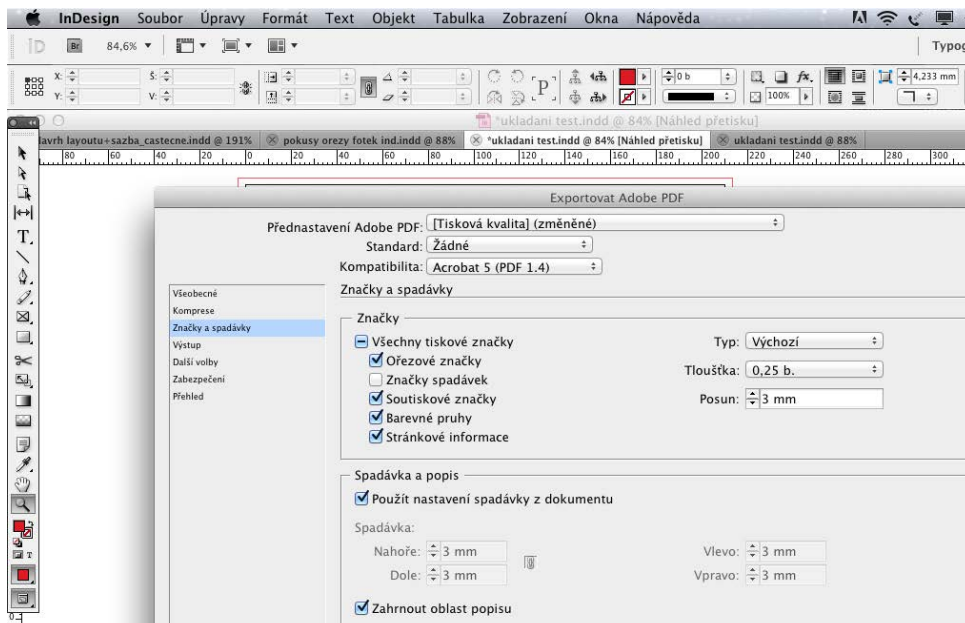

Vybíráme si Adobe PDF (Tisk) ...

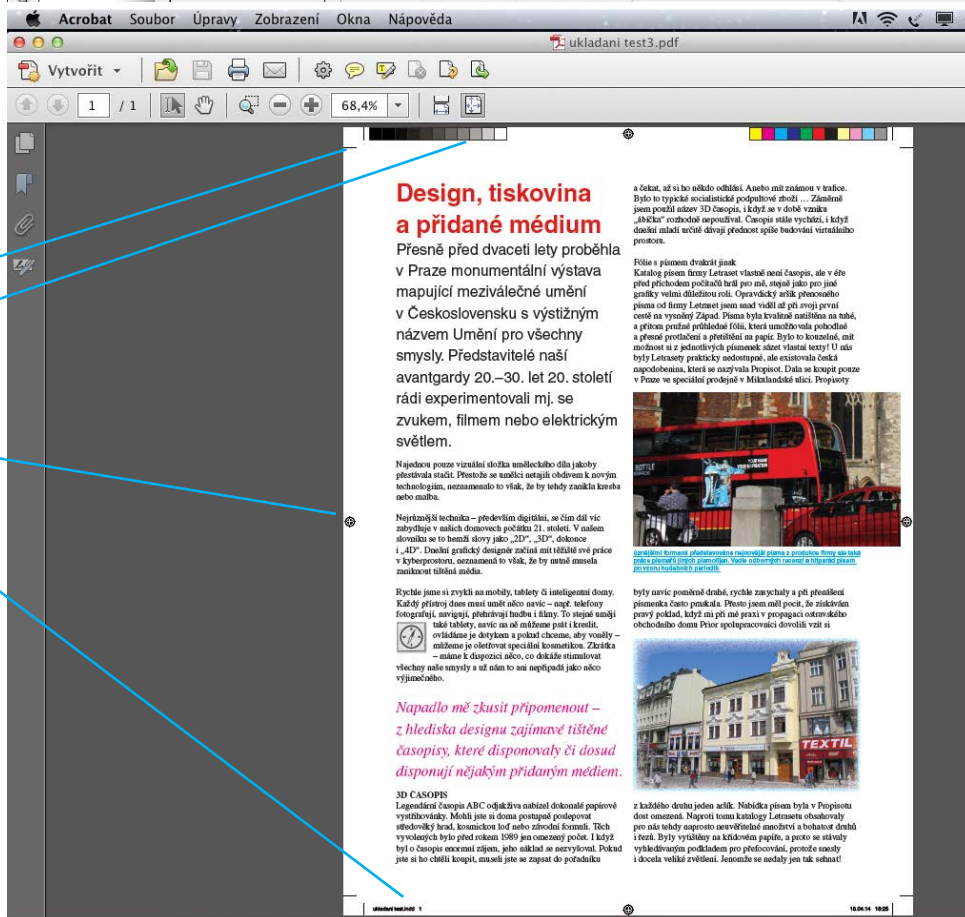
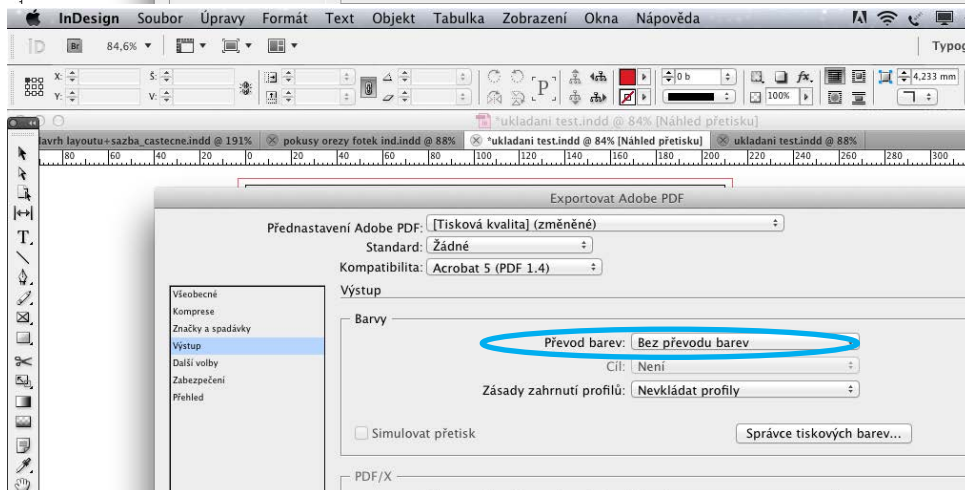

... Tiskovou kvalitou

Nastavte všechny tiskové značky kromě značek spadávek, použijte nastavení spadávky z dokumentu (jak jsme si to vybrali v Nastavení dokumentu)

Naše skripta se zabývají základy ovládání InDesignu, proto si některá nastavení zjednodušíme. Problematika barevných profilů a převádění barev – to je téma na samostatnou kapitolu a my se dnes spokojíme s univerzálním nastavením. Neuděláte nikdy zásadní chybu, pokud váš tiskový dokument nastavíte Bez převodu barev, pokud náhodou neznáte přesné nastavení cílové tiskárny – na to se ptejte buď v tiskárně nebo v Copy centru, kde se chystáte váš dokument tisknout.

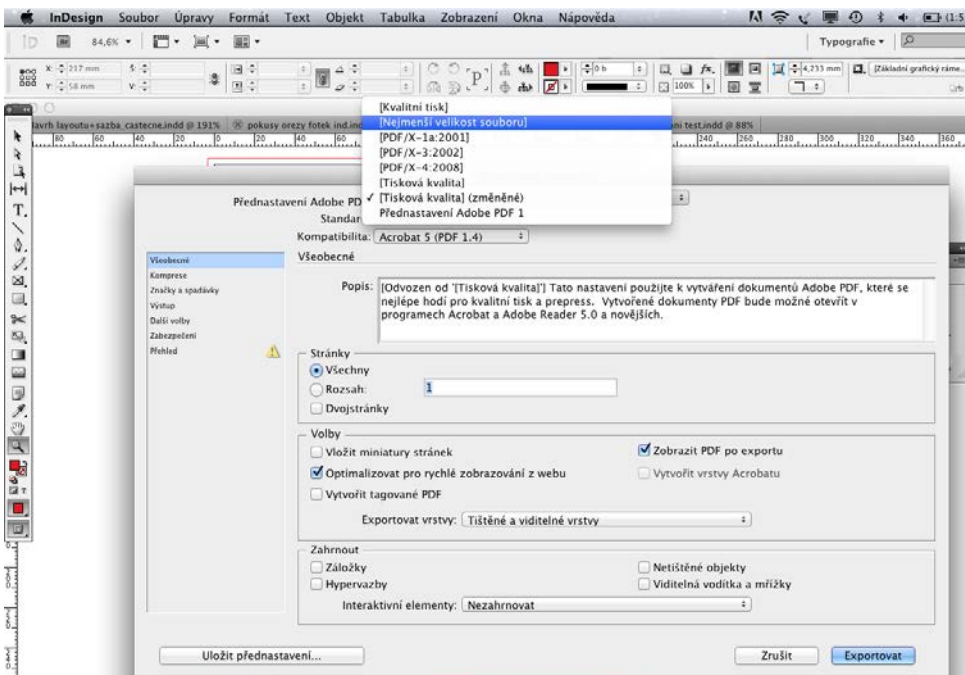
Takto vypadá náhled vašeho tiskového PDF. Obsahuje:

ořezové značky

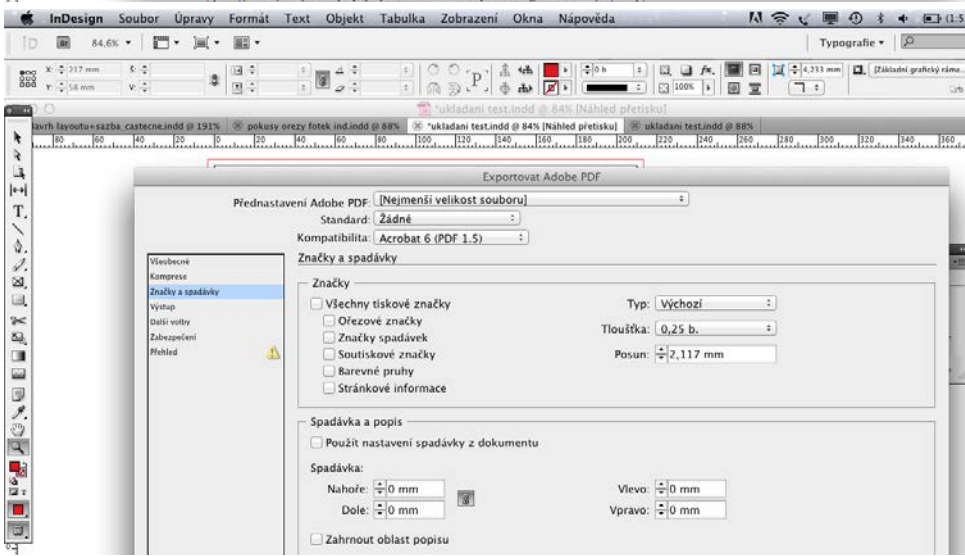
barevnou škálu

soutiskové značky

stránkové informace

Pokud se chystáte váš leták prezentovat pouze elektronicky, bude vám stačit přednastavení „Nejmenší velikost souboru“, nemusíte se zabývat ani spadávkou, ani tiskovými značkami ...

12. ZÁVĚREČNÝ SAMOSTATNÝ ÚKOL

Královskou disciplínou pro práci s delším a různorodým textem je bezesporu navrhování a sazba novin. Mají-li být noviny úspěšné, nemohou v designu experimentovat tak moc jako časopisy. Úkolem designéra je především uspořádat a optimalizovat náplň novin tak, aby se čtenář dokázal snadno a rychle orientovat. Je těžké navrhnout pevnou strukturu stránky a orientační systém tak, aby se dosáhlo optimální srozumitelnosti.

Podle Lakshmi Bhaskaranové se dobrého designu novin „dosahuje pomocí kombinace kontrastu, rytmu a harmonie. Designér používá kombinace prvků, jako je druh písma, titulky, obrázky, prázdná místa a barva, aby na stránce dosáhl kontrastu. Typografického kontrastu lze dosáhnout pomocí kombinace stylu písma, zatímco kontrast s obrázky může být výsledkem použití barevného zobrazování nebo změny šířky sloupců. Rytmus zase odkazuje na způsoby, jimiž designér provází čtenáře různými prvky na stránce. Toho lze dosáhnout jednoduchým střídavým uspořádáním titulků, příběhů a obrázků“.

Závěrečný úkol:

Na následující straně máte pro inspiraci několik titulních stran a jednu vnitřní dvoustranu předních světových deníků. Najděte sami na internetu ukázky dalších novin. Zajděte si do nádražních prodejen tisku nebo do velké knihovny, ať už městské nebo univerzitní a detailně si prohlédněte alespoň několik zahraničních deníků. Zkuste zjistit rozměry některých z nich. Po důkladné prohlídce se pokuste navrhnout vlastní přední stranu fiktivních novin včetně originálního názvu. Rozměry si vyberte podle vámi preferovaných zahraničních novin. Pokud jde o název i vzhled vašeho návrhu, klidně může jít o parafrázi existujícího titulu.

Důležité je, abyste co nejkomplexněji využili znalosti a dovednosti, které jste získali v našem kurzu. Hotový návrh uložte:

- 1) do tiskového PDF včetně případných obrázků naspad a tiskových značek
- 2) do náhledového PDF bez tiskových značek

The collage features several newspaper pages from 'De Volkskrant'. The top left page is titled 'Ten eerste Het vriest (nog één dagje)' and discusses school holidays. The top right page is titled 'Ten eerste' and features a photo of a person on a bicycle. The middle left page is titled 'Iedereen wil' and reports on 50,000 skiers. The middle right page is titled 'Nederland altijd zo' and discusses school holidays. The bottom right page is an advertisement for 'GEZINSVAKANTIE ALGARVE'.

Figaroscope
FIAC 2010: les galeries parisiennes qui comptent

LE FIGARO
Mobilisation en baisse, irruption des casseurs

Les syndicats pris au piège

La hausse des taux chinois fait remonter le dollar

Carrefour se lance dans la publicité comparative

Année de résultats exceptionnels pour Apple

Les beaux quartiers de Paris attirent les étrangers

Xi Jinping, futur président de la Chine

La fin annoncée de la garde à vue à la française

L'attentat contre le premier ministre libanais Hariri reconstruit en Grande

Les naufrageurs

BAUME & MERCIER

Le premier ministre est contraint de s'écarter sur son voyage en Égypte

Le chef de l'Etat doit répondre, point sur, en moins de 7h, aux questions de France 2

Wael Ghonim, le visage de la révolution égyptienne

Le Regisseur acclamé place Tahiti Page 6

Michel Mercier invite les magistrats «à la retenue»

En réponse à la loi sur la présomption d'innocence, le procureur général a demandé aux magistrats de ne pas se précipiter à condamner sans preuve.

Le regard de l'Antarctique

Les dollars français: 50 francs de l'euro par 100 \$

PSA produira des Peugeot en Inde

Retour à la croissance et rentabilité améliorée

Résultats annuels 2010: Chiffre d'affaires + 31% / 12 Md€ + 31%

EL MUNDO.es
El Madrid gana con facilidad a un Milan plagado de estrellas / pag. 47

Cubillas llama a las víctimas de ETA 'asesinos y torturadores'

«Cuando la AVT habla de los 'buenos asesinos' se refiere a quienes han asumiado y torturado a miles de vacas»

Si la AVT quiere la paz, «que se manifieste ante la casa de Zapatero para que empiece a dar pasos hacia el diálogo»

«Para cualquier revolucionario de cualquier parte del mundo, estar hoy en Venezuela es un sueño, sostiene el terrorista»

Moody's rebaja la solvencia de Cataluña por emitir 'bonos patrióticos'

Las pensiones de los padres computarán dos años trabajados por cada hijo

Las madres obtienen títulos por 120€ y crean un CV en Columbia por 1.700

Rajoy ataca al PNV y rompe con CC por salvar a Zapatero

Crítica la contracción de los nacionalistas sobre las pensiones / Los 'populares' canarios abandonan el Gobierno regional

15 millones BOTE

EL PAÍS
EL PERIÓDICO GLOBAL EN ESPAÑOL

García Márquez, a través de sus propias ideas

El Madrid funde al Milan en dos minutos

Sarkozy pasa al ataque y garantiza que habrá gasolina

Salgado anuncia más sacrificios si el recorte del déficit no es suficiente

La vicepresidenta cree que los mercados vuelven a confiar en España

Rajoy censura el pacto con el PNV y elude precisar su alternativa

Reino Unido prueba un drástico recorte del gasto militar

Zonas sin humo también al aire libre

La ley se endurece en el Congreso para los bares, áreas infantiles y hospitales

La cúpula de la CIOE da por hecho que Díaz Ferrán no operará a la recepción

Maurice Lacroix

Le Monde
Les vacances des ministres compliquent l'opération reconquête de M. Sarkozy

Wael Ghonim, le visage de la révolution égyptienne

Le Regisseur acclamé place Tahiti Page 6

Michel Mercier invite les magistrats «à la retenue»

Petit bréviaire pour ministres en villégiature

Portes-enquête: Les francs vont-ils tous couler?

Retour à la croissance et rentabilité améliorée

Résultats annuels 2010: Chiffre d'affaires + 31% / 12 Md€ + 31%

THE BUFFALO NEWS
WAYS TO SAVE WHILE ON A TRIP

Canisius fails big MAAC test against Iona

Diocese, school to be tried over role in girls' harassment

Gillibrand's stature in capital skyrockets

SENATOR WINS ALIENERS WITH HER FEROCIOUS FIGHT FOR PASSAGE OF MILITARY SEXUAL-ASSAULT BILL

Stellar NFL prospect steps out of the closet

Miller makes excuses, not history

The Washington Post
Hormones also raise death risk of cancer

U.S. probe targeting foreclosure documents

Adrift in oil, then money

Democrats hope early voters will give them an edge

In Va., an old front reemerges in battles over Civil War history

the guardian
Police review child murders as hacking outcry escalates

Edie Falco Nurse Jackie buries Carmela Soprano

Four Afghan civilians killed in RAF drone attack

One dose of aspirin a day cuts cancer risk

So how was breakfast, Mr Naughtie?

THE TIMES
Shark attack

One dose of aspirin a day cuts cancer risk

So how was breakfast, Mr Naughtie?

Study of 25,000 people proves drug is effective

Schwarzer Tag für unsere Jobs!

Bild
Airbus-Manager neuer Bahnchef

Tag für unsere Jobs!

USA und Russland rüsten auf

Joop will Schieser kaufen

Einmal lecker! Jetzt gibt es auch zur Party

13. SEZNAM STUDIJNÍ LITERATURY

- Adobe Creative Team. *Adobe InDesign CS5. Oficiální výukový kurz.* Překlad: Dvořák, Jan. Brno: Computer Press, a.s., 2011.
- Beran, Vladimír&kolektiv. *Aktualizovaný typografický manuál.* Praha: Kafka design, 2000.
- Dusong, Jean-Luc – Siegwart, Fabienne. *Typografie.* Překl. Dvořáková, Eva. Praha: Svojtka&Vašut, 1997
- Kočička, P. – Blažek, F. *Praktická typografie.* Brno: Computer Press, 2000
- Bhaskaranová, Lakshmi. *Design publikací.* Praha: Slovart, 2007.
- Müller, Lars. *Homage to a Typeface Helvetica.* Baden: Lars Müller Publishers, 2002